

KURJER POZNAŃSKI

wychodzi dwa razy dziennie

w wydaniu porannym i wydaniu wieczornem, — w niedziele i święta tylko wydanie poranne, — natomiast w dni poświęczone tylko wydanie wieczorne

Odpowiedzialni kierownicy działów: kultury i sztuki Witold Noskowski, gospodarczego i giełdowego, dr. Marjan Chelminowski, wiadomości potocznych Wiktor Ujma, za inne działy odpowiada Antoni Konieczny, wszyscy w Poznaniu.

Dyrektor wydawnictwa: Roman Leltgeber

Wydawnictwo Sp. Akc. Drukarnia Polska
w Poznaniu, św. Marcin 70

Redaktor naczelny: Dr. Marjan Seyda

Nr. 502

Poznań, sobota dnia 31 października 1931

Rok XXVI

„Luzy” podatkowe

Długotrwała walka o „luzy” budżetowe, stanowiące jeden z zasadniczych punktów pomajowego reżimu, której to walki epilog pod postacią procesu brzeskiego rozgrywa się obecnie w stolicy. zakończona została ostatecznie po wyborach zesztorocznych. Większość, która z wyborów tych wyszła, ulegalizowała zarówno wszystkie poprzednie przekroczenia budżetowe, jak i przyszłe „luzy”, dając rządowi w ustawie skarbowej na rok 1931/32 prawo dowolnego zmniejszania i zwiększania wydatków. Przez takie pełnomocnictwo budżet stał się faktycznie nieobowiązującym wylizowaniem rozmaitych paragrafów i pozycji, a rząd zyskał znakomity instrument polityczny, mając możliwość zasilania jednych, a wysuszania innych źródeł życia społecznego, kulturalnego i gospodarczego wedle swego swobodnego uznania.

Jednak na tem sprawa „luzów” nie wyczerpała się. Konsekwentnie, krok za krokiem, wprowadza się luzy do całego ustawodawstwa. Dzieje się to w ten sposób, że to, co powinno być definitywnie określone i rozstrzygnięte przez ustawę, a zatem przez Sejm i Senat, pozostawia się odnośnemu ministrowi do uregulowania w drodze rozporządzenia. W ten sposób ustawodawstwo nasze nabiera coraz więcej charakteru ramowego. Szczegółowe postanowienia, a więc to, co jest najistotniejsze, oddawane są jednostronnej decyzji władzy wykonawczej.

Dzięki posłusznej polityce rządowej większości sejmowej „luzy” wdarły się i tam, gdzie ich absolutnie być nie powinno, a mianowicie do ustawodawstwa podatkowego. O spełnieniu przez obywatela obowiązku podatkowego powinno decydować tylko prawo, wykonywane przez władze administracji skarbowej z jak największą skrupulatnością, bez możliwości dowolnych interpretacji, przy współudziale samego płatnika i czynnika obywatelskiego, którym są komisje szacunkowe i odwoławcze.

I jakkolwiek w praktyce dalecy jesteśmy od tego ideału, to jednak w zasadzie, a zatem w ustawodawstwie, nie powinno się od niego odstępować. Trzy są rzeczy, w których dowolność władzy wykonawczej powinna być wykluczona, a mianowicie: wolność osobista, służba wojskowa i podatek. Dowolność władzy wykonawczej w tych trzech sprawach zamienia obywateli w poddanych, a państwowość w samowolę.

W nowym, tak obfitem ustawodawstwie podatkowym, „luzy” wystąpiły po raz pierwszy przy t. zw. podatku kryzysowym. Podatek ten ma obowiązywać tylko na pewien czas, mianowicie na okres kryzysu. Oczywiście trudno Sejmowi oznaczyć zgóry, kiedy ten kryzys, a zatem i podatek ma się skończyć. To też w podobnych wypadkach uchwała się ustawę z terminem, odpowiadającym naturze danego przedmiotu, a więc przy podatkach z terminem rocznym. Jeśli z końcem roku okaże się, że przyczyna nałożenia podatku będzie trwać nadal, to ustawę przedłuża się na rok następny.

Proces przeciw posłom „Centrolewu”

Szósty dzień rozprawy — Zeznania świadków

Warszawa, 31. 10. (Tel. wł.) — Dzisiaj w procesie brzeskim zeznał naczelnik wydziału bezpieczeństwa ministerjum spraw wewnętrznych, Henryk Kawecki. Opowiadał on na wstępie o zmianie stanowiska lewicy wobec rządu od roku 1928. W listopadzie 1929 r., gdy nastąpiły rozruchy pod cytadela, były próby zorganizowania strajku generalnego w związku z sytuacją sejmową. Pojawiły się także wtedy nielegalne ulotki. Ta sytuacja istniała do lutego 1930 r.

Masy rozumiały rzucanie hasel jako wezwanie do zbrojnej rozgrywki. Starano się jednocześnie wprowadzić destrukcję do władz bezpieczeństwa. Dnia 3 września świadek otrzymał zawiadomienie o zapowiedzianych w Warszawie manifestacjach w sprawie granic Polski i wyborów do parlamentu. Tymczasem w prasie czytał, że chodzi tu niejako o dalszy ciąg kongresu krakowskiego.

Nastroje stawały się groźne. Władze uważały, że należy użyć środków ostrych, bowiem rewolucyjne wrzenie miało doprowadzić do upadku rządu. Dla opanowania sytuacji konieczne było wydanie stanowczych zarządzeń. Potrzebę takich zarządzeń świadek zostawił władzom wyższym.

Wtedy to Kawecki był mianowany komisarzem rządu miasta Warszawy. Otrzymał instrukcje, że nastrój ludności jest gwałtowny. Kongres krakowski uważał za próbę sił, która nie dała oczekiwanych rezultatów. Stąd powstała myśl urządzenia drugiej manifestacji w 22 miastach. Organizatorzy zdawali sobie sprawę, że w naszych warunkach aparat bezpieczeństwa trudniej opanował sytuację.

W odpowiedzi na swą propozycję otrzymał polecenie przedstawienia wykazu działaczy centrolewu. Po przedstawieniu takiego wykazu dnia 9-go września otrzymał polecenie przeprowadzenia aresztowań.

Przewodniczący: Czy centrolewowi chodziło o obalenie całego systemu czy ówczesnego rządu?

Świadek: Nie chodziło o obalenie ustroju społeczeństwa, ale o obalenie rządu.

Prokurator Grabowski: Czy osoba Prezydenta była wciągana do agitacji politycznej?

Świadek: Na nieszczęście wciągano

Prezydenta w wir walki, postponowano go i żądano jego ustąpienia. W mojem pojęciu konsekwencją obalenia rządu miało być obalenie Prezydenta.

Prokurator: Jakie wiadomości miał pan o składach broni?

Świadek: Po wojnie ludzie dużo mieli broni. Co do centrolewu posiadał informacje, że znajduje się wiele broni u jego członków. Poza to otrzymał informacje, że P. P. S. sprowadziła broń z Belgii, którą zmagazynowano u posłów. Jednocześnie przeprowadziła reorganizację swojej milicji. W Warszawie i w Zagłębiu Dąbrowskiem utrzymywała nawet składy materiałów wybuchowych.

Obrońca Berenson: Czy świadek jako naczelnik wydziału bezpieczeństwa wydał nakaz przeprowadzenia rewizji podczas aresztowania?

Świadek: Nie.

Obrońca: Dlaczego pan nie wydał tego nakazu? Wszak podczas rewizji mógłby pan ująć także i broń.

Świadek: Szło o szybkość.

Obrońca: Dlaczego pan nie zostawił policji, która by miała następnie przeprowadzić rewizję u aresztowanych?

Świadek: Byłem przekonany, że oskarżeni posiadali już wiadomość o mających nastąpić aresztowaniach i wszystko usuwali.

Obrońca: Mogłoby się być zdziwić, że ktoś zapomniał usunąć broń.

Obrońca Honigwill: Dlaczego pan, przypuszczając, że może dojść do rozruchów, udzielił na wiec dnia 14 września zezwolenia?

Świadek: Było to już po aresztowaniach. Centrolew był bez przywódców i więc mógł się odbyć.

Obrońca Honigwill: Ależ pan udzielił zezwolenia przed aresztowaniami posłów.

Świadek: Mogłem przypuszczać, że one nastąpią.

Honigwill: Czy świadek, mając informacje o przywiezieniu broni z Belgii, wydał odpowiednie zarządzenia?

Świadek: Dałem polecenie przeprowadzenia obserwacji.

Honigwill: Jaki był wynik obserwacji?

Świadek odmawia odpowiedzi.

W chwili, kiedy to notujemy, rozprawa trwa dalej. (w)

Burzliwe demonstracje antyżydowskie w Krakowie

Jest kilku rannych

K r a k ó w, 31. 10. (Tel. wł.) Z Krakowa donoszą, że wobec zamknięcia murów uniwersyteckich młodzież akademicka, zgrupowawszy się przed murami uniwersytetu, udała się pochodem, w którym uczestniczyły tłumy akademików, przez miasto.

Przed żydowskim domem akademickim na ul. Przemyskiej przyszło do utarczki. Kilku studentów żydowskich zostało rannych kamieniami, ale także kilku studentów chrześcijan otrzymało rany.

Tak bywa gdzieindziej, tak bywało dotąd i u nas. Dopiero „sanacyjna” większość Sejmu zrezygnowała z swego prawa na rzecz rządu, postanawiając, że o zniesieniu podatku kryzysowego będzie decydowała Rada Ministrów. A że żaden rząd nie spieszy się z oddaniem tego, co raz dostał, przelo — jak to już

Wieczorem przed uniwersytetem potworzyły się demonstracje. Policja rozproszyła demonstrantów przy pomocy sikawek. Tutaj także kilku studentów zostało rannych. Rektor, który w piątek nie przyjmował żadnych delegacji młodzieży oświadczył, że przyjmie delegatów w sobotę.

Przywódcy młodzieży na wiecu, zaimprowizowanym na dziedzińcu Biblioteki Jagiellońskiej, nawoływały do spokoju.

nieraz bywało — przejściowy w założeniu swem podatek zamieni się może na stały. Chyba, że odwróci się porządek i kryzys zniesie „sanację”...

W znacznie jeszcze większym zakresie wprowadzono „luzy” do projektu noweli podatku przemysłowego. Jak wiadomo, projekt ten zawiera pewne

ulgi, narazie bardzo skromne, które mają się rozszerzać stopniowo aż do r. 1937. Terminy tych ulg dla rozmaitych kategorii przemysłu i handlu są w ustawie ustalone. Ale zaraz potem przychodzi „luzowy” przepis, dający ministrowi skarbu prawo skracania tych terminów, czyli wcześniejszego wprowadzenia ulg dla pewnej grupy płatników.

Minister skarbu otrzymuje również prawo zwalniania o podatku obrotowego tych gałęzi eksportu, które uzna, oraz prawo wprowadzania ulg dla pewnych artykułów codziennej potrzeby, znowu według swego uznania.

Najważniejszym wkrońcem „luzem” jest przepis ustawy, pozwalający ministrowi na wprowadzanie t. zw. przeciętnych obrotów, czyli ryczałtowego podatku. Jest to już zupełne pełnomocnictwo podatkowe. Na podstawie tego przepisu podatnik może otrzymać wmiar albo o połowę mniejszy, albo dwa razy większy niż miał przed wejściem w życie noweli.

Nie trzeba dowodzić, że tak szerokie „luzy” podatkowe wyglądają ponętnie dla obozu rządowego, ponieważ mogą stanowić instrument politycznego nacisku przez jeszcze większe, niż dotąd, uzależnienie życia gospodarczego od władzy administracyjnej. Ale też i nie trzeba uzasadniać jak szkodliwe są takie „luzy” dla gospodarstwa. Wszak następstwem ich musi być niepewność, która jest matką braku zaufania, a ten z kolei ojcem kryzysu.

I tu właśnie tkwi cała słabość koncepcji „luzów” podatkowych. Nie są one faktycznie orężem politycznym, a są raczej siekierą, przyłożoną do gałęzi, na której siedzi ten, kto te „luzy” wymyślił. Bo „luzy” osłabiają zaufanie, a bez minimum zaufania niepodobna — długo siedzieć na gałęzi.

Więc gdy „luzy” podatkowe są szkodliwe dla życia gospodarczego, a i autorom na dłuższą metę nic dobrego nie wróżą, powinny być usunięte z ustawodawstwa i zastąpione przez szczegółowe, definitywne przepisy ustawy, wszystkich narówni obciążające i równo do wszystkich stosowane. M. K.

Prawda o „zaproszeniu” Boraha do Paryża

Berlin, 31. 10. (Tel. wł.) Agencja Reutersa ogłasza następującą depezę z Waszyngtonu:

„Urzednicy departamentu stanu, zapytani w sprawie pogłoski, że p. Laval miał zaprosić prezydenta Hoovera do Paryża, odpowiedzieli, że nie wiedzą o niczem podobnem. Kiedy p. Laval w niedzielę wieczorem zebrał się z p. Borahem, powiedział: „Ja mówiłem to co miałem do powiedzenia tutaj. Jeżeli pan przyjedzie do Paryża, wtedy na pana przyjdzie kolej mówienia” (ce sera a votre tour de parler). Senator Borah, który nigdy nie był zagranicą, odpowiedział, że jakkolwiek będzie zajęty wyborami, „będzie starannie rozważał tę propozycję”.

Jak wynika z tej depeży, p. Borah wziął za zaproszenie to, co było bardzo wytworną wymówką z powodu, iż p. Borah uważał za stosowne wypowiedzieć swoje znane „enuncjacje” w chwili pobytu p. Laval’a w Waszyngtonie wbrew wszelkim kulturalnym obyczajom europejskim.

W zimie należy się dziecku słońce!

Temu postulatowi higieny mogliśmy jak dotąd zadośćuczynić tylko drogą wyjazdu na południe. Tej zimy już żadne dziecko nie będzie musiało obywać się bez słońca. Skonstruowana ostatnio „Osramówka Vitalux” łączy w sobie wszystkie walory słonecznego promieniowania a więc ciepło, światło i życiodajne promienie ultrafioletowe, w tym nieomal stosunku, co naturalne słońce w pełni lata. Osramówka Vitalux z reflektorem G 100 daje się włączyć do każdej instalacji oświetleniowej. Niedokrwiste, słabowite i skrofaliczne dzieci należy codziennie nasświetlać Vitaluxem. Wpływa to dodatnio na ogólny stan zdrowia, daje dziecku dobre samopoczucie, zapobiega krzywiczy i innym chorobom dziecięcego wieku.

Literatura na żądanie: Polska Żarówka Osram Sp. Akc., Warszawa Plac Trzech Krzyży Nr. 8

OSRAMÓWKA VITALUX

Do nabycia w składach elektromedycznych oraz przedsiębiorstwach branży elektrotechnicznej.

Po wyborach kantonalnych we Francji

(Od własnego korespondenta „Kurjera Poznańskiego”)

Paryż, w październiku. Ogólne wyniki wyborów kantonalnych są obecnie już znane. Powiedzmy odrazu, iż przyniosły one niespodzianki wszystkim stronnictwom.

Wyniki te, w suchych cyfrach przedstawiają się jak następuje: Na 1517 miejsc radnych, radykali zdobyli 28 nowych mandatów, republikanie socjalni 10, socjaliści 7; partje zaś narodowe straciły 25, z tego zaś największa liczba przypada na federację republikańską, podczas, gdy republikanie lewicowi utrzymali dawne pozycje.

Cyfrы te jednak wymagają pewnego komentarza, który w tym wypadku będzie od nich wymowniejszym. W ostatnich czasach, przy każdych niemal wyborach częściowych, zwyciężali socjaliści ze szkoda radykalów. Dość powiedzieć, iż w Izbie liczba posłów obydwóch tych partj jest obecnie równa. Stronictwo p. Bluma szło też do ostatnich wyborów kantonalnych pewnie siebie, przekonane nawet, iż sfery włościańskie będą za niem głosowały. Stało się inaczej. Nietylko bowiem p. Blum stracił miejsce radnego, ale z nim razem przepadło kilku parlamentarzystów socjalistycznych. Generalny sztab tutejszej II-ej międzynarodówki zapowiadał, że socjalistyczna fala zaleje kraj. Czemu zatem przypisać pewne załamania się ich frontu? — Złożyły się na to różne przyczyny. Pożądał zwłaszcza przykład niepowodzenia polityki socjalistycznej na gruncie angielskim, a lokarneckiej na gruncie międzynarodowym. Oplakane następstwa rządów Labour Party zarówno pod względem finansowym, jak i społecznym, podziały bezwarunkowo na masy wyborcze. Utworzenie się zaś gabinetu unji narodowej dla uratowania kraju dało też bardzo wiele do myślenia.

Sytuacja ta wyszła na korzyść radykałom. Zwycięstwo, jakie teraz oplewają z patosem, jest jednak bardzo względne. Jeżeli je odnieśli, to dzięki temu, iż właśnie socjaliści przynieśli na nich swe głosy, żeby zagrozić drogę „reakcji”, czyli, że na nowo utworzyły się lokalne kartele lewicy. Z drugiej strony, jak to miało miejsce n. p. w departamencie p. Bluma i w kilku innych, przeszedł radny radykalny, ale dzięki głosom republikanów narodowych, żeby znowu zagrozić drogę „międzynarodówce”. Inaczej mówiąc, partja p. Herriota w dalszym ciągu płynie z falą, dając się unosić prądowi to na lewo, to na prawo. Ten brak zdecydowanego stanowiska miał mniejsze znaczenie przy obecnych wyborach, ponieważ są one tylko słabą przygrzywką do wyborów ogólnych. Inaczej rzecz będzie się przedstawiała w 1932 r., kiedy zmierzą się siły narodowe z międzynarodowymi: wówczas radykali będą musieli zrzucić maskę. Ich obecny triumf nie myli nikogo, jakkolwiek chcieliby przekonac innych i siebie, że skonolidowali swe pozycje polityczne, że ofensywa socjalistyczna przeciwko ich partji została złamana, oraz, że porażka prawicy jest niezmiernie dotkliwa.

Tak źle nie jest. Przesunięcie się na lewo jest bardzo nieznaczne i nie zmieni ono orientacji politycznej w zgromadzeniach departamentalnych. Poza to wyborów kantonalnych nie można uważać za zbyt czuły barometr polityczny, a to dlatego, iż odgrywają w nich dużą rolę interesy

lokalne, a pozatem procent wyborców, którzy wstrzymali się od głosowania, był wyjątkowo wysoki.

Niemniej jednak obóz narodowy będzie musiał zdwoić wysiłki, by na przyszłą wiosnę, kiedy przyjdzie do decydujących obrachunków, utrzymać dyscyplinę nieco rozproszonych partj, a także poruszyć z uspienia masy wyborcze. Objawem natomiast pocieszającym pozostaje fakt, że pewien bardzo znamieny pęd, jaki w ostatnich czasach dał się zauważyć, ku teorjom i metodom socjalistycznym, został powstrzymany. Obietnica międzynarodowego rajy mniej już pociąga społeczeństwo. Smutne bowiem przykłady ich gospodarki same za siebie mówią.

Należy więc z obecnych, sprzyjających konjunktur skorzystać. W tym celu p. de Kerillis, niezmordowany kierownik organizacji wyborczych obozu narodowego, przystępuje do nowej kampanji za pomocą słowa „bro-szur i afiszów”. W ostatnich dniach pojawiły się na murach Paryża nadszwycząj ciekawe i pouczające plakaty. Co one przedstawiają? Historje socjalizmu współczesnego zapomocą liczb i charakterystycznych obrazków. A więc przedwzrostkiem bilans jego katastrofalnych rządów w Australji, Austrii, Hiszpanji, Niemczech, Anglii, co nie przeszkadza pp. Blumowi i Renaudelowi, prorokom francuskiego marksizmu, obiecywać socjalizmu

na... księżycu. Dalej dwa zielone węże o głowach Bluma i Cachina, uosabiają monstra, grożące bezpieczeństwu narodowej republiki.

Na lewo widzimy jeszcze obraz, nad którym widnieje napis: Niemcy nie rozbrajają się. Fotografia olbrzymiej wielkości przedstawia paradę w Koblencku, gdzie defilowało 100 tysięcy byłych kombatantów. Pod nią figuruje drugi napis: „pomimo to socjaliści domagają się rozbrojenia Francji”. Na prawo znowu widać następujące cyfry, przemawiające do widzów: „14 milionów Niemców głosowało za odwetem; socjaliści jednak nie wierzą w niebezpieczeństwo niemieckie: nie wierzyli weń również i w 1914 r.”... Postać zaś Bluma wznosi się jak złowrogie widmo, z napisem: „Jestem bez obaw!”

Wreszcie kilka innych afiszów nawołuje Francuzów do zagrozenia drogi socjalistom i ich sprzymierzeńcom, do głosowania przeciwko siłom kartelu, a skojerzenia wszelkich wysilków, celem zapewnienia zwycięstwa unji narodowej: ona bowiem tylko jest zdolna do ocalenia kraju w czasie obecnego światowego kryzysu.

Przed tą historją ilustrowanego socjalizmu zatrzymują się masy publiczności przyglądając się jej z zainteresowaniem i komentując bilans jego porażki, publiczność jest naturalnie bardzo różnorodna, to też tem więcej ciekawe są jej uwagi, które dowodzą najlepiej, że tego rodzaju wzrokowa propaganda bardzo silnie przemawia do wyobraźni ludzkiej.

I. Briares.

Echa procesu brzeskiego zagranicą

Prasa zagraniczna poświęca dużo uwagi procesowi więźniów brzeskich. Nie wszystkie jej komentarze nadają się — ze względów cenzuralnych do powtórzenia. Można tylko powiedzieć, że są one bardzo niepochebne dla Polski. Znany ze swej przyjaźni dla naszego kraju „Journal des Débats” wyraża życzenie, aby w interesie Polski system brzeski więcej się już nie powtórzył. Pismo to charakteryzuje system brzeski w bardzo ostrych słowach.

Półoficjalny paryski „Temps” z dn. 30 października podaje w depeszy z Warszawy przebieg procesu. Notuje zwłaszcza protest adw. Nowodworskiego przeciwko konfiskowaniu pism polskich za podawaniem niektórych szczegółów z procesu. Poza tem „Temps” streszcza zeznania posła Witosy, przypominając, że był on trzy razy prezesem Rady Ministrów. „Temps” podaje dosłownie dwa, znane już naszym Czytelnikom zdania z zeznań posła Witosy. W jednym oskarżony przypomina, że był ścigany przez władze austriackie za swe sympatje dla sprzymierzonych w czasie wojny. „Lecz nigdy władze austriackie nie straciły mnie za to do lochu — mówił p. Witos — nigdy nie zastosowały wobec mnie tak niegodnego postępowania, jakie musiałem znosić w Brześciu”. Drugie zdanie p. Witosy, cytowane przez „Tempsa” a znane również naszym Czytelnikom, brzmiało „Przyjdzie dzień, w którym role będą odwrócone, na ławie oskarżonych ujrzymy nie tych, którzy są posądzeni o przygotowanie zamachu stanu w 1930 r., ale tych, którzy dokonali zamachu stanu w 1926 r.”

Z uwag prasy zagranicznej można nabrać pojęcia, jaką opinie wyrabia nam zagranica cała ta sprawa i wogóle system obecny.

Niezadowolenie z przebiegu procesu brzeskiego

Posel z klubu B. B., p. Mackiewicz, redaktor „Słowa” wileńskiego, wyraża w swoim piśmie niezadowolenie z przebiegu procesu brzeskiego. W artykule „Agitpunkt centrolewu”, dowodzi, że „proces stał się centrum agitacji.”

„Nigdy Centrolew — pisze p. Mackiewicz — nie miał tak dobrze zorganizowanego agitpunktu, tak uważnie przysłuchującej się mu prasy, tak wzięcznej nastrojonej publiczności. Nawet pisma obozu rządowego nieświadomie współdziałają z tą atmosferą. Kto wie — może nasze uwagi będą przyjęte bardzo źle przez własnych czytelników. Nic jednak bardziej niebezpiecznego, niż takie masowe hipnozy. Zróbcie jedną, drugą, trzecią taką masową hipnozę — oto budujecie łańcuch, który prowadzi do wypadków tego rodzaju, co rewolucja rosyjska. Narazie podkreślamy, że proces brzeski stał się agitpunktem Centrolewu.”

Na cześć prof. Głabińskiego

Ze Lwowa donoszą: W poniedziałek dn. 26 bm. o godzinie 12 w południe odbył się w sali im. Kopernika inauguracyjny wykład prof. St. Głabińskiego, przeniesionego w ubiegłym miesiącu w stan spoczynku. Wykład ten, naskutek zaproszenia Czytelnii Akademickiej, zaszczytliwi swą obecnością: rektor St. Starzyński, prof. W. Bruchnalski, prof. St. Grabski, Zb. Pazdro, L. Ehrlich, Wł. Tarnawski, a z pośród asystentów dr. Zimerman, Mr. Bogdanowicz, Mr. Stys.

Młodzież wypełniła salę po brzegi, a wchodzącego czcigodnego prelegenta uczcila powstaniem i wymownym trzymiunutowym milczeniem.

Po wysłuchaniu w głębokim sku-

Przy napadach podagrycznych w stawach złóg dnaawy w postaci węzełka usuwa kuracja domowa Piszczaniskim mulem leczniczym. Gotowe kompresy „Gamma” i kostki mułowe „Pi - Qa” można otrzymać w każdej aptece i drogerji. Informacje: Biuro Piszczany, Poznań, Rzeczypospolitej 3. Tel. 18-95. Tw 495

pieniu świetnego wykładu profesora, młodzież zgotowała mu żywiołową owację. Sala a zwłaszcza katedra była przybrana kwieciami i zielenią.

Podtrzymujemy

W nrze 466 „Kurjera” z dnia 10 bm. pisaliśmy w korespondencji z Międzochodu p. t. „Przeciwko własnym rodakom na kresach” o tajnym okólniku starosty powiatu międzochodzkiego dr. Puta do kierowników urzędów, w którym tenże wymienia kilku miejscowych obywateli kupców i rzemieślników jako odnoszących się jakoby wrogo do rządu i władz państwowych i domaga się, ażeby urzędnicy ich nie popierali. Za nami tajny okólnik ten podał także niektóre inne pisma.

Na to w „Orędowniku Międzochodzkiem” nr. 44 z dnia 22 bm. w dziale „Komunikaty władz” ukazało się następujące obwieszczenie starosty:

„W pewnej części prasy ukazał się artykuł, zawierający rzekomo tajne pismo tuł. Starostwa w sprawie zakazu nabywania towarów w niektórych sklepach przez funkcjonariuszy państwowych.

„Winnych rozszerzania tych niezgodnych z prawdą wiadomości pociągać będą do odpowiedzialności karnej.

„Międzochód, dnia 20 października 1931. „Starosta powiatowy Dr. Put”.

My ze swej strony podtrzymujemy twierdzenie, że starosta wydal w tej sprawie tajny okólnik. Niech nas p. dr. Put zaskarzy, a przeprowadzimy przed sądem na podstawie zeznań świadków pod przysięgą dowód prawdy.

Nowa „klapa”

„Gazeta Polska”, główny organ „stanacji” w Warszawie, która dla tutejszych „sanatorów” wychodziła pod mianem „Gazety Polskiej Zachodniej” z jedną stroną, poświęconą miejscowemu stosunkom, donosi, że od 1 listopada nie będzie już wychodziła jako (odbitka, zatytułowana) „Gazeta Polska Zachodnia”, lecz wyłącznie pod (istotnym swym) tytułem warszawskim: „Gazeta Polska”.

Przeło po tylu dawniejszych „plajtach” różnych dziennikarskich prób na gruncie Poznania, nawet parodja pisma rzekomo tutejszego w postaci odbitki „Gazety Polskiej” doznała mimo intensywnego poparcia wiadomych czynników zupełnej „klapy”. Nowe to świadectwo dojrzałości politycznej społeczeństwa ziem zachodnich.

Czy jesteś już członkiem T. C. L.? Jeśli nie, zapisz się zaraz w biurze T. C. L. przy ul. Ratajczaka 16 albo w redakcji pisma naszego!

Radioaparat i wszelkie przybory?

Kupisz dogodnie i najkorzystniej tylko w specjalnym magazynie Poznańskie Towarzystwo Radjowe Poznań, ul. Fr. Ratajczaka 39. Tel. 34-36

Rząd włoski godzi się na rozejm w dziedzinie zbrojeń

Rzym, 31. 10. (PAT). Rząd włoski zawiadomił sekretariat gen. Ligi Nar., że godzi się na rozejm w dziedzinie zbrojeń, zaproponowany przez zgromadzenie Ligi Nar. w brzmieniu ustalonym przez sprawozdanie i rezolucję, przyjęte na zgromadzeniu Ligi 29 września b. r. i zobowiązuje się od tej chwili zastosować go do swoich zbrojeń. Wzmiankowanym zawiadomieniu dodaje, że rząd włoski, który za pośrednictwem swej delegacji przedstawił Zgromadzeniu propozycję, zmierzającą

do ustalenia jaknajbardziej szczegółowych i konkretnych zasad rozejmu w sprawie zbrojeń, gotów jest wypełnić zobowiązania, wynikające z niniejszego oświadczenia w tym samym duchu, w jakim wystąpił z wzmiankowaną propozycją, t. zn. w tym sensie, że wyzeka się na okres 1 roku powiększenia obecnego stanu swoich zbrojeń.

Jest rzeczą naturalną, że zobowiązanie rządu włoskiego opiera się na założeniu, że inne państwa przyjmą na siebie analogiczne zobowiązania.

Hitlerowcy i centrum niemieckie

Warunek i zerwanie z socjalistami

Berlin, 31. 10. (PAT). Poseł narodowo-socjalistyczny Stöhr, przemawiając wczoraj na zgromadzeniu nar. socj. w Monachjum oświadczył m. in., że stronnictwo jego gotowe jest wejść do rządu razem z centrum, o ile tylko centrum zdecyduje się zerwać z socjalistami.

mi. Decydująca walka rozegra się w czasie wyboru prezydenta Rzeszy oraz przy wyborach do sejmiku pruskiego. O ileby nie doszło do wyborów sejmowych, to hitlerowcy uważają się za zwolnionych od obowiązku pozostawania na drodze legalnej walki.

Przed powrotem Laval

Przewidziana jest telefoniczna rozmowa z Brüningiem

Paryż, 31. 10. (PAT). Specjalny korespondent „Petit Parisien”, znajdujący się na pokładzie „Ile de France” podaje, że Laval zachowuje całkowite milczenie co do biegu, jaki zamierza nadać relacjom z rozmów waszyngtońskich. Premier zamierza na wtorkowym posiedzeniu rady min. przedstawić swe wrażenia i udzielić informacji, poczem w drodze doniosłej deklaracji udzieli wyjaśnień parlamentowi, w międzyczasie zaś poinformuje rządy

europiejskie. Pierwszym z pośród tych rządów będzie rząd niemiecki. Możliwe jest, że Laval odbędzie nową rozmowę telefoniczną z Brüningiem. Jest rzeczą pewną, że rząd angielski będzie również zawiadomiony o przebiegu rozmów waszyngtońskich, dotyczących długów i odszkodowań, albowiem sprawom tym można będzie nadać doniosły bieg w toku międzynarodowej konferencji, która odbędzie się prawdopodobnie w grudniu b. r.

Stosunki polsko-lotewskie

Komunikat oficjalny rządu lotewskiego — Odpowiedź polska

Warszawa, 31. 10. (Tel. wł.). Urzędowa agencja lotewska „Leta” wydała przed kilku dniami komunikat w sprawie stosunków polsko-lotewskich. Podając przyczyny zawieszenia działalności Związku Polaków na Łotwie, fakt „niewłaściwej” ingerencji w sprawę „wewnętrzno-lotewskiej” polskiej, dalej ataki prasy polskiej, ostatnią interpelację w Sejmie i demonstrację przed poselstwem lotewskim w Warszawie, stwierdza, że w związku z wzmiankowanymi ostatnio wydarzeniami lotewskiej posel w Warszawie złożył 30 bm. protest w ministerstwie spraw zagranicznych, oczekując, iż rząd polski potępi działalność nieodpowiednich elementów i wrogą w stosunku do Łotwy propagandę.

W związku z powyższą depeszą agencji lotewskiej PAT dowiaduje się z miarodajnego źródła, co następuje: Od dłuższego czasu w Łotwie zarówno w pewnych organach prasowych, jak w sejmie lotewskim, prowadzona była akcja, skierowana przeciw Polsce i mniejszości polskiej w Łotwie. Poselstwo polskie w Rydze niejednokrotnie zwracało uwagę rządu lotewskiego na możliwe konsekwencje tej kampanii przeciwpolskiej. Rząd lotewski charakteryzuje tę akcję, jako opozycyjną w stosunku do swego programu politycznego, nie przypisując jej poważniejszych następstw.

W tymczasem dnia 1 września r. b. opinia polska została zaskoczona represjami wobec mniejszości polskiej, wyrażającymi się w faktach zawieszenia Związku Polaków, zależnego od Związku pisma „Dzwon”, Katolickiego Związku Młodzieży Polskiej, niektórych szkół polskich, usunięcia szeregu nauczycieli w innych szkołach i zakazu wykładania w szkołach utrakwistycznych religii w języku polskim. Równocześnie władze administracyjne wydały zarządzenia, utrudniające czasowo działalność teatru polskiego w Rydze, a drogą procesów sądowych skazano szereg Polaków za incydenty, związane z polskimi śpiewkami w kościołach. Represje te były przez niektóre czynniki lotewskie motywowane rzekomym związkiem akcji mniejszości polskiej z polityką Państwa Polskiego.

Te fakty, które nie znajdują żadnego wytłumaczenia w niezmiennie lojalnym ustosunkowaniu się mniejszości polskiej wobec państwa lotewskiego, wywołały szereg spontanicznych wystąpień protestacyjnych prasy i opinii polskiej. Równocześnie rząd polski zwrócił uwagę rządu lotewskiego na niebezpieczeństwo wydanych zarządzeń dla dobrych stosunków polsko-lotewskich i sugerował pewne posunięcia, któreby nie przesadzając wyroków sądowych, mogły jako wyraz dobrej woli rządu lotewskiego spowodować uspokojenie opinii. Rząd lotewski uchylił jednakowoż te sugestje, nie czyniąc nic dla złagodzenia wytworzonej sytuacji. Natomiast rząd polski wystąpił z szeregiem protestów przeciw zrozumiłej reakcji opinii polskiej.

Wystąpienia te, wbrew twierdzeniu komunikatu agencji „Leta” z dnia 27 bm. spotkały się ze strony ministerstwa spraw zagranicznych z odpowiedzią, która miała charakter rzeczowy i przyjazny i utrzymana była w formie perswazji. Dopiero gdy dnia 27 bm. charge d'affaires polski z polecenia swego rządu złożył ponowny protest przeciw demonstracji akademików i interpelacji w Sejmie „oczekując”, iż rząd polski potępi działalność nieodpowiedzialnych elementów”, protest został kategorycznie odrzucony. (PAT.)

W tymczasem dnia 1 września r. b. opinia polska została zaskoczona represjami wobec mniejszości polskiej, wyrażającymi się w faktach zawieszenia Związku Polaków, zależnego od Związku pisma „Dzwon”, Katolickiego Związku Młodzieży Polskiej, niektórych szkół polskich, usunięcia szeregu nauczycieli w innych szkołach i zakazu wykładania w szkołach utrakwistycznych religii w języku polskim. Równocześnie władze administracyjne wydały zarządzenia, utrudniające czasowo działalność teatru polskiego w Rydze, a drogą procesów sądowych skazano szereg Polaków za incydenty, związane z polskimi śpiewkami w kościołach. Represje te były przez niektóre czynniki lotewskie motywowane rzekomym związkiem akcji mniejszości polskiej z polityką Państwa Polskiego.

Noc panicznego strachu na spokojnej wsi

Chora umysłowo podpala 4 domy i 6 stodół

Wilno, 31. 10. (PAT). We wsi Trzcyny w gminie święciańskiej niejaka Agata Ganatowska, chora umysłowo, dostała ataku silnego szału, podczas którego wybiegła w nocy z domu z zapaloną słomą i zaczęła podpalać sąsiednie zabudowania.

ność wsi w panicznym strachu opuszczała domostwa, a sołtys wraz z kilkoma parobkami zdolał obwieścić Ganatowską. Po dwugodzinnej akcji ratunkowej pożar ugaszczono. Spaliło się 9 budynków mieszkalnych i gospodarskich.

Ganatowska podpaliła 6 stodół i 4 domy mieszkalne. Przebudzona lud-

Nagły powrót p. Prezydenta

Warszawa, 31. 10. (Tel. wł.). — P. Prezydent Rzeczypospolitej przerwał niespodzianie swoje wywczasy w Wile, które spędzał na polowaniu. Dziś rano wrócił do Warszawy. (w)

Warszawa, 31. 10. (tel. wł.) O godz. 10 przyjął P. Prezydent na dłuższej rozmowie premiera Prystora. (w)

Proces P. P. S. - lewicy w Łodzi

Warszawa, 31. 10. (Tel. wł.). — W piątek rozpoczęła się w sądzie okręgowym w Łodzi rozprawa przeciwko 22 członkom samowolnego t. zw. komitetu strajkowego, oskarżonego o akcję wywrotową. Jest to proces P. P. S. - lewicy, który potrwa blisko tydzień. (w)

Międzynarodowy zlot harcerzy morskich w Polsce

Warszawa, 31. 10. (Tel. wł.). — Wiosną roku przyszłego odbędzie się w Polsce wielki międzynarodowy zlot skautów morskich, który odbywa się co cztery lata w tem państwie, które odniosło zwycięstwo na poprzednim zlocie; ostatni międzynarodowy zlot skautów morskich odbył się w r. 1928 i zwycięstwo w zawodach odniosła drużyna polska przed zespołem angielskim.

Program zawodów przewiduje: wioślarstwo, żeglarstwo, pływanie, ratownictwo wodne, oraz regaty skautowe z przeszkodami.

Część morską zawodów odbyć się ma w Gdyni, projektowany zaś dalszy program zlotu — prawdopodobnie w Bydgoszczy.

Ostateczna decyzja co do organizacji zlotu uzależniona jest od możliwości finansowych harcerstwa polskiego.

Ujęcie „kupca”

z bibułą komunistyczną i dolarami.

Wilno, 31. 10. (PAT). Ze Stołpców donoszą, że władze bezpieczeństwa publ. aresztowały w pobliżu pogranicza podejrzanego osobnika, który podał się za kupca niem. z Berlina Alfreda Perenmana.

Perenman oświadczył, że wraca z Moskwy, gdzie bawił w interesach handlowych. Ponieważ zdradzał on silne zdenerwowanie i płatał się w zeznaniach, przeprowadzono rewizję osobistą, w wyniku której w walizkach rzekomego kupca znaleziono kilka tysięcy druków centr. kom. polskiej partii kom. oraz instrukcje partyjne. Prócz tego w ubraniu Perenmana znaleziono zaszyte dolary i funty a w walizce podręcznej 2 fałszywe paszporty na inne nazwiska. Oddano go do dyspozycji władz śledczych.

Tragiczny wypadek autobusowy.

Warszawa, 31. 10. (Tel. wł.). — Na szosie Konin — Leszyna w województwie łódzkim pociąg kolejki wąskotorowej, należącej do cukrowni Kozłowice, najechał na autobus pasażerski, który wpadł do przydrożnego rowu. 3 pasażerów i szofer ciężko ranni. (w)

T. C. L. a oświata ludu dokona cudu Przy imieninach zaręczynach, ślubach i jubileuszowych i innych uroczystościach używajcie tylko telegramów T. C. L.

POZNAŃSKA GIEŁDA PIENIĘŻNA

Poznań, dnia 31. 10. 1931. Tendencja dzisiejszego zebrania giełdowego była spokojna. Do notowania doszło tylko w trzech papierach przy małych obrotach.

Notowano mianowicie 5% pożyczki konwersyjnej po 40% i 4% listy zast. konwert. po 28%—28% w placeniu, natomiast 8% listy dolarowe (stare) ofiarowane po dotychczas najniższym kursie 76%. Poza tem poszukiwano 6% listy żytnie po 13,25 jednakże nie było oddawców.

Akcje bankowe wzgl. przemysłowe bez notowania.

Cedula Urzędowa Giełdy Poznańskiej. Papiery procentowe: (Kurs w procentach nominalu): 5% Pożyczka konwersyjna 40% P. 76.—% O. 4% listy zast. konw. Pozn. Ziem. Kred. 28 1/2—28.—% P. Tendencja spokojna.

Kurs złotego. Dziś rano notowano kurs dolara w obrotach nieoficjalnych w Warszawie 8.87 zł.; w Gdańsku na Warszawę 8.917 zł.

Kurs marki niem. i guld. gd. Bank Polski, oddział w Poznaniu, płacił dziś za 100 mk. niem. w dewizach 210.50 zł., gotówka 209.45 zł., za 100 guld. gd. w dewizach 174.16 do 174.42 zł., gotówką 173.82 zł.

Urzędowa cedula Giełdy Zbożowej i Towarowej w Poznaniu

Poznań, dnia 31. 10. 1931. Warunki: Handel hurtowy partiel Poznań. ładunki wagonowo. dostawa bieżąca za 100 kg.:

Standardy: w obliczeniu ćwierć litrowego gęstościomierza: 1) żyta 71.3 kg. (121 f w h) 2) pszenicy 74.8 kg. (127 f w h) 3) jęczmienia a) 64 kg do 66 kg. b) 68 kg. 4) owsa 43.55 kg. (74.1 f w h).

Ceny orjentacyjne	
Zyto	22.50—22.75
Usposobienie stałe	22.25—22.75
Usposobienie spokojne	21.25—22.25
Jęczmień a) 64—66 kg.	22.75—23.75
Usposobienie stałe	25.50—26.50
Jęczmień browarowy	22.50—23.00
Usposobienie spokojne	22.50—23.00
Owies	33.75—34.75
Usposobienie stałe	33.50—35.50
Usposobienie spokojne	15.50—16.25
Otręby żytnie	14.25—15.25
Otręby pszenne	15.25—16.25
Otręby pszenne (grube)	31.00—32.00
Rzepak	39.00—43.00
Gorzyczka	21.00—26.00
Groch Victoria	25.00—27.00
Groch Folgera	2.50—2.80
Ziemniaki ładane	0.00—0.15 1/2
Ziemniaki fabr. za kilo %	

Ogólne usposobienie spokojne. Transakcje na odmiennych warunkach: żyta 45 tonn, owsa 15 tonn. Ziemniaki w gatunkach specjalnych powyżej notowania.

GIEŁDA WARSZAWSKA

z dnia 31. 10. 1931. Waluty: Gółwka: Dolary St. Zjedn. tr.: 8,86; sp.: 8,88; kup.: 8,84.

	Dewizy:		
	trans.	sprzed.	kup.
Belgia	121.45	124.76	124.14
Gdańsk	174.60	175.08	174.17
Newy Jork	8.92	8.94	8.90
Kabel	34.25	34.34	34.16
London	35.15	35.14	34.96
Pariz	26.39	26.45	26.33
Praga	173.65	174.08	173.22
Szwajcaria	212.00		
Berlin			

Tendencja utrzymana. Papiery wartościowe i obligacje: 5% pożyczki konw. 41.25

Akcje w złotych: Bank Polski 0.00—110.00; L. Pop. 0.00—13.23; Modrzejów 0.00—4.00. Tendencja utrzymana.

Komentarz: Dla papierów państw. tendencja przeważnie utrzymana. listy zast. przew. mocniejsza, akcje wszystkie utrzymane.

PŁODY ROLNICZE

Zboża i nasiona olejiste za 1000 kg reszta za 100 kg.

Berlin, dnia 31. 10. 1931. Pszenica march 75—76 kg 221.00—224.00. Porosłe i słabe ziarno w wyjątkach dopuszczalne.

Tendencja mocna. Pastewna pszenica march. 70—71 kg 207.00—209.00. Tendencja mocna. Jara pszenica march. 78 do 79 kg 223.00—226.00. Tendencja mocna. Żyto march 72—73 kg. 194.00—196.00. Tendencja mocna. Jęczmień 168.00—174.00. Tendencja stała.

Jęczmień pastewny i przemysłowy 163.00—168.00. Tendencja stała. Owies march 146.00—152.00. Tendencja mocniejsza.

Maka pszenna 28.00—32.50. Tendencja mocna. Maka żytnia 70% 27.50—29.50. Tendencja mocna. Ospa pszenna 10.25—10.50. Tendencja mocna. Ospa żytnia 9.75—10.25. Tendencja mocna.

Groch Victoria 22.00—29.00. Makuchy lłane 13.80—14.00. Makuchv arachid 50% loco Hamburg 0.00—12.80. Maczka arachid. 50% loco Hamburg 0.00—12.90.

Witki suchy parvt Berlin 6.10—6.20. Śróć soya aktrahowany 46% loco Hamburg 0.00—12.00. Śróć soya aktrahowany 46% loco Szczecin 0.00—12.40. Ogólna tendencja mocniejsza.

Pamiętaj....

aby dziecku do szkoły na śniadanie wraz z chlebem
czy bułką włożyć do torebki również tabletkę

czekolady Wedla

która w idealny sposób łączy w sobie odżywcze własności
cukru i kakao. Pw 7636 02.320

Po toruńskim wyroku w brzeskiej sprawie „Gazety Bydgoskiej“

Proces warszawski przeciwko więźniom brzeskim tak zaabsorbował uwagę opinii publicznej, że zainteresowała się ona za mało procesem „Gazety Bydgoskiej“ za artykuł o Brześciu i systemie brzeskim. — procesem w instancji apelacyjnej sądu toruńskiego.

Przypominamy, że sąd grodzki w Toruniu skazał był red. Małychę tylko na trzy tygodnie aresztu z artykułu 360 k. k. o ciężkim wybruku, uwalniając go z zarzutu popełnienia w myśl artykułu 131 k. k. przestępstwa świadomego zohydzenia władz. Obecnie sąd okręgowy w Toruniu uznał red. Małychę winnym świadomego zohydzenia władz przez rozszerzenie

świadomie zmyślonych faktów o Brześciu.

Podkreślić należy, że do konkluzji o rozszerzeniu świadomego nieprawdziwych faktów doszedł sąd okręgowy w Toruniu, uprzednio odrzucając wniosek obrony o przesłuchanie świadków, którzyby pod przysięgą zeznali, że podane przez „Gazetę Bydgoską“ fakty odpowiadają prawdzie.

Wyroków sądowych krytykować nie wolno. Stwierdzamy tylko, że argumentacja prawną sądu okręgowego w Toruniu zajmie się Sąd Najwyższy, ponieważ obrona w osobie adw. dr. Ossowskiego zapowiedziała wniesienie skargi kasacyjnej.

Na przelomie dziejów

Tygodnik „Tęcza“ zamieścił w numerze 43 artykuł wstępny swego naczelnego redaktora Jerzego Drobnika o drugim tomie książki Marjana Seydy „Polska na przelomie dziejów“. Poniżej przytaczamy główne ustępy tego artykułu:

Tom drugi w pełni usprawiedliwia oczekiwania, jakie rozbudził tom pierwszy. Nawet ludzie, którzy przez cały ten czas zbliska śledzili wypadki, albo nawet brali w nich udział na polu dyplomacji i polityki, dowiedzą się z książki tej napewno rzeczy nowych, a w każdym razie po raz pierwszy otrzymają tak całkowity obraz. Bo też materiał zebrany przez autora jest ogromny. Nie ciąży on mu jednak, gdyż opanował on go wybornie, porządkując go przejrzysto i wydobywając bardzo jasno zasadnicze cechy dążeń i prądów, które wówczas narodem polskim miotają i które ostatecznie złożyły się na wynik końcowy, jakim było odzyskanie niepodległości.

Na najmocniejsze podkreślenie zasługuje fakt, iż autor, aczkolwiek sam brał znaczny udział w pracy politycznej czasu, który opisuje, w książce swojej trzyma się wyłącznie i ściśle metody naukowej, posługuje się wyłącznie faktami i dokumentami, wystrzega się wszelkich ataków i zachowuje ton najzupełniej spokojny. Nie jego to już wina, że mimo tej rzetelności, książka wywrzeć musi wrażenie przez to, że jest obiektywna, ale zato w tym obiektywizmie bogata w liczne i charakterystyczne szczegóły, duży wpływ na ocenę rozmaitych poczynań politycznych, których historię odsłania. Kreśli bowiem Seyda dzieje Polski w wymienionym okresie szeroko, uwzględniając wszystkie nurtujące politykę polską prądy i poczynania, daje obraz wszystkich dążeń, które się w niej zaznaczyły bez względu na ich kierunek. Całość zaś rzuca na szerokie tło dramatu dziejowego, jakim była wojna. Dowiadujemy się z książki Seydy nie tylko o tem, co robili i jakie stanowisko zajmowały poszczególne ugrupowania i organizacje polskie, ale jednocześnie, jakie przemiany sprawa polska przechodziła u tych wszystkich potęg, które się z nią siłą rzeczy musiały zetknąć. A były to dosłownie wszystkie ważniejsze państwa. To samo świadczy, jaki wpływ sprawa polska wywarła na ostateczne ukształtowanie się świata powojennego.

W ten sposób wprowadza autor do książki poprzez ogromny nagromadzonej w niej materiał czynnik żywej akcji. Nie jest to sucha kronika, aczkolwiek nawet gdyby tak było, rzecz byłaby bardzo cenna. W wyobraźni czytającego rysują się plastycznie żywioły, które się ze sobą zmagają, mamy przed sobą obraz typowo dramatyczny.

Jednym z najważniejszych jest siła — polityki polskiej. Już przy omawianiu pierwszego tomu dzieła Seydy podnoszono słusznie, iż wynika z niego wyraźnie, że Polska nie spadła nam z nieba, ale że zdobyliśmy ją sobie wielkim wysiłkiem pracy, myśli i nerwów, a także przelaniem krwi, co historia kiedyś w pełni dopiero będzie mogła ocenić. Autor podkreśla rys ten swia-

domie, wychodząc z założenia, iż przekonanie o takim stanie rzeczy powinno wzmocnić samopoczucie narodowe i pobudzić na przyszłość do równej energii i równego wysiłku.

Przeczytawszy książkę, widzi się, jaki ten wysiłek był wielki, ile trzeba było dla jego udania pracy wykonać, ile żmudnych zabiegów, jakiego wymagał napięcia nerwów, przytomności umysłu i nigdy niezachwianej czujności i gotowości. I to tem bardziej, że polityka, która ostatecznie okazała się słuszną, napotykała na ogromne trudności nie tylko tam, gdzie to było naturalne, a więc nazewnątrz, ale również niestety wśród samych Polaków. Przeczytanie książki Seydy jest z tego punktu widzenia bardzo pouczające. Czytelnik rozumie niejedno, co dotychczas było dla niego niejasne, i zyskuje oświetlenie także obecnych stosunków przez poznanie źródła i historii sił, działających po dziś dzień.

W całej zaś jasności wyłania się oblicze polityki niemieckiej wobec Polski, oparte na bezwzględnej, drapieżnej zaborczości z jednej strony, a na niezwykłej lekkomyślności i zupełnej ślepoty tego odłamu Polaków, który opierał się na współpracy z Niemcami. Seyda w tym kierunku pozbił materiał znakomicie, przestudjował źródła niemieckie, liczne pamiętniki kierujących polityką niemiecką ludzi i ułożył z tego obraz, zdolny przekonać najbardziej zatwardziałego iluzjonistę. Byłoby dlatego bardzo dobrze, gdyby z tego właśnie punktu widzenia książkę przeczytano sobie uważnie i żeby to uczynili zwłaszcza ci, którzy w jakikolwiek sposób za politykę polską są, albo chcą być odpowiedzialni...

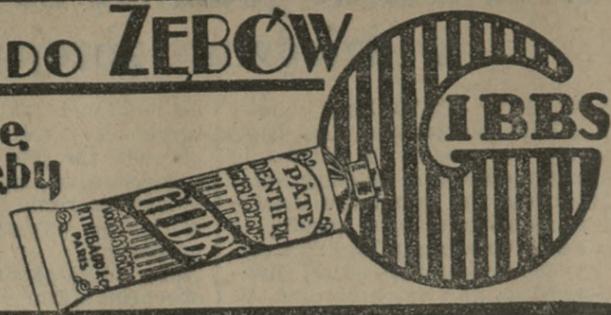
Poza licznymi innymi rzeczami, o których rozpisanie się zaprowadziłoby nas zbyt daleko, na specjalną uwagę zasługuje to, co autor pisze o tworzeniu armii polskiej, walczącej po stronie państw sprzymierzonych, a przeciwko państwu centralnym. Utało się bowiem mniemanie, że polski wysiłek zbrojny wyładował się tylko w legjonach i że poza tem nie było niczego, albo w każdym razie bardzo mało. Tymczasem znaczenie czynu zbrojnego docenione zostało w pełni przez politykę polską, walczącą przeciwko Niemcom jako głównemu wrogowi Polski — dowodem właśnie dzieje armii polskiej po stronie koalicji, obszernie przedstawione przez autora.

W „Polsce na przelomie dziejów“ otrzymaliśmy dzieło znakomite, będące obiektywną i wyczerpującą historią Polski podczas wielkiej wojny, więcej nawet, zawierającą również historię międzynarodową w odniesieniu do Polski. Kto przeczyta „Polskę na przelomie dziejów“ ma obraz całokształtu wydarzeń światowych okresu wojennego z Polską jako ośrodkiem.

I rzecz dziwna, że punkt ten doskonale nadaje się do obserwacji i badania tego światowego kataklizmu. Może dlatego, że w gruncie rzeczy odbudowanie Polski jest jednym z najgłówniejszych rezultatów wojny, nietylko dla Polski samej, ale dla historii Europy i świata. Fakt, że autor „magna pars fuit“ po-

PASTA DO ZĘBÓW

Naprawdę
chroni zęby
od
zepsucia

PRZEDSTAWICIELSTWO NA POLSKĘ I GDAŃSK

MAISON L. KORYTKO ET CIE WARSZAWA PL. DĄBROWSKIEGO-9. TEL. 649-04

lityki polskiej tego okresu, nadaje jego naukowym badaniom specjalny posmak autentyczności. Chociaż zupełnie nie są pisane w formie osobistej, czuje się jednak przy lekturze że mało kto był powołany do takiej kontroli źródeł, jak właśnie autor, i że można mieć pewność, iż nie ma tam pomyłek, albo błędnych tłumaczenia człowieka, który nie przeżył tego, o czym pisze. Nikt zaś nie zrozumie Polski współczesnej — a dotyczy to także tego pokolenia, które dzisiaj narasta —, kto nie rozezna się dokładnie w tem, jak ona powstała, i jakie w niej działały siły.

Jerzy Drobnik.

W sprawie p. Trafalskiego

Z Gniezna donoszą nam, że w sprawie adwokata i notariusza p. Trafalskiego, prezesa miejscowego B. B. są w toku zabiegi, przede wszystkim finansowej natury, ażeby mu umożliwić uregulowanie tych spraw, których dotąd nie regulował, i zarzucenie na wszystko zastawy.

Dla oceny postępowania p. Trafalskiego jest i pozostanie dla nas miarodajne nie to, co p. Trafalski robi czy robi teraz, pod naciskiem opinii publicznej, lecz to, co robił i to, czego nie robił, przedtem. Przyjdzie czas, gdy w sprawie tej głos zabierzemy w sposób wyraźny i stanowczy, niczem nieskrępowany.

Preliminarz budżetowy

Warszawa, 31. 10. (Tel. wł.) — dzisiaj rano rząd przedstawił Sejmowi budżet, którego pierwsze czytanie wchodzi już na porządek posiedzenia środowego Sejmu. (w)

Wrogiem włosów — kwasy tłuszczowe.

Najczęstszą przyczyną wypadania i zanikania włosów stanowią kwasy tłuszczowe, będące produktem jęlczenia tłuszczu skóry głowy. Zdanie to poparte zostało licznymi doświadczeniami przez prof. Pohla, Dra Lustra i innych specjalistów chorób włosów. Myjąc często skórę głowy i włosy gorącą wodą i preparatem zobojeźniającym drażniące działanie owych kwasów poprawia się stan włosów, pogarsza się natomiast po myciu mydłem, ponieważ w mydle zawarte są kwasy tłuszczowe. Z dotychczasowych środków zobojeźniających kwasy tłuszczowe, okazał się najlepszy: Szampon z przepisu Dra Lustra, ponieważ preparat ten dostosowany jest ściśle do właściwości skóry głowy. Tw 497

Francuski
budzik
precyzyjny

ow 618)

wszędzie do nabycia

zł 20,-

KTO KUPUJE TOWARY ZAGRA-
NICZNE, ODBIERA
CHLEB ROBOTNIKOM POLSKIMI

INDYJSKA CHINIKA CEJLOŃSKA
LUKSUSOWA DROŻSZA TANIEJ

Przedstawiciel na Poznańskie Pomorze
BR. ZMIDZIŃSKI
Poznań, Piekary nr. 5. ow 6183

Unikajcie zarazy!

Jedynym wypróbowanym i zapobiegającym wszelkim infekcjom w ustach i krtań, gdzie lokuja się zarazki grypy, anginy, dyfterytu, szkarlatyny odry jest środek zapobiegawczy Paramint „Erbe“.

Paramint „Erbe“ są to tabletki o przyjemnym smaku i zapachu stanowią też najskuteczniejszy, wg dzisiejszego stanu wiedzy, środek dezynfekcyjny wszędzie, gdzie zachodzić może obawa zakażenia, a mianowicie: przy pielęgnowaniu osób chorych, zakaźnie, podczas epidemii, jak w domu jak i w szpitalach, szkołach i t. d.

1—2 pastylek Paramint „Erbe“ rozpuszczone kilka razy dziennie w ustach zapobiegają infekcji.

Nie zwlekajcie przeto ani chwili i kupcie w najbliższej aptece lub drogerji tabletki Paramint „Erbe“ Dr. L. K.

Pw 7818-39.33

Polskie Zakłady Garbarskie S. A. w Krakowie

przeprowadziły

dalszą zniżkę cen

obuwia

Obuwie damskie: 19,80, 22,80, 25,80 i t. d.

Obuwie męskie: 23,80, 26,80, 29,80 i t. d.

Obuwie dziecięce: 15,80, 17,80, 19,80 i t. d.

Sprzedaj tylko krótki czas.

Do nabycia w naszych składach komisowych:

POZNAŃ

Joanna Łuczak, plac Wolności nr. 10.

Pw 8464-70.182

Z zeznań więźniów brzeskich

W uzupełnieniu sprawozdań z przebiegu procesu brzeskiego podajemy za nieskonfiskowaną dziennikami warszawskimi dalsze, charakterystyczne wyjątki z zeznań poszczególnych oskarżonych.

Z zeznań posła Ciołkosza

Posel Ciołkosz z P. P. S. oświadczył m. in.:

„Jestem z tego dumny, że wiernie walczyłem w imię zasad demokracji, a raz tylko zachwialiśmy się — jako jednostki, nie jako partja, gdy w 1926 r. pomagaliśmy generałom do przewrotu majowego. Partja P. P. S. nie dała swej pieczęci, ani swego podpisu pod tym aktem. Było to załamanie się jednostek”.

W dalszym ciągu p. Ciołkosz mówił:

„Gwałt i przemoc — to terminy ze słownika obozu prorządowego. Wojciech Rudolf Burda z B. B. zapowiadał na wiecach, że pilsudczycy siłą utrzymają się przy władzy. Podobnie konserwatysta, p. Sobolewski. B. min. Kwiatkowski wołał w Sejmie, że czy kto chce, czy nie, obóz jego trwać będzie przy rządach i zaważy na losach Polski. Pisma „sanacyjne, jak „Nowa Kadrowa“, żądały rozpędzenia Sejmu pałką i obowiem. Pomyśleć, że redakcja tego pisma rezyduje w gmachu głównej komendy policji! Kiedy napadani przez „nieznanych sprawców“ ludzie pragną sobie zawarować prawo legalnej obrony, zbywa się ich dowcipami. Posel Ciołkosz, napadnięty i poraniony na dworcu w Krakowie, zwrócił się do władz z prośbą o pozwolenie na broń. Zamiast pozwolenia otrzymał odpowiedź, że „w Krakowie przeprowadza się rozbrojenie“. Atmosfera „zastraszania“ panuje w życiu politycznym. Stu kilkudziesięciu oficerów przychodzi do Sejmu, by zgotować Polskę tak jak zamach, jak i miała Francja w dniu 18 brumair'a. Potem jedni z nich tłumaczą się, że przyszli do Sejmu witać p. Piłsudskiego, drudzy, że chcieli kupić... znaczki pocztowe.

„Jako mandatarjusze społeczeństwa, posłowie mają prawo do zdawania sprawy przed swoimi wyborcami na zebraniach i wiecach. Ośmielenie osób, wchodzących w skład rządu, nie jest na zachodzie uważane za przestępstwo”.

Dalej p. Ciołkosz oświadcza, że wszystko złe, które spotyka Polskę na terenie międzynarodowym, do zawdzięczenia ma luminarzom obozu pomajowego i przytacza tu szereg argumentów.

Gdy pos. Ciołkosz, w związku z broszurą Vandervelde'go, zaczął mówić o Brześciu, przewodniczący odebrał mu głos.

Z zeznań posła Witosza

W toku swych zeznań, które już w dużej części cytowaliśmy, p. Witosz zajął się osobą starosty z Tarnowa, p. Krupińskiego. Przyszł do niego na miejsce względnie przywołanego człowieka, który był jego poprzednikiem. P. Witosz zaczyna składać rewelacje, znane z Sejmu o tym staroście, że za czasów austriackich pełnił on obowiązki policyjne, a w Polsce niepodległej zafiarowywał materiały przeciwko p. Piłsudskiemu. Usługa nie została przyjąta. „Ja nie chciałem tych materiałów od p. Krupińskiego — mówił p. Witosz. — A teraz bezzasadnie oskarżają mnie idzie z Tarnowa”.

Z zeznań posła dr. Kiernika

W zeznaniach swych dr. Kiernik przytacza długi szereg przykładów gwałcenia prawa w Polsce. Mówi o niezgodnym z ustawą mianowaniu generalnego komisarza wyborczego, o bezprawnych przekroczeniach budżetowych, o zamknięciu sesji sejmowej, wwołanej na żądanie posłów, która wcale nie doszła do skutku. Niektórzy ministrowie czynili bezprawne wydatki, jak to stwierdziła N. I. K. Nawet jednemu z ministrów polecono zwrócić państwu wydatkowane przez niego nieprawnie sumy. Sąd Najwyższy

stwierdził cały szereg nadużyć administracji przy wyborach.

Mówca wytłacza liczne przejawy groźenia zamachem stanu przez zwolenników rządu i mówi o napadach bojówek na zebrania stronnictwa „Piast”.

B. poseł Bagiński o „konspiracji“

B. poseł Bagiński charakteryzował obszernie stosunki, panujące w „Wyzwoleniu”.

„Przed rokiem 1926 — mówił Bagiński — mieliśmy w naszych szeregach wielu Piłsudczyków, którzy w akcji atakowania rządów byli zawsze na froncie. Wtedy też zobaczyliśmy, że nasze i ich cele były odmienne. Myśmy mieli cele idealne, a u nich na ustach była tylko władza, jeszcze raz władza i tylko władza!” — woła w u-niesieniu oskarżony.

„W r. 1926 byłem już na peryferjach piłsudczyków. Partja o zamachu nie wiedziała. Poparliśmy zamach — to jest fakt. Ale wiara zaczęła się chwiać we mnie. Ja w mojej działalności walczyłem o praworządność”.

Przechodząc do zarzutów w sprawie zjazdu „centrolewu“ w Krakowie, oskarżony oświadcza:

„A konspiracja? Myśmy nie konspirowali, nie mieliśmy potrzeby. Ale konspiracja jest. Jest ona jedynym organem, który kieruje „systemem“. Nikt w Polsce nie wie, co będzie, ani gabinet, ani klub sejmowy, ani minister, który na ulicy dopiero dowiaduje się, że przestał być ministrem. Konspiracja w Polsce jest, ale gdzieindziej”.

Następnie oskarżony zadaje pytanie: „dlaczego przestałem być piłsudczykiem? Bo cały kraj — to jedno cmentarzysko moralne. Samorząd nie istnieje: złamano tę wielką szkołę państwową, organizacje rolnicze złamane. Korporacja, spółdzielczość — leży. A robi się to bardzo prosto, mówię się: albo nam oddacie organizację, albo my ją zniszczymy. I w praktyce najczęściej następuje zniszczenie”.

Pos. dr. Putek o „klikokracji“

Pos. Putek charakteryzował również stosunki w „Wyzwoleniu“ i oświadczył m. in.:

„Należałem do „Wyzwolenia“ i od 1923 r. obserwowałem robotę pewnych panów „Wyzwolenie“ było 3-krotnie rozbijane przez emisariuszy Belwederu — tej klikokracji. Nazwiska ich? Miedziński, Polakiewicz, Kirstwoj, Twardo, Kościakowski, i wielu innych. Nie przeszkadzało jednak szczucie chłopu przeciwko chłopu, w proponowaniu mnie, zdrajcy stanu, „współpracy“ z obozem „sanacji“. Proponowano mi wydawanie za publiczne pieniądze „Chłopa Polskiego”.

„Akt oskarżenia zarzuca walkę z rządem p. Piłsudskiego. Z aktu oskarżenia wynika więc, że rząd może wziąć w pacht, w dzierżawę, jedna osoba, że ministrowie, to nie służy państwa, a jednego ministra. Jeśli zarzuca się nam walkę z rządem, to może powiedzieć nam, o który to rząd chodzi. Czy o ten parlamentarny, czy też o ten faktyczny, obradujący przy stoliku w kawiarni Europejskiej”.

O gen. Składkowskim

W Brześciu — mówił dalej p. Putek — znalazłem się jako ofiara p. Składkowskiego, który nie mógł mi darować wytknięcia na forum sejm nadużyć wyborczych. Sprawozdania mojego o nadużyciach nie można było ogłosić, ponieważ przewodniczący komisji dla badania nadużyć, p. Kościakowski nie chciał go podpisać. Dopiero śmierć marsz. Focha pozwoliła na ogłoszenie tego sprawozdania. P. Kościakowskiego delegowano do Paryża i kierownictwo pracami komisji przypadło wojewodzie Aleksandrowi Dębskiemu, który bez wahania sprawozdanie podpisał. W ten sposób „czynny“ p. Składkowskiego zostały ujawnione. Kiedy siedząc w celi razem z pos. Pragierem, zastanawialiśmy się nad przyczynami uwięzienia i ustaliśmy z sąsiedniej celi głos woj. Dębskiego,

Czy reumatyzm i podagra są uleczalne?

Jak ogólnie wiadomem jest, reumatyzm podagra i pokrewne cierpienia mają za przyczynę nagromadzenie się kwasu moczowego w organizmie ludzkim. Kwas moczowy zaś stanowi ostre jak igielki drobne kryształki, które sadowiać się w mięśniach lub w innych częściach ciała, wywołują czterokrotnie już przy najmniejszym ruchu straszliwe bóle. Szczególnie w stawach mogą te ostre kryształki wywołać niebezpieczne zaburzenia, czyniąc z chorego nieszczęśliwego kalekę, który, dreczony uporczywymi bólami, stopniowo traci władzę w członkach. Również p. A. Hoeflich, Łódź, Rokicińska 25, wiele przecierpieć musiał, zanim znalazł właściwą drogę do uzdrowienia. Piszę on nam m. i.: przed czterema laty miałem pierwszy napad reumatyzmu. Po gorących kąpielach poczułem początkowo pewną ulgę, lecz wkrótce bóle wróciły jeszcze w silniejszym stopniu i odtąd stały się już dreczącymi. Prawe kolano opuchło silnie i zupełnie zeszywniało tak, że przy wchodzeniu

na schody włożyłem te nogę. Gdy siedziałem przez pewien czas, nie mogłem powstać z miejsca. Wówczas to wyczytałem w gazetach, że pewien pan we Lwowie uleczył się skutecznie przy pomocy Togału z tych dolegliwości. Również i mnie te tabletki tak wspaniale pomogły, że teraz chodzę jak dawniej; nie odczuwam żadnych bólów. Jakby nigdy nie cierpiał na reumatyzm. Podobnie świadczy wiele tysięcy cierpiących, którzy przyjmowali Togał przy reumatyzmie, podagrze, rwaniu w stawach, lamaniu w kościach, bólach nerwowych i głowy, przebieganiach i pokrewnych niedomaganiach. Nawet w chronicznych wypadkach osiągnięto przy pomocy Togału pomyślne rezultaty, ponieważ lek ten w zarodku zwalcza owe cierpienia. Nieszkodliwe dla serca, żołądka i innych organów. Jeśli ponadto tysiące lekarzy Togał ordynuje, to przecież każdy z zaufaniem zakupić go może. We wszystkich aptekach. nw 6 615/16

zrozumieliśmy, za co on siedzi. Za ogłoszenie tego sprawozdania”.

Następnie dr. Putek wyraził zdziwienie, jak to się mogło stać, że jego „zdrajcy stanu“ prosiło prezydium Rady Ministrów na posiedzeniu komisji usprawnienia administracji i zacytował arcy uprzejme zaproszenie, doń skierowane. Szeroko omówił dr. Putek współpracę stronnictwa ludowych z min. Józewskim. „Kiedy w Sejmie — ciągnął oskarżony — wybrano mnie referentem budżetu min. spraw wewnętrznych, jeden z panów z kawiarni Europejskiej powiedział, że mnie wyrzucą po schodach. Tymczasem w kilka dni potem rząd p. Świątalskiego runął i p. Józewski zaczął spiskować z Centrolewem, ja zaś spełniałem rolę łącznika.

Pokój nr. 253 w hotelu Europejskim

„Myśmy też spiskowali w „Europe“ tak w „Europe“, w pokoju nr. 253, gdzie na zaproszenie inż. Hipolita Śliwińskiego, obradowaliśmy z p. Józewskim.

„P. Józewski nie posłuchał nas i pozostawił u siebie, w ministerstwie, p. Stamirowskiego i jego przyjaciół, którzy są obecnie instruktorami oskarżycieli w tym procesie, którego nie

można inaczej nazwać, jak procesem klikki pułkowników. Rząd p. Bartla, Dutkiewicza i Józewskiego usunął, i p. Składkowski powrócił, by mi nocą przysłać policję z nakazem aresztowania, własnoręcznie przez siebie podpisanym”.

Niedokładności aktu oskarżenia

Następnie dr. Putek wykazuje na przykładach niedokładności w cytatach, przytaczanych w akcie oskarżenia. Wydaje się, że akt oskarżenia skonstruowano po to, by nazwać Hermana Liebermana Herszem, (na sali głos „wstyd“), premiera Witosa smakoszem jarzębiaku, posła Kiernika — pupilem teścia, a mnie dekwonikiem z wojska austriackiego.

Otaksonaw na 100.000 zł

„Wysoki sędzie — oświadcza oskarżony — czekamy na to, co się z nami stanie. Jest nas 11 zbrodniarzy, otaksowanych na 100.000 zł — tyle wynoszą złożone przez nas kaucje. Nie wiemy, kiedy się ten proces skończy. Cel tego procesu, to ulegalizowanie systemu dyktatury. Wyroki skazujące są potrzebne poto, by można powiedzieć: „rację miał Brześć”!

Obóz Wielkiej Polski

Kurs kandydatów

Przyjęcie kandydatów na członków O. W. P., połączone z nadaniem odznak organizacji odbędzie się we wtorek, 2 listopada br. o godz. 20-tej w sali Doinu Królowej Jadwigi, Aleje Marcinkowskiego 1. Zbiórka kandydatów o godz. 19,15 w sali.

Zwartym frontem za naczelną organizacją akademicką

Oświadczenie „Bratniej Pomocy“ Stud. Uniw. Pozn.

Kilka temu zamieściliśmy oświadczenie Poznańskiego Koła Międzykorporacyjnego, podpisane przez 21 korporacji, które stwierdza, że wspomniane organizacje nadal uważają Związek Narodowy Pol. Młodz. Akad. i jego organy wykonawcze (Nacz. Komitet Akad. i Miejscowe Komitety Akad.) za naczelną reprezentację ogółu młodzieży. Obecnie w tej samej sprawie otrzymujemy od „Bratniej Pomocy“ Tow. Stud. Uniw. Pozn. następujące oświadczenie:

„Bratnia Pomoc“ Tow. Studentów Uniwersytetu Poznańskiego uznaje konieczność jednolitej i poważnej reprezentacji spraw polskiej młodzieży akademickiej na terenie wewnętrznym, jak i zagranicznym. Równocześnie stwierdza, że Związek Narodowy Polskiej Młodzieży Akademickiej i jego organ wykonawczy, Naczelny Komitet Akademicki, wraz z Miejsco-

wymi Komitetami Akademickimi, zadanie to spełniał z pełną świadomością swych obowiązków i z pożytkiem dla sprawy ogółu polskiej młodzieży akademickiej.

„Bratnia Pomoc“ T. S. U. P. podkreśla zasługi, jakie Z. N. P. M. A. położył pod względem samopomocowym w Międzynarodowej Konfederacji Studentów (C. I. E.), gdzie od szeregu lat jego przedstawicielem powierzano prowadzenie komisji samopomocowej.

„Wobec powyższego „Bratnia Pomoc“ T. S. U. P. oświadcza, iż w dalszym ciągu uważa Związek Narodowy Polskiej Młodzieży Akademickiej i jego organa wykonawcze za wyłączną reprezentację ogółu polskiej młodzieży akademickiej.

„Zarząd „Bratniej Pomocy“ T. S. U. P., Marjan Pukacki — prezes, Marjan Bednarkiewicz, Marjan Czernski, Apolinary Goszczyński, Leon Kokoszyński, Antoni Malenda, Bolesław Pawlak,

Wobec napaści na ruch korporacyjny

Oświadczenie Zjednoczenia Pol. Akad. Korp. Chrześcijańskich.

Onegdaj podaliśmy oświadczenie Poznańskiego Koła Międzykorporacyjnego, podpisane przez 21 korporacji poznańskich, należących do Związku Polskich Korporacji Akademickich, a dotyczące ostatnich nieuczynnych napaści „sanacyjnych“ na ruch korporacyjny. Obecnie otrzymujemy w tej samej sprawie oświadczenie Międzykorporacyjnego Koła Środowiskowego Zjednoczenia Polskich Akad. Korporacji Chrześcijańskich, które brzmi:

„W związku z ukazaniem się dwóch broszur p. t. „Informator Akademicki“ oraz „Dekiel i banda“, wydanych przez

Związek Polskiej Młodzieży Demokratycznej, oświadczamy, iż:

„1. w obu tych broszurkach Związek Polskiej Młodzieży Demokratycznej w wysokiej mierze uchybia godności akademika - korporanta polskiego, stojącego na straży poszanowania honoru własnego, jak i obcego;

„2. sprawę obu broszur oddajemy Senatowi Uniwersytetu Poznańskiego celem wyciągnięcia jak najdalej idących konsekwencji;

„3. członków Związku Polskiej Młodzieży Demokratycznej wykluczamy z grona kolegów - akademików.

Międzykorporacyjne Koło Środowiskowe Zjednoczenia Polskich Akademickich Korporacji Chrześcijańskich, K! Pomerania, K! Austria, K! Codania, K! Agraria”.

Stronnictwo Narodowe

Wydział Robotniczy

Zebranie odczytowe z referatem p. Marcina Piórczaka p. t.

„O sekciarstwie, z uwzględnieniem sekciarstwa w Polsce“

odbędzie się we wtorek, dnia 3 listopada, o godz. 6.30 wieczorem w sali Stronnictwa Narodowego przy ul. św. Marcina, 65 w podwórzu, wejście na prawo.

Wstęp dla członków i wprowadzonych gości.

Wydział Robotniczy Stronnictwa Narodowego.

WIADOMOŚCI POTOCZNE

Pomniki z otartych łez

Zamiast wieńców na grobach składajcie ofiary na biednych!
— apeluje do wszystkich „Caritas”

Dużo każdy z nas dziś mówi o oszczędności, o konieczności ograniczenia naszych potrzeb i racjonalizacji wydatków, bowiem wciąż koło drzwi naszych przechodzi Chrystus w szatach ubożego, bezrobotnego lub bezdomnego.

Czyż odmówimy pomocy, dlatego tylko, aby nie wyrzec się naszych przyzwyczajzeń, chociażby najbardziej nawet godziwych i sercu bliskich?

Czyż bowiem nie wstyd by nam było obdarzać kogokolwiek z okazji imienin lub świąt kosztownym podarunkiem zamiast złożyć te pieniądze na głodne dzieci?

Czyż nie powinien w obliczu żywołowej klęski odżyć piękny zwyczaj składania ofiar na biednych zamiast wieńców pogrzebowych?

Powinniśmy to sobie jasno uświadomić z okazji święta zmarłych. Pamięć jest rzeczą piękną, ale czyż nie miłszą ona będzie dla tych, którzy odeszli, jeśli otrze się łzę ubogiej matki lub smutnego dziecka?

Zamiast wieńców, które zwiędną i lampek, po których nawet dym nie pozostanie, oddajmy pieniądze przeznaczone „na groby” ubogim i bezrobotnym, a będzie to piękny objaw prawdziwego miłosierdzia w czynie.

I kto wie, czy ten dla zmarłych ubożuchny dar, nie będzie wdowiim grochem przeważającym na szale ich szczęśliwości wiecznej...

Związek Towarzystw Dobroczynności „Caritas”

Poznań, Aleje Marcinkowskiego nr. 22.

Dwa wypadki postrzelenia

W poszukiwaniu skradzionych towarów — Zraniony awanturnik i recydywista

Wczoraj pod wieczór i ubiegłej nocy doszło w Poznaniu do dwóch bardzo znamienitych zatargów z osobnikami o wątpliwej opinii. Oba, zakończyły się postrzeleniem.

Doniesiliśmy już krótko o postrzeleniu p. Rynkiewiczowej, mieszkającej przy ul. św. Józefa 9 a. Około godziny 16 dwaj pracownicy drogerijnej firmy przy ul. Nowej udali się do pp. Rynkiewiczów przy ul. św. Józefa 9 a. Do mieszkającej tam prostytutki prowadziły ślady kradzieży kosmetyków i mydeł, dokonanej w tej firmie. Gdy wspomniani pracownicy usiłowali stwierdzić, czy towar znajduje się w mieszkaniu podejrzanej o paserstwo względnie o kradzież prostytutki — przybiegła Rynkiewiczowa, a wkrótce na jej wołanie zjawili się mąż, który chwycił jednego z przybyłych pod gardło i wyrzucił do sieni. W toku mocowania się padł strzał z rewolweru, a kula zraniła Rynkiewiczową lekko w udo. Wypaliła broń jednego z drogarzystów, jak stwierdzono przypadkowo podczas szamotanii. Przeprowadzone śledztwo wykazało niewątpliwie, że w danym wy-

padku nie zachodził żaden napad rabunkowy jak głosiła wczorajsza wersja, a zaszedł tylko zatarg z ludźmi o bardzo zaszarganej opinii.

Podobny wypadek wydarzył się późnym wieczorem na Starym Rynku. Mieszkający ostatnio przy ul. Półwiejskiej 26, Roman Bizan, rodem z Odolanowa, z zawodu pikarż, wywołał zajście z drugim przechodniem, który do był rewolweru i strzelił. Bizana poranionego w lewą nogę opatrzone w szpitalu miejskim. Mimo młodego wieku (26 lat), stawał on już wielokrotnie przed sądem i był karany. Dość powiedzieć, że w 1924 roku skazano go na 3 miesiące więzienia, w 1925 roku w Katowicach na 2 miesiące i tego samego roku w Mysłowicach na 9 miesięcy więzienia. W 1293 roku zasądzono Bizana w Poznaniu na 10 miesięcy, a w Król. Hucie na 6 miesięcy więzienia. W 1928 roku sąd w Ostrowie wymierzył mu karę 15 miesięcy, a w 1929 roku sąd w Poznaniu — 3 miesiące, a w 1930 roku — na 9 miesięcy więzienia. Zasadzenia te były przeważnie z powodu kradzieży z włamaniem, oraz awantur. (k)

Piękna uroczystość

poświęcenia kaplicy w par. św. Krzyża na Górczynie

Budowę kaplicy w parafii św. Krzyża na Górczynie ukończono, a w dniu jutrzejszym odbędzie się konsekracja, której dokona J. Em. Ksiądz Kardynał Prymas. Uroczystość jutrzejsza będzie wielkim wydarzeniem dla powstałej niedawno parafii św. Krzyża, która dotychczas nie posiadała własnej świątyni.

Wykończoną kaplicą, wykonaną w skromnych rysach architektonicznych jest prawdziwą ozdobą tej podmiejskiej kolonii mieszkalnej i służyć będzie celom duszpasterskim aż do chwili wybudowania nowego kościoła na pobliskim Placu Zbawiciela, a wówczas obecną kaplicę przemieni się na Dom Parafjalny.

Podkreślić należy wielką ofiarność parafian św. Krzyża, którzy mimo ciężkich czasów opodatkowali się dobrowolnie. Koszt budowy wynosi 70 tysięcy złotych, a zebrano mniej więcej połowę potrzebnego funduszu.

Obecnie, są jeszcze bardzo pilne potrzeby, a ofiarodawcy spieszący z pomocy materialną parafii (konto P. K. O. 213 357) zaskarbiają sobie wielką wdzięczność. (k)

KALENDARZYK

Sobota, 31 października 1931.
Słońce: wschód 6.46 — zachód 16.26 — długość dnia 9 godzin 40 min.
Księżyc: wschód 18.45 — zachód 4.52 — przed ostatnią kwadrą.
Stan pogody według spostrzeżeń Stacji Meteorologicznej przy Uniw. Pozn.: Sobota, godz. 7 rano. Temperatura powietrza umiarkowana plus 1 st. C. Pochmurno. — Wiatr zachodni. — Ciśnienie atmosferyczne umiarkowane 753 mm. — W ubiegłej dobie temperatura najwyższa plus 7 st. C., najniższa 0 st. Cels. — Ilość opadu 13 mm.
Przewidywania pogody na niedzielę: Zmienne zachmurzenie, chwilami

PODZIĘKOWANIA

— **Tow. Ogródków Działkowych im. Gen. Dąbrowskiego** składa szczerze podziękowanie Firmie H Cegielski, a zwłaszcza p. dyr Kreglewskiemu, p. inż Milkuszcowi, p. Boguszowi oraz pracownikom Firmy, za wszelką bezinteresowną pomoc udzieloną Tow. przy założeniu wodociągów na nowych 100 działkach Tow. przy ul. Obornickiej.

KOMUNIKATY RÓŻNE

— **Pierwsza niedziela miesiąca.** — Zgodnie z uchwałą Rady Ministrów i rozporządzeniem Komitetu Niesienia Pomocy Biednym i Bezrobotnym odbędzie się w niedzielę 1 listopada rb kwesta na biednych Zbiórka prowadzić będą kwaterze honorowi, niepłatni. W związku z tem. oraz z racji Święta Umarłych dla uczczenia ich pamięci powinniśmy jak najbardziej wydatnie poprzeć tę kwestę. Związek Tow. Dobroczynności „Caritas”.

— **Pogrzeb śp. Antoniego Dźwilkowskiego** odbędzie się w niedzielę o godzinie 13.45.

— **Baczność Powstańcy i Wojacy I. Okręg.** Celem gremjalnego wzięcia udziału w uroczystości żałobnej za poległych współtowarzyszy broni na cmentarzu Farnym przy ul. Bukowskiej, zarządzam zbiórke wszystkich pocztów sztandarowych w niedzielę, dnia 1 listopada rb. o godz. 16.30 przed Zamkiem (Waly Batorego), skąd nastąpi wymarsz na cmentarz Farny przy ul. Bukowskiej. Komendant.

— **Związek b. Wychowanek S. S. Urszulanek** donosi, że herbatka koleżeńska w dniu 2 11, nie odbędzie się z powodu Dnia Zadusznego.

— **Tow. Uczestników Powstania Wielkopolskiego 1918-19** im. Ignacego Paderewskiego, Dziel. III Zamek. Celem wzięcia udziału w nabożeństwie za poległych względnie zmarłych powstańców wielkopolskich na cmentarzu farnym przy ul. Bukowskiej w niedzielę, dnia 1 listopada, zbiórka członków o godz. 16.30 przy Zamku, skąd wymarsz w pochodzie. Przywdziać mundury wzgl. czapki.

KRONIKA MIEJSCOWA

— **Sodalicja Marjańska Młodzieży i Uczniów Kupieckich w Poznaniu** urządziła w dniu 25 bm. podniosła uroczystość przyjęcia nowych Sodalisów. Uroczystość zaczęła o godz. 7.30 ks. moderator dyr Wolkowski przyjęciem do Sodalicji 6 sodalisów w Kaplicy Różańcowej przy kościele OO. Jezuitów. Po uroczystej mszy św. odbyło się w lokalach Związku Pracowników Kupieckich śniadanie, na którym zwracała uwagę wielka ilość członków jak i delegatów sodalicji męskich m. Poznania. Wśród okolicznościowych przemówień podkreślić należy przemówienia ks. moderatora dyr Wolkowskiego, nacechowane troską o wychowanie młodzieży, delegatów Sodalicji Kupców w osobie p. kuratora Ziętka, p. Majorowej z ramienia Młodzieży Drogerijnej, p. Weisa ze Związku Prac. Kup. i pp. Kończaka, Mayera, Spizewskiego oraz deklamacje pp. kur. Ziętka i Dyamenta. Uroczystość w podniosłym nastroju zakończył prefekt p. Niewiada, nawiązując uroczystości Sodalicji do uroczystości Chrystusa Króla. Po odśpiewaniu hymnu „Boże coś Polskę” uczestnicy rozeszli się.

— **Koło Absolwentek Państw. Szkoły Przem. Handl.** W niedzielę 25 października odbyło się zebranie organizacyjno-konstytucyjne Koła Absolwentek Państwowej Szkoły Handlowej i Przemysłowej Żeńskiej w Poznaniu. Zebranie poprzedziła wspólna msza św. w kościele OO. Jezuitów, poczem rozpoczęły się obrady, które zaszczycili swą obecnością m. in. przedstawicielka kuratorjum oraz przedstawiciel wydz. pr. i op. społ. Magistratu. Po odśpiewaniu przez chór szkolny hymnu „Do Odrodzonej Polski” oraz przemówieniach powitalnych przystąpiono do omówienia i uchwalenia statutu i wyboru władz Koła. Do zarządu weszły: pp.: przełożona Szkoły A. Sowówna, K. Laskowska, E. Pedenkowska, St. Siemiątkowska, G. Plucińska, M. Wyrembówna, M. Kęsówna i T. Borysiakówna. Do komisji rewizyjnej pp.: M. Grembowska, J. Lebińska i M. Skubiszówna. Po zebraniu odbyła się wspólna herbatka, urządzona przez Szkołę dla absolwentek.

— **P. Stanisław Stasiak, ul. Półwiejska 15, m. 5,** prosy nas o zaznaczenie, że nie jest identyczny z aresztowanym za kradzież z włamaniem Stanisławem Stasiakiem, ul. Górna Wilda 24.

KRONIKA WYPADKÓW

— **Pożar.** W Sadłogoszczu (pow. szubiński) z nieznaney przyczyny powstał ogień w zabudowaniach p. Franciszka Sińskiego. Pastwą płomieni padła stodoła, chlew, szopa drewniana, tegoroczne zboże i narzędzia rolnicze wartości 25 000 złotych. (k)

— **Przez konie zabity został w Siedlcu (powiat gostyński) restaurator Józef Zaremba.** Podczas zaprzęgnięcia koni na własnym podwórzu przejeżdżający samochód spłoszył konie, które uciekając poścignęły za sobą śp. Zarembe. Upadł on głową na kamienie i doznał ciężkich obrażeń, między innymi pęknięcia czas-

Przy cierpieniach pęcherzyka żółciowego i wątroby, kamieniach żółciowych i żółtacze, naturalna woda gorzka „Franciszka-Józefa” znakomicie ułatwia trawienie. Zadać w aptekach i drog. nw 6 609

ki, które spowodowało natychmiastową śmierć. (k)

— **Śmierć pod kołami samochodu.** Na drodze między Barcinem a Łabiszynie samochód osobowy własność kopalni wapna w Piechcinie (pow. szubiński), kierowany przez szofera Jana Nowaka wpadł na jadącego rowerem 67-letniego Józefa Mačkowiaka z Klotyldowa (pow. szubiński). Mačkowiak runął na ziemię bezprzytomny, odnosząc złamanie obu nóg. Okaleczenie głowy i rąk. W stanie beznadziejnym przewieziono Mačkowiaka do szpitala w Szubinie, gdzie wkrótce zmarł. Winę przypisuje się tragicznie zmarłemu śp. Mačkowiakowi, który jechał bez światła środkiem drogi a w ostatniej chwili zamierzał niespodziewanie wyminąć samochód z lewej strony. (k)

KRONIKA POLICYJNA

— **Kradzieże i włamania.** Przy ulicy Strzeleckiej 31 włamano się do mieszkania p. Zbigniewa Kapuścińskiego i skradziono odzież męską wartości 1200 zł (k)

— **Ujęcie nielegalnego kwaterza.** W Poznaniu ujęto niejakiego Sylwestra Bogajczyka, mieszkającego przy ul. Chłobowej 2, który kwestował nielegalnie na rzecz Bractwa Serca Jezusowego w Puszczykowie (k)

— **W związku z kradzieżą masła** w sklepie p. Strożyka przy ul. Garncarskiej nr. 3 ujawniono już włamywaczy. Jako sprawców aresztowano Marjana Wiskego i Józefa Budkusa, obu bez stałego mieszkania. Skradzione masło (155 kg.) przywrócono właścicielowi. (k)

KRONIKA SĄDOWA

— **Za zbrodnię z paragr. 177 i 43 k. k.** odpowiadał przed sądem 22-letni Wiktor Tonder z Grudziądza z Centr. Wysz. Zandarmerji. Dnia 30 sierpnia 1929 r. razem z niejakim Łuczakiem napotkał rano o godzinie 4 w okolicy „Wesołego Miasteczka” dwie dziewczyny. Pawlacykównę i Brandkiewiczównę. Obie były do późnej nocy na widowiskach na „Wesołym Miasteczku”, a gdy chciały pójść do misji dworcowej, gdzie tymczasowo zamieszkały, zmyliły drogę i postanowiły przeczekać do rana. W międzyczasie Tonder chciał nadużyć zaufania jednej z dziewczyn, lecz Łuczak odciągnął go i przeszkodził jego zamiarom. Oskarżony wypierał się winy, twierdząc, że był pijany, lecz zeznania świadków obalily tę najwęż obronę. Sąd skazał go na 2 miesiące więzienia, odraczając karę na przeciąg 3 lat. (z)

— **Za krzywoprzysięstwo** zasiadł w czwartek na ławie oskarżonych w sądzie grodzkim 18-letni robotnik Michał Błażejczak (ul. Górna Wilda 117). Dnia 7 stycznia rb. w sprawie karnej przeciwko Stanisławowi Palaczowi (ul. Traugotta 5) złożył w sądzie grodzkim pod przysięgą świadomie fałszywe świadectwo, iż Stanisław Palacz w dniu 1 maja ub. roku o godz. 21.45 nie był pijany, podczas gdy Palacz znajdował się w stanie nawalnego przytomnym z powodu nadużycia alkoholu. Sąd skazał Błażejczaka na 4 miesiące więzienia z zawieszeniem kary na przeciąg 3 lat, stosując paragraf 163 k. k. i przyjął jako okoliczność łagodzącą lekkomyślność oskarżonego, który chciał obronić swego kolegę, t. j. Palacza. (z)

— **Ostrożnie ze znajomościami!** W celu załatwienia pewnych spraw przyjechał do Poznania w dniu 29 kwietnia rb. p. Edward Bensch z Borku (pow. koźmiński). Gdy znalazł się na ul. Wrocławskiej, przystąpił do jakiegoś nieznanego osobnika, ofiarując się za przewodnika. Osobnik obwoził p. Benschę po całym mieście a w końcu zaprowadził go do lokalu restauracyjnego Gniatewskiej przy ul. św. Marcina 64. Gdy tylko usiedli, przyłączyło się do nich jeszcze trzech osobników i rozpoczęła się pijatyka, oczywiście na koszt p. Benschę. Raczono się wódką, kawą, piwem, zjadano przekąski, a gdy znudzony gość z prowincji zasnął przy stole, wyciągnęli mu resztę gotówki w kwocie 95 zł i zabrawszy tekę, w której obok różnych przedmiotów znajdował się złoty łańcuch Bractwa Kurkowego, zbiegli. Zawiadomiona o wszystkim policja ujęła wszystkich. Sąd skazał jednego na 6 miesięcy więzienia, drugiego na 2 miesiące a pozostałych po jednym miesiącu więzienia, przyczem karę zawieszono na przeciąg 3 lat, ponieważ nie byli jeszcze karani. (z)

JARMARKI

— **Lwówek.** W czwartek, dnia 19 listopada odbędzie się w Lwówku jarmark ogólny na konie bydło i towary kramne.

— **Nowy Tomyśl.** Jarmark na konie, bydło, świnię, towary kramne i produkty rolnicze odbędzie się 26 listopada.

Z WIELKOPOLSKI

— **Puszczykowo.** (Dzień Katolicki.) Już od rana kwestarki zbierały na nily i przed kościołem składki na Akcję Katolicką. W miejscowym kościele odbyła się uroczysta msza św., odprawiona przez

ks. proboszcza Koppego, kazanie zaś wygłosił ks. prof. Szymkowiak. Po południu odbyła się uroczysta akademja. Słowo wstępne wygłosił ks. proboszcz Koppe, następnie rektor p. Maćkowiak wyjaśnił cel obchodu, a referat odpowiedni wygłosił p. Antoni Zak. Na dalszy program składały się deklamacje dzieci szkolnych śpiewy „Harfy” oraz chóru dzieci pod kierownictwem p. Wojciechowskiego. (Poświęcenie cmentarza.) Jedną z najwięcej palących potrzeb parafii było posiadanie cmentarza. Ks. proboszcz czynił wszelkie starania o uzyskanie go. Dzięki jego zabiegom Państw. Nadleśnictwo w Mosinie odstąpiło na ten cel 2 morgi terenu leśnego, które niebawem ogrodzono. Akt poświęcenia odbył się 18 bm. Po uroczystych niesporach wyruszyła uroczysta procesja na cmentarz i ks. dziekan Gładysz z Komornik, w asyście ks. prob. Koppego i ks. prof. Szymkowiaka dokonał aktu poświęcenia.

— **Modrze.** (Dzień Katolicki.) Przed sumą zebrały się wszystkie organizacje i bractwa kościelne i wyruszyły w pochodzie na uroczyste nabożeństwo. Po nim w sali parafialnej odbyła się akademja. Ks. proboszcz akademję zagal, a po śpiewie Chóru Kościelnego wygłosił przemówienie prezes Towarzystwa Przemysłowców p. Michał Tomczak z Małego Sroka. Udatnie wypadły deklamacje i z wielkim zainteresowaniem wysłuchano referatu: „Małżeństwo jest podstawą rodziny”, wygłoszonego przez ks. wikariusza Remelskiego. Po referacie wniósł wiceprezes Kółka Rolniczego p. Fr. Rajczak z Wronczyńskich Hubów rezolucję w obronie małżeństwa katolickiego.

— (S. M. P.) Parafjalne Stowarzyszenia Młodzieży Polskiej i Młodych Polek urządzają w niedzielę 8 listopada r. b. pierwszą w dziejach naszej wioski wystawę prac ręcznych wraz z pokazem przysposobienia rolniczego. Wystawa młodzieży parafii moderskiej budzi zrozumiałe zainteresowanie, to też spodziewać się można dużego napływu zwiedzających. Dodać należy, że tutajże S. M. P. mimo trudności i przeszkód ze strony pewnych czynników rozwijają się dobrze. — (Wieczornica misyjna.) W ubiegłą niedzielę odbyła się w sali parafialnej wieczornica misyjna na rzecz Pap. Dzieła Rozkrzew. Wiary św. przy szczelnie zapelnionej sali. Po referacie ks. proboszcza na tematy misyjne, Stow. Młodych Polek odegrało dwa rzewne obrazki dramatyczne z życia i działalności misjonarzy. Wieczornicę, z której zebrano blisko 100 zł na misje, zakończono wspólnym śpiewem.

— **Gniezno.** (25-lecie „Rolnika.”) W ubrodę „Rolnik” gnieźnieński obchodził 25-lecie swego istnienia. Uroczystość poprzedzono mszą św., odprawioną przez ks. dziekana Zablockiego w kościele św. Trójcy. Zebranie jubileuszowe odbyło się na sali Hotelu Europejskiego. Około godziny 9.30 otworzył zebranie prezes rady nadzorczej p. Kostenicki z Golinowa, podając zebrany porządek obrad. Przewodniczącym obrano p. dr. Seydlitz, a dyrektor „Rolnika” p. Henkiel zobrazował całokształt działalności „Spółki Rolnika”. Również zabrał głos dyr. Seydlitz, twierdząc, że „Rolnik” gnieźnieński cieszy się najlepszą opinią wśród pokrewnych organizacji. Potem nastąpiło zdawanie rachunków za rok 1930. Do rady nadzorczej wybrano w miejsce ustępujących pp. dyr. Śmieleckiego, M. Kostenickiego, A. Filipowskiego i dyr. Michała Nowaka. Uroczysty dzień zakończono zwiedzaniem Bazyliki św. Wojciecha oraz obiadem w Hotelu Europejskim. (br)

— **Oborniki.** (Dzień Katolicki.) Staraniem zarządu Akcji Katolickiej odbyła się w ub niedzielę po południu uroczysta akademja. Śpiew „My chcemy Boga” wprowadził nauczyciel szkoły powszechnej p. Matysiak z swymi uczniami. Słowo wstępne wygłosił ks. prof. Szymkowiak i deklamacje wygłosili uczniowie gimnazjum Budziń, oraz członkowie S. M. P. p. Papiaszkówna i p. Walguła. Stow. Muzyczne „Moniuszko” pod dyr. p. Antoniego Fraszczyńskiego wykazało swe produkcje muzyczne - wokalne. Referat o „Sakramencie małżeństwa” wygłosił dyr. gimn. miejskiego p. Jentsch, a o akcji katolickiej prezes Akcji Katolickiej p. Guszczynski. Akademję zakończono odśpiewaniem „Boże coś Polskę”. Sali była zapelniona po same brzegi. (og)

— **Oborniki.** (Z szkoły powszechnej.) Dnia 18 bm. odbyło się roczne walne zebranie Tow. Rodzicielskiego. Towarzystwo liczy obecnie 200 członków. Celem Tow. jest przyjąć biednym dzieciom w szkole powszechnej z pomocą. Dlatego towarzystwo urządzało różne imprezy, z których czysty zysk przeznaczano na pomoce naukowe, na kuchnię dożywiania biednych dzieci. (Wystawa prac uczniów.) W Strzelnicy odbyła się wystawa okręgowa prac uczniów przysposobienia rolniczego. Wystawiała młodzież z powiatów obornickiego, chodzieskiego i szamotulskiego. (g)

— **Rogoźno.** (Obchód Chrystusa Króla.) Staraniem zarządu Akcji Katolickiej odbył się w Rogoźnie uroczysty obchód Dnia Katolickiego. O godzinie 12 zebrały się władze, szkoły, towarzystwa i inne organizacje kościelne przed kościołem, skąd manifestacyjny pochód udał się ulicami miasta na Nowy Rynek, gdzie podniosło okolicznościowe przemówienie wygłosił p. Michałak. Wieczorem w sali Hotelu Centralnego odbyła się uroczysta akademja, którą zagal p. profesor Melcer, wygłaszając słowo wstępne. Następ-

nie chór tut. gimnazjum pod batutą p. profesora Osmańskiego odśpiewał pieśń „Boże co jesteś”. Treściwy referat p. t. „Sakrament małżeństwa jako podstawa wiary chrześcijańskiej” wygłosił p. dr. Gerstenberger. Poza tem chór odśpiewał jeszcze pieśń „Ojciec z Niebios”, „Boże chwalimy Cię” i „Gaude mater Polonia”. Po wygłoszeniu kilku deklamacji, odśpiewano na zakończenie wspólnie „Wszystkie naszo dzienne sprawy”. Obiszerna sala hotelu była zapelniona po same brzegi.

— (Kurs tkacki.) Stow. Młodych Polek w Rogoźnie urządza dwutygodniowy kurs tkacki pod kierownictwem instruktorki z Poznania. Kurs rozpoczyna się dnia 2 listopada o godzinie 16 w salce parafialnej.

— (Wypadek samochodowy.) Na zsoście Rogoźno — Murowana Goślina, zdarzył się autobus p. Szurleja z motocyklistą, który poniósł śmierć na miejscu. Dochodzenia policyjne w toku.

— (Z ruchu Tow.) Pod przewodnictwem prezesa p. Rejewskiej odbyło się zebranie Stow. Młodych Polek. Po zatwierdzeniu spraw organizacyjnych p. C. Ewertowska wygłosiła referat pod tyt. „Matka”. Drugi referat p. t. „O szlachetności uczuć kobiecych” wygłosiła p. Rejewska. Do grona członkiń przyjęto p. Nowakównę. (ske)

— **Inowrocław.** (Stow. Młodzieży Polskiej w Chelmcach.) Krzewi się idea należenia młodzieży naszej do Stow. Młodzieży Pol. Świeżo w Chelmcach pow. inowrocławskiego staraniem ks. prob. Paikowskiego utworzył się oddział Stow. Młodz. Pol., do którego zapisało się 36 osób. Obrano zarząd w składzie następującym: prezesem Czesław Buzalski, sekretarzem Polinski, skarbnikiem Władysław Błaszak, naczelnikiem Stanisław Polinski i gospodarzem Miecz. Szalkowski.

— (Kółko Ministrantów.) Przy kościele Panny Marji pod patronatem ks. D. Ziarniaka zawiązało się Kółko Ministrantów. Zadaniem Kółka tego jest pomaganie księżom w służbie Bożej przez pogłębienie zrozumienia liturgji, jak również idei dobrego katolika.

— (Choroby zakaźne wśród młodzieży szkolnej.) Od pewnego czasu grasują w mieście naszym choroby zakaźne i to wśród dzieci szkolnych. Tak np. w gimnazjum żeńskim tut. klasa pierwsza została na okres tygodniowy zwolniona od lekcji z powodu szerzącej się choroby odry. Gorzej znacznie ma się sprawa w bursie Ziemi Kujawskiej, gdzie za grose mieszczą się niezamożni uczniowie szkół średnich, a to z powodu wypadku szkarlatyny (plonicy), co spowodowało zamknięcie tej bursy na czas nieokreślony.

— **Pleszew.** (Wspaniały bilans.) W miesiącu październiku mieliśmy istną powódź imprez rozrywkowych i kulturalnych. Gościliśmy cyrk Dworskiego, Teatr Regionalny, występujący z wspaniałym „Weselem łowickim”, zespół mandolinowy i Teatr objazdowy z rewj. Z miejscowych towarzyszy wystąpiło Kółko Polek z komedijką „Za nie żydowskie swaty”; dochód przeznaczono na budowę Domu parafialnego. Biały Krzyż urządził koncert przy współudziale orkiestry 70 p. p. i chóru męskiego „Harmonja”. Dn. 18 bm. po południu odbyła się zabawa dla dzieci, urządzona staraniem Czytelni Kobiet. Wieczorem tego samego dnia chór kościelny pod wezw. św. Cecylii urządził na budowę Domu parafialnego koncert ze współudziałem młodej pianistki p. Anieli Radomskiej i p. budown. Piątkowskiego. W niedzielę 25 bm. obchodziliśmy uroczyste Dzień katolicki, który, jak zwykle, cieszył się ogromnym zainteresowaniem wiernych. Program wypełniono kwestą uliczną i akademją.

RUCH W TOWARZYSTWACH

— **Drużyna Błękitna.** Komenda Poznańska Drużyny Błękitnej wzywa wszystkich swych członków na miesięczne zebranie, mające się odbyć 1 listopada r. b. w niedzielę o godz. 10 na salce strzelniczej małokalibrowej przy ulicy Franciszka Ratajczaka.

— **Kóło Przyjaciół Harcerzy „Wilków Morskich.”** Zebranie plenarne odbędzie się 2 listopada r. b. w szkole im. Konarskiego przy ul. Marji Magdaleny Początek punktualnie o godz. 19.30.

— **Klub Mandolinistów „Mozart.”** W sobotę 31 bm. wieczorem w lokalu klubowym przy ul. Masztalarskiej 7. Goście i sympatycy mile widziani. Zarząd.

— **Z Tow. handlarzy targowych w Poznaniu.** Nadzwyczajne zebranie odbędzie się w poniedziałek 2 listopada o godz. 18 na sali Królowej Jadwigi. Al. Marcinkowskiego 1

— **Polski Związek Lokatorów i Sublokatorów R. P. w Poznaniu, Stary Rynek 95-96** — oddział Wilda zwołuje na poniedziałek 2 listopada zebranie o godz. 19 w sali p. Grotowskiego przy Dolnej Wildzie.

— **Katolickie Tow. Rzemieślników Polskich w Poznaniu.** Zebranie odbędzie się w poniedziałek 2 listopada o godz. 20 na sali Domu Królowej Jadwigi. Na porządku obrad m. in. wykład.

Kuouicie losy! Ciągnięcie 10 grudnia r. b.! Kuouicie losy!

3-złotowy los Wielkiej Loterii na Pomnik Wdzięczności w Poznaniu zapewnią nabywcy szanse poważnych wygranych i daje satysfakcję spełnienia ważnego obowiązku.

Losy nabyć można w kolekturach, Bankach Ludowych, kioskach „Ruchu” w „Orbisie”, komitetach parafjalnych, albo wprost w wydziale loteryjnym Komitetu Budowy Pomnika w Poznaniu, Al. Marcinkowskiego 24, ul. p., konto czekowe P. K. O. nr. 24303

— **Zjednoczenie Pracowników Rzemieślniczych.** sekcja szewska zwołuje wskutek ważnych spraw nadzwyczajne zebranie na 2 listopada o godz. 20 w Domu Rzemieślniczym pokój nr. 9

— **Kóło Śpiewu im. „Moniuszki.”** Zebranie plenarne odbędzie się we wtorek dnia 3 listopada o godzinie 20 w Domu Rzemieślniczym.

— **Łazarski Klub Szachistów** (Marsz Focha 81 Kasyro Obywatelskie) zwołuje na dzień 3 listopada r. b. (wtorek) na godz. 20 zwyczajne walne zebranie członków.

— **Okręgowy Związek Emerytów Państwowych, Wdów i Sierot w Poznaniu.** Zebranie miesięczne odbędzie się we wtorek, dnia 3 listopada o godzinie 18 w lokalu p. Jarockiej, ul. Masztalarska 8

— **Stow. żeńskiej Młodzieży Kupieckiej.** Zebranie plenarne odbędzie się we wtorek, dnia 3 listopada r. b. o godz. 19.15 na sali Domu Król. Jadwigi. Al. Marcin kowskiego 1 z wykładem ks. dyr. Marlewskiego o wystawie kolonialnej w Paryżu.

— **Tow. Restauratorów na miasto Poznań i okolice.** Miesięczne zebranie plenarne odbędzie się 3 listopada o godz. 16 w lokalu p. Fr. Piosska, ul. 27 Grudnia nr. 10

— **Związek Niższych Funkc. Państw. i Sam. Kóło Poznań.** Zebranie odbędzie się dnia 4 listopada o godz. 19 w lokalu zebrań przy ul. Wronieckiej 13. Na porządku obrad referat i inne bardzo ważne sprawy

— **K. S. „Korona.”** Miesięczne zebranie odbędzie się 6 listopada o godz. 20 w lokalu Związku Kolejowców Polskich, ul. Spokojna.

— **Związek Wermistrzów Polskich.** Zebranie plenarne odbędzie się 8 listopada o godzinie 11 w lokalu posiedzeń przy ul. Wronieckiej 13.

KSIEGI STANU CYWILNEGO

Zgony:
Stanisław Gensler, właściciel domu, 62 l. Leszek Marjan Jeleński 14 godzin. Katarzyna Olejniczakówna, bez zawodu, 47 l. Bartłomiej Kaczmarek, robotnik, 53 l. Franciszka Marszałowa z d. Dorna, 48 l. Ryszard Wawrzyniak, mistrz szklarski, 74 l. Antoni Dźwikowski malarz, 63 l. Czesław Młura 3 m. 14 d. Roman Baker 8 m. 9 dni.

Składki i pokwitowania

W administracji pisma naszego złożono w dalszym ciągu:
Na pomnik Serca Jezusowego: W. R. z podziękowaniem Najśw. Sercu Jezus. za otrzymane łaski z pokorną prośbą o dalszą opiekę i błogosławieństwo dla całej rdziny 10 zł; — razem z poprzednio pokwitowanemi 1441,79 zł
Na ochronę Dz. Jezus na terenie P. W. K.: W. R. zamiast kwiatów w Dzień Zaduszny i ku uczczeniu pamięci śp. ks. prałata Mayera 5 zł; — M. K. w pewnej intencji 5 zł; — razem z poprzednio pokwitowanemi 270 zł.
Na bezrobotnych: S. S. z okazji imienin p. Stępniewicza zamiast kwiatów 10 zł; — razem z poprzednio pokwitowanemi 485,29 zł.

SKRZYNKA DO LISTÓW

— **P. A. Trzcński.** Matka ma prawo dysponować swojemi pieniędzmi, jak się jej podoba. Do sumy tej nie ma Pan żadnych praw, chyba jako spadkobierca po śmierci matki. Kuracja tę stosuje się przy pewnych chorobach nerek, jeżeli chodzi o to, aby organizm otrzymywał jak najmniej wilgoci (mało płynów!) (ak)
— **S. K. 6.** Koszta około 120 zł. Notariusz obojętny, jedynie wniosek musi być skierowany do sądu grodzkiego tego obwodu, do którego należy wierzycelność hipoteczna. Podatek z chwilą zapłacenia. (ak)

— **J. C. 15.** Nie wiemy, o które rozporządzenie chodzi. Trzeba nam podać określenie tego rozporządzenia, t. j. o czem stanowi i kto je wydał. W zbiorze statutów miejskich rozporządzenia z taką datą niema. Przedawnienie wykroczeń policyjnych trzy miesiące. Wykroczenie to podlega grzywnie. (ak)

— **Wierna czytelniczka.** Powołanie do służby wojskowej nie ma żadnego wpływu na kontrakt najmu, który obowiązuje nadal. (ak)

— **Inwalida.** Podatek opłacił Pan przy kontrakcie. Za przewłaszczenie zapłaci Pan poza tem, o ile nie zapłaci nabywca, normalna opłata sądowa. Czy w danej gminie istnieje podatek gminny, nie wiemy. Trzeba się dowiedzieć we właściwym starostwie. (ak)

— **Stały czytelnik F. P.** Trzydzieści lat. Może Pan skarżyć. (ak)

— **P. N. Bilczewski.** W cztery lata. (ak)

— **P. Bz.** Obliczenie kosztów prawidlowe. Wydziałowi Powiatowemu zapłacił Pan podatek od obrotu nieruchomości. (ak)

— **W. P.** Co do wniesienia zażalenia, to instancja jest właściwa. Nie byłoby wątpliwości. Nie radzimy jednak „b” i

„c”, gdyż może nastąpić skreślenie Udziału w śniadaniu może Pan jednak odmówić. (ak)

Dziś w sobotę, o godz. 8.30 wiecz. w DOMU EWANGELICKIM WIELKI KONCERT ORKIESTRY BALAJKOWEJ.

Dziś w sobotę, dnia 31 października r. b., o godz. 8.30 wiecz. odbędzie się w sali DOMU EWANGELICKIEGO, ul. W. azdowa jedyny, atrakcyjny koncert Rosyjskiej Orkiestry Balajek ze śpiewami solowymi i chóralnymi pod dyrykcją p. Dubrowina, znakomitego dyrygenta i wirtuoza na balajce. Znakomity ten zespół w Poznaniu reklamy nie potrzebuje. tembardziej, że przed kilku laty występował w naszym mieście z wielkim sukcesem artystycznym i kasowym. Znakomici artyści wykonają po mistrzowsku najpiękniejsze pieśni rosyjskie, romanse cygańskie, pieśni burłaków, pieśni więzienne, pieśni Dalekiego Wschodu oraz poraz pierwszy w Poznaniu najnowsze pieśni rosyjskiej Emigracji.

Będzie to wieczór przepiękny, jedyny w swoim rodzaju, pełen przedziwnego sentymentu i czaru. Kto pragnie poznać duszę rosyjskiego ludu, kto pragnie zachwycić uszy swe cndnemi melodjami, kto pragnie usłyszeć najpiękniejsze pieśni rosyjskie i romanse cygańskie w naprawde doskonałym wykonaniu — niech korzysta ze sposobności i śpieszy dziś do Domu Ewangelickiego.

Zainteresowanie dzisiejszym koncertem olbrzymie. Znaczna część biletów wyprzedana. Pozostałe bilety po cenach najniższych od 1—4 zł są do nabycia wczesniej w składzie cygar p. Szreibrowskiego, ul. Gwarna 20 tel. 56-98 oraz o godz. 7-mej wiecz. przy kasie w Domu Ewangelickim. zw 11677-8

„FONTANKA w POZNANIU”

Olbrzymie zainteresowanie dzisiejszym Wieczorem w „Słońcu”

Dziś w sobotę, dnia 31 października roku bież. o godzinie 11-tej wieczorem odbędzie się w teatrze „Słońce” Wieka Rewja Humoru, Tańca i Piosenki pod hasłem:

„FONTANKA w POZNANIU”

w której udział przyjmą: JADWIGA FONTANOWNA, niezrównana gwiazda Operetki Poznańskiej i Lwowskiej, która poraz pierwszy po powrocie ze Lwowa przedstawia naszą publiczności. LIJAN ZAMORSKA, urolziwa primadonna Opery Warszawskiej i Poznańskiej oraz niezrównany komik estradowy Król humoru LEON WYRWICZ, ulubieniec publiczności w swoim popisowym repertuarze. Ponadto w atrakcyjnym tym wieczorze udział przyjmą: KAZIMIERZ CZARNECKI, świetny tenor operowy i JÓZEF SENDECKI tak popularny komik Operetki Poznańskiej. Część choreograficzną reprezentować będzie Balet złożony z 8 urodziwych girls.

W programie atrakcyjne przeboje — słowem humor taniec i wykwinna piosenka w wykonaniu tak znakomitych i powszechnie lubianych artystów. Orkiestra smyczkowa pod dyrykcją kapelmistrza WINECKIEGO. Nie potrzeba chyba dodawać że dzisiejsza Rewja w „Słońcu” zalektryzowała prostopu całe miasto. Wszyscy wybierają się dziś do „Słońca” by podziwiać ewych ulubionych artystów. Ceny biletów najniższe od 1—4 zł. Bilety są gorączkowo rozchwytywane w składzie cygar p. Szreibrowskiego, ul. Gwarna 20, telefon 56-38, a na ustach wszystkich są słowa: **DZIS IDZIEMY DO „SŁONCA” PODZIWIĆ FONTANKĘ I LEON WYRWICZ**

WIECZOR W „SŁONCU”

niezrównany komik estradowy, król humoru ulubieniec całej Polski w ostatniej chwili pozyskany na jedyny występ — przyjmie udział w dzisiejszej Rewji „FONTANKA w POZNANIU”, która odbędzie się w teatrze „SŁONCE”.

Leon Wyrwicz wystąpi zamiast niedysponowanego Polańskiego. zw 11679-80

Teatr Polski

DZIS — „Lazurowe wybrzeże”. Niedziela, 1. 11. wieczorem „Swierszcz za kominem”.
Poniedziałek, 2. 11. „Lazurowe wybrzeże”.
Wtorek, 3. 11. „Młody las”. Premjera.
Środa, 4. 11. „Młody las”.
Czwartek, 5. 11. „Młody las”.
Piątek, 6. 11. „Młody las”.
Sobota, 7. 11. „Młody las”.
Niedziela, 8. 11. po południu „Roxy” po cenach znizowanych.
Niedziela, 8. 11. wiecz. „Młody las”.
Poniedziałek, 9. 11. „Lazurowe wybrzeże”.
Początek o godzinie 8 wieczorem

Teatr Nowy

DZIS — „Nierozdzianki rozwodowe”. Niedziela, 1. 11. wiecz. „Pochód duchów” („Młynarz i jego córka”).
Poniedziałek, 2. 11. o godz. 3.30 po poł. „Pochód duchów” („Młynarz i jego córka”).
Poniedziałek, 2. 11. wiecz. „Pochód duchów” („Młynarz i jego córka”).
Początek o godzinie 8 wieczorem

TEATR OBJAZDOWY

Wł Brackiego — „Kajzer” Macieja Wierbińskiego

DZIS — Strzelno. Niedziela — Inowrocław — po południu. „Pięćoramiennie serce”. Orwicza, Wieczorem „Kajzer”.
Poniedziałek — Teatr nieczynny.

DZIAŁ KULTURY I SZTUKI

NAUKA I ŻYCIE

TRZYDZIESTOLECIE PRACY FRANCISZKA BUJAKA

Na dzień dzisiejszy 31 października, zwołany został do Lwowa zjazd byłych i obecnych uczniów prof. Franciszka Bujaka, mający na celu uczczenie 30-lecie pracy naukowej, i 10-lecie pracy pedagogicznej prof. Bujaka na Uniwersytecie Jana Kazimierza we Lwowie. W toku uroczystości wręczona będzie prof. Bujakowi „Księga Pamiątkowa” zawierająca zbiór rozpraw byłych i obecnych uczniów profesora.

Rola, jaką w kulturze Polski współczesnej odgrywa umysłowość i osobistość prof. Bujaka jest niewątpliwie wybitna. Nawet biorąc udział w czynnym życiu społecznym, np. w instytucjach związanych z normalizacją życia rolnego, nawiązuje działania do swojej specjalności t. j. do pracy naukowej. Tak np. na placówce puławskiej zorganizował prof. Bujak serię publikacji o zasadach współczesnego i dawnego prawa spadkowego ludności włościańskiej, przez co, przygotowuje grunt pod nowe ukształtowanie prawa spadkowego ludności włościańskiej w dziedzinie nieruchomości, bez czego wszelkie działania reformy rolnej będą bezskuteczne.

Pozostaje jednak przedwzrostkiem uczonym. Pole jego badań jest bardzo rozległe. Wyszedł nie od badań historyczno-gospodarczych — jakby się tego spodziewać można — lecz od badań z zakresu historii geografii i historii kartografii w Polsce. W roku 1925 zebrał prace swe z tej dziedziny, wcześniejsze i późniejsze, w jednym tomie p. t. „Studia geograficzno-historyczne” (nakład Gebethnera i Wolffa, str. 299). Na pograniczu między temi badaniami i pracami historyczno-gospodarczymi stoją studia innej natury, mianowicie monografie gospodarczo-społeczne, podjęte z przyczyn natury praktycznej i dla takichże celów, jak monografie poświęcone wsiołom małopolskim, Maszkienicom, Limanowej, Zimnej. Niewątpliwą ich koroną tworzy dwutomowe studjum pt. „Galicja”. Z prac tych również widać, jak stale zaznaczał się u prof. Bujaka ścisły związek między badaniami naukowymi, a życiem.

Właściwie i główna praca historyczna uczonego t. j. klasyczne „Studia nad osadnictwem Małopolski” (Kraków 1905) wyrosła z pogłębienia prac poprzednio wspomnianych. Rzecz jasna, że umysł czysto praktyczny nie sięgałby do tak głębokiego studjum. Przeważały zainteresowania badawcze. W ten sposób powstało dzieło, które odgrywa dziś wśród prac historyczno-gospodarczych rolę monografii wzorowej. Należy się cieszyć, że niebawem ukaże się ono w szacie niemieckiej, godnie bowiem zapozna naukę obcą z tym działem polskiej wiedzy o Polsce.

Za wspomnianą książką poszedł szereg studjów pomniejszych, które w r. 1924 prof. Bujak zebrał w dwu tomach zatytułowanych: „Z odległej i bliskiej przeszłości” i „Studia historyczne i społeczne”. Tomy te mogą stanowić najpożyteczniejszą i najżywiej interesującą lekturę dla szerokiego sfer inteligencji polskiej.

Żywy kontakt jak i wiązał prof. Bujaka z zagadnieniami życia bieżącego dawał mu też popoh do kreślenia studjów o stosunku nauki do społeczeństwa. Studja te, ogłaszane w szeregu tomów „Nauki Polskiej” zostały zebrane też osobno w tomiku pt. „Nauka a społeczeństwo” (Warszawa, 1930, str. 200). Tomik ten dziś jest więcej aktualny niż kiedykolwiek indziej.

Nie dalibyśmy dostatecznej informacji o działalności prof. Bujaka, gdybyśmy nie wspomnieli, że w ostatnim dziesięcioleciu stał się też twórcą szkoły badań historyczno-gospodarczych. Szkoła ta wyrosła z działań pedagogicznych prof. Bujaka na Uniwersytecie Jana Kazimierza, a wyrazem jej szereg tomów „Badań z dziejów społecznych i gospodarczych” wśród których mieszczą się tak znakomite studia jak śp. Ungeheura o stosunkach kredytowych w ziemi sanockiej w połowie XV w. i Hoszowskiego o cenach we Lwowie w XVI i XVII w. i inne. Uzupełnieniem tej działalności stało się podjęcie w r. b. wespół z prof. Rutkowskim wydawnictwa osobnego czasopisma hist. gospodarczego („Roczniki dziejów społecznych i gospodarczych”).

„Ad multos annos”.

Dr. Z. W.

W MUZYCZNYM POZNANIU

JUTRZEJSZE „REQUIEM”

W niedzielę, t. j. jutro, wystąpi w Teatrze Wielkim po raz pierwszy w bieżącym sezonie chór, jako współczynnik orkiestry symfonicznej. Fakt ten posiada doniosłe znaczenie. Mając do dyspozycji orkiestrę i chóry, może Poznań stać się żywym wzorem dla in. miast polskich, także w zakresie muzyki wokally-instrumentalnej, tak jak stwarzając miejską orkiestrę symfoniczną, daje przykład innym większym ośrodkom, które mogą przejąć poznańskie zasady organizacyjne i zaszczepić je u siebie. W ten sposób możemy stąd, ze stolicy Wielkopolski, uzyskać bardzo duży moralny wpływ na kształtowanie się życia muzycznego w innych miastach Polski.

Wracając do niedzielnego programu, należy uświadomić sobie, jakie znaczenie posiadają w historii muzyki formy wokally-instrumentalne, mianowicie większe utwory choralno-orkiestralne, wykwalne na podłożu muzyki religijnej w formie oratorjów i kantat, wykształconych ostatecznie przez Händla i Bacha. Tu i ówdzie błąka się jeszcze mniemanie, że formy te stoją niżej od form czysto instrumentalnych. Rozumowanie takie jest wręcz błędne. By się dłużej nad tem nie rozwodzić, zważmy jakie miejsce w literaturze muzycznej zajmują takie utwory jak „Messias” Händla, „Msza c-moll” Bacha, „Siedm słów” Haydna, „Requiem” Mozarta, „Missa solemnis” Beethovena. Co więcej, Beethoven w ostatniej symfonji (IX), chcąc wypowiedzieć „Seid umschlungen Millionen”, powierza to chórowi a nie samej orkiestrze! Romantyzm też rozumiał doskonale, że najsilniejszym ośrodkiem wypowiedzenia się jest chór i orkiestra. Nie korzystał jednak z tego środka zbyt często (Berlioz, Liszt). W najnowszej natomiast literaturze muzycznej pojawia się coraz więcej oratorjów, tak że nie brak obecnie głosów, widzących renesans muzyki oratoryjnej w najnowszej muzyce! W ostatnim roku powstały tak wybitne dzieła, jak „Psalm” Roussela, „Symphonie des psaumes” Strawieńskiego, „Cris du Monde” Honeggera, „Venj Creator” Szymanowskiego. — Zamknięty 1 października konkurs Wielkopolskiego Związku Śpiewaczego dał w rezultacie przeszło dwadzieścia nowych polskich oratorjów!

Requiem nazywamy mszą za umarłych (Missa pro defunctis). Obejmuje ona Introitus (Requiem aeternam dona eis Domine), Kyrie, Graduale (Requiem aeternam z Tractusem Absolve i Sekwencją Dies irae); Offertorium, Sanctus i Benedictus wreszcie Agnus Dei z zakończeniem Dona eis requiem.

Historja „Requiem” Mozarta obfituje w momenty tajemnicze. Faktem jest, że hrabia Walsegg, który zakupił utwór u Mozarta (łącznie z prawem oznaczenia „Requiem” jako własnej kompozycji!) posiadał oryginalny sposób komunikowania się z kompozytorem, m. in. przez czarno ubranego posłańca, który miał wprost polecenie terroryzować Mozarta i zmusić go do najszybszego wykończenia utworu. — Rozpoczęte bowiem w lipcu 1791 roku „Requiem” doznało przerwy wskutek komponowania opery „La Clemenza di Tito”. Mozart, już podówczas bardzo schorowany, pisał pod wrażeniem, że „Requiem” ukończy na termin swego własnego pogrzebu. W rezultacie kompozycji nie ukończył do dnia śmierci, t. j. do 5 grudnia 1791 r. Z dwunastu części, z których się składa Requiem, podobno tylko Requiem aeternam i Kyrie (allegro) zostały wykończone przez Mozarta; reszta pozostała w szkicach, opracowanych ostatecznie ręką ucznia Mozarta, Franciszka Süßmayera.

„Requiem” należy niezawodnie do najbardziej natchnionych dzieł literatury oratoryjnej. Potężne wrażenie sprawia „Rex tremendae majestatis”, „Dies irae”, następnie szczyt liryki: „Lacrimosa”. Słuchając tego arcydzieła, człowiek drętwieje, ociera się o coś wielkiego a nieobjętego. Natchnienie twórcy pozwala mu uchylić rąbek tajemnicy i dać nam możliwość odczucia dotknięcia Wieczności. Dr. T. S.

Książki nadesłane

Rajmund Bergel: „Dramat widmowy w „Weselu” Wyspiańskiego”. Myślenice. Druk. Fadana.

George Goodchild: „Czarna Orchidea” Warszawa, Biblioteka Grossowa.

ŻYCIE KULTURALNE

NAUKA

Z Lwowskiego Tow. Naukowego. Wydział matematyczno-przyrodniczy odbył posiedzenie, na którym prof. dr. M. Franke przedstawił pracę dr. L. Ptaszka p. t. „Badania wchłaniania tlenu przez krew w zakazaniu drobnoustrojowemu”; prof. dr. J. Lenartowicz przedstawił pracę własną p. t. „Z badań nad kilką doświadczalną. Nadkażenie w trzecim okresie kil” i prof. dr. J. Aleksandrowicz przedstawił pracę własną p. t. „W sprawie działania systemu nerwowego w sercu u skorupiaków”.

TEATR

Co grają w Lublinie? Donoszą nam z Lublina: Teatr miejski jest prowadzony przez pp. Barwińskich jako „zaspowy”. Powodzenie ma niewielkie. Obecnie sprowadzono na występy p. Józefa Węgrzyna, z którym wystawiono znaną sztukę Schoenherra „Diablica”. Rolę tytułową grała p. Leonja Barwińska, strażnika p. Węgrzyn. (It)

ULTIMATUM, KTÓRE POSKUTKOWAŁO.

Z Warszawy donoszą nam:

Interesującą jest historia, w jaki sposób teatry miejskie uzyskały możność uruchomienia pod wodzą p. Krzywoszewskiego. Wiadomo, że zgóra trzydziestu członków byłego zespołu scen miejskich oddawa przagnęło zawrzeć umowy — tylko ZASP nie pozwalał i jedno ich zgłoszenie się już unieważnił przymusem „organizacyjnym”. Ostatnio też pozostał okólnik, zawiadamiający, że „postanowił nie udzielić p. Krzywoszewskiemu konwencji ze względów zasadniczych”. Tego już było za wiele i najcierpliwszym, gdy się okazało ostatecznie, że miasto ZASP-owi nie ulegnie. Chcąc pracować artyści wystosowali do ZASP-u suche żądanie, aby natychmiast konwencję wydał do t. „zrzeczenia” zaś pismo z zawiadomieniem że przystępują do pracy. Termin ultimatum był krótki: do następnego dnia w południe.

To poskutkowało. „Zrzeczenie” odbyło obrady, które zajęły trzy minuty czasu (8.10 do 8.13) i zakończyły się rozwiązaniem tego operetkowego „kolektyw” (który mianował w nienależących do niego teatrach miejskich swoich dyrektorów in partibus infidelium). W sekundę później p. Pawłowski imieniem ZASP-u oświadczył, że konwencja będzie udzieloną „Zasadnicze przyczyny” znikły bez śladu. Dodać należy, że chcący pracować artyści przybyli na to zebranie tylko pod tym warunkiem, że odbędzie się ono według nakazanego przez nich programu, bez żadnych głosowań i uchwały ten tekst postanowienia, który oni podyktowali. Tak się stało.

Dyr. Krzywoszewski zamierza uruchomić Teatr Letni w połowie listopada. Teatr Narodowy z końcem tegoż miesiąca. T. W.

KRAJOZNAWSTWO

Zagrożona „Ziemia”. Niema chyba w Polsce człowieka interesującego się krajoznawstwem, któryby nieznał doskonalego pisma z tej dziedziny. „Ziemi”. Wychodzi ona już szesnasty rok w formie dwutygodnika bogato ilustrowanego i zawiera mnóstwo cennych materiałów krajoznawczych z całej Polski a nierazko i z poza jej granic. Obecnie ukazał się poczynny (17—20) zeszyt tego wydawnictwa, ale w końcu treści redakcyjnej znajduje się smutna notatka. Ciężki kryzys ekonomiczny dotknął również i „Ziemię”; tylko dzięki usilnym staraniom prezydium Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego (którego „Ziemia” jest organem), udało się zapobiec zupełnemu zawieszeniu wydawnictwa. Pomimo zażegnania katastrofy Redakcja musi poczynać oszczędności. Do końca bieżącego roku wyda się już tylko 3 zeszyty (zamiast 8); w ten sposób „Ziemia” musi stać się znowu miesięcznikiem (jak za dawnych, złych czasów powojennych), a zeszyty będą miały mniejszą objętość. Znaczenie „Ziemi” jest wszystkim krajoznawcom dobrze znane. W ich więc rękach leży obowiązek utrzymania przy życiu tak niezbędnego pisma. Oby się czasy poprawiły a „Ziemia” na nowo zajaśniała dawną okazałością. (J. Ml)

LITERATURA

Wiatr od Śląska. W ostatnim zeszycie „Ilustracji Polskiej” znajdziemy nowelę p. t. „Uparte mniszki”, pióra znakomitej powieściopisarki Zofji Kossak-Szczuckiej, autorki „Złotej Wolności” i „Legnickiego Pola”. Pisarka interesuje się śląskim regionalizmem, prowadzi studia historyczne i pisze cykl historycznych nowel śląskich. Cykl ten pomyślany jest podobnie do dzieła Stefana Żeromskiego „Wiatr od morza” i obejmuje dzieje śląskiej dzielnicy od czasów Bolesława Chrobrego aż do dni współczesne. „Uparte mniszki” — nowela rozgrywająca się w klasztorze w Czarnowasach w czasach królów Wazów — jest już trzecią z tego cyklu, drukowaną w „Ilustracji Polskiej”. Znalazł świetne pióro Z Kossak-Szczuckiej trzeba się cieszyć że „Ilustracja” zapozna już swych czytelników z nowym jej utworem. (It)

LUDZKA SYLWETKA WIELKIEGO ARTYSTY

Piękną zasługę zdobyła sobie p. Pia Górska, utalentowana artystka-malarka, kreśląc swoje wspomnienia o Józefie Chełmońskim. Tak mało wiemy o tem, jak nasi wielcy ludzie żyli, jakim był ich dzień powszedni, jak przedstawiali się oczom swego otoczenia. Nieraz upiynie od ich zgonu ledwie parę lat, a już są jakby zmuflikowani w rozbiarach dzieł, z których konstruuje się sztucznie ich psychikę, zamiast wyjść od niej i do dzieł przystąpić z ustalonymi już pewnikami faktów. Na Zachodzie jest wprost przeciwnie. Nietylko o umarłych mówią żywi ludzie wszystko, co wiedzą. Wielki człowiek już za życia bywa fotografowany piórem w setkach bystrych reportaży. Rozmawia się z nim, opisuje się jego pracę i jego wywczasy. Wiemy co jada, gdzie się ubiera, ba, możemy domyślać się jeszcze wielu dyskretniejszych szczegółów, podawanych czasem nawet niedyskretnie. Literat, malarz, uczony przestają być abstraktami, obucjemy z nim poprostu i bezpośrednio i nie potrzebujemy po ich zgonie fabrykować sobie „portretów imaginacyjnych”, mając prawdziwe pod ręką.

Zasługa p. Pia Górskiej jest tem większa, że Chełmoński był nietyle wielkim artystą, ale jednym z najoryginalniejszych a głębokich duchem postaci w ówczesnym świecie artystycznym, chociaż na brak oryginalnych sylwetek nie można było wtedy narzekać. P. Górska miała to szczęście, że Chełmoński „okupił się” w sąsiedztwie majątku jej rodziców, i został właścicielem folwarku Kuklówka. Przez właścicieli Radziejowicz pp. Krasieńskich, nastąpiło zapoznanie, którego pierwszy etap był dość niezwykły. P. Górska zauważyła na nabożeństwie w kościele jakiegoś siwiejącego brodacza, który kłęczal przed ołtarzem. Wyglądał „jak kwestarz franciszkański”. Zaraz pomyślała sobie: „Dobra głowa i dobra sylwetka. Można by go malować”. Gdy po mszy przepiękny kościółek zadrgał od hymnu „Święty Boże!”, brodacz rozplakał się... Przy wychodzeniu z kościoła pp. Krasieńscy przedstawili autorkę owemu „kwestarzowi”. Był nim Chełmoński. Pod burką miał ciemną marynarkę, pod nią łowiecką czerwona kamizelkę, a na nogach buty z cholewami. Akt prezentacji odbył się w formie trochę nieprzewidzianej przez reguły towarzyskiego protokołu, mianowicie wiatr zerwał płaszcz z ramion Chełmońskiemu, który natychmiast zaczął potężnie kłąć:

— A to sobacza burka, ciągle mi zlatuje! Dzień dobry pani. To dopiero szelma! A żeby ją diabli...

Wkrótce już była p. Górska w gościnie u Chełmońskiego, rychło on też znalazł się u pp. Górskich. Nawigowało się sąsiedzkie współzycie oczywiście na tle sztuki, którą autorka uprawiała już wtedy i dalej z talentem uprawia. Z tych obserwacji zrodziła się książka, nazwana przez autorkę skromnie „wspomnieniami”, ale w istocie przynosząca barwny i pełen charakteru portret psychologiczny Chełmońskiego — portret rysowany faktami. To też streszczenie byłoby pracą daremną. Każdy, kogo interesuje ta wspaniała postać naszej plastyki będzie musiał wziąć w rękę te mozaikowe kawałki życia, z których wizerunek Chełmońskiego tak plastycznie się układa. P. Górska pisze z najszlachetniejszą prostotą, bez dnia literaturki a z wruszającą i delikatnością pełną czcią dla artysty i dla człowieka. Zebrała też, obok rzeczy bezpośrednio widzianych, opowieści i anegdoty, dodała kilka listów, a przytem pokazała Chełmońskiego na kilku różnych tłach życia, między innymi na tle Krakowa lat dziewięćdziesiątych, Krakowa Morawskich, Michałowskich, i oczywiście Górskich, z któryh śp. Konstancy, wykwinny poeta, literat i historyk sztuki zapisał się tak szlachetnie w pamięci swych współczesnych. Przewijają się w tych tłach malarze i literaci, Stanisławski, i Sienkiewicz, Godebski i Witkiewicz, „Wyczół” i nieszczęsny Kurzawa i tajemniczy Chmielowski-Brat Albert. — Kawałki polskiej historii sztuki i kawałki polskiej kultury znalazł się w tych zapiskach. Raz jeszcze trzeba powtórzyć: wyborna praca i wielka zasługa. (In)

*) Pia Górska: „O Chełmońskim” Wspomnienia. Gebethner i Wolff. Warszawa 1932.

Po zwycięstwie Polaków w Czechosłowacji

Wybory komunalne, przeprowadzone w 43 gminach powiatów czechosłowackiego i frysztackiego, wykazały jeszcze raz, że polski lud cieszynski nie wyparł się swej narodowości, mimo zawziętych prób, czynionych od lat w tym kierunku przez miejscowych szowinistów czeskich. Po jedenaście latów przynależności do republiki Czechosłowackiej, w cztery lata po ostatnich wyborach gminnych, w którym to czasie tysiące przybyszów z Moraw i Czech osiadło w obu polskich powiatach i w ciągu których akcja wynaradawiająca przy pomocy szkoły, kociola, kopalni i fabryki była prowadzona z nie mniejszą niż dawniej bezwzględnością, Polacy śląscy nie tylko potrafili utrzymać swój stan posiadania, ale go znacznie powiększyli — Świetne wyniki wyborów wykazały, że Polacy odzyskują systematycznie to, co im przemocą po nieszczęsnym podziale Śląska odebrano.

Wzrost żywiołu polskiego dał się zauważyć przy ostatnich wyborach nie tylko po wsiach, ale i w centrach przemysłowych oraz po miastach.

W obu miastach, t. j. w Czeskim Cieszynie i Frysztaście zdobyli Polacy kosztem Czechów nowe mandaty. We Frysztaście nawet stają się Polacy, którzy dotychczas byli najściślej z poróżnionych grup narodowych, narodowością, najliczniej w radzie gminnej reprezentowaną. Większa ilość nowozdobytých mandatów polskich przypada na wieś. Razem zdobyli Polacy 24 nowe mandaty, Czesi stracili 8. Strata ta dla Czechów tem boleśniej, że gdyby nawet chcieli utrzymać swój dotychczasowy stan posiadania, musieliby zdobyć kilka nowych mandatów z tego powodu, że parę gmin, które wykazały przy ostatnim spisie wzrost liczby mieszakców, wybrały większą liczbę zastępców gminnych.

Oprócz sukcesów polskich partij, należących do komitetu międzypartyj-

nego, nie można pominąć wzrostu głosów i mandatów separatystycznej Śląskiej Partji Ludowej i komunistów, którzy, h listy były w większości obsadzone Polakami. Jeżeli uwzględnimy i te partje, otrzymujemy przyrost 40 przedstawicieli narodowości polskiej.

Zwycięstwo polskie wywołało w obozie czeskim konsternację. Element czeski, który na Śląsku nigdy silnym nie był, traci swe pozycje i staje się jeszcze słabszym. Natomiast żywioł polski, któremu wrócono ze strony czeskiej nieuniknioną w ciągu kilkunastu lat zagładę, wzrasta w siłę i wzbudza podziw swym hartem i żywotnością. Ta smutna dla miejscowych czechizatorów rzeczywistość wywołała oniemienie szowinistycznej prasy czeskiej, która wykorzystywała każdy najdrobniejszy fakt przeciwko mniejszości polskiej. Już parę tygodni minęło od wyborów, a prasa ta nie zajęła do nich żadnego stanowiska, milcząc uparcie.

W przykrej sytuacji znalazły się również władze czechosłowackie, pod których auspicjami przeprowadzony został powszechny spis ludności. Ogłoszenie bowiem tych danych, które zebrali osławieni komisarze i rewizory spisowi narazić może na śmieszność urząd statystyczny, a zbyt gorliwym patriotom czeskim, którzy się trudnili podczas spisu fabrykowaniem Czechosłowaków, przynieść wstyd. Niema bowiem gminy na Śląsku, gdzieby wybory nie skorygowały fałszywego spisu. Cały szereg gmin, posiadających na papierze większość czeską, wykazał tylko drobny procent Czechów.

Dziś, po wspaniałym sukcesie wyborczym, który wykazał poważny wzrost żywiołu polskiego w Czechosłowacji, są żądania Polaków w Czechosłowacji, zmierzające do przeprowadzenia nowego sprawiedliwego spisu, bardziej jeszcze usprawiedliwione.

Zaborczość Litwy Kowień. wobec Wilna

Dorocznym zwyczajem pisma kowieńskiego zajmują się dnia 9 października sprawą Wilna. Jest to bowiem rocznica wyparcia Litwinów, na krótko osadzonych przez Sowietów w Wilnie w lipcu 1920, w czasie pochodu wojsk czerwonych na Warszawę, zarówno z Wilna, jak z Wileńszczyzny, przez wejście tam zpowrotem oddziałów polskich pod dowództwem gen. Żeligowskiego. Właścicie wielewie w tem jest powodem do święcenia rocznicy zdarzeń niezbyt sławnych dla Kowna. Ostatecznie bowiem jest to tylko przywrozenie w pamięć ludzką tej prawdy, że Wilno w r. 1919 powróciło do Polski nie w walce z Litwą Kowieńską, wogóle nie wchodzącą w rachubę, ale dzięki odparciu, po okupacji niemieckiej w czasie wojny, zajmujących te ziemie znowu wojsk rosyjskich, tym razem bolszewickich, poczem w r. 1920 bolszewicy, idąc na Warszawę, pozornie oddali w lipcu Wileńszczyznę kowieńskiej Litwie, w rzeczywistości władając tam sami, a gdy w październiku 1920 musieli się cofać po zwycięstwie warszawskim, także i Litwini kowieńscy nie zdołali bez tej niezaszczytnej opieki zagrażać miejsca w Wilnie. Jest to zatem rocznica chwał wątpliwej wartości w wieńcu kowieńskim.

Mimo to zajmujące są niektóre przy tej sposobności wypowiedziane uwagi w pismach kowieńskich, jak np. p. Vyngadas - Puryckiego („Trinitas” nr. 41):

„Naród litewski, podobnie jak w początkach, tak i obecnie domaga się zwrotu zagrabionej stolicy i trzeciej części terytorjum. Obecnie jednak wypada spojrzeć wstecz, aby się przekonać, czego dokonano w kierunku wyzwolenia zagrabionej stolicy. Mówiąc szczerze, trzeba przyznać, że zrobiono niewiele, a to, co zrobiono, działy głównie dwie bezpartyjne organizacje: Związek Strzelecki i Związek Wyzwolenia Wilna.

„Związek Strzelecki od chwili swego powstania wytknął wyzwolenie Wilna za swój szczególny cel i dążył doń wszystkimi środkami. Strzelcy też najwięcej w kierunku wyzwolenia Wilna działali. Bez przesady rzec można, że każdy strzelec w razie potrzeby zdecydowany jest oddać nawet swe życie za sprawę wyzwolenia zagrabionej stolicy. Są strzelcy, którzy już tak uczynili. Ich pamięć musi dzisiaj być święta, a przykład naśladowany przez wszystkich. Związek strzelecki czyni więc wszystko,

co może, lecz jego możliwości w zestawieniu z wielkością i zawistością celu, są bardzo ograniczone.

„Związek Wyzwolenia Wilna odbył niedawno swój szósty zjazd. Wyjaśniło się że, że w ciągu 6-ciu lat związek mocno się rozwinął i skupił sporo obywateli przy pracy nad wyzwoleniem. Związek wyzwolenia Wilna liczy na terenie całej Litwy 238 oddziałów i około 15 tys. członków. Po Związku Strzeleckim jest to bodaj najliczniejsza organizacja z bezpartyjnych organizacji społecznych. Zaznaczyć należy, że wielu strzelców jest członkami Związku Wyzwolenia Wilna i w tym kierunku pracuje.

„Kierownictwa obu organizacyj wza-

jemnie się popierają i uzgadniają swą działalność. Dzięki Związkowi Strzeleckiemu i Związkowi Wyzwolenia Wilna idea wyzwolenia Wilna jest dziś w całym narodzie litewskim rozpowszechniona, jak żadna inna. Można dziś śmiało orzec, że cały naród, jak jeden mąż, stoi za wyzwoleniem Wilna.”

Jest to wyraźne stwierdzenie, oczywiście nie pierwsze dopiero, ale wielotysięczne z rządu, że w Litwie Kowieńskiej, należącej do Ligi Narodów, istnieje organizacja, stale przygotowująca t. zw. wyzwolenie Wilna, czyli wojnę w sposobnej chwili. O tych zaś oczekiwanych chwilach sposobnych pisać równocześnie w temże piśmie p. Bagdonas („Trinitas” nr. 41):

„Prosta, niezbacząca linja litewska w sprawie wileńskiej daje już dodatnie owoce. Przed kilku laty w sprawie wileńskiej powątpiewali nawet najbliżsi sąsiedzi Litwy. Uważali oni Litwinów za niepoprawnych uparciuchów i szydzili z litewskich wyjaśnień, że walka o Wilno nie jest zwykłym tylko sporem samych Litwinów z Polakami, lecz walką z imperjalizmem polskim, hamowanym przez Litwę. Gdyby bowiem Polacy wdarli się poza Wilno, fala imperjalizmu polskiego runęłaby o wiele dalej. Ostatnie wypadki na Łotwie świadczą o słuszności stanowiska litewskiego, acz nie należy do obowiązków litewskich wyjaśnianie tego Łotyszom. Wystarczy to jedynie skonstatować. Wierzyć zaś trzeba, że czas otworzył Łotyszom oczy. Sprawa w Trybunale Haskim, niezależnie od wyroku, również jest sukcesem litewskim, gdyż dała okazję do wyjaśnienia tej międzynarodowej instytucji polskich metod politycznych. Mimo iż polityka i prawo nie pochodzą z jednego pnia, lecz niekiedy nawet w polityce trudno jest zamknąć oczy na prawo i sprawiedliwość. W ten sposób zwalnia, lecz niewątpliwie czas zaczyna działać na korzyść litewską w opinii publicznej świata.”

Litwa Kowieńska od czasu do czasu, a raczej stale, odwołuje się do Ligi Narodów, mówi o prawie, oskarża nawet Polskę o chęć napadu, a tymczasem takie właśnie jej wynurzenia własne o Związku Strzeleckim i o Związku Wyzwolenia Wilna, poparte rachubami na sposobną chwilę, odstaniają tę prawdę niewątpliwą, że Kowno jest siedliskiem ustawicznego spisku przeciw pokojowi Europy.

„Sanator” znieważa księży biskupów

Polska Katolicka Agencja Prasowa donosi o fakcie następującym:

Wychodzący w Łomży „Przegląd Łomżyński”, redagowany przez nauczyciela państwowego seminarjum nauczycielskiego Konstantego Piotrowskiego, dopuścił się ciężkiej zniewagi ks.ks. biskupów łomżyńskich. Pomimo stwierdzenia fałszu, jakoby Kurja Bi-

skupia łomżyńska zabroniła nabożeństw za śp. ministra Czerwińskiego, „Przegląd Łomżyński” ten fałsz powtórzył i dołączył do niego dalszą zniewagę za rzekome zarządzenie w roku 1923 uroczystego nabożeństwa w katedrze za Niewiadomskiego, zabójcę prezydenta Narutowicza. Tymczasem w roku 1923 nie było jeszcze katedry w Łomży, ani też księży biskupi nabożeństwa za Niewiadomskiego nie zarządzali.

Ażebym przygwoździć fałsz, dodajemy, że ks. biskup Łukomski mianowany został biskupem łomżyńskim w r. 1926, a ks. biskup - sufragan Dembek dopiero w roku 1930.

Co władze szkolne na takiego wychowawcę naszej młodzieży i nauczyciela w seminarjum, wychowującym przyszłych nauczycieli?

Wandalizm „strzelecki”

Głośnym echem odbiła się przed kilkoma tygodniami w Brześciu Kujawskim i w kraju sprawa zburzenia około piętnastu metrów muru fortecznego, będącego zabytkiem historycznym. Wandalizm dopuszczono się w tym celu, aby zbudować świetlicę „Strzelca”...

Obecnie „Dziennik Kujawski” (nr. 240) donosi o nowym okcie wandalizmu „strzeleckiego”.

Przed 20-tu laty magistrat m. Brześcia Kujawskiego zbudował remizę dla straży pożarnej. Strażacy własnym kosztem zrównali plac obok remizy i zasadzili na nim drzewka.

Niedawno magistrat sprzedał połowę tego placu za bezcen „Związkowi Strzeleckiemu”... Tranzakcja doszła do skutku tem łatwiej, że członkowie magistratu wchodzą w skład zarządu „Strzelca”.

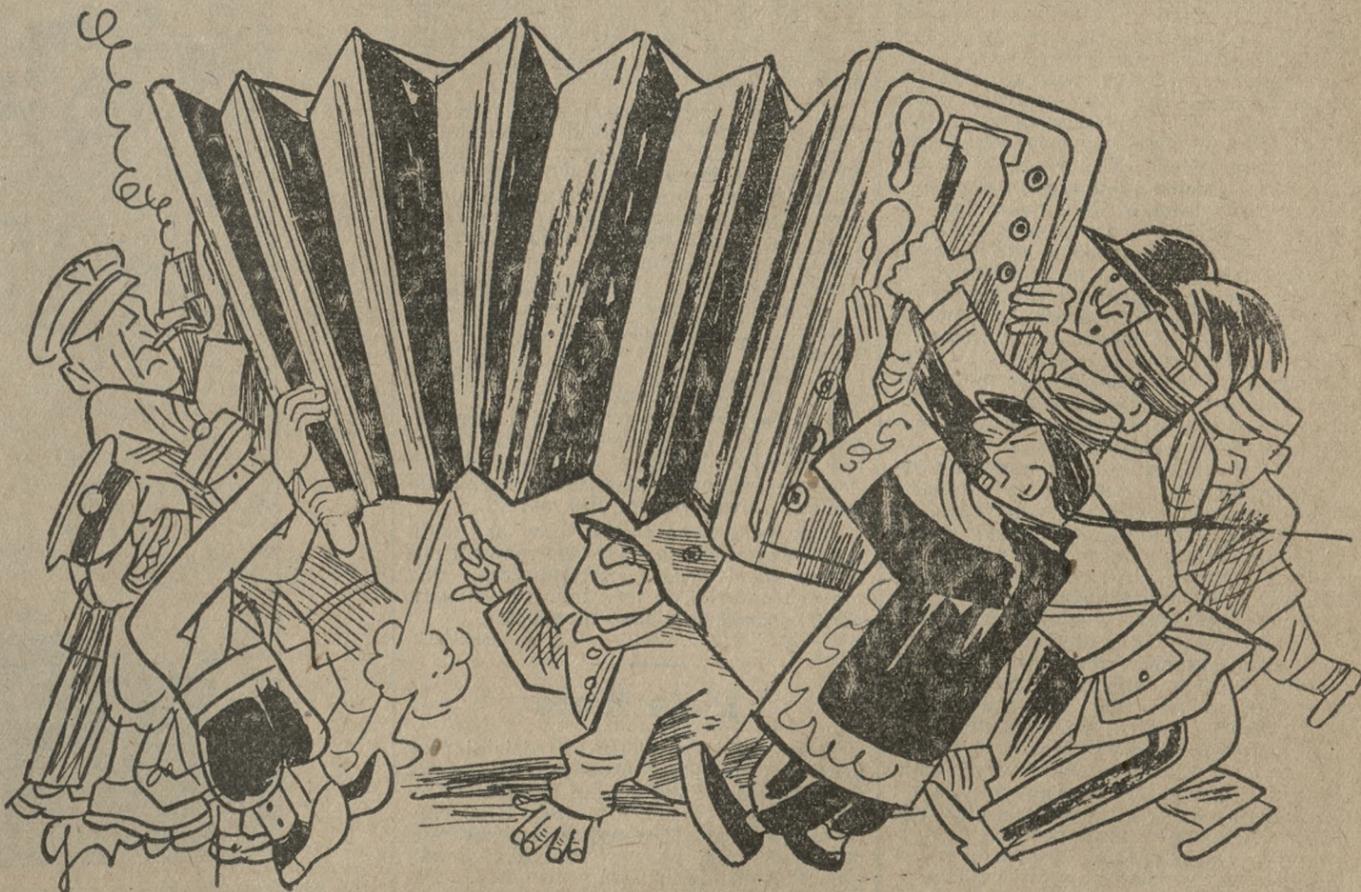
Kilka tygodni temu „strzelcy” rozebrali parkan, ogradzający plac i wyrabiali drzewka, nie uważając nawet za właściwe zawiadomić o tem zarząd straży ogniowej. Przewodniczący tego zarządu zaprotestował przeciwko temu, ale nic to nie pomogło.

Kamienica Fukierów na licytacji

Historyczna kamienica Fukierów na Starem Mieście w Warszawie wystawiona została na sprzedaż publiczną. Sprzedaż ma się odbyć 10 listopada r. b. przed sądem okręgowym w Warszawie.

Czyją własnością stanie się piękny i słynny dom „Pod Okrętem”, jeden z najcenniejszych zabytków dawnej Warszawy? — zapytuje z troską „Gazeta Warszawska”. Powinien przejść w ręce państwa lub gminy. To byłoby najwłaściwsze. Lecz gdy skarbcie państwa i gminy zmuszają do zaniechania najkonieczniejszych nawet inwestycji, czyż nie znajdują się w naszych sferach zamożnych obywateli, którzy obronią kamienicę „Pod Okrętem” przed zabiegami spekulantów?

„Harmonja” Ligi Narodów

Instrument zaczyna świszczec podejrzania.

„Kopalnia złota“

Czasy ciężkie, bardzo ciężkie. Nic więc dziwnego, że pan Giuseppe Gavotti w Medjolanie nie bardzo oddawał się złudzeniom czy wogóle uda mu się znaleźć jakiego fradera, któryby zlakomiał się na jego — jak opiewał inzerat w gazecie — „znakomicie prosperujący salon fryzjerski, urządzony nowoczesnie w najkorzystniejszym punkcie Medjolanu”. Tak, pan Gavotti nie miał żadnej co do tego nadziei; ogłoszenie zaś w gazecie umieścił dlatego tylko, że w chwili słabości uległ wymownej namowie akwizytora. Jakże więc się zdziwił, gdy nagle otrzymał jedno zgłoszenie. Zgłoszenie nadesłał pan Nicola Aquafredda, mieszkający na wsi. Nastąpiła przeto wymiana kilku uprzejmych listów, i ostatecznie ustalono dokładnie dzień, kiedy pan Aquafredda ma przyjechać i obejrzeć sobie „interes w ruchu“.

W dniu oznaczonym p. Aquafredda przyjechał do miasta i po długim szukaniu odnalazł wreszcie nędną brudną uliczkę, raczej odstręcającą niż zachęcającą. Zastanawiał się właściwie, czy nie lepiej od razu zawrócić, gdy wtem ujrzał sztyd z napisem: Giuseppe Gavotti. W sąsiedztwie sztydu tłoczyła się gromada mężczyzn i kobiet, nie znajdujących już pomieszczenia w „salonie fryzjerskim”. Wobec tego p. Nicola zdecydował się szybko. Wtargnął do salonu, gdzie sam sztyd i pomocnicy jego pracowali dosłownie w pocie czoła, strzygąc, goląc i ondulując. Pan Aquafredda był po prostu oszołomiony. „Taki interes — pomyślał sobie — to prawdziwa kopalnia złota za stosunkowo tanie pieniądze”. I nie namyślając się długo, pragnął jak najprędzej dobić targu. Bał się, by ktoś inny go nie

wyprzedził. Gwałtownie więc odciągnął szefa od pracy, połowę żądanej ceny kupna wręczył od razu w gotówce, na resztę wystawił czek i podpisał kontrakt, mocą którego wchodził w wieczyste posiadanie „salonu fryzjerskiego“.

W kilka dni później p. Nicola Aquafredda sprowadził się z swym bagażem ze wsi, i pełen błogich nadziei zasiadł za ladą salonu i — czekał. Cekał — czekał. — Dwaj pomocnicy ziewali z nudów. Nad wieczorem wreszcie zjawili się dwaj panowie do gołenka. To wszystko. Następnego dnia zgłosiła się jedna dama do ondulacji. Trzeciego dnia ani jednego gościa. Pan Aquafredda siedział w swej „kopalni złota“ i dziwił się z coraz większym niepokojem. — Czwartego dnia zgłosił się gość z zapytaniem, czy dziś znowu golić i strzyć będą zadarmo? P. Aquafredda spojrzął na niego jak na warjata, niczego nie rozumiejąc. — No, jakże, — oznajmia gość — toć zeszedł środy było tu wszystko zadarmo, i strzyżenie i gołenie i mycie głowy. Stary Gavotti miał z tem cudowny pomysł, przynajmniej raz miał ruch w interesie! — I teraz dopiero p. Aquafredda zrozumiał i poznał „wartość“ nabytej „kopalni złota“. I oczywiście wściekł się, poprzysiągł zemstę panu Gavotti i — co tchu z pianą na ustach pobiegł do najbliższego komisariatu policyjnego. Ale pan Gavotti tymczasem zdołał opuścić już nietykły Medjolan, ale i ziemie włoską i wyemigrował podobno do Ameryki.

Cóż wobec tego miał uczynić p. Aquafredda? Bogatszy o jedno doświadczenie, że „nie wszystko złota, co się świeci“, wrócił do swego „salonu“ i — czeka. (kw)

Obżarstwo — do cnót nie należy

Kapielowicz w opałach — Drapieżne papugi — Zwierzęta alkoholicy.

Wiadomo, że obżarstwo do cnót się nie zalicza. Czemu jest jednak chociażby największy człowiek — żarłok w porównaniu z niektórymi zwierzętami, pozerającymi nieraz ilość żywności, przewyższającą znacznie ich wagę własną? Stwierzenia te są przytem względem rodzaju spożywanego pokarmu, wcale nie wybredne, kierują się widocznie zasadą: „co na placu, to nieprzyjacieli“.

O prawdzie tej miał sposobność przekonać się pewien badacz północnej Argentyny. Uczony ten, pewnego upalnego dnia zażywając kąpieli rzecznej, zauważył na dalekim nieboskłonie, mała czarna chmurka, która zbliżając się rosła, aż w końcu „wyładowała“ się miliardową chmurą wędrowną szarańczę. Ołbrzymia armia skrzydlatych rabusiów szybko znów zniknęła, lecz gdy kąpiący się podróżnik, który — struchlały ze strachu — przez cały czas najścia wrażeń owadów przesiadział w wodzie, wyskoczył na brzeg aby się ubrać, o czom jego przedstawił się obraz strasznego zniszczenia: ubranie jego, bielizna, buty, nawet namiot, znikły z powierzchni ziemi, stawszy się lupem żarłoczych zwierząt; tu i ówdzie wały się jeno jakieś bezużyteczne strzępy.

Ale nie tylko szarańcza ujawnia predykcję do przedmiotów nie mających nic wspólnego z artykułami spożywczymi. Nordenskjöld obserwował w Boliwii woły, zjadające z szczególnym zamięłowaniem — bieliznę i odzież. „Początkowo sądziłem — powiada wspomniany podróżnik — że krajowcy mnie okradli, potem jednak stwierdziłem, że złodziejami były miejscowe woły, które przepadały za płótnem i tkaninami“. Osobliwy ten gust, zdaniem Nordenskjölda, przypisać należy brakowi soli w w zwykłym pokarmie tych zwierząt.

Jako dowód, że smak zwierząt ulega nieraz gruntownej zmianie, posłużyć może fakt następujący: Dopóki w nowej Zelandji nie pojawił się biały człowiek, żyjące tam papugi „Kias“ (Nestor notabilis), żywiły się — jak wszystkie zresztą papugi — ziarnem i owocami. Po osiedleniu się kolonistów europejskich, zauważyć można było ciekawy objaw: Otóż wszędzie gdzie osadnicy suszyli mięso baranie pod gołym niebem, zlatywały się roje papug i raziły krwią baranią. Wkrótce ptaki te stały się nietylko mięsożerne, ale nawet do tego stopnia drapieżne, że napadały na owce w polu, wydzierając z ich ciała kawały mięsa. W ten sposób papugi Nowej Zelandji przemieniły się w ptaki drapieżne i do dnia dzisiejszego niemi pozostały.

Mylne jest mniemanie, że wszystkie poczynania zwierząt wynikają ze zdrowego instynktu. Dużo przykładów dowodzi, że tak nie jest. Przytoczmy chociażby znane dobrze przyrodnikom skłonność niektórych zwierząt do alkoholu i różnych narkotyków. Osy lubią upajać się sokiem winogron, przechodzącym w stan fermentacji, przyczem występują u nich wszystkie objawy zamroczenia zmysłów. Również pszczoły, którym dano miód zmieszany z alkoholem — przysmak ogromnie przez nie lubiany — upijają się wcalem słowa tego znaczeniu, przestają pracować, bujają beczelowo w przestworzach i wyprawiają różne uciężne harce. Pszczoły miewają i inne zdrożne nałogi. Oto rozległe plantacje maku w krajach tropikalnych obłożone bywają przez roje pszczoł, wysysających oduurzający sok z zielonych główek roślin.

Kiedy z nastaniem wiosny „piwowary“ przyrody: brzozy, topole i klony, poczynają wydzielać słodkie soki, ze wazech stron

ściągają robaki i owady — amatorzy mocnego trunku, jakim stają się soki z chwilą fermentacji i raczą się zjadliwym płynem.

Zwłaszcza wśród kręgowców jest dużo zwolenników napojów wysokowych: olbrzymi słoń ogrodu zoologicznego w Londynie, słynny „Yumbo“, wypijał codziennie butelkę whisky (oczywiście bez domieszki obowiązującej u Anglików wody sodowej), poczem wpał do doskonałego humoru, stając się nader towarzyskim i figlarnym. Konie i psy są zdeklarowanymi piwożarcami, zaś małpy piją alkohol pod każdą postacią. Alkohol nie gardzą podobno nawet i węże. Kr.

Cuda najnowszej techniki lotniczej

W ciągu paru lat ostatnich dorobek lotniczy wielu państw wzrósł bardzo po kądzie. Spowszedniały już bardzo loty transatlantyckie i etapowe okrążanie ziemi; nawet takie wydarzenia, jak nieuzupełnie udany lot niemieckiego DOiksa do Południowej Ameryki — nie wzbudzają już zbyt wielkiej sensacji. A liczba olbrzymów powietrznych, służących celom bądź komunikacyjnym, bądź wojskowym — powiększa się obecnie bardzo szybko.

Już w roku zeszłym we Francji wykończono metalowy jednopłatowiec DB 70, przeznaczony dla 28 pasażerów, a urządzony bardzo komfortowo. W r. bieżącym na lotniczych liniach w Sowietach pojawiły się samoloty ANT-14, mogące „udźwignąć“ aż 32 pasażerów. W czerwcu zaś r. bieżącego, na linii Londyn — Paryż zaczął kursować „okaz“, jeszcze większy od przytoczonych powyżej: angielski dwupłatowiec „Annibal“. Olbrzym ten (już „nieboszczyk“, rozbił się niedawno podczas katastrofy, lecz pasażerowie wyszli z niej cało) posiadał 4 motory po 500 HP, ważył tonn 8, mógł unieść w przestworza tonn 10, rozpiętość jego skrzydeł wynosiła 50 metrów, wysokość 10, komfortowe wnętrze obliczono na 40 pasażerów i pięciu ludzi załogi.

Jednym z największych samolotów wojennych świata jest włoski dwupłatowiec Caproni 90 PB; zaopatrzony w 6 silników po 1000 HP, może unieść w przestworza... do dwudziestu tonn materiałów wybuchowych, oraz dziesięciu ludzi i spory zapas benzyny. Waga własna tego olbrzyma sięga piętnastu tonn.

Jednocześnie w Niemczech przystąpiono do hurtowej produkcji aparatów — liliptów: awjonetek na jedną osobę, zaopatrzonych w motor o sile 14 HP, a mających przynajmniej jedną kardynalną zaletę — nadzwyczaj tanich.

Gdy cena zwykłej awjonetki u nas i zagranicą wynosi przeciętnie kilkanaście, lub przeszło dwadzieścia tysięcy złotych — nowe awjonetki niemieckie można nabyć za... dwa tysiące! (950 marek).

Tak gwałtowna niżka cen przyczyni się niewątpliwie do szybkiego rozwoju lotnictwa sportowego... w Niemczech. Oby ten pęd dotarł i do nas, zagrożonych najbardziej przez lotnictwo niemieckie.

St. Cz.

Djeta Hioba

Bezsolna djeta, stosowana dzisiaj przy gruźlicy i chorobach skórnych, nie jest de facto nowością: już 2 i pół tysiąca lat temu stosował ją biblijny Hiob. Hiob chorował na wrzody i wysypkę tuszczącą się, całe ciało miał pokryte ranami. Zaraził swą chorobą dzieci, które pomarły, stracił cały majątek. A jednak wyzdrowiał, stał się znowu zamożnym, założył nową rodzinę. Jak się Hiob leczył, co go uzdro-

Jadwiga Fontanówna, ulubienica Poznania, nieporównana gwiazda operetki — występuje dziś w teatrze „Słońce“ w wielkiej rewji p. t.: „Fontanka w Słońcu“.

wiło, o tem informuje Biblia, podając iż skarżył się on na niesmaczne pożywienie, które dostawał bez soli. Nie doszło tylko do nas, kto leczył Hioba i kto był tym pierwszym wynalazcą metody leczenia djeta bezsolną.

Higjena mieszkania w porze zimowej

Higjena mieszkania w porze zimowej opiera się na dwóch głównych czynnikach: zaopatrzenie mieszkania na ten okres, oraz racjonalnej metodzie ogrzewania i wentylowania izb mieszkalnych, co w naszym klimacie odgrywa pierwszorzędną rolę.

Zaopatrywanie na zimę okien i drzwi jest o tyle konieczne, o ile drzwi i okna nie dochodzą szczelnie wskutek spaczenia się, starości itp. I wówczas jednak zaopatrywanie ich wałkami z waty, krajkami z wołoku czy wprost pogumowanymi paskami papieru, musi być dokonane w ten sposób, aby nie przeszkadzało otwieraniu okien dla wentylacji. Najważniejsze, zwłaszcza tam, gdzie klatki schodowe nie są ogrzewane, jest zaopatrywanie niedość szczelnie przystających od dołu drzwi wejściowych, starość które przedostaje się prąd zimnego powietrza, mocno ochładzający przedpokój, a wraz z nim całe mieszkanie.

Ważną czynnością, która poprzedzić winna okres zimowy, jest należyte zrewidowanie, względnie wylepienie palenisk pieców. Aby piece pełniły należyte podwójną funkcję wentylacyjno - ogrzewającą, należy palić równocześnie z otwieraniem okien, przyczem powietrze pokojowe, jako cieplejsze, zatem lżejsze szybko wychodzi przez komin i okna, zaś powietrze uliczne, chłodniejsze i cięższe, wpada szeroką falą do pokoju.

Wobec znacznej różnicy temperatury pokojowej i zewnętrznej wystarcza w zimie do należytego przewentylowania pokoju otwarcie okna na 5 — 10 minut. Otwieranie okien na dłuższy przeciąg czasu niepotrzebnie tylko ochładza pokój. Lepiej powtarzać kilkuminutowe przewietrzanie kilka razy w ciągu dnia, podczas ostrych mrozów tylko dwa razy dziennie: rano i wieczorem, aniżeli trzymać okna otwarte raz dziennie przez dłuższy czas. W pomieszczeniach gromadzących większą liczbę osób: w szkołach, warsztatach itp., należy co godzinę otwierać okna na kilka minut co najzupełniej wystarcza do gruntownego odświeżania. Co się tyczy pokoiów sypialnych, można i w naszym klimacie, idąc za przykładem zachodu, wprowadzić system kolder kopertowo - workowych, przy których leżący w łóżku usuwa się w ten wórek. Nadto przed rannym wstaniem z łóżka należy zamknąć okno, aby nie naraził organizmu na nagłe ochłodzenie. W każdym razie pamiętać należy, że przy sypianiu przez cały rok przy otwartych oknach trzeba zachować największą ostrożność, aby hartowanie takie nie przyniosło więcej szkody, niż pożytku. Dr. S. C.

Requiem dla samego siebie

Tajemnicze dzieje Mozartowskiego „Requiem“ są unikatem w dziejach muzyki. Pisał je genialny twórca już pod tchnieniem śmierci, której zbliżanie się czuł co chwila silniej. W wyobraźni jego wpływały też okoliczności, w jakich otrzymał zamówienie na ten utwór. Zgłosił się mianowicie do Mozarta czarny ubrany postaniec (wysłany przez hr. Walsegga), który dokonał zamówienia, nie mówiąc, kto go przysłał. Co jakiś czas i coraz częściej zgłaszał się ten złowrogi goniec i naglił kompozytora o spieszniejszą pracę. Mozart pisał coraz bardziej gorączkowo, jakby zahypnotyzowany myślą, że tajemniczy postaniec dla tego tak nagli, aby Requiem było gotowe, na jego, Mozarta zgon, już bliski...

Tak się nie stało. Śmierć przegoniła niejako wysiłek twórcy. Mozart umarł 5 grudnia 1791, ale rozpoczęta w lipcu tegoż roku kompozycja była wykończona tylko w niektórych szczegółach. Reszty dokonał według mistrza jego uczeń i przyjaciel, Suessmayr. Tak powstało jedno z największych arcydzieł muzyki wokalne - instrumentalnej, które usłyszymy w niedzielę, jako w dzień Wszystkich Świętych, na koncercie symfonicznym w Teatrze Wielkim pod batutą prof. Władysława Raczkowskiego. Chórów dostarczyło Tow. Oratoryjne, solistami są pp. Linda Kamińska, Marja Trampczyńska, St. Roy i M. Heising.

J. Em. ks. Prymas Hlond,

jak się dowiadujemy, będzie obecny podczas wykonania Requiem Mozarta w niedzielę w Teatrze Wielkim.

Księżniczka Ingrid, córka szwedzkiego następcy tronu, przy nauce gotowania w jednej z publicznych szkół kucharskich w Sztokholmie. Na zdjęciu widzimy ją z prawej strony zajęta pomywaniem.

DZIAŁ GOSPODARCZY

Na „Dzień Oszczędności“

Dzień 31 października obchodzony jest w całym świecie jako „święto oszczędności“. Zdajemy sobie sprawę, że jeśli mówi się w dzisiejszych warunkach życia o konieczności oszczędzania, zakrawa to na bolesną ironję. Wszak żyjemy raczej w okresie zjadania tych skromnych oszczędności, jakie społeczeństwo nagromadziło w poprzednich latach, w okresie poważnego kurczenia się dochodu społecznego. Zapewne, idea oszczędności świętej dzisiaj triumfuje, jednak w znaczeniu ograniczenia wydatków do minimum. Z tej oszczędności jednak nie narastają nowe kapitały, a na jej tle kurczy się produkcja i obroty handlowe.

Mimo tych zastrzeżeń ruchowi oszczędnościowemu w Polsce poświęcać trzeba baczną uwagę. Chodzi mianowicie o to, by tworzące się drogi oszczędności kapitały znajdowały ujście w właściwym kierunku, by lokowane były w instytucjach zasługujących na szczególne zaufanie społeczeństwa. Takimi instytucjami, znanymi od dziesiątków lat i cieszącymi się nieślabnącym poważaniem, są spółdzielnie kredytowe.

W tej myśli też zamieszczamy nadesłany nam komunikat najpoważniejszego ugrupowania spółdzielczości, jaką jest Unja Związków Spółdzielczych. (Red.)

Unja Związków Spółdzielczych w Polsce, licząc ponad 700 spółdzielni kredytowych, bierze wybitny udział w ruchu oszczędnościowym polskim. Według danych dla 648 spółdzielni zebrała ona ogółem wszelkich wkładów na dzień 30 czerwca r. b. kwotę 158,9 milj. zł. Stanowi to 42 proc. oszczędności zgromadzonych przez całą spółdzielczość w Polsce.

Dający się zauważyć na rynku oszczędnościowym pewien niepokój, który wyrażał się w odpływie wkładów z instytucji kredytowych, nie dotknął spółdzielczości. Jej solidnie prowadzone placówki potrafiły utrzymać dotychczasowy stan posiadania z niezmierną tylko zmianą. Drobnie i średnie przedsiębiorstwa, które trzymały swe zasoby finansowe w spółdzielniach na rachunkach bieżących, zmuszone zostały przez kryzys do naruszenia rezerw. W pozostałych wkładach, a więc terminowych i bezterminowych odpływy wyraził się zaledwie w wysokości 2,2 proc.

Fakt zwycięskiej walki z kryzysem zaufania zawdzięczają spółdzielnie kredytowe Unji Zw. Sp. swym mocnym podstawom gospodarczym. Wobec wkładców odpowiadają one nie tylko majątkiem własnym spółdzielni, ale przeważnie również majątkiem członków. Poza to akcja propagandowa, prowadzona przez spółdzielnie wśród szerokiej warstw społecznych i wśród młodzieży daje jaknajlepsze wyniki, o czym świadczyć mogą nie tylko cyfry, ale przede wszystkim do wody głębokiego zaufania i przywiązania przez miejscową ludność do tych placówek kredytowych.

Z ZAGRANICZNY

(z) **Ograniczenia dla cudzoziemców w Anglii.** W Londynie obiegają pogłoski, że ministerstwo spraw wewnętrznych zamierza zaostrzyć przepisy o dopuszczeniu cudzoziemców do Anglii, ponieważ zaobserwowano, że do Anglii przyjeżdża pewna ilość młodych mężczyzn i kobiet z zagranicy, którzy zajmują posady, pozbawiając samą pracę obywateli angielskich. Nowe przepisy dotyczyłyby nawet dawnych obywateli brytyjskich, którzy naturalizowali się zagranicą.

(z) **Nowe zasady finansowania przedsiębiorstw w Sowieciech.** Zostało ogłoszone i podpisane przez Młotowa i Stalina, rozporządzenie o nowych zasadach finansowania przez sowiecki Bank Państwowy przedsięwzięć gospodarczych. Nowy system wchodzi w życie z 1 listopada r. b. Wzorzony jest on całkowicie na zwyczajach bankowych świata kapitalistycznego. System ten likwiduje dotychczasowe formy kredytu bezosobowego i wprowadza zwyczaj, że w przyszłości będą udzielane kredyty w formie pożyczek krótkoterminowych, całkowicie zabezpieczonych „wartościami materialnymi“.

Krótkie informacje gospodarcze

— W dniu 27. b. m. zawiesiły wypłaty dwa domy bankowe w Frankfurcie nad Menem — Jakob Wolff & Co i Teodor Müller & Co. Lichterfelder Bank w Berlinie ogłosił upadłość, a w stosunku do domu bankowego Damms & Streit w Kassel rozpoczęto postępowanie ugodowe.

Wałęsające się i gnuśniejące kapitały

Aby zrozumieć przewrót, jakiego jesteśmy świadkami na głównych rynkach pieniężnych świata, musimy uświadomić sobie klasyczny stan przedwojennych stosunków pieniężnych, łączących państwa wierzycielskie z państwami dłużniczymi.

Łożyska ruchu kapitałów w XIX wieku formowały się powoli i znamionowały je stałe kierunki z jednych krajów do innych. Typowym przykładem są stosunki kapitałowe, łączące W. Brytanię z Ameryką Południową. W statystyce majątku brytyjskiego, ulokowanego zagranicą, od dawna na pierwszym miejscu figuruje Ameryka Południowa, która instalowała się systematycznie, przede wszystkim przy pomocy angielskiej. Kraje południowo-amerykańskie opłacały procent od pożyczek z dwójką źródeł: z wywozu licznych swoich surowców oraz... z nowych pożyczek.

Gdy jednak nastąpił gwałtowny spadek cen surowców i gdy źródło złota, używające kraje dłużnicze, wyschło, nastał okres niewypłacalności, typowy dla naszych czasów. Nastąpiło zahamowanie procesu odpływu kapitałów do państw dłużniczych. Złoto zaczęło gromadzić się w państwach wierzycielskich. Kapitały poczęły wałęsać się i próżnować.

Kapitały, ongiś przeznaczane na lokaty długoterminowe, obecnie — z powodu powszechnej, chronicznej niepewności jutra — lokuje się na krótki termin. Emporjami tych wałęsających się i próżnujących kapitałów są wielkie banki państw wierzycielskich, głównie Francji, Szwajcarii i Wielkiej Brytanii. Procenty, opłacane za owe kapitały, są wprawdzie śmiesznie niskie, ale — aby je zapłacić — banki muszą dokonywać operacji na zysk obliczonych. Banki muszą lokować powierzone im kapitały w warsztatach produkcyjnych. Ale warsztaty te, jako uzależnione od ogólnej sytuacji gospodarczej, coraz częściej popadają w trudności płatnicze, wskutek czego wałęsające się kapitały krótkoterminowe bądź to ulegają zamrożeniu, bądź też częściowo zatracone: tak np. obliczają, że dwa miljardy dolarów kapitałów zagranicznych, ulokowane w bankach londyńskich, uległy zniszczeniu w jednej piątej swej wartości.

Przechodząc do Francji, widzimy, że zapasy złota tego kraju w ciągu 3-ich ostatnich lat podwoiły się. Z tej sytuacji wypływa dla Francji jedyny pożytek natury psychologicznej, polegający na ugruntowaniu swej sytuacji jako potęgi finansowej. Natomiast dla gospodarstwa narodowego jest to pożytek dość problematyczny. Pomijamy fakty takie, jak wpływ „inflacji złota“ na wzrost cen wewnętrznych i wynikające stąd trudności przy eksporcie. Najważniejszym jest to, że tezauryzacja złota zmniejsza bezpośrednio dochód narodowy Francji, jak to wyraźnie wynika z pozycji dochodów z odsetek i dywidend w bilansach płatniczych Francji. Pozycja ta, wyrażona we frankach dzisiejszych, wynosiła w r. 1913 — 9500 milionów; zaś w r. 1929 wynosiła zaledwie 5500, a w r. 1930 już tylko 5100 milionów. Teraz jest jeszcze gorzej, wskutek morderstwa Hoovera.

Tak więc, „wałęsające się i gnuśniejące kapitały“ nie przynoszą swoim wierzycielom pożytku. Pożytek bowiem płynie z kapitału wówczas, gdy on pracuje. Cała więc kwestja, do której sprowadza się tak niestychająca komplikacja stosunków międzynarodowych brzmi: jak zaprzeczyć kapitał do pracy?

Tylko, że rozwiązanie tej kwestji w skali światowej wymaga rozstrzygnięcia setek innych kwestji z dziedzin: gospodarczej, politycznej, socjalnej, a nawet psychologicznej...

Ze Związku Eksporterów Zboża

Dnia 28 bm. odbyło się w Poznaniu pod przewodnictwem p. prezesa Leona Plucińskiego i w obecności przedstawiciela ministerstwa przemysłu i handlu, p. radcy Wojtyny oraz przedstawiciela min. rolnictwa, p. naczelnika Hogera z wyjątkiem walne zgromadzenie Związku Eksporterów Zboża R. P., które przyjęło do wiadomości i zatwierdziło sprawozdanie z działalności Związku oraz bilans za rok 1930/31. — Poza to walne zgromadzenie wybrało ponownie ustępujących członków rady, a mianowicie: 1) w kurji organizacji rolniczych: pp. K. Fudakowski, W. Przedpełski, J. Rudowski i zastępców: p. Z. Bortkiewicza z Wilno i p. T. Pankowskiego z Pomorza; 2) w kurji organizacji rolniczo-handlowych: pp. A. Firlę, W. Geislera, K. Górskiego oraz jako zastępców: p. P. Gabszewicza i p. Ładosia; 3) w kurji organizacji eksporterów zboża: pp. St. Barcikowski, dr. M. Panetha, Leona Anker'a oraz jako zastępców: p. M. Rotsteina i p. St. Kowalskiego; 4) w kurji organizacji eksporterów przetworów zbożowych: p. St. Prymke. Z ramienia P. Z. P. Z. zostali desygnowani: p. Wacław Świątkowski, p. E. Kłopotowski.

Zaraz po walnym zgromadzeniu rada Związku ukonstytuowała się, wybierając na swego prezesa p. Leona Plucińskiego oraz na wiceprezesa pp. O. Marchlewskiego, W. Świątkowskiego i Zygmunta Weissa.

Do komisji wykonawczej rady poza wyżej wymienionym prezydjum weszli pp. L. Anker, St. Barcikowski, A. Dworski, A. Grandkowski, Paluch

z Pomorza, W. Przedpełski, J. Turno i St. Zaniewski.

Na członków komisji rewizyjnej rada wybrała pp. St. Barcikowski, A. Grandkowski i J. Turno. Na członków zaś zarządu: pp. b. ministra J. Gościńskiego, dyrektora St. Rościszewskiego i Wł. Zmorskiego.

Zarówno walne zgromadzenie jak i rada przeprowadziła szeroką dyskusję i powzięła szereg uchwał w sprawie najaktualniejszych zagadnień polityki zbożowej w dziedzinie premij eksportowych, kredytu zastawowego, akcji interwencyjnej P. Z. P. Z. oraz działalności Polskiego Biura Eksportu Zboża, stwierdzając raz jeszcze słuszność zasad polityki zbożowej, ustalonych na konferencjach rolniczych w ministerstwie rolnictwa w czerwcu i wrześniu r. b. Specjalną uwagę poświęcono rozpatrzeniu akcji kontroli eksportu jęczmienia, prowadzonej przez Związek Eksporterów Zboża R. P. oraz sprawie importu kukurydzy. W ostatniej sprawie powzięto następującą rezolucję:

„Rada zwraca się do ministerstwa rolnictwa i ministerstwa przemysłu i handlu z prośbą o ograniczenie importu kukurydzy drogą sprowadzenia monopolu importowego, względnie zastosowania innych odpowiednich środków“.

Stwierdzono, że od początku roku gospodarczego, to jest od 1. 8. 1931 r., Związek wydał zaświadczczenia wywozu na eksport 27 500 t. żyta, 71 790 t. jęczmienia, 4 485 t. pszenicy, 1 125 t. mąki, 16 155 t. mąki drugiej kategorii, 30 t. kaszy i 120 t. siodu.

KRONIKA GOSPODARCZA

Z KRAJU

(k) **Dwie upadłości włókiennicze.** Biezący tydzień przyniósł dwie duże upadłości w branży włókienniczej na prowincji, które dotknęły poważnie przemysł i handel włókienniczy Łodzi. Pierwsza z nich — to zawieszenie wypłat przez firmę Fuhrer i Fertig w Krakowie (Stradom 18), w której Łódź zaangażowana jest na sumę około 300.000 zł. Ponieważ istnieją tu cechy złośliwego zawieszenia wypłat, wierzyciele łódzcy podejmują akcję karną. Drugą niewypłacalnością jest zawieszenie wypłat przez firmę Salomon Turkel w Tarnopolu, również na 300.000 zł.

(k) **Giełda zbożowo-towarowa w Wilnie.** Do min. przemysłu i handlu wpłynął projekt komitetu organizacyjnego, zmierzający do założenia w Wilnie giełdy zbożowo-towarowej i lnarskiej. Przedmiotem obrotu na omawianej giełdzie mają być plody gospodarstw rolnych i leśnych, wyroby z nich oraz odpadki. Sprawami giełdy ma zarządzać rada giełdowa, złożona z 12 członków i 6 zastępców, wybranych przez ogólne zgromadzenie giełdy. Ze składu rady giełdowej każdorazowo, nie mniej niż 1/3 ogólnej ilości członków mają stanowić przedstawiciele rolnictwa i organizacji rolniczo-handlowych.

Krakowskie Tow. Wzaj. Ubezpieczeń w nowej szacie

W Dziale Gospodarczym naszego czasopisma Nr. 490 z dnia 24 bm. pojawił się artykuł p. t. „Na tle likwidacji Krakowskiego Tow. Wzaj. Ubezpieczeń“. Celem uspokojenia szerszej opinii publicznej, mogącej być tytułem tym wprowadzoną w błąd, śpieszymy z wyjaśnieniem, że nie chodzi tu o likwidację Towarzystwa, lecz o przejście z charakteru instytucji, opartej na wzajemności na formę instytucji, opartej o kapitał akcyjny.

„Florjanka“, najstarsza instytucja ubezpieczeniowa w Polsce, która w czasach zaborczych zasłużyła się okolo utrzymania i podniesienia gospodarstwa narodowego, nie tylko na swoim terenie, ale również na ziemiach polskich, będących pod zaborem pruskim i rosyjskim, przechodzi na Spółkę Akcyjną, wychodząc z założenia, że ta forma organizacyjna umożliwi większą sprawność i ruchliwość.

Przemiana ta jest nie tylko wyrazem postępu w dziedzinie asekuracji, ale ma na celu prowadzenie operacji na szerszych podstawach finansowych i wykorzystując tę przemianę, „Krakowskie“ angażuje oprócz własnego majątku, kapitał obcy, co umożliwi stworzenie dwóch akcyjnych towarzystw, jednego dla ubezpieczeń osobowych, a drugiego dla ubezpieczeń rzeczowych, których prezesem zarządu będzie dotychczasowy prezes dr. Stefan Skrzyński. Techniczne zaś przeprowadzenie przejścia na spółkę akcyjną jest tak pomyślane, że ciągłość stosunków, łączących ubezpieczonych z Towarzystwem nie zostanie przerwana.

(k) **Zebrań Związku wytwórców jęczmienia browarnego.** W czwartek 29 b. m. odbyło się w sali Izby Przemysłowo-Handlowej zebrań założycielskie „Związku wytwórców jęczmienia browarnego Zachodniej Polski“. Zebranie zagał przewodniczący komitetu organizacyjnego p. Wł. Watt-Skrzydłowski z Wójcina, wygłaszając przemówienie na temat znaczenia i konieczności zorganizowania produkcji jęczmienia browarnego. W końcu swego przemówienia p. Watta-Skrzydłowski złożył podziękowanie wszystkim tym, którzy przyczynili się do urządzenia I. pokazu jęczmienia browarnego i przygotowania zebrania założycielskiego, a w pierwszym rzędzie inicjatorce całej tej akcji Naczelnej Organizacji Zjednoczonego Przemysłu i Rolnictwa Zachodniej Polski, następnie Wielkopolskiej i Pomorskiej Izby Rolniczej, prof. dr. Niklewskiemu, prof. Zielńskiemu, inż. Dmochowskiemu itd. Na przewodniczącego zebrania wybrano p. Dobrogosta Lossowa z Grabonoga, który udzielił kolejno głosu pp. inż. K. Putzowi z Rucewka, inż. J. Dmochowskiemu (w zast. prof. Niklewskiego) i dyr. dr. Goldmanowi z Gdańska, którzy wygłosili referaty na tematy, związane z metodami produkcji i eksportu jęczmienia browarnego. Wszyscy trzej referenci w konkluzji wypowiedzieli się za koniecznością ujednolicenia i podniesienia produkcji jęczmienia browarnego w Polsce, co może nastąpić jedynie w ramach specjalnej organizacji zawodowej wytwórców, która przyczyni się do racjonalizacji metod produkcji i do standaryzacji ziarna zgodnie z wymaganiami zagranicznych rynków zbytu i naszych browarów. Po referatach p. in. Radomski zdał krótkie sprawozdanie z działalności komitetu organizacyjnego, podkreślając, że akcja zmierzająca do zorganizowania wytwórców jęczmienia browarnego wywoła żywy odzew wśród rolników Wielkopolski i Pomorza, czego dowodem jest że na skutek pierwszej odezwy komitetu utworzyło się samorzutnie już kilkanaście kół lokalnych, z których każde złożone jest kilku majątków obok siebie położonych a mających za cel ujednolicenie swej produkcji jęczmienia. Poza to akcja ta powitana została z wielkim zadowoleniem w sferach miarodajnych. Z kolei zebranie przyjęło statut Związku wytwórców jęczmienia browarnego i wybrało zarząd w osobach pp. Wł. Watta-Skrzydłowskiego jako prezesa, szambelana Prądzynskiego za Skarpy jako zastępcę prezesa, D. Lossowa z Grabonoga, R. Schreiber'a z Pławina, M. Palucha z Piwnic i inż. J. Radomskiego z Poznania — jako członków zarządu. Następnie uchwalono składkę na rok 1931/32 w minimalnej wysokości a mianowicie 5 groszy rocznie od 1 morgi obsianej jęczmieniem. Na zakończenie odbyła się dyskusja nad referatami, w której zabierali m. in. głos pp. prof. Chrzęszcz, inż. K. Putz, D. Lossow, M. Turno.

Siedziba Związku mieści się w chwilowo w biurach Naczelnej Organizacji Zjednoczonego Przemysłu i Rolnictwa Z. P., Poznań, ul. Sew. Mielżyńskiego nr. 7, II, pokój nr. 38, telef. 30-84, gdzie można otrzymać wszelkie informacje.

Międzynarodowe święto oszczędności

Dzień 31 października, to najwspanialsze doroczne święto międzynarodowe, jakie powołało do życia umysły szlachetne, pragnące poprowadzić ludzkość ku świetlanej przyszłości — to dzień poświęcony propagandzie idei oszczędności.

Oszczędzaj — oto hasło, rozbrzmiewające dzisiaj zgodnym akordem w wszystkich prawie językach świata na łamach milionów gazet i broszur, niesione na falach eteru w najodleglejsze zakątki, ubrane w szatę graficzną milionów plakatów, afiszów, ulotek.

Oszczędzaj — to nie tylko hasło, nawołujące do gromadzenia wartości gospodarczych, to potężny nakaz moralny, mieszczący w sobie cały program wychowawczy — to szkolenie człowieka w panowaniu nad sobą, nad swymi namiętnościami i zachciankami, to hartowanie woli i urabianie ducha w kartości moralnej względem siebie i innych.

Oszczędzaj — to nakaz świadomości obywatelskiej, narodowej, państwowej.

Oszczędzaj — to nakaz wyzolenia materialnego i moralnego dla wszystkich ludzi pracujących.

Potęę tego hasła zrozumiała także Polska i stanęła dzisiaj w szeregu z innymi narodami, by złożyć hold idei oszczędności.

Cały kraj bierze udział w tej akcji, mającej nieść zrozumienie dla idei oszczędności do najszerszych warstw społecznych i przywrócić i ugruntować w nich zaufanie do naszego pieniądza i naszych instytucji gospodarczych i finansowych.

W akcji tej na terenie miasta Poznania żywy udział wzięła Komunalna Kasa Oszczędności Miasta Poznania, znana powszechnie pod nazwą „Banku Miasta Poznania”.

Wierna zadaniem, jakie wytknęły sobie Kasy Oszczędności, K. K. O. M. Poznania usiłuje krzewić zrozumienie dla idei oszczędnościowej w najszerszych kołach naszego społeczeństwa, prowadząc równocześnie taką politykę finansową, któraby zadość uczyniła istotnym potrzebom gospodarczym

wszystkich warstw społecznych. Zdając sobie sprawę z tego, że czołowym zadaniem Kas Oszczędności jest dzisiaj rozszerzenie akcji propagandowej na jak najszersze warstwy społeczeństwa i gromadzenie kapitałów z górnego oszczędności, i że taka akcja wymaga ze strony Kasy pewnych ofiar pieniężnych, K. K. O. M. P. dla uczczenia dzisiejszego międzynarodowego święta oszczędności uchwaliła zaprowadzić dwa nowe działy oszczędnościowe, a mianowicie dział wkładów zawiązkowych i dział wkładów premjowanych.

Wkłady zawiązkowe polegają na tem, że K. K. O. M. P. wydawać będzie bezpłatnie książeczki oszczędnościowe jako pamiątki chrztu, zaślubin, jako nagrody dla towarzystw sportowych, dla szkół, dla uczni rzemieślniczych i handlowych itd. Pierwszy wkład w wysokości 5 zł Kasa uiszcza sama z własnych funduszy. Zawiązka ta staje się własnością władcy, o ile tenże przez pewien określony czas uiszczać będzie regularnie niewielkie wkłady oszczędnościowe.

Do każdej książeczki zawiązkowej dodana będzie bezpłatnie skarbenka, która staje się własnością wkładcy.

Drugą nowością, jaką K. K. O. M. Poznania zaprowadza — to wkłady premjowane. Wkładca, uiszczający przez szereg lat regularnie tygodniowo trzymiesięczne wkłady, otrzyma po upływie przewidzianego czasu najpierw premję indywidualną w postaci skapitalizowanych odsetek, a następnie brać będzie udział w dorocznych losowaniach premii i tamsam zyska możliwość wygranej, która równać się będzie wysokości całkowitej przez niego wpłaconej sumy.

Oba te działy uruchomione będą z początkiem nowego roku. Należy się spodziewać, że usiłowania Komunalnej Kasy Oszczędności miasta Poznania w kierunku krzewienia idei oszczędności w szerokich warstwach uwieńczone będą pomyślnym skutkiem i że międzynarodowe święto oszczędności stanie się dla wielu tysięcy początkiem lepszej przyszłości.

Spis ludności w grudniu

Na zachodzie Europy powszechne spisy ludności od dawien dawna cieszą się zrozumieniem i poparciem najszerszych warstw społecznych. Społeczeństwa zachodnioeuropejskie poznały się już dawno na niezaprzeczonej wartości spisu — dla społecznego i gospodarczego życia państw i narodów. W Anglii i Francji spisy takie dokonują się już od lat stu, w Niemczech od sześćdziesiątych.

Polska pod koniec w. XVIII — w okresie pierwszych spisów na obszarze niektórych państw zachodnioeuropejskich — walczyła daremnie o uratowanie swej państwowości od zagłady i nie mogła myśleć o przeprowadzeniu spisu na rozszarpywanych i niszczonej przez zaborców ziemiach. W czasach niewoli przeprowadzano często spisy na terenie zaboru pruskiego; rzadziej w Małopolsce; wreszcie w zabiorze rosyjskim, terytorjalnie ze wszystkich trzech największym, przeprowadzono tylko jeden spis ludności w roku 1897.

Oświęcone warstwy naszego społeczeństwa zdają sobie sprawę z wielkiej doniosłości powszechnych spisów wogóle, a zbliżającego się spisu grudniowego u nas w szczególności. Spis grudniowy jest bezspornie nie tylko nakazem chwili i bezwzględnie koniecznością, lecz także momentem specjalnego dla całej Polski znaczenia. Jako pierwszy bilans dziesięcioletniego, pokojowego rozwoju Rzeczypospolitej spis musi zostać przeprowadzony specjalnie dokładnie.

Rozpatrzmy pobieżnie korzyści, jakie kraj nasz osiągnie ze spisu grudniowego.

Przedewszystkiem spis określi dokładnie liczbę ludności Rzeczypospolitej. Obecnie możemy przypuszczać, że Polska ma 31 do 32 milionów mieszkańców. Spis grudniowy ustali dokładnie tę liczbę, a jednocześnie wykaże, jak wielką jest żywotność naszego narodu.

Spis dostarczy także mnóstwo danych, określających liczbę ludności poszczególnych województw, powiatów, gmin, miast, miasteczek i wsi. Dla celów administracji ogólnej, dla wielkich poczynań społecznych, dla badań geograficznych i statystycznych — informację tę będą posiadały nieocenioną wprost wartość.

W niezmiernie bogatym materiale statystycznym, dostarczonym przez spis — znajdzie wyjaśnienie wiele zagadnień wyznaniowych i narodowościowych.

W obecnych czasach światowego kryzysu gospodarczego, naukowej organizacji pracy, oraz bardzo daleko posuniętej specjalizacji — niezmiernie znaczenie ma dokładna statystyka zawodowa. Temu zagadnieniu zostało poświęconych kilka rubryk formularza A, wszechstronnie i szczegółowo badających zawód, stanowisko w zawodzie, oraz teren pracy spisywanej osoby.

Przez badanie wielkości kryzysu mieszkaniowego na terenie poszczególnych ziem Rzeczypospolitej — spis umożliwi przeprowadzenie racjonalnej kampanji budowlanej w latach najbliższych. W związku ze statystyką budynkową spis dostarczy nam danych, które powinny zainteresować najszerszy ogół: dowiemy się np., ile i jakich budynków murowanych znajduje się na terenie naszego kraju, a ile drewnianych; dalej — ile domów dołączono do sieci gazowej, elektrycznej, kanalizacyjnej itd. Będziemy mogli również zorientować się, ile i jakich domów wzniesiono u nas w latach 1914—1931, a ile było przed wojną.

Wiele danych zaczerpniętych z bogatego materiału spisowego, zainteresuje specjalnie socjologa, statystę, geografę, etnografę i polityka; lecz niektóre z nich staną się źródłem niezmiernie cennych wskazówek i dla ekonomisty, a ich ogół pomoże nam odtworzyć obraz Polski współczesnej.

St. Czapllicki.

Obchód ku czci św. Łukasza

Tow. Zjedn. Malarzy, Lakierników i Połtowników pod wezwaniem św. Łukasza, obchodziło 24 bm. doroczną uroczystość swego świętego Patrona. Obchody te mają już swą ustaloną tradycję.

W dzień św. Łukasza odbyło się nabożeństwo w kościele Bożego Ciała, podczas którego zgodnie z pięknymi zwyczajami tej organizacji członkowie towarzystwa asystowali ze świątelnym. W kościele znajdują się dwa sztandary fundowane przez członków Stowarzyszenia — stary i nowy, zakupiony z okazji 60-lecia istnienia towarzystwa.

Od kilku lat wprowadzono przy pięknym zwyczaju urządzania obchodów ku czci św. Łukasza, równocześnie urządzenie wystaw prac członków. W roku bieżącym w lokalu Stowarzyszenia (restauracja „Ul” przy ul. Ślusarskiej) wyłożono prace członków głównie z dziedziny malarstwa dekoracyjnego. Były też rysunki i prace artystyczno-kompozycyjne. Całość świadczyła o wielkiem zamiłowaniu do pięknego tego rzemiosła i posłużyła niewątpliwie jako pouczająca zachęta wszystkim członkom towarzystwa.

Obchód sam zgromadził licznych członków Towarzystwa i ich rodziny. Przybyli również przedstawiciele cechu mistrzów malarskich.

Zebrań zagał w podniosłych słowach zasłużony prezes towarzystwa p. Antoni Tempłowicz, nawołując kolegów, by nawet w trudnych dzisiejszych czasach pracowali około podniesienia godności pięknego zawodu, który ma tak wielką przyszłość i chlubne tradycje. Zgodnie z zwyczajem sekretarz towarzystwa p. Koralewski odczytał protokół przelocznego obchodu uroczystościowego.

Uroczystą chwilą zebrania było wręczenie nagród wystawcom, które rozdał p. prezes Ant. Tempłowicz. Wyniki uchwał komisji sędziowskiej odczytał p. red. Adam Piotrowski, podkreślając wysoki poziom wszystkich prac, staranne i artystyczne ich wykonanie. Pierwszą nagrodę za „Kra-kowskie wesele” i prace malarskie otrzymał p. Marjan Tempłowicz, drugą nagrodę — za rysunki kompozycyjne (dzwonnica), otrzymał p. Marjan Jarzębski, trzecią nagrodę za prace dekoracyjne przyznano p. Szczepaniakowi. Wyróżnienia przyznano pp. Malakowi i Biskupskiemu. Do odznaczonych jak i zebranych przemówił kolejno: artysta - malarz p. Kubowicz, m. malarski p. Wroniecki, m. malarski p. Janiszewski i p. red. Adam Piotrowski jako członkowie jury. Imieniem odznaczonych przemówił krótko p. Marjan Tempłowicz, wyrażając uznanie zarządowi towarzystwa za inicjatywę w kierunku urządzania wystaw.

W dalszym ciągu zebrania nastąpiło odznaczenie członków jubilatów dyplomem honorowym za zasługi położone dla towarzystwa w ciągu 25-letniej przynależności. Dyplomy wykonane przez p. Tempłowicza otrzymali pp. Stanisław Zborowski, Wacław Lewandowski i Majchrowicz. W miłym nastroju upłynął wieczór uroczystościowego zebrania szczególnie dzięki urozmaiceniom, jakie zgotowali zebraniem mała Helcia Koralewska jako deklamatorka i orkiestra własna członków stowarzyszenia.

Po zakończeniu obrad odbyła się zabawa towarzyska, która przeciągnęła się w miłej harmonji do późnej nocy. (k)

Bibliotekom publicznym w Warszawie grozi zamknięcie

Rola i działalność społeczno-oświatowa bibliotek publicznych dawniej i dzisiaj.

Wielkie poruszenie w opinii wywołała groźba zamknięcia wszystkich bibliotek publicznych w Warszawie. Tradycja tych bibliotek sięga jeszcze czasów przed powstaniem styczniowym. W r. 1858 rozpoczęto w Warszawie organizację pierwszych na terenie Rzeczypospolitej publicznych bibliotek oświatowych.

Założycielami byli Jan Tadeusz ks. Lubomirski oraz Jan Gauthier, kierownikami i współpracownikami: Józef Ignacy Kraszewski, Roman Zuliński, Leopold Kronenberg, Aleksander Przeździecki, Adam Plug, Konrad Prószyński (Promyk), Adolf Pawiński, Aleksander Rembowski, Jan Karłowicz, Stanisław Krzemiński, Bronisław Chlebowski, Adolf Suligowski, Stanisław Leszczyński, Stanisław Michalski i wielu innych.

Władze rosyjskie zdawały sobie sprawę ze znaczenia bibliotek pomimo ukrycia ich pod firmą instytucji filantropijnej. Świadectwem tego były masowe rewizje w lokalach bibliotecznych i w mieszkaniach pracowników, areszty a nawet deportacje w głąb Rosji osób najbardziej czynnych. Biblioteki przetrwały jednak niewiele, będąc w tych warunkach nie tylko wypychane, lecz zastępowane niestojącymi wówczas szkoły polskie oraz uniwersytet ludowy. Przetrwaly dalej ciężkie lata wojny, wreszcie okres tworzenia życia narodowego w zmienionych warunkach państwowych, szereg kulturę umysłową ohycającej za pośrednictwem dobrej i odpowiednio dobranej książki.

Po wojnie, w której ciągu biblioteki w trudnych warunkach rozwijały jednak coraz szerzej swą działalność, następuje unifikacja 3 instytucji bibliotecznych działających na terenie Warszawy. Z połączenia Wydziału Czytelni Warsz. T-wa Dobroczynności (egz. od r. 1858), dawniej Biblioteki Drog. Z. W. Włodeńskiej (od r.

1898), T-wa Czytelni m. Warszawy (od r. 1906), powstaje Towarzystwo Bibliotek Powszechnych obecnie Publicznych, obejmujące 25 placówek o charakterze bibliotek ogólnokształcących.

Dziś tej instytucji grozi zagłada z powodu prawie doszczętnego skreślenia sub-sydjum przez władze samorządowe.

Warszawa posiada jedną zaledwie bibliotekę publiczną miejską Placówk. Towarzystwa Bibliotek, planowo rozmieszczone we wszystkich niemal dzielnicach Warszawy utrzymywane dotychczas ze stałych corocznych zasiłków zarządu miasta oraz drobnych opłat abonamentowych, pełniąc rolę dzielnicowych bibliotek miejskich. Ogółem księgozbiór Towarzystwa zawiera 112 500 tomów poszczególnie zaś biblioteki od 3 do 14 tysięcy tomów. Wydatki na utrzymanie 25 bibliotek: b. u. r. zarządu wyniosły w r. 1930 zł 235 450, 0. O potrzebie i użyteczności tych placówek świadczą najlepiej liczby sprawozdawcze z roku ubiegłego: zgłoszono się po książki około 400 000 osób, wypożyczono do domów 650 000 tomów Biblioteki posiadają dobrą bibliotekę, oraz poważny zasób książek naukowych których znaczną część, zwłaszcza w działach historii powszechnej i historii literatury, stanowią rzadkość na rynku księgarskim. Czytelnicy rekrutują się ze wszystkich sfer ludności Warszawy przytem 60 proc. stanowi młodzież szkół średnich i wyższych.

Subsydium miejskie w sumie zł 125 000 zaledwie wystarczało — łącznie z wydatkami abonamentowymi — na wydatki administracyjne. W bież. roku budżetowym (1 4 31 r. — 1 4 32 r.) zarząd miasta zredukował zasilek do 100 000 zł, na parę miesięcy do 80 000 zł., obecnie do 40 000 zł. Od czerwca wogóle wstrzymane są wypłaty. St.

Polscy robotnicy sezonowi w Niemczech

(KAP). Liczba polskich robotników sezonowych, emigrujących na roboty letnie do Prus, wynosi około 400 000. Rzesza przeżywa obecnie klęskę bezrobocia, nie więc dziwnego, że prasa niemiecka uważa ten napływ robotników polskich za zjawisko wysoce nie-normalne i niepożądane. Jakże są przyczyny takiego stanu rzeczy?

Sezonowi emigranci polscy pracują prawie wyłącznie w wielkich majątkach ziemskich, których północno-wschodnie okręgi Prus mają szczególnie dużo. Warunki bytowania najemników w tych majątkach są tak prymitywne, że ludność niemiecka nie godzi się na nie. A przytem robotnik polski jest dużo tańszy, nie potrzebuje żadnej opieki, ani żadnych świadczeń socjalnych, dziś jest a jutro go niema, więc też agrarjusze pruscy wolą jego niż bezrobotnych niemieckiego pochodzenia. Wyzyskiwanie przybyszów z Polski jest tak okropne, że od czasu do czasu nawet pisma niemieckie protestują energicznie przeciwko niemu. Najczęściej czyni to prasa katolicka. Naogół jednak prasie niemieckiej chodzi nie tyle o złe traktowanie robotników polskich ile o to, by emigranci polscy nie zajmowali miejsc robotnikom niemieckim.

Bankrutująca część świata

Kontynent australijski zajmuje obszar 7 milionów 70. tys. klm. kwadr. (20 razy większy od terytorjum Polski) — zaludniony zaledwie przez 6 milionów 300 tysięcy mieszkańców, pochodzenia przeważnie angielskiego.

Ludność Australji wzrastała rzeczywicie w tempie amerykańskiem, gdyż 80 lat temu sięgała liczby zaledwie 430 tysięcy.

Australja posiada wszystko: obok dwu wielkich nowoczesnych centrów miejskich o rozmiarach Warszawy (milionowe miasta Sidney i Melbourne), olbrzymie przestrzenie pastwisk i pól; obok świetnie prosperującego rolnictwa i potężnie rozwiniętej hodowli owiec (australijskie stada liczą ich około stu milionów) — szybko wzrasta tam produkcja górnicza i handel zagraniczny.

A jednak nadzwyczaj rozrzućta gospodarka socjalistyczna doprowadziła ten niezmiernie bogaty „kraj-kontynent” — do ruiny.

Rządy socjalistyczne Australji w ciągu ostatnich lat kilku z tak przedziwną nonszalancją wydawały pieniądze na prawo i na lewo, że dług publiczny Związku wzrósł do okragłej sumki ...miliarda funtów szterlingów. Inaczej przed załamaniem się funta, zadłużenie Australji przekraczało astronomiczną sumę 40 miliardów złotych; nie więc dziwnego, że kraj o ludność zaledwie sześciomilionowej ugiął się pod ciężarem tak wielkich długów. St. Cz.

RUCH KOBIECY

pod redakcją: dr. Bożeny Stelmachowskiej.

O czystość i jedność pracy narodowej

Wobec rozpoczętego jesienią nowego sezonu pracy organizacyjnej w stowarzyszeniach kobiecych należy zastanowić się nad wytycznymi, o których trzeba zawsze pamiętać i które należy kierować się w postępowaniu

Jedną z najistotniejszych prawd w tej dziedzinie jest ta, że wartość jakiegokolwiek organizacji zależy od wartości jej członków. Organizacja bowiem nie rozwija się siłą własnego rozędu, ale stanowi odpowiednik włożonego w nią wysiłku jednostek. Wśród tych jednostek największą odpowiedzialność ciąży na kierownikach i posiadają też one największą możliwość ekspansji, jednakże nie wyczerpują w swych osobach całej potencjonalnej siły organizacji, gdyż siła ta w różnym ustosunkowaniu rozkłada się na resztę członków, na indywiduala i na grupy. Z tej więc przyczyny najważniejszym zagadnieniem dla organizacji jest to, czy członkowie jej stoją na wysokim poziomie etycznym, czy ich czystość przekonań narodowych jest niezachwiana, czy można oprzeć się na ich charakterze. Zdążyć się bowiem niejednokrotnie że do stowarzyszeń katolickich i narodowych wcielają się osoby chcące szkodzić organizacji, albo też takie, które z powodu braku kwalifikacji moralnych wnoszą i dyskredytują organizację, której stały się członkami. Wreszcie też zjawiają się jednostki chwiejne, nie zdecydowane, przesiąknięte manją sensacji i defetyzmu, które przynoszą ze sobą zamęt i psują stale i gruntownie każde twórcze poczynanie innych członków stowarzyszenia, względnie samego kierownictwa.

Rozpoczynając więc nowy okres pracy organizacyjnej należy zwrócić w pierwszym rzędzie uwagę na jaknajskrupulatniejszy dobór osób, którym powierza się jakieś funkcje, na wartość moralną wszystkich członków. Jednostki tzw. „lawirujące” lepiej żeby stały poza organizacją, ponieważ nikt wie, gdzie nie może kogo pociągnąć za sobą balamutem, złym przykładem, czy

wreszcie wręcz namową. Praca organizacyjna jest robotą ideową, więc punkt jej ciężkości musi leżeć w wartościowym charakterze jednostek. Nie można nigdy celem zyskiwania liczbowego powiększenia organizacji tolerować to, co jest niezgodne z wymaganiami etyki, co szkodzi przynosi interesom religii katolickiej, co sprzeciwia się ideologii narodowej.

Drugim momentem który przypomnieć trzeba wszystkim stowarzyszeniom i pojedynczo każdemu ich członkowi, to konieczność zgodnego i harmonijnego współpracownictwa wszystkich stojących na tej samej platformie ideologii narodowej. Nie wolno ze względów konkurencyjnych psuć sobie wzajemnie roboty, nie wolno wyrwać sobie z organizacji bardziej czynnych, czy wpływowych członków, nie wolno w żadnej formie działać na niekorzyść siostrzanej organizacji. Tak jak istnieje wspólnota przekonań i celów ostatecznych tak też trwać musi łączność serdeczna wszystkich pokrewnych sobie organizacji narodowych. Wzajemne popieranie się nie uszczupli niczych szeregów, raczej przyciągnie do naszego obozu tych wszystkich, którzy nieufni trzymają się jeszcze zdaleka.

— m —

Szkolenie ... rodziców

Weszliśmy już na tory zrozumienia, że wychowawcą nikt się nie rodzi, że wielką gałęź wiedzy stanowią te nauki, które musimy poznać, by nie popełniać błędów — często nie do naprawienia w dziedzinie wychowania. Kwestia kształcenia rodziców jest od paru lat już na porządku dziennym międzynarodowych kongresów wychowania. Użyskujemy też cenną pomoc fachowców-psychologów i pedagogów w ich odczytach (aczkolwiek zbyt rzadkich) i konferencjach dla rodziców, są nawet już „kursy szkolenia matek”. (Mamy poradnik pedagogiczny (w Warszawie prowadzi ją Tow. Edukacji Narodowej) i pedagogiczne wreszcie — dorobek lat ostatnich — coraz liczniejszą literaturę w tym zakresie.

Obok dzieł wyczerpujących zjawiają się tu opracowania bardziej skondensowane omawiające jedną tylko stronę zagadnień i pozatem podające cenną treść w sposób przystępny dla szerokiego ogółu czytelników. Do rzędu takich wydawnictw popularnych przybyła w ostatnim roku „Biblioteczka dla domu i szkoły” wydawana staraniem Stow. dyrektorów polskich szkół średnich państwowych p. t. „Współpraca domu i szkoły w dziele wychowania młodzieży”. Wyszło jej już 6 zeszytów: E. Szeinbokówny — „Współpraca domu ze szkołą”, Ad. Ronthalera (dyrektora gimnazjum gminy ewang.-aust. im. Reja w Warszawie) „Czego szkoła oczekuje od rodziców”, Józ. Zanoty-Bzowski (prezesa Zjednocz. Zrzeszeń Rodzicielskich w Polsce) „Szkoła i rodzina” M. Goliasa „Organizacja pracy domowej ucznia”, J. Pamienkowej „Współpraca domu ze szkołą w Ameryce północnej”, M. Kreutza „Rozwój psychiczny młodzieży”.

Wszystkie te broszurki roztrząsają aktualne kwestje wychowawcze, szczególnie jednak wartość przedstawia broszurka ostatnia ze względu na poruszenie w niej tematu powszechnie najmniej znanego i uczynienie tego w sposób wyjaśniający wychowawcom ich nieświadomie popełniane a bardzo rozpowszechnione błędy.

P. Kreutz wyjaśnia przedewszystkiem mylny pogląd, jakoby dziecko było „miniaturką dorosłego człowieka” i broni je przed tak częstym przypisywaniem mu motywów postępków takich samych jakimi kierują się dorośli. Rozwój psychiczny dziecka jest bowiem ciąglem przekształcaniem się całego jego życia wewnętrznego i w każdym okresie mamy do czynienia z inną kombinacją stanów psychicznych, które zrazu proste, stają się coraz bardziej złożonymi, przyczem zmieniają się stosunki i znaczenie poszczególnych rodzajów zjawisk psychicznych.

Druga ważna strona zagadnienia to charakter przebiegu rozwoju, który — jak to silnie p. Kreutz uwydatnia — nie jest równomierny, lecz ma charakter „skokowy”. Poznanie tego faktu posia-

da bardzo doniosłe znaczenie dla praktyki wychowawczej, obrzymbia bowiem ilość nieporozumień między rodzicami, wzgl. nauczycielami i dziećmi szkolnymi polega na nieświadomości, że „okresy zastoju” — powolniejsze tempo rozwoju to objaw naturalny i od wysiłków dziecka niezależny.

Autor — zaznaczając, że proces psychicznego rozwoju odbywa się w sposób ciągły bez wyraźnych ostrych punktów zwrotnych, lecz z drobnymi nieporozumieniami — przeprowadza podział całego okresu rozwoju na 6 głównych faz, następujących po sobie i omawia każdą z nich w sposób świadczący o bogatym materiale obserwacji błędów, popełnianych przez zapoznanie faktu istnienia tych różnych okresów.

Pozatem zwraca też uwagę, iż podany przez niego zarys stanowi tylko schemat rozwoju, którego główne etapy występują u różnych dzieci w różnym stopniu nasilenia. A ponieważ „rozwój każdego dziecka przebiega z reguły w swoisty indywidualny sposób zalem zadaniami wychowawcy jest zorjentowanie się w stopniu odchylenia rozwoju danego dziecka od normy i wyciągnięcie z tego wniosków, biorąc pod uwagę wszystkie czynniki warunkujące rozwój.

Broszurkę tę należy zaliczyć do niezbędnych w bibliotece rodziców, szczególnie tych, którzy nie korzystają (z różnych przyczyn) z dzieł obszerniejszych specjalnych z dziedziny psychologii dzieci i młodzieży.

Warszawa. L. Zaleska.

Ze świata

Przyznanie wielkiej nagrody Międzynarodowej Ligi Higjeny

Francuska, pani Pauly, otrzymała wielką nagrodę tej Ligi, w wysokości 100.000 frs. za prace i usługi oddane w dziedzinie Terapeutyki fizjologicznej estetyki ciała kobiecego i psychofizjometrii dziecięcej, w swoich pracach dla Fundacji „Serena” w Neuilly pod Paryżem, którego to instytutu jest fundatorką i gorliwą a czynną prezeską. (md)

Ruch kobiecy w Polsce w XIX wieku

V.

Czołowi szermierze w dobie pozytywizmu.

W latach najwybitniejszego „wybuchu” kwestji kobiecej (1869 — 1875) dać się poznać najwybitniejsze osobistości, które i później ton nadawały ruchowi kobiecemu. Na czoło wysuwa się 5 postaci: z kobiet Józefa z Śmigielskich Dobieszewska, Anastazja Dzieduszycka, Eliza Orzeszkowa, z mężczyzn Edward Prądzyński i Aleksander Świętochowski.

Jak Klementyna z Tańskich Hoffmanowa i Narcyza Zmichowska, były przewodniczkami poprzednich okresów, tak w ostatnim ćwierćwieczu studenci rolę tę — dzięki swej wybitnej pozycji w literaturze — obejmuje Eliza Orzeszkowa. Już poprzednio przytaczaliśmy jej poglądy; szerzy je w artykułach i powieściach, wywierając ogromny wpływ na nastroje ogółu w stosunku do sprawy kobiecej. Reprezentuje też kobiety polskie zagranicą, ogłaszając w zbiorowym dziele angielskim „Kwestja kobiet w Europie”, wydanem w roku 1882 przez Teodora Stantona, artykuł „O kobiecie polskiej”. Orzeszkowej torowały drogę Dobieszewska i Dzieduszycka, Dobieszewska — najstarsza z wymienionych — wstawia się głównie publicystką; wybitną rolę odegrały również omawiane już jej wykłady. Gorąco występuje w obronie swych idei walcząc tak poważnymi argumentami, jak też z ironją i z humorem ośmieszając przeciwników ich własnymi powiedzeniami. W wykładach o wykształceniu kobiet (str. 101) cytując np. umiejętnie wynurzenia francuskiego antyfemisty, przeciwnika kształcenia kobiet: „Ach! zostawcie nam tę kobietę, co krzyczy na widok pająka i boi się myszy, od której jest tak nam stodołę obronić!” „Uważacie panie — dodaje złośliwa prelegentka — chce nas bronić od myszy — widać, że jego umysł w groźniejszych niebezpieczeństwach także się nie lubuje!”

Duże uznanie zwolenników ruchu kobiecego zdobyła sobie Anastazja

Dzieduszycka. Jej główne dzieło „Kilka myśli o wychowaniu i wykształceniu niewiast naszych” doczekało się w krótkim czasie drugiego wydania (1871 i 1874). Duże powodzenie miały też „Gawędy matki” (1872) i późniejsza „Książka młodej kobiety” (1881). W dwóch pierwszych nietylko żąda zupełnego równouprawnienia kobiety „jako człowieka”, „wobec nauki i wobec prawa” („Kilka myśli”, str. 331), nietylko żąda dalej — najsmielej ze wszystkich pisarzy — należnego stanowiska w rodzinie (str. 335-6) i zupełnej swobody zarobkowania, ale stwierdza również, że „kobiety mogą siłą umysłu sprostać mężczyznom” (str. 44). Rozumie jednak, że „są pewne nadużycia, pewne tyranie tak zadawnione, tak zespolone z życiem społecznym, że tracą dla nich całą swoją szkaradę i niesprawiedliwość, że wieków nieraz trzeba, aby społeczeństwo, chociaż jęczące pod ich uciskiem śmiało głos przeciw nim podnieść”. Zgodnie z ideami swej epoki stoi na stanowisku powolnej ewolucji: „Nie można — piszę — uprzedzać prądu opinii, przekonania łamać nie można, potrzeba tylko oświecać, a powoli zmienią się przekonania, opinia przekształci i na miejsce dawnego nastąpi obyczaj nowy, sprawiedliwszy, do nowych potrzeb lepiej zastosowany” („Kilka myśli”, str. 322). Charakterystycznym jest, że nawet tak postępową wówczas i trzeźwą zarazem autorka, mimo głębokiego przeświadczenia jak być powinno — sama nie mogła uwolnić się od wpływów panującej opinii, utrzymać niezłamanej linii zupełnej sprawiedliwości społecznej dla kobiet. Nawołując bowiem do pracy kobiet w najróżniejszych rzemiosłach i handlu pisze: „kobieta mniej może być płacną, bo mniej ma potrzeb, a szczególnie mniej zbytkownych nałogów; a nikt nie zaprzeczy, że jest porządniejszą, zręczniejszą, akuraciejszą (str. 295); a więc za gorszą pracę wyższą płaca dla mężczyzn, bo potrzebują... na zbytkowne nałogi. Ciekawy to dowód, jaką siłą jest communis opinio!

Niezwykłym powodzeniem cieszyła się również obszerna książka Edw. Prądzyńskiego „O prawach kobiety”. Charakterystyczny bardzo — zgodny z ide-

ologią epoki — jest jego punkt wyjścia w rozważaniach sprawy kobiecej. Opiera się na teorii liberalizmu, twierdząc, że „stanowczo wzywają kobietę na pole wszechstronnej działalności” — „dobrze wypróbowane zasady ekonomii politycznej, wolnej ludzkiej działalności, kierowanej interesem osobistym każdego, a miarkowanej współubieganiem się wszystkich i wytwarzającej naturalny podział pracy”.

Bardzo zwięźle ujął autor swoje zagadnienie. Podkreśla — wywołujący powszechne obawy — upadek rodziny, twierdząc, że jest on skutkiem ograniczenia praw kobiety, sprzeciwiającemu się liberalizmowi. Więc w imię „moralnego umocnienia węzłów rodzinnych” i uszlachetnienia zmaterializowanego małżeństwa należy „umoralnić rodzinną działalność mężczyzny, przygotować lepsze duchowe zespolenie się jego z kobietą i aby to osiągnąć, należy wytworzyć w dziedzinie myśli i obowiązków ściślejszy pomiędzy nimi łącznik; należy rozwinąć umysłową, ekonomiczną i obywatelską działalność kobiety” (str. 45). Zamknął tem usta przeciwnikom ruchu kobiecego, którzy zwalczali argumentem rzekomego dążenia ruchu kobiecego do rozluźnienia węzłów rodzinnych. Praktyczne postulaty Prądzyńskiego, zmierzające do uregulowania kwestji kobiecej, są bardziej radykalne niż innych pisarzy. Chce je regulować odrazu, szybko, nie ewolucyjnie, jak Dzieduszycka; przedstawia szczegółowy program obejmujący i zrównanie wobec prawa cywilnego i prawa politycznego (dla wszystkich), dostęp do urzędów i godności („dla wyjątków”), a nawet roczną „służbę społeczną w zakładach dobroczynnych i szkółkach elementarnych (str. 194 i 295-7). Jego zasadniczy pogląd na kobietę jest jednak bardziej konserwatywny niż pogląd wymienionych autorów. Przedewszystkiem jest zwolennikiem absolutnej wyższości twórczego umysłu mężczyzny („mężczyzna do genialności się wznosi, kobieta mniej twórczej przedstawia potęgę”); uznając równość kobiety „jako człowieka” podziela jednak odwieczne mniemanie, że dziedziną mężczyzny jest rozum, a kobiety serce (str. 24-25), mniemanie,

tak trafnie zbijane przez Dobieszewską i Dzieduszycką (Dobieszewska, Odczyty, str. 99). Na jednym jeszcze punkcie ogranicza równouprawnienie, przecząc głoszonemu przez samego siebie liberalizmowi: „co do ograniczeń w osobistej niezależności żony, o ile się one do czysto domowego życia odnoszą, władza męzowska jest nietykalną. Równouprawnienie nie może od niej kobiety uwolnić. Spółka małżeńska zawija się kosztem nieuniknionej ofiary ze strony domowej niezależności kobiety”... i mimo, że gdzieindziej zwalcza panujące prawa i uznaje je za złe, w tym wypadku powołuje się na ich powagę: „Jeżeli prawa wszystkich narodów mieszczą tę władzę w rękę mężczyzny, czynią to na podstawie uzasadnionego prawdopodobieństwa, że po jego stronie w zwyczajnym trybie rzeczy znajduje się przewaga wieku i doświadczenia, a zatem większa znajomość życia... Wszelkie przeciw temu protestacje za wybuch rozkiełznanej swawoli uważać należy...”. Ostro jak na zwolennika usamodzielnienia kobiety! Ciekawy to przyczynek do charakterystyki opinii ówczesnej. Pewne normy obyczajowe wydawały się tak nie naruszalne, że mimo oczywistej sprzeczności z głoszonymi zasadami, inteligentny autor zatrzymuje je, i to w dobrej wierze, bo — jak wynika z toku książki — sprzeczność ta uchodziła zupełnie uwadze autora!

Mimo pewnych różnic w poglądach omawianych pisarzy są im wspólne dwie zasadnicze cechy: wszyscy podkreślają z naciskiem swoje stanowisko religijne — wierzą niezachwianie „w nową naukę ekonomii politycznej” i w statystykę.

Do czołowych szermierzy sprawy kobiecej, szczególnie w dziedzinie wykształcenia kobiet, należał również Aleksander Świętochowski, który w r. 1873 wspomnianymi już odczytami o wyższym i średnim wykształceniu kobiet, ogłoszonymi później w „Przeglądzie Tygodniowym” wzbudził ogromne zainteresowanie się tą sprawą, a i później ciętym piórem wspierał dążenia kobiece.

Dr. Marja Wojciechowska.

RUCH MŁODYCH

Redaktor odpowiedzialny: Roman Fengler.

Zagadnienie ustroju w latach chudych

W polityce niezawsze można dążyć do tego, co się wydaje komuś czemś niezmiernie miłym i przyjemnym. Trzeba się przedewszystkiem — jak o tem wspominaliśmy w poprzednich artykułach — liczyć z rzeczywistością i dopiero na tej podstawie wykreślić drogę postępowania, dającą najlepsze rozwiązanie i mogącą poza tem stwarzać warunki nowe. Nie można jednak w żadnym razie postępować tak, jakby te warunki już istniały. Punktem wyjścia musi być zawsze dokładna ocena faktycznego położenia.

Rozumiemy najzupełniej, że wielu ludzi w Polsce wzdycha do takiego stanu rzeczy, o ile możności jeszcze dalej rozwiniętego, jaki panował przed wojną w szeregu konstytucyjnych państw zachodnich, a co po wojnie myślnie przemienić już w zupełny raj na ziemi. Wchodzi tu w grę nietylko zupełnie zrozumiałe i piękne dążenie do idei wolności jako takiej, ale również do takiego stanu, w którym poszczególne jednostki czują się najlepiej, są najmniej krepowane i mogą łatwo, gdy im coś nie odpowiada, podejmować akcje zmiany, przyczem trudno jest nieraz rozróżnić, kiedy akcja ta wypływa z najczystszych, najszlachetniejszych motywów, i kiedy jest słuszną, a kiedy macą ją motywy natury więcej poziomej. System ten ma swoje zalety, bo daje ujście wszelkim dążeniom, stwarza wewnętrzną grę sił i daje dobre samopoczucie wszystkim jednostkom, żywiącym ambicje rządzenia.

W gruncie rzeczy, gdyby można ten system bez szkody utrzymać, nie byłoby powodu, żeby go ograniczać i niepotrzebnie ludziom odbierać to, co daje im zadowolenie dążeń i ambicji, i co zresztą nieraz prostuje fałszywe kroki rządzących.

Jednak sytuacja przed wojną była grubo inna niż jest dzisiaj. System tego rodzaju jest wtedy możliwy, gdy istnieje pewna stabilizacja stosunków społecznych i gospodarczych, gdy działają pewne nienadwątzone jeszcze tradycje, i przedewszystkiem, gdy istnieje ogólny nastrój zadowolenia, stworzony przez dobrobyt. Ludzie, którzy mają co jeść i pić, w co się ubrać i gdzie mieszkać, nie są naogół bardzo niebezpieczni i „rerum novarum cupidi”, jakby powiedział Cicero. Poza tem istnienie znanych i utworzonych dróg umożliwia popuszczenie cugli koniom. Ten sam przykład wskazuje, że gdy się konie ploszą, albo droga jest niebezpieczna i nieznaną, woźnica musi na ten czas ująć lejce silniej w ręce.

Wcielanie w życie systemu liberalnego we wszystkich jego konsekwencjach jest tylko wtedy możliwe, gdy dane społeczeństwo przeżywa okres stosunkowego dobrobytu. Dlatego to liberalizm rozwijał się przed wojną, dlatego dzisiaj jeszcze tam, gdzie istnieje dobrobyt, zachowują się bez większej szkody dla kraju stare liberalne formy ustrojowe, jak n. p. we Francji. Daleko idący liberalizm panował również w Anglii aż przed ostatnimi dniami i jest rzeczą zdumiewającą, że chwila rozpoczęcia trudności finansowych od razu doprowadziła w Anglii liberalno-robotniczych do wyrażnej próby odsunięcia ciągłego i bezpośredniego wpływu parlamentu na rządy. Nie wahamy się powiedzieć, że losy parlamentaryzmu w Anglii zależą od tego, jak dalece Anglii uda się przezwyciężyć trudności finansowe i gospodarcze. Dzisiejsze zwycięstwo konserwatystów może uratować parlamentaryzm w Anglii, pod tym warunkiem, że uda im się naprawdę cel ten osiągnąć.

Proces osłabienia wpływu parlamentu widzimy również w Niemczech, a źródłem bezpośrednim tego procesu są w głównej mierze trudności gospodarcze, a mówiąc prościej, zacinająca się bieda. I Włochy, gdzie jak wiadomo, panuje system antyliberalny, należą do krajów uboższych, w których trudności socjalne zaznaczyły się specjalnie mocno.

Poważne wewnętrzne wstrząśnienia a przedewszystkiem okres zubożenia z natury rzeczy wymaga rządów silniejszych, stabilizowanych, energicznych, których rozluźnienie w sensie liberalnym i skrajnie parlamentarnym stałoby się możliwe wtedy, gdyby nastąpił okres względnego dobrobytu. Myli się, kto przypuszcza, że bie-

da i nędza sprzyja liberalnemu systemowi rządów. Rzecz ma się wprost przeciwnie. Nawet wtedy, gdyby skrajna nędza pchnęła masy do rewolucji, dyktatura jednej grupy społecznej czy politycznej zostałaby zastąpiona dyktaturą jeszcze silniejszą innej grupy. Trudno jest bowiem rządzić wśród rozburzonych namiętności i niezadowolonych słabą i liberalną ręką, albo wogóle utrzymywać zasadę łatwego zastępowania jednych rządów przez drugie, co jest istotą tak zwanych rządów parlamentarnych. Na odwrót wszelki postępujący dobrobyt umożliwia rozluźnienie cugli, — jest wtedy wielkim błędem za wielkie ich ściąganie, tem bardziej, że, jak wiadomo, koń syty silniejszy jest od głodnego.

Jeżeli Roman Dmowski postawił tezę o ogólnym zubożeniu Europy i długotrwałości kryzysu gospodarczego, jest tylko rzeczą logiczną, iż wyciągając z tej tezy wniosek, zdajemy sobie sprawę, iż rządy systemem skrajnie liberalno-parlamentarnym w tym okresie nie są możliwe, że poprostu siła rzeczy musza się załamać. Zagarnia je wtedy jakaś energiczna grupa o zapędach antyliberalnych. Oczywiście wszystko zależy teraz od tego czy grupa ta jest zdolna spełnić swoje zadania, czy jest rozumna, a przedewszystkiem dosyć bezinteresowna, ażeby znaleźć uznanie społeczeństwa. Gdy tak nie jest, nie można jednak marzyć o tem, że zło usunie się, przywracając dawny system liberalno-parlamentarny. Nicbyśmy zresztą przeciwko temu nie mieli, gdybyśmy wierzyli, że system taki

da się wogóle w obecnym okresie dziejów i w tych warunkach, w których się Polska znajduje na dłuższą metę utrzymać. Uznając wielką pożyteczność i konieczność istnienia przedstawicielstwa narodowego, widzimy jego zadania w innym kierunku, niż jako podstawę rządów.

Nie widzimy przedewszystkiem, ażeby w Europie nadejść miały lata tłuste, co mogłoby w pewnym stopniu zmienić podstawy rozważań ustrojowych. Obóz narodowy, myśląc o rządach w Polsce, nie może tedy postępowania swego i nadziei opierać na złudzeniu, że dyktaturę grupy zmieni przywróceniem skrajnego systemu parlamentarno-liberalnego i że tym sposobem dojdzie do władzy. Droga zresztą prowadziłaby przez przymierze z socjalistami, skrajnymi grupami chłopskimi i t. d., ale wtedy przecież przywróciłoby się tym ugrupowaniem za jednym zamachem siłę i wpływ, dzisiaj dość osłabione, a obóz narodowy znalazłby się w tem samym położeniu, co przed majem, to znaczy byłby zależny od każdego kaprysu centrolewu, nawet w tym wypadku, gdyby odniósł duże sukcesy wyborcze.

Myśląc o władzy w Polsce, obóz narodowy musi się liczyć z tem, że sprawować ją będzie mógł tylko zdecydowana i silna ręka, nie opierając rządów na wynikach przypadkowego głosowania, bo wtedy mogłoby się zdarzyć, że rządy takie potrwały dni 15 albo 20. Dziwnie się o tem zapomina, a przecież nie powinny tego przystąpienia nikomu takie czy inne perypetje walki z „sancją”, a nawet takie czy inne względy taktyczne.

Jerzy Drobniak.

KRONIKA ORGANIZACYJNA

Z Dzielnicy Zachodniej

— Pięć nowych placówek założono w powiecie grodziskim. Dnia 5. 10. z inicjatywy kol. Witolda Kosińskiego i Witolda Wawrzyniaka z Grodziska powstała nowa placówka O. W. P. w Kurowie. Na zebraniu organizacyjnym w obecności 20 sympatyków wygłosili referaty kol. dr. Mikołajczyk oraz kol. W. Kosiński i W. Wawrzyniak. Kierownikiem placówki mianowano kol. Czesława Kaika. Wszyscy obecni zadeklarowali się na członków nowej placówki. — W Ruchociu odbyło się zebranie konstytucyjne O. W. P. dnia 4. 10. b. r. Referaty wygłosili kol. Florian Wawrzyniak i Mściślaw Frankowski. Kierownikiem placówki mianowano kol. Stolcmana z Ruchociu. Rezultatem zebrania było zapisanie się 20 obecnych na członków O. W. P. — W Słocinie urządzono zebranie organizacyjne placówki O. W. P. również 4. 10. Po referatach kol. Frankowskiego i Wawrzyniaka zgromadzeni zadeklarowali swe przystąpienie do O. W. P., poczem z ramienia wydziału powiatowego mianowano kol. Stef. Kaźmierowskiego kierownikiem placówki. — Dnia 18. 10. b. r. została założona placówka O. W. P. w Kobylnikach przez kol. Florjana Wawrzyniaka, Wiktora Wojciechowskiego i Kaz. Sieberta; oni również wygłosili stosowne referaty. Na kierownika nowej placówki powołano kol. Teofila Kortusa. Nowa placówka liczy 15 Młodych. — Dnia 25. 10. zwołano większe zebranie organizacyjne O. W. P. do Domu Katolickiego w Słupii. Po przemówieniu wstępem ks. prob. Wolniewicza powołano na przewodniczącego zebrania rolnika, p. Józefa Szalę z Januszewic. Referat ideowo-programowe wygłosili kol. Witold Słowiński z Poznania oraz Florian

Wawrzyniak. Pod koniec przemawiał jeszcze ks. prob. Wolniewicz, oświetlając krytycznie obecny system rządzenia. Nowa placówka będzie liczebnie jedną z najsilniejszych w powiecie.

— Cztery nowe placówki O. W. P. w powiecie śmigielskim, zorganizowane przez powiat wydział O. W. P. przy pomocy kier. placówki Wielichowa kol. Lawnicza. Dnia 25. 10. odbyło się w Gradowicach przy udziale 50 Młodych i starszych obywateli oraz 6 Młodych ze sąsiedniej placówki O. W. P. Dębska zebranie organizacyjne. Zebranie zagał kol. Matysiak Jan. Kierownik powiat. wydz. kol. Feglerski w obszernym przemówieniu przedstawił zebranym cele i zadania Młodych OWP. Referent pow. wydziału kol. St. Mueller scharakteryzował obecne położenie polityczne. Po przemówieniach postanowiono jednogłośnie wstąpić w szeregi OWP. W skład kierownictwa placówki weszli kol. Matysiak Jan — kierownik Domagała — zast. kier., Stróżyk — sekretarz. — W tym samym dniu o godz. 3.30 z tym samym programem odbyło się zebranie organizacyjne Młodych O. W. P. w Lubnicy, przy udziale przeszło 150 osób młodszych i starszych obywateli, oraz 6 kolegów przybyłych na rowerach z placówki z Dębska. Towarzyszących powiatowemu wydz. OWP. Kierownikiem placówki został kol. Kaczmarek Józef. Subsar Ludwik — zast. kier., Giorga Józef — sekretarz. Większa część obecnych zapisała się na kandydatów. — O godz. 4.30 po poł. z tym samym programem odbyło się zebranie organizacyjne OWP. w Lubiechowie przy udziale 60 osób. Po wysłuchaniu referatów zebrani wyrazili chęć założenia placówki OWP. W skład kierownictwa weszli kol. Kóska Antoni —

kierownik, Rybarczyk Fran. — zast. kier., Biegański Ignacy — sekretarz. Zakończono zebranie hasłem „Młodzi czuwajcie!” — O godz. 6 wiec. odbyło się zebranie placówki OWP. w Wielichowie. Po omówieniu kilku spraw informacyjnych organizacji i po odśpiewaniu hymnu Młodych zakończono zebranie hasłem „Młodzi czuwajcie!”. — Na koniec tegoż dnia o godz. 7 wieczorem i z tym samym programem odbyło się zebranie organizacyjne O. W. P. w Ziemińcu, przy udziale 40 osób. Po wysłuchaniu referatów obecni jednogłośnie uchwalili założyć placówkę OWP i zapisać się na kandydatów. W skład kierownictwa weszli kol. Dudziński Józef — kierownik, Cuszka Stan. — zast. kier., Józefczak Hieronim — sekretarz. — Wypada pochwalić postępowanie kolegów z placówki OWP. w Dębsku, którzy mimo niepogody, deszczu itp. poświęcili się pracy organizacyjnej OWP. i na rowerach towarzyszyli kierownictwu powiatowemu w niedzielę, podczas tworzenia nowych placówek, szanując hasło „Młodzi czuwajcie!”.

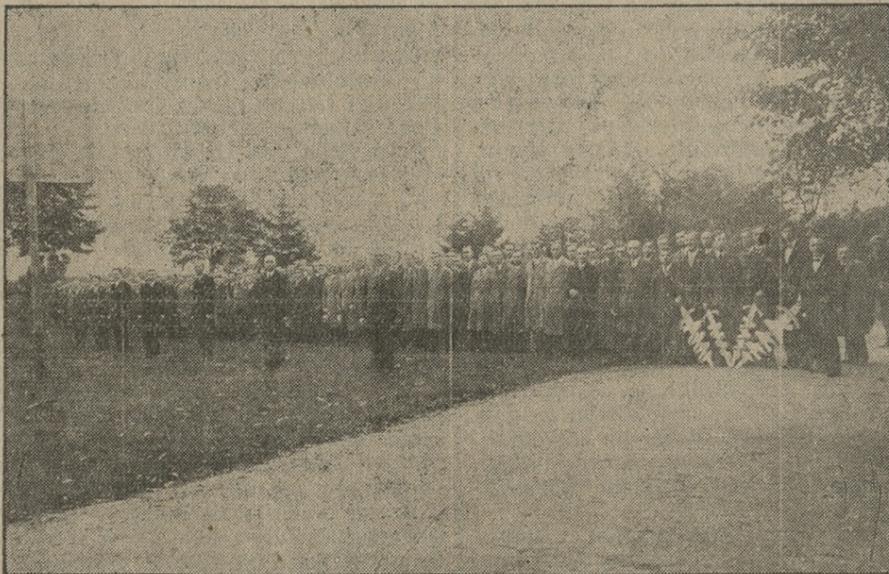
— Uroczyste zebranie placówki O. W. P. w Bojanowie. Dnia 25. 10. odbyło się w lokalu p. Stryczyńskiego uroczyste zebranie Obozu Wielkiej Polski, na którym przyjęto kilku nowych członków, zdecydowanych wprowadzić ideały narodowe w czyn. Dekoracji dokonał kol. A. Mrala, członek powiatowego wydziału O. W. P. Głównie przemówienie wygłosił jeden z wychowawców młodzieży, który w blisko godzinny referacie ujął całokształt prac, które pokonać musi młode pokolenie, świadome swego postojactwa. dokona to, co dla Wielkiej Polski jest koniecznością życiową. Hymnem Młodych zakończono tak podniosłą uroczystość. Dodać należy, że placówka bojanowska rozwija się doskonale dzięki ruchliwemu kierownictwu.

— Kierownicy 14 placówek na odprowadzenie w Rawiczu. W niedzielę, dnia 18. b. m., odbyła się w Rawiczu w malej sali „Strzelniczy” odprawa kierowników placówek O. W. P. powiatu rawickiego. Do raportu stanęło 14 kierowników placówek, przybyłych na wezwanie władz, by zdać kierownictwu powiatowemu sprawozdanie z działalności na podległym sobie terenie i wysłuchać referatu p. t. „Praca w kierownictwie placówki”, wygłoszonego przez kol. referenta org. A. Mrala. Przewodniczył odprawie kol. kierownik powiat. wydziału H. Mikulski. Po referacie załatwiono szereg spraw organizacyjnych. Na zakończenie zaintonował kol. przew. hymn Młodych, poczem hasłem „Młodzi czuwajcie!” solwował zebranie. — Z przebiegu odprawy można wynioskować, że Młodzi Obozu Wielkiej Polski stanęli w powiecie twardo nogą i kroczą nieustannie naprzód. Pomimo przeszkód, zwyciężyła idea narodowa, idea nie jednego człowieka, ani jednej warstwy, ni klasy, lecz naprawdę idea nieśmiertelna.

— Święto placówki Młodych O. W. P. w Skokach. W ubiegłą niedzielę, 25. 10., odbyło się w Skokach zebranie placówki Młodych Obozu Wielkiej Polski z udziałem delegatów okolicznych placówek. Młodzi rozpoczęli swoją uroczystość nabożeństwem, na które udali się o godz. 10 m 30 do miejscowego kościoła parafialnego. Po wysłuchanej Mszy św. udali się do sali parafialnej, gdzie zaczęły się obrady. Zebraniu przewodniczył p. Kwietniewski. Wykład p. t. „Co to jest Obóz Wielkiej Polski” wygłosił kol. Waliński. Na zebraniu przemawiał również ks. prob. Staniewski, dodając zebranym otuchy do wytrwania pod sztandarem katolickim i narodowym. Obrady cechowała troska o lepsze jutro Polski. Zakończono je odśpiewaniem hymnu Młodych i okrzykiem na cześć Wielkiej Polski i Romana Dmowskiego. Placówka Skoków przez niedzielna uroczystość nabierze potrzebnego rozmachu w pracy na niwie narodowej.

— U Młodych w Pakości. W ciągu października odbyły się na naszej placówce dwa zebrania. Pierwsze 1. 10. przy udziale około 100 członków pod kierownictwem kol. kierownika Balcerzaka. Referat z okazji rocznicy Płowców wygłosił kol. Zakowski. Następne zebranie odbyło się 8. 10. przy jeszcze liczniejszym udziale członków. Po zagajeniu wygłosił kol. kierownik referat o zagadnieniu mniejszości narodowych w Polsce. Na zebraniu zawiadomiono członków o zjeździe powiatowym w Inowrocławiu, apelując do członków, by wzięli w nim liczny udział. Obywatelstwo pakoskie odnosi się do Obozu Wielkiej Polski z nieukrywana życzliwością, dając go wszelką pomocą, za co placówka za naszym pośrednictwem dziękuje staropolskim „Bóg zapłać!”

— Zebranie Młodych O. W. P. w Szamocinie. W niedzielę, dnia 11. 10. w sali hotelu „Concordii” odbyło się zebranie placówki O. W. P., które zagał kier. kol. Pawlicki, witając kierownika pow. kol. M. Miedzińskiego z Chodzieży, następnie kol. Ploch wygłosił 6-ty z kolei referat kandydacki n. t. „Mniejszości narodowe w Polsce”. Referat uzupełnił kol. Miedziński, wyjaśniając powstanie mniejszości w Polsce. Sprawę bezrobocia referował kol. Pawlicki. Na zakończenie kierownik powiatowy wygłosił referat na temat „Obecna polityka polska w kraju i zagranicą”. Słuszne wywody nagrodzono burzą oklasków. Po załatwieniu spraw organizacyjnych zamknięto zebranie odśpiewaniem hymnu Młodych.

Karne szeregi O. W. P. na zjeździe obwodowym w Poniecu w dniu 4 b. m.

ŻYCIE SOKOLE

Zebranie zarządu dzielnicowego

W sobotę 24 października wieczorem odbył się w Poznaniu w salce na boisku „Sokoła” zjazd zarządu Dzielnicę Wielkopolskiej przy udziale członków przewodnictwa dzielnicowego oraz przedstawicieli okręgów.

Obrazy zagali dh. prezes Wolski oraz poświęcił gorące wspomnienie zmarłemu sp. dh. dr. Ignacemu Trepiańskiemu, wielce zasłużonemu dla Sokolstwa i sprawy narodowej prezesowi Okręgu Gnieźnieńskiego, komunikując również, że Przewodnictwo Dzielnicę wystosuje wniosek o wpisanie s. p. Zmarłego do „Złotej Księgi Sokolstwa Polskiego”. Przemówienia tego zebrani wysłuchali stojąc.

Po przyjęciu porządku obrad oraz zatwierdzeniu protokołu z zeszłego zjazdu dh. prezes rozpoczął sprawozdanie przewodnictwa krótkim ogólnym poglądem na rozwój prac bieżących od ostatniego zjazdu w maju r. b. Głównym zadaniem tego okresu było przygotowanie i przeprowadzenie zlotu dzielnicowego, który dzięki wysiłkowi okręgów i gniazd mimo trudnej sytuacji gospodarczej wypadł wspaniale pod każdym względem. Poruszając następnie sprawy finansowe, apelował dh. prezes do przedstawicieli okręgów, aby usilnie zabiegali w gniazdach swoich w sprawie regulowania opłat organizacyjnych do kasy dzielnicowej i okręgowej celem umożliwienia racjonalnej pracy. Szczegółowe sprawozdanie kasowe ogólne oraz bilans ze zlotu i zbiórki na „dzień Sokoła” przedłożył dh. skarbnik Władysław Karga. Po dłuższej dyskusji, na wniosek stawiony przez dh. prez. Kotlarskiego z Leszna imieniem komisji rewizyjnej udzielono zlotowej komisji finansowej i dh. skarbnikowi absolutorium z przedłożonych rachunków zlotowych.

Sprawę organizacji Sokolic referowała dchna wiceprezesa Rozmiarkowa, jako przewodnicząca Dzielnicowego Wydziału Sokolic, wykazując znakomity rozwój pracy druchów, uwydatniający się w stałym wzroście liczby gniazd i oddziałów żeńskich oraz w dobrych rezultatach kursu obozowego w Skrzynkach i kursu okresowego w Poznaniu, które przysparzają organizacji technicznie przeszkolonych i dobrym sokolim duchem owianych kierowniczek gimnastycznych. Referat ten przyjęto żywym aplauzem w dowód uznania dla gorliwej i owocnej pracy naszych druchów.

Sprawę stosunku „Sokoła” do przysposobienia wojskowego referował dh. Herniczek, stwierdzając, że Sokolstwo — w myśl swych chlubnych tradycji — poczuwa się do swych obowiązków o-

bywatelskich w sprawie obrony granic i w kierunku tym nadal pracować pragnie, zastrzegając sobie jedynie prawo do swej niezawisłości organizacyjnej w ramach swej ideologii i do równomiernego traktowania z innymi organizacjami. — W dyskusji omawiano istniejące w tym względzie lokalne warunki w poszczególnych okręgach, przyczem stwierdzono ujawniającą się poprawę stosunków.

Sprawy techniczne referował dh. naczelnik Suligowski, omawiając szczegółowo zlot dzielnicowy, zawody dzielnicowe oraz kursy w Skrzynkach. — W dyskusji wszyscy mówcy wyrażali naczelnictwu, a w szczególności dh. naczelnikowi gorące uznanie i podziękowanie za sprawne przeprowadzenie zlotu, przyczem w uchwalonej jednomyślnie rezolucji stwierdzono, że umieszczona w październikowym numerze „Przewodnika Gimnastycznego” ostra ocena ćwiczeń zlotowych przez naczelnika Związku dh. Fazanowicza robi wrażenie uprzedzenia osobistego, gdyż jest nieuzasadnioną, wobec czego krzywdzi całą Dzielnicę Wielkopolską. Następnie omówiono odbyte w bieżącym roku zloty okręgowe, i to rogozińskiego, inowrocławskiego, gnieźnieńskiego, leszczyńskiego, wronieckiego, jarocińskiego i grodzkiego, Złoty okręgów wolsztyńskiego i lwóweckiego nie doszły do skutku z powodu zakazu władz policyjnych. Pozostałe okręgi albo odstąpiły zupełnie od zamiaru urządzania zlotów wobec zlotu dzielnicowego, albo też przeprowadziły tylko mniejsze zloty obwodowe. Odbyte zloty wykazały normalny rozwój pracy, a częściowo nawet wyraźny postęp.

Po wyczerpaniu sprawozdawczej części porządku obrad przedstawił dh. naczelnik Suligowski program pracy na przyszłość, streszczający się w systematycznym szkoleniu naczelników i przewodników gniazdowych, dążąc do takiego stanu, aby każdy naczelnik gniazdowy posiadał choćby wyszkolenie na 14-dniowym kursie. Poza tem referował dh. naczelnik o przygotowaniach do przyszłorocznego wszechsłowińskiego zlotu w Pradze, w którym Sokolstwo polskie winno być poważnie reprezentowane. — W uzupelnieniu programu technicznego wskazywał dh. prezes Wolski na konieczność stałego pogłębiania wewnętrznej pracy organizacyjnej w kierunku wychowawczym przez krzewienie zdrowego ducha sokolego i patriotycznego wśród rozrastających się stale szeregów sokolic. Po krótkiej dyskusji przyjęto program pracy do zatwierdzającej wiadomości.

rowniczej po gniazdach i okręgach. Dużo czasu poświęcono na omówienie odbytych kursów jednodniowych w siedzibach okręgów. Kursy te uważano za bardzo pożyteczne i żądano kontynuowania pracy w tym kierunku. Dalej uchwalono z końcem roku odbyć kilkudniowy kurs specjalnie dla gimnastyki na przyrzędach, a latem przyszłego roku 14-dniowe kursy.

Sprawozdanie naczelnika z ostatniego zjazdu naczelnictwa Związku przyjęto do wiadomości, poczem w referacie o zlotach okręgowych wspomniano o danych liczbowych i poczyniono różne spostrzeżenia, naogół dodatnie.

Wybory uzupełniające załatwiono sprawnie i jednogłośnie wybrano jako naczelniczkę dzielnicę dch. Kasprzakówną, która przez czas dłuższy pełniła obowiązki naczelniczki. Drugą zastępczynią została naczelniczka Okr. Leszczyńskiego dchn. Szulczykówna. Dotychczasowego sekretarza naczelnictwa, dha Nochowicza, wybra-

no drugim zast. naczelnika, a jego funkcję objął dh. Zawal.

Sporo czasu poświęcono sprawie zlotu Sokolstwa Słowińskiego w Pradze, który przypada w przyszłym roku. Apelowano do wszystkich, aby udać się na to święto sokole w jak największej liczbie, a szczególnie dobrze przygotowanych ćwiczących. Jakkolwiek zawody są bardzo trudne, to jednak i w tym dziale musimy wystąpić w Pradze.

Omawiano następnie udział nasz w ubieganiu się o Państwową Odznakę Sportową i postanowiono możliwie największą ilość członków poddać wyznaczonym próbom. Wydział techniczny wypracuje bliższe wyjaśnienia. Na wiosnę przyszłego roku odbywać się będą zawody eliminacyjne ćwiczących, zamierzających udać się na zlot i zawody w Pradze. Zaprojektowano przy tej sposobności urządzenie masowych pokazów w halach krytych. Tę sprawę opracuje jeszcze dziel. wydział techniczny. K. S.

Zjazd sokolic wielkopolskich

Dzielnicowy Wydział Sokolic urządził trzeci z kolei zjazd druchów z całej Wielkopolski w niedzielę, dnia 15 listopada w sali Domu Amarantowego, ul. Słowackiego 19-21. Zjazd poprzedziła msza św. o godz. 8 w sali Domu Amarantowego, podczas której przystąpiła druchna na intencję zjazdu do wspólnej komunji św. Zwracamy specjalnie uwagę na zmianę co do mszy św. bowiem w okólnikach rozesłanych do gniazd i oddziałów żeńskich podano że nabożeństwo odbędzie się w kościele Jeżyckim.

Po śniadaniu rozpoczną się obrady o godz. 10.30 z następującym programem: 1) zagajenie; 2) odczytanie protokołu z ostatniego zjazdu; 3) sprawozdanie z działalności Dzielnicę Wydz. Sokolic za czas od ostatniego zjazdu wygłoszą: a) sekretarka, b) skarbniczka, c) naczelniczka dzielnicowa, d) przewodnicząca sekcji oświatowej przy Dz. W. S.; 4) program pracy na przyszłość referują druchna przewodnicząca Dz. W. S.; 5) wolne głosy i wnioski.

O godz. 13.30 nastąpią wykłady: 1) o punktualności — wygłosi druchna Sobczyńska, prezesa gniazda leszczyńskiego; 2) „Praca duchowa w Sokolstwie” — wypowie druchna dr. Bożena Stelmachowska.

O godz. 15 będzie wspólny obiad również w Domu Amarantowym, przygotowany przez druchny. O godz. 16.30 nastąpią popisy gimnastyczne w sali gimn. Marcinkowskiego, ul. Bukowska

z następującym programem: wzorowa lekcja gimnastyczna wykonana przez druchny gniazd poznańskich pod kierownictwem dchny naczelniczki dzielnicowej Kasprzakówny; 2) popisy młodzieży żeńskiej gniazd Jeżyce i Łazarz pod kierownictwem druchny Plewkówny. O godz. 18 odbędzie się wspólna herbatka.

Na zjazd ten może i powinna przyjechać każda sokolica której czas i okoliczności na to pozwolą. Przedewszystkiem spodziewać się należy, że przyjadą członkinie wydziałów okręgowych i zarządów gniazd oraz przedstawicielki oddziałów. Równocześnie nasze druchny pragną, aby widzieć na swym zjeździe jak największą ilość młodszych sokolic, bowiem taki zjazd będzie dla nich prawdziwą szkołą. Dlatego organizatorzy wzywają zarządy gniazd aby umożliwiły im przyjazd. Równocześnie zaznacza się iż zniżki kolejowe są zapewnione (od 50 km).

Całodzienne wyżywienie uczestniczek dostaną w cenie 1 zł. Bezpłatne kwatery będą zarezerwowane, organizatorzy muszą jednak wiedzieć zawczasu na jaką ilość druchów można liczyć, to też zgłoszenia należy przesyłać najpóźniej do dnia 8 listopada.

Zyczeniem wszystkich jest, aby zjazd sokolic wielkopolskich był obślany jak najliczniej przez wszystkie gniazda i aby temsamem przyniósł naszej sprawie możliwie największe korzyści.

Obrady naczelnictwa dzielnicy

W dniu 25 bm. odbył się w Poznaniu drugi w roku bieżącym taki zjazd. Program przewidywał przed południem lekcję ćwiczeń, a później zebranie z obszernym porządkiem obrad. Ćwiczenia odbyły się osobno z naczelnikami okręgów w sali gimnastycznej przy Zielonych Ogródkach, i osobno dla okręgowych naczelniczek sokolic w sali gimn. przy gimnazjum Jana Kantego. Ostatnie prowadziła Jana Kantego. Ostatnie prowadziła p. o. naczelniczki dzielnicę dch. Kasprzakówna, przyczem zorganizowała również pogadankę o najaktualniejszych sprawach technicznych. Na sali ćwiczeń była obecna przewodnicząca dzielnicę wydz. sokolic dch. Rozmiarkowa.

Ćwiczenia druchów prowadził naczelnik Związku dh. Fazanowicz, przeobrażając z obecnymi skróconą lekcję przy zastosowaniu całego szeregu innych ćwiczeń z odpowiednimi objaśnieniami. Następnie zademonstrowali druchowie z Leszna pod kierownictwem dh. naczelnika Szurkowskiego związkowe ćwiczenia dla starszej młodzieży męskiej, które to ćwiczenia ujęte są na podstawie toku lekcyjnego i przewidziane jako zawody wielobojowe a również — przy opuszczeniu pewnych części jako ćwiczenia masowe p. in. na przyszłoroczny zlot w Pradze. Na zakończenie przeprowadził dh. naczelnik Suligowski musztrę, kończąc lekcję śpiewem. Ćwiczenia trwały dwie godziny. Obecny był z ramienia przewodnictwa dzielnicę dh. wiceprezes Stoiński.

Po krótkiej przerwie obiadowej roz-

poczęło się w salce na boisku zebranie naczelnictwa przy udziale 21 naczelników okręgowych wzgl. zastępców i 14 naczelniczek. Nieobecni byli bez uwinienia naczelnicy okręgów z Grodziska, Wągrowca, Rogoźna i Koźmina. Zebraniu przewodniczył naczelnik dzielnicowy dh. Suligowski. Obecny był naczelnik Związku dh. Fazanowicz, przewodnicząca dzielnicę wydz. sokolic dch. Rozmiarkowa i dh. wiceprezes Stoiński, jako przedstawiciel przewodnictwa dzielnicę. Dh. nac. Suligowski referował o czynnościach wydziału technicznego druchów za czas od ostatniego zjazdu (18. 3. 31) do dnia dzisiejszego. Z działalności wydziału technicznego sokolic obszerne sprawozdanie wygłosiła dch. naczelniczka Kasprzakówna. Z kolei referuje przewodniczący sprawę zlotu dzielnicowego, przyczem szczególnie podnosi wielki udział w zlocie, który uwzględniając fatalne stosunki ekonomiczne kraju był więcej niż zadawalający. Omawia dalej punkt po punkcie program zlotowy i stwierdza, że z małymi niedociągnięciami przygotowania były dobre, a sam wynik zadowolił licznie zgromadzoną publiczność. W końcu podniósł, że jego opinia własna, z którą zgadzają się wszyscy zebrani, nie stety daleko odbiega od opinii naczelnika Związku, określonej w ostatnim numerze „Przewodnika Gimn.”

W dalszym ciągu wysłuchano sprawozdania naczelniczki i naczelnika z odbytych kursów, przyczem zwracano specjalną uwagę na racjonalne wykorzystywanie kursistów do pracy kie-

Misja powszechna

Druchny! Druhowie!

W miesiącu listopadzie odbędzie się w Poznaniu Powszechna Misja we wszystkich kościołach parafjalnych. Popłynie serdeczne i potężne wołanie do serc wiernych dzieci Kościoła, aby się zjednoczyły w zbożnej pracy około uświęcenia swych dusz.

Nie potrzebuję Was przekonywać o konieczności Waszego udziału w misji. Toć nie istnieje żaden sztandar sokoli bez świętych emblematów, toć nie ma u nas żadnego przedsięwzięcia ważniejszego bez poprzedzającego nabożeństwa, toć zew sokoli brzmi: Za Wiarę i Ojczyznę, toć zawsze Sokół na baczność stoi przed wszystkim, co Boże, co święte, i sztandary nasze chylią się kornie przed wszystkim, co Kościół nasz święty! Czcili nam każe! Oto nasze zasady! I te zasady każą nam obecnie brać udział w pięknym i wzniosłym dziele Powszechny Misji w Poznaniu.

Druchny i Druhowie! Od Waszych czcigodnych księży proboszczów dowiedcie się o porządku misji św. Każda druchna, każdy druch stanie w swoim kościele parafjalnym i gorliwie, pilnie będzie słuchał nauk misyjnych, brał udział w nabożeństwach, odprawił spowiedź św., a do komunji św. przystąpił pod swym sokolim sztandarem. Zarządy gniazd poznańskich zechcą w poszczególnych parafjach w porozumieniu ze swymi ks. proboszczami zająć się zorganizowaniem swych druchów i druchów w powyższym znaczeniu, mianowicie postarają się o zewnętrzną sprawność przy generalnej komunji św.

Zyczę Wam całym sercem, aby udział w Powszechny Misji dał Wam jaknajwięcej zadowolenia i korzyści zbawiennych.

Czołem!

Ks. Wojciech Bajerowicz, kapelan Okręgu Poznańskiego.

Uroczystość kościuszkowska

Poznań - Łazarz. Oba gniazda sokole na Łazarzu, męskie i żeńskie, urządziły w niedzielę 25 października w pięknie udekorowanej sali dha Smoczyka wspólną wieczornicę kościuszkowską przy udziale miejscowego Tow. śpiewu im. Nowowiejskiego. Uroczystość ta zgromadziła liczny zastęp druchów i druchów, z dh. prezesem Wawrzyńczakiem i dch. prezeską Łotyczewską na czele, oraz młodzieży sokolej i gości. Po słowie wstępnym dha prezesa Wawrzyńczaka wykonał chór śpiewacki kilka pieśni narodowych, przyjętych gorącym aplauzem. Następnie dh. prezes Wolski wygłosił obszerny i treściwy wykład o Tadeuszu Kościuszcze, w gorących słowach czcąc pamięć tego bohatera narodowego, którego Sokolstwo polskie wybrało swym patronem, aby za wzorem jego służyć ojczyźnie. Wywody prelegenta uzupełnił serdecznym przemówieniem dh. prof. Stępień. Poza tem obejmował program cztery deklamacje („Raclawice”, „Przysięga Kościuszkowa”, „Pogrzeb Kościuszkowski” i „Do lotu bracia Sokoli”) wygłoszone przez 1 chłopca i 3 dziewczęta z dorostu sokolego gniazd łazarskich. Piękną tę i nastrojową uroczystość zakończył wspólny śpiew „Boże coś Polskę”.

Okruszyny chleba

W Paryżu, w czasie niezwykle ostrej zimy 1891 r. garstka terminatorów, należących do małej Konferencji św. Wincen-tego przy patronacie św. Józefa, zebrała się pewnego wieczoru, pod przewodnictwem pana Enfert, znanego dobroczyńcy ubogich i twórcy wielu instytucji katolickich i społecznych na przedmie-siach stolicy.

Chłopcy po kolei zdawali raport o strasznej nędzy, w jakiej żyli ludzie, opie-ka ich powierzeni. Lecz jednocześnie zgodnie przyznali, że stokroć gorzej jeszcze cierpią ci bezdomni, których się drżących z zimna po ulicach spotyka.

Kasa młodej Konferencji świeciła pustkami. Co robić? Przecież nie można zamknąć oczu na głód i niedolę ludzka, choćby ludźmi tymi byli nawet włośczy. Coś poradzić i wymyślić trzeba. Chwila zasta-nowienia...

Milczenie przerwał nagle jeden z chłop-ców, prosząc o głos:

— Przecież, gdy ostry mróz ściśnie, a biedne wróbelki ćwierkają po dachach i gzymsach, niejedną ręką, współczuciem wiedzioną, syple im okruszyny chleba na parapet okienny. Do okruszyn tych zla-tują się ptaszki z całej dzielnicy. Może byśmy więc i my, zaczęli zbierać takie okruszyny dla tych ubogich, którzy nie-mniej od wróbelki trzęsą się z głodu i chło-du.

Przewodniczący, przywykły do badania dusz ludzkich i dna ich nędzy, w krótkich słowach przyklasnął temu projektowi. W wytrawnym jego umyśle tegoż wie-czoru powstała instytucja: Okruszyny chleba.

Nazajutrz terminatorzy postarali się o ogromny, używany kocioł i obesli wszystkich piekarzy, rzeźników i właścicieli kolonialnych sklepów, bo przecież do kotła tego trzeba było coś włożyć!

A dzieci szkolne, po nauce katechizmo-wej rozbiegły się po różnych norach i po-dejrzanych zaułkach, niosąc wieść ra-dosną: „że dziś wieczorem o pół do 9-tej w patronacie św. Józefa rozdawać się będzie gorąca zupa każdemu co zechce i tyle-ile tylko zjeść może”.

Wieczorem wspaniały kocioł stał na ogniu i buchał parą w jedynej izbie pa-tronatu.

A na otwarcie tej odruchowo otworzo-nej przez pracującą fizycznie młodzież kantory, zeszło się odrazu dużo głodnych amatorów. Dobra wiadomość rozeszła się błyskawicznie po Paryżu, ilość kotłów trzeba było podwoić i potroić, powiększyć liczbę dobrowolnych kuchcików i tych, którzy po dobrych ludziach zbierali „okru-szyny chleba” jako podstawowy materiał zupy w patronacie.

Tę pierwszą zimę skromny kocioł pa-tronatu terminatorów dostarczył 2300 litrów zupy, następnej 4000, w 1893 już 11 tysięcy. Dziś kuchnia „Okruszyny chle-ba” wydaje co zimy 50 tys. litrów — słowem: morze zupy. P. Enfert już nie żyje. Młody wikary ks. Brongniet objął kie-rownictwo patronatu i jego instytucji, o której wyraża się w następujących słowach:

— Niech ludzie mówią co chcą o tej firmie pełnienia miłosierdzia, że sprzyja próżniactwu, popiera żebranie, wspo-maga ludzi nałogowych. Ja tylko stwier-dzam jeden pewnik: ludzie ci są głodni, są straszliwie głodni. Bo gwarantuję, że człowiek, który w ciągu dnia zjadł cokol-wiek, nie pochłonie wieczorem dwóch i ćwierć litrów ciężkiej, gęstej zupy. Jeśli ci biedacy z łatwością taką porcję chłona, to znaczy, że cały dzień nie jedli. A jeśli nie jedli, to dlatego, że nie do jedzenia nie mieli, bo pracy nie mają. Do-roczytność może być jaknajrozumniej zorganizowana dla dobra ubogich i spo-łeczeństwa, a mimo to nie sposób wykre-slić z Ewangelii zasady, nakazującej na-karmić głodnego i napaść pragnącego. Bo Chrystus przecież sam powiedział, że: „ubogich zawsze mieć będziecie”.

Zapisz się na członka wspierającego
T. G. L. roczna składka 12 zł.
kwartalna 3 zł

SPORT

Hokej na lodzie

K. H. „Lechja” zwołuje na dzień 5 listo-pada godz. 20 w lokalu klubowym (Cukiernia Warszawska, Podgórna 4), walne zebra-

nie oddziału na lodzie. Ze względu na bar-dzo ważne sprawy, uprasza się o przybycie wszystkich członków.

Lekka atletyka

Na boisku „Warty” odbędzie się w nie-dziele o godz. 10 próba o Państwową Odzna-kę Sportową dla wszystkich członków K. S. „Warta”. W programie biegi krótkie, skoki, rzuty i biegi długie.

Piłka nożna

Przypominamy o niedzielnym i ostat-nim w tym roku spotkaniu ligowym, które rozegra „Warta” z „Legją”. Przypominamy raz jeszcze o 10 gr. dodatku od każdego bi-letu na rzecz odbudowy trybuny „Cracovii”. Przeprowadź biletów dziś od godz. 16 do 19, oraz w niedzielę od godz. 9 do 11.30 w sekretariacie.

Pięściarstwo

Dziś o godz. 20 odbędą się zawody mię-dzyklubowe w hali „HCP”.

Wicczorek i Weeka wyjeżdżają na turne po Finlandji w dniach od 20 do 25 listopa-da.

„HCP” wyjeżdża w dniu 13 listopada do Wrocławia, gdzie zmierzy się z miejscowym klubem „ABC”. Poznańczycy wyjadą w następującym składzie: Misiorny, Strugiński, Czerniak, Wojewoda I, Aniela II i Szwałka. Kierownikiem ekspedycji będzie p. Kurzewski.

Przed meczem Polska i Niemcy. Atrak-cyjne to spotkanie odbędzie się w niedzielę 8 listopada w hali reprezentacyjnej o godz. 20. Zarząd PZB prowadzi energicznie przy-gotowania, aby całość pod względem orga-nizacyjnym stała na możliwie najwyższym poziomie. Przeprowadzi się zatem odpo-wiednie zmiany w hali, aby powiększyć jej pojemność, oraz ułatwić opanowanie napły-wu olbrzymich tłumów publiczności, która niewątpliwie stawi się na zawody, bowiem zainteresowanie niemi jest ogromne i obej-muje swym zasięgiem całą Polskę. Liczyć się zatem należy, że zbierze się rekordowa ilość publiczności. W zrozumieniu specjal-nej doniesłości meczu przygotowują się do niego z ogromną starannością wszyscy za-wodnicy pod wytrawnym kierownictwem trenera p. Stamma. Trenuje zatem b. pilnie Majchrzycki i szybko powraca do swej normalnej formy. Forlański otrzymał specjalny urlop z wojska tak, że na mecz stanie w pełni sił i powinien Zygarskiemu niżej stawić czoło niż w swoim czasie Enekesowi. Wreszcie Arski znajduje się u szczytu pięściarskiej kondycji, a Wiśniew-ski również czuje się doskonale. Wszyscy z upragnieniem oczekują chwili, kiedy będą mogli sterczyć swę pięści z Niemcami. Przeprowadź biletów odbywa się już w firmie „Camera” ul. Fr. Ratajczaka.

Wioślarstwo

Roczne walne zebranie P. T. W. „Try-ton” odbyło się przy udziale około 100 członków. Zebranie zajął prez. p. Budzyński. Ze sprawozdań ustępującego zarządu, które wydane zostały drukiem w osobnej broszurze wynika, iż towarzystwo zrobiło znaczny postęp; wzrosła liczba członków do 191 oraz 70 młodzieży. Ze sprawozdania kasowego podkreślić należy ofiarność kilku członków z pp. Budzyńskim i Kałamajskim na czele. Towarzystwo posiadając dobry narybek, zawodowego trenera oraz liczny tabor zapowiada się na przyszły rok jak najlepiej. W sprawozdaniu sportowym pod-kreślono wzrost liczby przewiosłowanych kilometrów, przyczem ofiarowane przez p. Staszewskiego puchariki otrzymali Pawłow-ski za 2252 km, Pietrowiak — 2006 km oraz Radomski — 1722 km. Po udzieleniu abso-lutorjum wybrano nowe władze jak nastę-puje: pp. prez. — Budzyński, sekretarz — Mrozikiewicz, skarbnik — Kobylński, wi-ceprez. techn. — Chudziński, wiceprez. adm. — Staszewski, naczelnicy: Keller i Przystanowski, radni — Kupski i Kempin-ski, gospodarze tabor. — Przydryga A. i Radomski, opiekun młodzieży — Gregoro-wicz, kom. rewizyjna — ks. dr. Paulus, Bre-za i Burca. Po wyborach, które prawie wszystkie odbyły się przez aklamację, prez. p. Budzyński podziękował za wybór i w dłuższej przemowie zaapelował do czlon-ków o posłuch oraz jak najczęstsze wyko-rzystywanie taboru opiekując się jednak nim jako dobrem ogólnym.

RADJO

Programy radiofoniczne:

Poniedziałek, dnia 2 listopada 1931 r.

Poznań (335 m) godz. 7.15 gazeta poran-na; godz. 11.40 przegląd prasy krajowej; godz. 13.05 koncert gramofonowy; g. 14.00 notowania giełdy; godz. 17.20 „Miesiąc Propagandy Śląska”; godz. 17.30 „Więści z Frontu”; godz. 17.35 koncert religijny. Wyk. prof. Feliks Nowowiejski (organy), tr. z ko-ściola OO Jezuitów, Kajetan Bojarski (te-nor); godz. 18.50 lekcja języka angielskie-go (metoda lingwafoniczną); godz. 19.05 hi-gjena słowa; godz. 19.10 feljeton Jana Emi-la Skińskiego; godz. 19.45 wiadomości pra-sowe; godz. 20.00 „Silva rerum”; godzina 20.15 „Widma” sceny liryczne z poematu Adama Mickiewicza „Dziady” z muzyką Stanisława Moniuszki (tr. z Warszawy); go-dzina 21.45 feljeton p. t. „Tym co polegli”; godz. 22.00 sygnał czasu, komunikaty; go-dzina 22.15 muzyka z płyt gramofonowych; godz. 22.40 ostatnie wiadomości prasowe

Warszawa (1412 m) godz. 12.15 muzyka gramofonowa; godz. 14.45 muzyka gramofonowa; godz. 15.25 odczyt z cyklu dla nau-czycieli „Czynności moralne i estetyczne w literaturze polskiej w XVI”; godz. 15.50 muzyka gramofonowa; godz. 16.20 lekcja języka francuskiego (kurs elementarny); godz. 16.40 muzyka; godz. 17.10 „Świat ży-wych — a świat umarłych”; godz. 17.35 kon-cert popołudniowy; godz. 19.15 „Biezące wiadomości rolnicze”; godz. 19.30 płyty gramofonowe; godz. 19.45 Prasowy Dziennik Radiowy; godz. 20.00 feljeton muzyczny; godz. 20.15 „Widma” Moniuszki. Sceny z poematu Mickiewicza „Dziady” w wyk. Chóru „Lutni Warszawskiej”, orkiestra P. R. oraz soliści z b. Opery Warsz.; godz. 21.45 feljeton p. t. „Tym co polegli”; godz. 22.00 muzyka religijna z płyt gramofonowych.

Programy zagraniczne, Huzon (1875 m) 20.40 koncert symfoniczny; Paryż (1724 m) 20.00 koncert; Koenigswusterhausen (1635 m) 12.05 i 14.00 gramofon, 16.30 koncert, 20.00 koncert z Wrocławia, 21.00 koncert symfo-niczny z Berlina; Daventry (1554 m) 22.40 muzyka kameralna, 23.50 muzyka tanecz-na; Sztokholm (435 m) i Motala (1348 m) 21.00 koncert starych kompozytorów; Buda-peszt (550 m) 18.30 gramofon; Wiedeń (516 m) 20.25 arje i pieśni, 22.15 transm. z krypty królewskiej w kościele Kapucynów; Ka-lundborg (1154 m) 20.00 koncert; Langen-berg (472 m) 20.00 koncert; Medjolan i Rzym oraz wszystkie inne stacje włoskie milczą (Dzień Zaduszny).

Wykład o oszczędności.

Dziś wieczorem o godz. 18 z okazji mię-dzynarodowego dnia oszczędności, wygłosi dyrektor Komunalnej Kasy Oszczędności m. Poznania, p. Wład. Miśkiewicz, w Radjo Poznańskim wykład na temat: „Zadania i cele oszczędności”.

Za ogłoszenia i reklamy odpo-wiada administracja w osobie Antoniego Leśniewicza w Poznaniu.

Pryw. Lecznica Chirurgiczna

Dr. Parczewskiego

POZNAŃ

ul. Mickiewicza 22

tel. 1575

Kino „Apollo” w Poznaniu.

Obecny bogaty program

dźwiękowego kina „Apollo” ściągający od samego dnia premiery tłumy widzów, obejmuje po kolei: piękny film popular-no - naukowy p. t. „Wieliczka i jej skar-by”, dalej aktualny tygodnik „Pama-mountu”, w którym m. in. nie tylko widzi-my ale i słyszymy patriarchę Hindu-ów — Ghandi'ego, dalej do lez uśmiechający film rysunkowy genialnego Fleischera p. t. „Bimbo w Indjach” wreszcie korona tego obfitego i wspaniałego zarazem pro-gramu jest fascynujący film z życia ro-zyjskiego na tle ostatniej wojny światowej p. t. „Rozstrzygająca noc”, w którym główną postać kobiecą kreuje, sięgając szczytów mistrzowskiej sztuki twórczej, czarująca gwiazda Suzy Vernon. Godnym jej partnerem w roli despotycznego gene-rała — jest Pierre Batscheff. Uzupełnia-ją cały seans filmowy fragmenty z naj-bliższej premjery — „Szarego domu”.
dw 1527

cukier krzepi
a
Kandy
jeszcze lepiej

dw 1528

REWOLUCJA

CEN! Tylko z powodu kryzysu!

Z dniem 1 listopada — Wielka

zniżka po cenach jakich jeszcze nie było!

REKAWICZKI — POŃCZOCHY — SKARPEKTI

Hurtownie

„ATLANTIC”

Detalcznie

Wl. Br. Rogoziński
Poznań, ul. Wrocławska nr. 15 I. piętro

Ważne dla wszystkich cierpiących na rupturę.

Zważajcie przy zakupie pasa rupturowego na to, ażeby pas podtrzymał pewnie rupturę, przylegał ściśle do ciała, nie uciskał boleśnie i nie przesuwiał się.

Zakupujcie przeto pasy rupturowe w własnym interesie tylko w fachowej firmie:

Dom Sanitarny Jaroszka i S-ka

Poznań, św. Marcin 33. Telefon 25-54.

Wielki wybór pasów brzusznych, opasek, bandaży specjalnych i pończoch gumowych.

Dnia 30 października 1931 r. zasnął w Bogu, po ciężkich cierpieniach, opatrzona Sakramentami św. nasza najukochańsza matka, babka i teściowa, ś. p.

Stanisława z Czachowskich Kamińska

przeżywszy lat 67. Pogrzeb odbędzie się w po-niedziałek, 2 listopada, o godz. 3.30 z domu żabo-by na cmentarz parafjalny w Borku.

W głębokim smutku pogrążeni
dzieci, synowa i wnuki.

Borek, Poznań.

rw 11685

Dnia 30 października zasnął w Bogu, po dłu-gich cierpieniach, opatrzony Sakramentami św., mój kochany mąż, brat, kuzyn i wujek, ś. p.

Kasper Grygiel

Pogrzeb odbędzie się w poniedziałek, 2. 11. o godz. 4-tej po poł. z kostnicy cmentarza w Gór-czynie.

W ciężkim smutku pogrążona
żona.

rw 11678

Dnia 29. b. m. zmarł członek Towarzystwa naszego, ś. p.

Bartłomiej Kaczmarek

Pogrzeb odbędzie się w niedzielę, dnia 1 li-stopada rb., o godz. 2.45 po poł. z Zakładu św. Józefa na stary cmentarz św. Małgorzaty.

zw 11696

Tow. Pielgrzym

Wypadek 189. pod wezw. Matki Boskiej w Poznaniu.

Poszukuję na majątek 1800 mórg

50 000 zł na II hipotekę

po ziemstwie wynoszącą 39 tysięcy zł. Zgłoszenia do Kurjera Poznańskiego pod zw 11651

Dnia 30 października 1931 r., o godz. 11,30 w nocy, zasnęła w Bogu po krótkich, lecz ciężkich cierpieniach, opatrzona Sakramentami św., nasza najdroższa i najukochańsza córeczka, siostrzyczka, siostrzenica, bratanka, kuzynka, wnuczka i prawnuczka, ś. p.

Władysława Stypińska

w dziewiętnastym roku życia.

Pogrzeb odbędzie się we wtorek, dnia 3 listopada 1931 r. z domu żałoby w Poznaniu, Górna Wilda 44, o godz. 3 po poł. na cmentarz Bożego Ciała w Dębcu

W ciężkim smutku pogrążona

rodzina.

dw 1516

Zakład pogrzebowy St. Jaśkiewicz, ul. Klasztorna 14.

Pogrzeb ś. p.
Antoniego Dźwikowskiego
odbędzie się w niedzielę
1 listopada, o godz. 13.45.

zw 11 695

Za nadesłane nam życzenia i kwiaty z okazji srebrnego jubileuszu małżeńskiego składamy szczerze i serdeczne

podziękowanie.

Wincentostwo Sibilscy
Sw. Wojciech 26.

zw 11687

CEGŁOWSKI

Pocztowa 5
sprzedaje

Kapelusz wiochaty	już od	7,50
Kapełusz imit. welur	„ „	11,50
Kapelusz sztywny	„ „	11,75
Chustki jedw. na szyję	„ „	2,95
Getry para	„ „	2,95
Koźlerzyk sztywny	„ „	0,75

Najtańsze miejsce zakupu!
dw 1 526

W czwartek, dnia 29 października 1931 r. zasnął w Bogu, opatrzony kilkakrotnie Sakramentami św. po długim i ciężkim cierpieniu, w 63 roku życia, mój najdroższy mąż, nasz kochany i troskliwy ojciec i teść, ś. p.

Stanisław Gensler

Pogrzeb odbędzie się w niedzielę, dnia 1 listopada, o godzinie 2.15 z domu żałoby, ul. Mar. Focha 69, o czym donoszą

zw 11 690/1

w smutku pogrążeni

żona z dziećmi i synowa.

Poznań, Gniezno, Grodzisk, Chablin (Chłny)
Osobnych zawiadomień nie wysyła się.

Dnia 29 października 1931 r. zasnął w Bogu po długiej i ciężkiej chorobie, nasz wierny pracownik, ś. p.

Bartłomiej Kaczmarek

w 54 roku życia. Pogrzeb odbędzie się w niedzielę, dnia 1. 11. 1931 r., o godz. 2.45 z kostnicy św. Józefa.

Browar Gnieźnieński
Bracia Koteccy.

Poznań, Ostrów Tumski 18. zw 11 684

Dnia 29 października 1931 r., o godzinie 12.15, zasnął w Bogu, po długich i ciężkich cierpieniach, opatrzony Sakramentami św., mój najdroższy mąż, troskliwy nasz ojciec, teść, dziadek, brat, wuj i szwagier, ś. p.

Bartłomiej Kaczmarek

przeżywszy lat 53. Pogrzeb odbędzie się w niedzielę, 1 listopada o godz. 2.45 po południu z Zakładu św. Józefa na Stary cmentarz św. Małgorzaty.

W ciężkim smutku pogrążona
żona z dziećmi i rodziną.

dw 1531
Poznań, Chwaliszewo 68.

Najst. Zakład Pogrzeb P. Piasecki, Klasztorna 14, tel 2769.

Całkowite odprężenie nerwów

jest uwarunkowane zmianą nastroju psychicznego i warunków zewnętrznych. Pod wpływem działania pobudzającego zapachu cudownej wody kolońskiej "4711" znikają troski codzienne. Napięcie nerwów i zmęczenie, dzięki tej cudownej i orzeźwiającej wodzie, ustępują miejsca uczuciu miłej świeżości. Stosowanie jedynych w swoim rodzaju środków kosmetycznych, wytwarzanych na podstawie prawdziwej wody kolońskiej "4711", dodaje pewabu i uroku. Dla ludzi wytwarzanych stosowanie wyrobów światowej firmy "4711" jest nieodzownym zapoczątkowaniem wypoczynku i każdego rodzaju rozrywki.

No. 4711 Eau de Cologne

Przy kupnie należy baczenie zwracać uwagę na prawdziwie ostrzeżone "4711" oraz na Niebiesko-Złotą Etykieta. Wytwarzane całkowicie w Dziedzicach (Śląsk Cieszyński).

Józef Maciejewski, dentysta

przyjmuje znowa osobiście
tylko Słowackiego 4/6 — tel. 6194

Dla pp. urzędników dogodnie warunki. zw 11 700

Świetnie prosperujący, od lat zaprowadzony
SKŁAD KOLONJALNY

(hurtownia) w większym powiatowym mieście. sprzedam z powodu zmiany. Zgłoszenia do Kurjera Poznańskiego Stary Rynek rw 3305

Racjonalno-indywidualna kosmetyka
Środki i sposób Paryskiego Uniwersytetu de B-te i amerykański. Odtłuszczanie parafiną etc.
Trwałe barwienie brwi i rzęs.

„IRNIS“

Instytut Hygieniczno-Kosmetyczny

Piekary 5.

Tel. 25-91.

dw 1521

Przewielebnemu Duchowieństwu, wszystkim Krew-
nym, Przyjaciółom, Znajomym i Sąsiadom za okazane nam
współczucia oraz nadesłane wieńce i oddanie ostatniej przy-
sługi kochanemu mężowi memu i ojcu naszemu, ś. p.

Romanowi Krenzowi

składamy serdeczne

Bóg zapłać!

Strapieni

żona i dzieci.

dw 1530

Sołacz, ul. Podhalańska 1.

Najstarszy Zakład Pogrzebowy P. Piasecki Poznań. Klasztorna 14. Tel. 2769.

W dniu 29 października r. b., o godz. 5 po południu, zasnął w Bogu,
mój najdroższy mąż, nasz ukochany ojciec, brat, teść i dziadek, ś. p.

Mikołaj Zielichowski

przeżywszy lat 74. Pogrzeb odbędzie się w poniedziałek, 2 listopada r. b.,
o godzinie 4 po południu w Gostyniu.

W smutku pogrążona
rodzina.

Gostyń, Rynek 5.
Poznań, Jarocin, Hamburg.

zw 11675

Celem umożliwienia każdemu zamówienie ubrań miarowych,
wykonuje z najlepszych materiałów ubrania w 3 serjach po cenach
jednolitych:

Serja I ubranie podług miary Zł 290,— do 325,—
" II " " " " 260,— do 290,—
" III " " " " 240,— do 260,—

Mimo tak niskich cen, daję całkowitą gwarancję dostarczenia
ubrań w znanym solidnym wykonaniu.

M. RUCIŃSKI, ul. Kantaka 8/9

Pw 8 037-42,69

Tel. 11-79

Wielki wybór materiałów krajowych i zagranicznych.

H. FOERSTER

Optyk dyplom.

Poznań, ulica Fr. Ratajczaka 35, tel. 24-28

poleca w wielkim wyborze

OKULARY i BINOKLE

w modnym wykonaniu — fachowo dostosowane.

Lorgnony

Lornetki teatralne

Lornetki polowe

Termometry

Barometry

dw 1512

Przybory rysunkowe

OSTATNI WYRAZ POSTĘPU
TYEKO
690 ZŁ BARR
ZA
MORSEGO
WYŁĄCZNA
REPREZENTACJA SKRAJSKA POZNAŃ
ALEJE MARC. 23.

S. 67

Drzewka i krzewy owocowe

róże, bzy, winorośla poleca

A. Piliński, Górczyn

Szosa Okrężna obok Warowni 9. Dojazd tramwajem 4
przystanek końcowy. Telefon 70-08 zw 11669/70

Piece żelazne

Kuchnie westfalskie
Rury i kolana
Armatury do piecy
Okna do drzwi
Wanny do prania
Żelazka do prasowania
Młynki do kawy
Karniże do okien
poleca korzystnie

Jan Deierling
skład żelaza
Poznań, Szkolna 3
Tel. 35-18 i 35-43

BOISZ SIĘ GRYPY?

WŻYWAJ ORYGINALNYCH

PASTILLES VALDA

KTÓRE CIĘ PRZED NIĄ VCHRONIĄ.

w sprzedaży w aptekach
i składach apiecznych

uw 6620

Ghandi

chłop morowy,
gdyby Poznań odwiedził,
wcale by się nie biedził,
i kupiłby w firmie „EMKA”
aparat radiowy!

EMKA RADJOAPARATY GŁOSNIKI ANODÓWKI

to gwarancja idealnego odbioru!

Polecam

Radioaparaty 3 lampowe tylko zł 167,—

Głośniki przewyższające jakością zagraniczne tylko zł 160,—

Anodówki „EMKA” pierwszej jakości najtaniej
Wysyłamy do wszystkich części Polski za zaliczeniem poczt.

Gramofony od zł 71,—

Bogaty wybór płyt

Aparaty fotograficzne
oraz przybory

Żelazka
elektryczne
zł 22,—

Wielki wybór!

Najniższe ceny!

Zakłady Radiotech-
niczne i elektryczne

„EMKA”

wł. M. Włodarczak,
Poznań, Wrocławska 30,
telefon 3683.

Dogodne warunki spłaty!

Pw 8 562-43,89

Dogodne warunki spłaty!

Autem ciężarowym

wykonuje zwózki
przeprowadzki 50 groszy kłm

Andziński

Rynek Łazarski 10
mieszkanie 17, telefon 75-48
zw 11 681

PORADY w spra- PRAWNE wach

PODATKOWYCH

Odwolania od wymiaru podatku Dochodo-
wego. Przeprosobienie Ksiąg Handlowych do
deklaracji Podatkowych według wymagań
Władz Skarbowych.

Prawidłowo prowadzone książki
dają podstawę do odpowiedniego wymiaru Po-
datków. — Zlecenia poszczególne i w Abona-
mencie uskutecznia

Biuro Obrony i Porady Prawnej

Fr. Kolbuszewskiego

b. wiceprezesa Wielkop. Izby Skarbowej

Aleje Marcinkowskiego nr. 24.

Telefon 1655.

zw 11683

CENTRALA MEBLI

M. Szpryngacz

Swarzędz — naprzeciw poczty

poleca:

Meble w wielkim wyborze od zwykłych do
najwykwintniejszych w solidnym wykonaniu
po bardzo niskich cenach. Dogodna komuni-
kacja autobusami co 30 minut z ul. Woźnej.

Pw 8017-8-41.62/3

PRZESYŁKI DO WYBORU
ZA REFERENCJAMI

B.SCHULTZ

TELEFON 1513 POZNAŃ GWARNA 16
ROK ZAŁOŻ. 1840

NAJWIEKSZY SPECJALNY DOM
PIERWSZORZĘDNYCH
TOWARÓW
FUTRZANYCH

WYKONANIE PODŁUG MIARY
WE WŁASNYCH PRACOWNIACH

Zakup towarów futrzanych jest rzeczą
zaufania. Mój od przeszło 85 lat istnie-
jący specjalny interes daje gwaran-
cję za fachowe, solidne wyko-
nanie i nieszkodliwy
zdrowy materiał.

MODERNIZACJE
NA ŻYCZENIE

nw 5822

Nieruchomość

fabryczna i handlowa

narożnik 2 ulic, centrum Bydgoszczy, 6000 m²
przeważnie zabudowane, skład kolonialny,
restauracja, gmach fabryczny (była fabryka
smalcu) nadająca się na każde przedsiębior-
stwo natychmiast sprzedam. Zgłoszenia
Derfert, Bydgoszcz, ul. św. Trójcy 15.

zw 116 98

Poważne przedsiębiorstwo EKSPORTOWE

poszukuje w gotówce
lub zabezp. hipoteczn. poważn.

KAPITAŁU OBROTOWEGO

Propoz. pod zw 11674 do Kurjera Poznańskiego.

WARSZAWSKA FABRYKA CITROËN

istnieje już trzeci rok

dzięki czemu

posiadacze samochodów Citroën oraz ich przyszli nabywcy

JUŻ mają zabezpieczoną opiekę, należytą obsługę

i zaopatrzenie w części zamienne

po cenach bezkonkurencyjnie niskich.

Istnienie fabryki w Warszawie

Własne wzorowe warsztaty reparacyjne

Składy części zamiennych w całym kraju

Własna organizacja finansowa

umożliwiły obniżenie cen samochodów Citroën, oraz kosztów ich eksploatacji i konserwacji, przez co samochód Citroën stał się najpopularniejszym samochodem w Polsce, dostępnym dla szerokiego ogółu.

CITROËN

nr 6601

Własny oddział w Poznaniu, ulica Dąbrowskiego 7. — Warsztaty reparacyjne, skład części zapasowych i obsługa.

PIANINA

najlepszej jakości poleca po cenach bardzo zniżonych

B. SOMMERFELD Fabryka Pianin

Bydgoszcz, ul. Śniadeckich 2.

Skład fabryczny w Poznaniu, ul. 27 Grudnia 15.

Proszę zażądać prospektów!

nr 6404

Od dnia 2 listopada do 21 listopada 1931 r.

WIELKA SPRZEDAŻ OKAZYJNA
pończoch i skarpetek

fabryki

TOWARZYSTWO
ZAKŁADÓW ZYRARDOWSKICH
S.A.

po cenach wyjątkowo niskich!!!

Sprzedaż wyłącznie detaliczna — dobre i tanio!

SKŁAD FABRYCZNY
POZNAŃ - Plac Wolności 4.

nr 6431

Podłogi Asbestowo-Ksylolitowe są zupełnie bez szpar, ciepłe, bezpieczne pod względem ognia, grzyba i wilgoci, elastyczne, higieniczne niewrażliwe na oliwę i zmiany temperatury, zupełnie wolne od pyłu kurzu i robactwa. łatwe do czyszczenia, przyjemne do chodzenia i przebywania — jak również posadzki taracowe, schody z sztucznego kamienia, osłaniające zupełnie granit ślaski i szwedzki, karst itp., wykonuje
KSYLOLIT
Katowice, ul. Słowackiego 21.
Tel. 19 16 Tw 414

Najlepszy
ser szwajcarski i tyrolski
w blokach i pudełkach 6/6 porc. z znakiem

ELKA

poleca L. Krieg, Tiegenhaf.

Skład fabryczny W. Gąsiorowski,
Poznań, św. Marcin 16/17. Telefon 3522.

nr 11 389

ZASTĘPSTWO!

SOLIDNA FIRMA

z siedzibą w Poznaniu, zaprowadzona od szeregu lat w przemyśle, handlu i urzędach, dysponuje większym kapitałem, obszerne biura w centrum miasta, wielkie składnice, zorganizowany personel, **przyjmie jeszcze zastępstwa solidnych i poważnych firm w branży technicznej, chemicznej, żywnościowej, lub w branży metalowej.** Łaskawe zgłoszenia do firmy „PAR”, Poznań, Aleje Marcinkowskiego 11 pod nr. 43,77

PLISOWANIE

spódn. 2 zł, deketyzowanie mtr. 30 gr. merezki 20 gr, okretki 15 gr, dziurki 3 gr. hafty tania, wykonuje terminowo

„HAFTOPLIS”, St. Rynek 11
wejście Kurzanoga (obok F-a Trzczyński i Krok
Pw 77915-35,23,9

Stenotypistki

piszącej biegle na maszynie w języku polskim i niemieckim, oraz mogącej się wykazać dłuższą praktyką w biurze ubezpieczeniowym, **poszukuje od 1 grudnia na stałą posadę poważne Towarzystwo Ubezpieczeń.** Oferty pisemne z odp. samymi świadectw kierować do Biura Ogłoszeń „PAR”, Aleje Marcinkowskiego 11 pod nr. 43,77

Deski i blochy

stolarskie zeszlazone, suche i czyste 80, 65, 55, 52, 42 i 26 m/m.

ma na sprzedaż.

Kupi kilka wagonów drzewa opałowego

Franciszek Polaszek

tartak parowy
Gostyń - Wlkp.
nr 659

REKLAMY i afisze reklamowe do okien wystawowych tanio wykonuje student.

Wały Jagiello 22, m. 4.
nr 11 921

Kapelusze Damskie
w olbrzymim wyborze po niskich cenach poleca

T. LUDWIG

POZNAŃ — SZKOLNA 9.

Zatobne Kapelusze stale na składzie.

Pw 7847-39,169

Pw 8511-43,77

Zapowiada się WCZESNA ZIMA!

Przejmujące zimno odczuwamy od dłuższego czasu! — Nie można więc dłużej czekać, **OSTATNIA GODZINA WYBIŁA!**

Pragnąc **KAŻDEMU PANU** umożliwić zakup potrzebnego **PALTA**, **FUTRA** czy cieplejszego **UBRANIA** na **ZIMĘ**, ze względu na stagnację, udzielamy na nasze znane niskie ceny dodatkowo jeszcze

10% RABATU w 1-szym magaz. przy ul. Fr Ratajczaka 2 nie wyłączając wystawionych W OKNIE WIEDENSKICH PALT!

20% -towa ZNIZKĘ udzielamy w magazynach 2-gim i 3-cim przy ul. Wrocławskiej 14 i 15 na wszelką odzież i materiały!

POLECAMY:

PALTA zimowe, **UBRANIA** sportowe, spacerowe, wizytowe, **ULSTRY**, **BURKI** do podróży, **KURTKI** na ciepłych podszewkach i futrzane, **KOŻUCHY SZOFERSKIE**, **KOCE** futrzane do podróży, **KAMIZELKI** futrzane i jelonkowe z rękawami. Ciepłe.

DZIAŁ MIAROWY pod kierownictwem uzdolnionych przykrawaczy z europejską praktyką jest tak wyposażony, aby zadośćuczynić **NAJWYBREDNIEJSZYM** nawet **WYMAGANIOM**, — jak się to mówi z pedanterją i szykanami!

FUTRA spacerowe i do podróży już od zł 150,— Warto pamiętać że **SOLIDNY MEŻCZYZNA** powinien nosić futro a wydatek na futro zawsze się opłaci, bo futro **starczy na całe lata**. — Jako **SPECJALNOŚĆ** wykonujemy **MODERNIZOWANIE** i **POSZYCIE FUTER!**

MATERJAŁY w olbrzymich masach nadeszły! Ceny fabryczne! Przyjmujemy **BONY** Towarzystwa „KREDYT“.

EDMUND RYCHTER

1SZY mag. ul. Fr. Ratajczaka nr. 2
Najwykwintniejsze ubiory męskie
2GI mag. ul. Wrocławska nr. 14
Pierwszorzędna garderoba
3CI mag. ul. Wrocławska nr. 15
Odzież popularna i zawodowa

Specjalną UWAGĘ zwracamy na okno wystawowe w 1-szym magazynie ulica Fr. Ratajczaka 2.

Wyciąć!

Szczęście i dobrobyt przez
LOS I. Kl. 24 Polskiej Państwowej Loterii Klasowej

Główna wygrana **1 000 000 zł**
oprócz tego 25 premii i wygranych po zł 500 000, 475 000, 450 000, 400 000 i t. d.

Co drugi los wygrywa.

1/4 losu 10,— 1/2 losu 20,— 1/1 losu 40,—

Próbuj i Ty natychmiast szczęścia swego w najszczęśliwszej i znanej kolekturze

Juljana Langera, Poznań
Centrala Wielka 5
Oddz. Sew. Mieżyńskiego (Hotel Monopol).
Tel. 16-37, 31-41. P. K. O. 212 475.

Zamówienia piśmienne załatwia się odwrotną pocztą

Zamówienie
Niniejszem zamawiam do I. Kl. 2. Polsk. Lot. Państw.

_____ 1/4 los. po 10,— zł
_____ 1/2 los. po 20,— zł
_____ 1/1 los. po 40,— zł

Należytość uiszczyć natychmiast po otrzymaniu losów blankietem nadawczym P. K. O. przez firmę załączonym.

Imię i nazwisko _____
Dokładny adres _____

Wyciąć!

Auforyzowane
THOMSENA
miejsce służbowe
dla
Odnowienia Cylindrów.

Nierozony cylinder jest lepszy niż szlifowany.

Wszelkie motory spalinowe będą jak nowe przez dokładną precyzyjną pracę, wykonaną w firmie

W. MULLER
Poznań, ul. Dąbrowskiego 34 nr. 6924

„Café Esplanade“
Poznań, plac Wolności 11. Tel. 40-27.
Od 1 listopada r. b. koncertować będzie znakomity zespół muzyczny (około 100 instrumentów) pod dykcją p. A. SIENKIEWICZA

Codziennie „Matinée“
od godz. 12,15-13,15 (bez cen koncertowych)

Lokal odnowiony!
Ceny znacznie niższe!

Przebież sezonu radjowego!

TELEFUNKEN 340
Wytworny 4-lampowy odbiornik dalekosiężny!
Idealna czystość tonów! Latwa obsługa!
NOWOŚCI!
Skala z przesuwanymi nazwami stacji.
Cena odbiornika wraz z lampami:
na prąd zmienny. zł. 970.—
na prąd stały. „ 1.070.—
Prosimy żądać demonstracji w każdym sklepie radjowym.

RADIO TELEFUNKEN
Najstarsze doświadczenie. — Najnowsza konstrukcja

Miły pobyt Miły pobyt

Sympatykom swym nadal się poleca znana ze swych niskich cen

Restauracja „Rzymska“
zw. 11663 Matejki 56.
Dancing Tel. 70-65 Otwarto do 1

Bezpłatne pokazy trwałej ondulacji
urządza się dla Szanownej Publiczności w poniedziałki każdego tygodnia o godz. 18.30 w firmie

„RENAISSANCE“
Salon Fryzjerski dla Pań i Panów

właśc. **Czesław Witkowski,**
Aleje Marcinkowskiego 24. zw. 11 694

OSTRZEŻENIE!
Walerjan Halik
leśnik syn Stanisława i Julji, brat rotmistrza Tadeusza Halika, wyjeżdżając z podległości Budziszewo, z którego został zwolniony, wszystkie moje meble, których mi nie pozwolił zabrać, wywiózł niewiadomo dokąd. Ostrzegam przed kupnem własności mojej, dochozłó będę sądownie.

Jadwiga Halikowa.
zw. 11 698

ŚNIEGOWCE - KALOSZE

Jesień już, a Zima nadchodzi

I nie zwlekać dłużej z zaopatrzeniem się na dni stopy w odpowiednie obuwie gumowe, chroniąc się od przemoczenia nóg.

Przeto polecam moje bogato zaopatrzone magazyny obuwia w najrozmaitsze gatunki śniegowców i kaloszy w najnowszych kolorach i fasonach po cenach najniższych.

Nadto polecam również wszelkie obuwie zimowe z filcu z obsadą skórkową oraz z materiału wielbłądziego.

Dla przykładu oraz o tem, co reklamuję jest faktem, podaję niżej ceny na niektóre artykuły.

Śniegowce damskie.
kolorowe bardzo lekkie od **12,90**

Deszczowki damskie
lakowe i kolorowe praktyczne w noszeniu od **9,85**

Śniegowce damskie
21 cm wysokie czarne lakowe i kolorowe od **16,50**

Śniegowce damskie
czarne lakowe i kolorowe kołnierzy aksamitny do **14,75**

Wszelkie inne obuwie w olbrzymim wyborze, ceny najniższe.

Pw 8 552 43 78

Kalosze męskie
fason wydłużony i szeroki od **9,80**

Śniegowce dla dzieci
czarne lakowe i kolorowe guma wielk. 1-7 10,- wielk. 8-12 11, 0 wielk. 13-16 12,50

Damskie wyłogi
z materiału wielb. w dobrym wykonaniu z d. br. materj. od **7,20**

Filc obsada skórkowa
bardzo trwałe wielk. 21-23 5,50 wielk. 24-26 6,20 wielk. 27-30 7,50

Magazyn Obuwia

STEFAN TALAGA

St. Rynek 95/97

Hurtownie

filja: Stary Rynek 91, wejście z ulicy Wronieckiej, drugi skład obuwia.

Detalicznie.

WYRÓB KRAJOWY!!!

CHCECIE OSZCZEDZAĆ

W jakim razie pielęgnujcie wasze obuwie za pomocą pasty

Urbina

Na żądanie wszędzie do nabycia w mniejszych i większych puszkach.

URBIN Sp. z o. o.

Bydgoszcz, Pomorska 44.

Telefon 368.

Pw 8008-40.45

WYRÓB KRAJOWY!!!

Poszukuje się

pomocnika biurowego

samodzielnie pracującego, dobrze obeznanego w sprawach procesowych.

FARALISZ, adwokat i notariusz, Rawicz.

Zgromadzenie SS. Urszulanek

Otworzyło w Częstochowie przy ul. 3 Maja Nr. 4 dom rekolekcyjny dla Pań, gdzie znajdują wygodne pomieszczenie blisko Jasnej Góry wraz z utrzymaniem w cenach bardzo umiarkowanych. Ponadto tamże mogą zatrzymywać się pojedyncze osoby lub wycieczki w grupach do 30 osób.

Posiada w Roklecinach w pięknej górskiej okolicy (stacja na miejscu na linii Chabówka - Zakopane) dom od poczynkowy dla pań i panien otwarty cały rok. Ceny przystępne.

W Zakopanem oprócz dawniej otwartego domu dla chorych posiadamy obecnie drugą willę przeznaczoną na internat dla uczennic szkół średnich. Przyjmuje się tam także Panie zdrowe na odpoczynek.

Opony samochodowe

wszelkich pierwszorzędnych fabrykatów we wszystkich stosowanych rozmiarach polecamy z własnego bogato zaopatrzonego magazynu na warunkach bezkonkurencyjnych. Pw 8 555-43 85

Brzeskianto S. A.
Poznań, ul. Dąbrowskiego 29.

Kupuje na eksport za gotówkę każdą ilość zajęcy, bażantów, saren i jeleni. Płacę najwyższą cenę dzienną.

St. Matyaszczyk,

Leszno, Rynek 29, tel. 301.

Czas najwyższy

pomyśleć o zakupach na zimę

a nie ulega wątpliwości, że kupić trzeba tylko tam, gdzie ceny dostosowano do poziomu płac i zarobków a więc w firmie

J. Zagrodzki i S-ka

Poznań, ul. Zamkowa 5 przy Starym Ryнку.

Posiadamy duże zapasy tanich i modnych a przytem dobrych

materiałów damskich i męskich na suknie, kostjumy, płaszcze, ubrania i palta.

Nieźródny wybór

jedwabi — płócien — inletów — stołowizny — firan, kap — obrusów — barchanów — flaneli itd.

ułatwia możliwość zakupu.

Prosimy przekonać się w własnym interesie.

dw 1508/9

Gospodarstwo

76 morg w płaty 3000 przyjme hipotekę lub dzierżawę Nieniołowski Poznań św. Marcin 46 III. ad 79 736

POLOWANIE

gminy Rożnowice powiatu obornickiego (stacja kolejowa Oborniki wzgl. Parkowo) w wielkości ca 200 ha okolone z wszystkich stron lasami, będzie **wydzierżawione** w przetargu publicznym jednemu z trzech najlepiej dających, w **środe, dnia 4 listopada 1931 r.**, po południu, o godz 15 tej w urzędzie sołectkim w Rożnowicach. Warunki są wyłożone u Przewodniczącego Spółki Łowieckiej p. Wincentego Teclawa w Rożnowicach.

Reflektanci na dzierżawę winni przed licytacją złożyć kaucję w kwocie 100,— zł.

(—) Wincenty Teclaw, Przewodniczący Spółki Łowieckiej.

Czy pomyślałeś

że gramofon przysparza radość w rodzinie i uprzyjemnia długie wieczory?

Pw 857-2.20

Pamiętaj!

że „Kastor“ jako wytwórnia, hurtownia i detal dostarcza dobre gramofony

już od 58,— zł począwszy płyty od 1,70 zł

„KASTOR“

Poznań - św. Marcin 55

Wielkie

warsztaty naprawy.

Wydawaj mniej niż zarabiasz

a nadwyżkę składaj

W Komunalnej Kasie Oszczędności Miasta Poznania

(dawn. Bank Miasta Poznania)

ulica Nowa 10

Składając grosze, z biegiem czasu zgromadzisz setki i tysiące złotych!

Dzisiaj włóż pierwszy grosz do skarbonki!

1. 1. 1927

2.993.497 zł

1. 1. 1929

19.463.089 zł

1. 1. 1931

25.253.462 zł

Wzrost wkładów 1926—1931 roku.

RESTAURACJA „VARSOVIE“

ul. 27 Grudnia 10

Codziennie Dancing
Nowa kapela p. Sobierajskiego
Ceny niższe

Bar Separatki

Pw 8551-57.396

Niniejszem donosimy uprzejmie, że z dniem 24 października 1931 r. objęliśmy po p. J. Krügerze skład wyrobów skórzanych i galanterji, Św. Marcin 31 i odtąd pod własną firmą

Stefan Łabuziński i S-ka

prowadzić będziemy. Zadaniem naszym będzie Szan. Odbiorców pod każdym względem zadowolić, zapewniając — przy najniższych cenach skórą i fachową obsługą. Prosząc o łaskawe poparcie placówki chrześcijańskiej, kreślimy

z w. 11 689 Stefan Łabuziński, Aleksander Langner.

10 TANICH DNI od 2 do 12 LISTOPADA

urządza najstarszy polski, odnowiony skład obuwia L. FORMAŃSKA, Poznań, Wroniecka 25

Wyprzedaje stare zapasy za bezcen oraz nowe wprowadzone po cenach niebywale niższych

Męskie laki od zł 13,30
Męskie półbuty od zł 11,30
Męskie wysokie od zł 12,30
Damskie pasek zł 11,30
Damskie laki zł 14,30

Polecamy śniegowce i obuwie Camelowe tanio.

Korzystajcie z okazji taniego zakupu.

10% od obrotu przeznaczam na fundusz bezrobocia.

MIESZKANIA

3-4 pokojowe, z łązienką i t. d. w średnim mieście lub okolicy poszukują zaraz lub od 1. I. 1932 nowożeńcy. Czynsz za rok lub dwa zgóry. Łaskawe zgłoszenia z podaniem warunków do Kurjera Poznańskiego pod zw 11 647

Majątek ziemski

na sprzedaż powiat kościański ca 1500 mórg ew. więcej wprost od właściciela. Zgłoszenia listowne do Kurjera Poznańskiego zw 11 702 z podaniem gotówki.

Pensjonat dla dziewczynek

w okolicy górskiej 620 m. wysokości, warunki zdrowotne pierwszorzędne, ceny bardzo przystępne, opieka troskliwa. Dla pierwszych klas gimnazjalnych nauka na miejscu. Wiadomość: Poznań, telefon 68-06 zw 11701

Podaje się do wiadomości, że w Firmie

Karol Ritter w Strzelnie,

nad którą zarządzona została upadłość są do nabycia następujące przedmioty:

Kasa rejestracyjna, stoły, repozytorja, urządzenie biurowe, maszyna do pisania, szafy do wina, urządzenie do wyrobów wódek, (aparaty dostylacyjne, filtry, korkownica), butelki różnej wielkości i jakości, rolwaga i t. d.

Nadto do sprzedania są dwie nieruchomości z których jedna stanowi dom mieszkalny, druga zaś oetownię.

Wszelkich informacji dotyczących kupna udziela zarządca konkursowy

adwokat Frankowski w Strzelnie.

ZECER - AKCYDENSISTA

dobry fachowiec, był metrampaż i korektor, z dobrymi świadectwami i poleceniami poszukuje zaraz stosownej posady. Pretensje według umowy. Oferty do Kurjera Poznańsk. pod zw 11668

Poważna fabryka maszyna Spółka Akcyjna poszukuje natychmiast dzielnego

Inżyniera - Konstruktora

do działu cukrowniczego do akwizycji, który posiada dobre stosunki w cukrowniach. Oferty z życiorysem i podaniem warunków prosimy skierować pod „Inżynier” do Biura Ogłoszeń „PAR”, Poznań, Aleje Marcinkowskiego 11

Pw 8 18 63, 5-4

Wspólnika

czynnego do starej dobrze prosperującej drogerji głównej ulicy Poznania gotówką do 10 — 12 000 przyjmę. Zgłoszenia uprasza Kurjer Pozn. zw 11673

Wyprzedaż

Urządzenia Hotelu Francuskiego

Białe łóżka metal. stoliki nocne marmur. umywalki marmur. krzesła, stoły, szafy białe materace włosienne kanapy szelagowe do spania

Skladowa 4, podwórko dziennie od 1 do 5 godzin. Tel. 21-10 zw 11682

PIECE

kuchnie westfalskie, rury, kolana, płyty z kręgami, kucharki naftowo-gazowe, żelazka elektryczne, gazowe i okowite, wagi i ciężarki

tanio
A. KOSZEWSKI
Poznań, St. Rynek 61.
Pw 8 081-41, 1-6

Samochody wysyłkowe

pierwszorzędnych fabrykatów używane lecz doskonale utrzymane tak z karoserjami jak i same podwozia, polecamy do natychmiastowej dostawy na warunkach dotąd niebywających.

Pw 8 554 43.83
BRZESKIAUTO S. A.
Poznań, ul. Dąbrowskiego 29.

Skradzione papiery wartościowe Stanisławowi Chylewskiemu z Jarocina w nocy z dnia 26 na 27 października rb.

1. 1 akcja Banku Polskiego imienna na zł 2 500,00 wystawiona na Stanisława Chylewskiego z Jarocina.
2. 20 dolarówek Nr. 956 691/5, Nr. 1 212 748, 52, 69, 70, 1, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 80, 3, 99
Nr. 836 354

3. Pożyczka konwersyjna
4 po zł 1 000,— Nr. 4 312 804/1
3 po zł 100,— Nr. 429 746/8
1 po zł 50,— Nr. 3 290 081
5 po zł 10,— Nr. 3 712 212/3
Nr. 2 569 501/2
Nr. 1 513 251

4. 1 Premjówka inwestycyjna 4% serja 15 Nr 686, 02 171 (ponieważ wylosowana i już podjęta).
5. 2 obligacje 10% Pożyczki Kolejowej po 10 Fr. złotych Nr. 45 099/10.
6. 1 złota pożyczka na zł 50,00 i 50 000,— marek Nr. 203 754.

7. Listy zastawne Towarzystwa Ziemstwa Kredytowego w Warszawie
na 2 640,00 złotych Nr. 0 003 603 a.
na 880,00 „ Nr. 0 060 776 b.
na 880,— „ Nr. 0 035 764 b.
na —,— „ Nr. 0 030 269 b.
na 440,— „ Nr. 0 096 007 c.
na —,— „ Nr. 0 073 024 c.
na 220,— „ Nr. 0 114 616 b.
na —,— „ Nr. 0 110 354 d.
na —,— „ Nr. 0 107 457 d.
na —,— „ Nr. 0 102 834 d.
na 88,— „ Nr. 0 156 288 e.
na —,— „ Nr. 0 152 227 e.
na —,— „ Nr. 0 102 969 e.
na —,— „ Nr. 0 145 562 e.

8. Bank Związku Spółek Zarobkowych w Poznaniu 10 x 100 zł Nr. 73 438/44, 158 917—19.
9. Wielkopolskiej Wytwórni Chemicznej Tow. Akc. Poznań 4 x 100 zł Nr. 1 244/7.
10. Goplana Fabryka czekolady Poznań 4 x 100 zł Nr. 30 891/930, 28 x 10 zł Nr. 29 235/8, 2 854/2 874, 504, 3 469, 22 527/8.
11. 14 akcyj Cukrownia Września
I. em. Lit. B. 145, 146, 147, 672, 699, 700, 701,
II. em. 671, 672, 673, 674, 675, 676 i 677.
12. Bank Poznańskiego Ziemstwa Kredytowego w Poznaniu 5 x 100 zł Nr. 18 218/22
15 x 10 zł Nr. 43 615/29.

Wszelkie papiery z talonami i kuponami od 1931 do ostatecznej daty. dw 1515

Nadzwyczajna okazja!

Limuzyna 4-osobowa „Pegout” 925 KM., jadalnia ciemno - dębowa z zegarem, gabinet męski z klubami w skórze, gabinet męski bez klubów, mały gabinet, sypialnia: mahoniowa, dębowa, biała i malowana, skrzydło „Irmler” czarne, pianino czarne, krzyżowe „Schimmel - Lipsk”, salonik nowoczesny, episki biały grab, salonik mahoniowy i imitacja kości słoniowej, kasa „National” na zapęd elektryczny, dywan ręcznie wiązany 3 x 4 mtr., dywany maszynowy 3 x 4 mtr., maszyna „Singer” okrętowa, leżanka, stoły szachowe, stoliki do robótek, bufet dębowy wysoki, biurko orzechowe, bogato rzeźbione, 2 szafki do zegarów, dwa garnitury klubów w gobelinie, szafa, biurko i stół antyczny, brzozone, 4 główki do maszyn krawieckich, 3 lampy stojące elektryczne, wózek dla chorych, gaśnica „Minimax”, ubieralnia stalowa dla robotników (przepisowe), 2 maszyny kuśnierskie 3 siódła oficerskie, obraz olejny „Piłsudski” pędzla prof. Schmidta, obraz olejny większych rozmiarów 300 lat stary „Święta Rodzina” stosowny do kościoła lub muzeum i t. d. Największy wybór wszelkich używanych mebli i przedmiotów gospodarstwa domowego. Pw 8 553-43.82

po rzeczywiście korzystnych cenach
Poznański Dom Komisowy
właśc. Jan Sobierajski,
Poznań, Dominikańska 3 naprzeciw Kościoła, tel. 24-42
Zakup — sprzedaż — komis.

UCHWAŁA. W sprawie postępowania upadłościowego przeciw dłużnikowi **Olgierdowi Gordziakowskiemu** w Legu (3. N. 6/31) Sąd tutejszy na wniosek zawiadowcy masy upadłościowej postanowił zwołać zebranie ogólne wierzycieli na dzień 9 listopada 1931 r., godz. 11-tej przed południem i to do Sądu Grodzkiego w Śremie, pokój 10. Przedmiotem obrad stanowią kwestja dalszego prowadzenia gospodarstwa rolnego w szczególności zaś, czy należy uruchomić gorzelnię. Śrem, dnia 30 października 1931 r. Sąd Grodzki. **nr 6 727**

PRZETARG PRZYMUSOWY

We wtorek, dnia 3 listopada rb., o godz. 11,30, sprzedam w Swarzędzu najwięcej dającym za gotówkę:

lokomobilę, 2 heblarki, 2 wyrównarki, 3 piły taśmowe, przyrząd do ostrzenia pił taśmowych, piłkę do wyrzynania dziur, maszynę do ostrzenia noży, 2 gryzarki, świdry, piłę tarczową oraz kilka transmisyj i pasów do różnych maszyn. **nr 6 751**

Zbiórka kupujących na krzyżówce ul. Kórnickiej i Kilińskiego.

Obejrzyć można pół godziny przed przetargiem.

(-) Br. Czternasty, kom. sąd. Poznań, Chwaliszewo 58,59.

PRZETARG PUBLICZNY

W poniedziałek, 2 listopada od godz. 11-tej począwszy sprzedawać będą przy ul. Wronieckiej 4, na odpowiedzialność interesowanych dobrowolnie najwięcej dającym za gotówkę:

futro damskie popielate, karakuty (jak nowe), 2 dywaniki perskie, 3 maszyny do pisania, 4 maszyny do szycia, kompl. sypialkę, kompl. pokój męski, garnitury klubowe, różne szafy, stoły, krzesła, 12 obrazów olejnych, oraz różne inne meble, poza tem większą partję garderoby damskiej i męskiej oraz partję obuwia. **Pw 8 561-43,87**

Obejrzyć można godzinę przed licytacją. **Brunon Trzczaak,** zaprzys. publiczny rzeczoznawca i aukcjonator na województwo poznańskie, ul. Wroniecka 4. Tel. 21-26 i 31 75.

PRZETARG PUBLICZNY (ZASTAWU)

We wtorek, 3 listopada od godz. 10-tej począwszy sprzedawać będą we firmie Edmund Jankowski, ul. Zwierzyńska 29 na odpowiedzialność interesowanych, najwięcej dającym za gotówkę:

2 powózki, szafę żelazną, kompletną sypialkę, szafy, stoły, łóżka, kanapy, obrazy oraz różne inne meble i urządzenia pokojowe, kuchenne i gospodarcze. Obejrzyć można ¼ godziny przed licytacją. **Brunon Trzczaak,** zaprzys. publiczny rzeczoznawca i aukcjonator na województwo poznańskie, ul. Wroniecka 4. Tel. 21-26 i 31 75. **Pw 8 560-43,88**

Wyprzedaje się

na Gieldzie handlowej, ul. Stawna 13 przy ul. Wronieckiej z wolnej ręki codziennie od godz. 9-tej rano do 6-tej wieczorem pozostałości z licytacji jak:

zegarki złote, srebrne i double, damskie i męskie, zegarek antyczny, wysadzany diamentami, sygnety, pierścionki, obrączki, spinki do mankiet, pierścionki brylantowe, papierońnice srebrne, płaszcze męskie, ubrania, smokingi, 2 futra męskie, aparat fotograficzny, lornetki, skrzypce, flet, mandolina, maszyna do perforowania czeków, poduszki i makata haftowane, walizki, 4 manekiny damskie nr. 42, 44, trzewiki damskie, buty długie robocze i filcowe, bielizna niemiecka, torebki damskie, pończochy damskie i dziecięce, wełniane i bawełniane, swetry, rekawiczki, krawaty, szale wełniane, fartuchy dziecięce, rejtuzki i inne towary krótkie, 2 samochody Fiat 501 i 503, akumulatory 12 woltowe, odkurzacz, obrazy, lampy rozmaite i wiele innych przedmiotów. **Pw 8 559-57,401**

Gielda handlowa - Lombard, **Tel. 28 08**

ul. Stawna 13, **Tel. 28 08**

PRZETARG PRZYMUSOWY

W poniedziałek, dnia 2. bm., o godz. 9.30 przy ul. Wielkie Garbary 33, sprzedam publicznie najwięcej dającym za gotówkę:

większą ilość konserw jak: fasolowe, sliwkowe, grochowe oraz inne. **nr 6 752**

Przetarg odbędzie się nieodwołalnie.

Pietruszewski, kom sądowy, Poznań, plac Wolności 9.

OGŁOSZENIA DROBNE

Ogłoszenia wśród drobnych: 1-lamowy milimetr 50 groszy

Znak oferty (naprzykład: n 2395, z 21205, d 1811 i t. d. = 1 słowo. Drobne ogłoszenia przyjmuje się do godziny 10.

Napisowe słowo (tłusto) 25 groszy, każde dalsze słowo 15 groszy, 5 liczb = jedno słowo, i, w, z, a = każde stanowi 1 słowo. Jedno ogłoszenie nie może przekraczać 50 słów.

SPRZEDAŻE

Nowourządzony Zakład Elektro - Terapii i Wodolecznictwa zaraz tania do sprzedania. Zgłoszenia Kurjer Pozn. **zdw 78 750**

Kino dobrze prosperujące, nowoczesnie urządzone w większym mieście Województwa Poznańskiego, z powodu podziału majątkowego od 1. 1. 32 do wynajęcia lub sprzedaży. Oferty Kurjer Pozn. **dw 1462**

Flamandzki zegar stojący, zegary ścienna, obrazy olejne, różne meble sprzedam. Górecki, Wroniecka 4. **Pw 8522 43,70**

Kompletna sypialkę łóżka, szafy, szafonierki, umywalki, tania sprzedam Górecki, Wroniecka 4. **Pw 8523-43,60**

Męski pokój kompl. garnitury klubowe, biurka, fotel, krzesła etc. okazynie sprzedam Górecki, Wroniecka 4. **Pw 8524 43,68**

Zakład fryzjerski damsko-męski nowoczesnie urządzony dobrze prosperujący sprzedam. Dąbrowskiego 56. **zdw 79 110**

Sypialnie nadzwyczaj tania sprzedaje tylko Stolarnia Kwiatowa 6. **zdw 79 088**

Skórki blamy, ceny hurtowe. Hankiewicz, Wielka 9. (wchód Szewska). **zdw 79 929**

Płaszcz zimowy granatowy damski tania sprzedam Słowackiego 43. **zdw 77 094**

Plusz - Futro wytłaczam pluszowe, Desenie futer, Zielona 1 parter. **zdw 77 074**

Perskie, smyrneńskie dywany kilka sztuk za bezcen Sommer, Marcełińska 49. **zdw 78 745**

Samochód „Buick” mało używany, 6 osobowa limuzyna, 75 P. S. kosztownie do nabycia. Zgłoszenia Kurjer Poznański **zdw 78 770**

Pianino sprzedam. Dopieralski Górna Wilda 20. **zdw 78 674**

Benzol na litry benzyny, oliwe, smary wszelkie inne artykuły dla motocyklistów, samochodów poleca najtaniej Drogeria św. Marcina 62. **zdw 78 807**

Masarnia znajdująca się w Wielkich Hajdukach tuż obok Król. Huty G. Sł., od lat 25 istniejąca, dobrze prosperująca, natchemiasz do sprzedania z powodu obicia innego przedsiębiorstwa. Oferty do Kurjera Poznańskiego **zdw 79 120**

Gdynia. Tania i korzystnie - centrum miasta sprzedam parcele budowlana 1300 mtr. narożnik ul. Aleje Wolności Słowackiego. Oferty Kurjer Poznański **zdw 75 727**

Zakład fryzjerski Poznań sprzedam zaraz za 2000. Adres wskaże Kurjer Poznański **zdw 78 961**

Wyprzedaje i futer damskich czarne żebro bronz od 450 zł, sepalowe 300 białe 300 krety 300 różowe jasne ciemne 650 lamy pod futra męskie damskie 80 wydry bronz czarne 200 lisy 300 srebrne 300 inne lisy 60; kilka płaszczy skór na obsady od 5 zł. Poleca hurtownia futer Poznań Aleje Marcinkowskiego 15. Bra- **cia Milscy. aw 8 5871**

Parcele kilka przy hali Zeppelina po nad szosą na sprzedaż. Wiadomość: portier Hotelu Britania 9-11 3-5 u właściciela **zdw 78 936**

Sprzedam parcele narożną w Poznaniu 1305 mkw. pierwszorzędnie położoną przy tramwaju, światło elektryczne, gaz, kanalizacja, miejscowość nadaje się na budowę składów. Oferty Kurjer Pozn. **zdw 79 632**

Dom w centrum z składami sprzedam. zaliczka 100-150 tys. Oferty Kurjer Pozn. **zdw 79 648**

Tokarenkę zegarmistrzowską nową i maszynę do liczenia sprzedam. Za Branką 5a mieszkanie 18. w podwórzu. **zdw 79 731**

Henryk Rychter Aleje Marcinkowskiego 15 poleca zegary, wienice srebrne, złoczone, spinki, pierścionki, bransoletki, kolczyki po niskich cenach, naprawa biżuterii i zegarków zakup srebra! **zdw 79 730**

Rehpinscher prawdziwy na sprzedaż Mielżyńskiego 4. m. 11. **zdw 79 223**

Meble jadalni nowoczesne półpokerowane sprzedaje tania Stolarnia Kanałowa 13. **zdw 77 637**

Skład cygar i papierosów oraz papieru zaprowadzony od 1910 r. dobrze prosperujący z powodu wyjazdu zaraz do sprzedania Adres wskaże Kurjer Poznański **zdw 77 550**

Płaszcz jesienno zimowe nadeszły. Piękne modele w olbrzymim wyborze po cenach rewelacyjnie niskich poleca P. Szczawińska i S-ka ul. Wodna 1 - Przyjmujemy asygnaty Kredytu! **Pw 7 761**

Skład bławatów konfekcji męskiej, damskiej oraz artykułów krótkich z mieszkaniem zaraz na sprzedaż na prowincji. Oferty Kurjer Poznański **nr 0574**

Drzewka i krzewy owocowe ozdobne i różne polecają A i J. Jeske Szkoła drzew w Jelonku poczta Złotniki k. Poznań a telefon 8 Cenniki wysyłamy na żądanie bezpłatnie! Dojazd do naszych Szkołek autobusami z Placu Sapińskiego w kierunku Obornik **dwp 1330**

Skład obuwia sprzedam, centrum Poznania Gotówką potrzeba 8 tysięcy reszta na dożądne warunki spłaty Oferty Kurjer Poznański **zdw 79 764**

Parcele budowlane Antoninek, Szlag. Ławica, Osiedle Warszawskie oraz innych dzielnicach sprzedaje Osadopol Rzeczypospolitej 9. **zdw 79 954 5**

Gospodarstwa rolne, posiadające jeszcze większe zapasy

warzyw

których chcieliby się pozbyć korzystnie, niechaj zaofiarują większym konsumentom w mieście za pośrednictwem „drobnych” w Kurjerze Poznańskim.

Pianino sprzedam. św. Józefa nr. 2 - Braun. **zdw 77 357**

Fortepian sprzedam Pietryga, Wały Król. Jadwigi 2. **zdw 77 356**

Pianino sprzedam Ogrodowa 13. dom ogr. mieszkanie 23. **zdw 77 353**

Bechsteina fortepian sprzedam Dąbrowskiego 33. III. piętro, lewo. **zdw 77 358**

Salony złożone za bezcen. Zakład poligraficzny, Woźna 18. telefon 23-08. **zdw 77 709**

Maszyny do szycia najlepszych fabrykacji tania także na raty. Mix, Kantaka 6a. **zdw 77 484**

Piece kuchenki kafilowe przenośne poleca tania. Milich, Dolna Wilda 21. **zdw 77 535**

Sprzedam kompletna elektrownia domowa (motor benzynowy 2 HP., angielski dynamo akumulatory) na 40 do 50 żarówek za 2500 złotych. Zgłoszenia Kurjer Poznański **zdw 77 523**

Meble używane oraz inne przedmioty sprzedaje kupuje Poznański: Dom Komisowy Dominikańska 3 telefon 24-42. **Pw 7 787-1.65**

Motory Deutz'a na ropie Diesel 4 suwakowe oraz na benzynie 6 i 10 KM najnowsze modele poleca Inż. H. Jan Markowski Poznań 420 Sew. Mielżyńskiego 23. **Pw 7 787-39.109**

Parcele budowlane dogodnie warunki spłaty Kościński, Czartoria 1. **Pw 7093-40.89**

Pianina pierwszorzędnej jakości marki „Betting” wielkim wyborze poleca: Kwiatkowski Poznań ul. Gwarna 9. Fabryka Fortepianów, Leszno. Cenniki na żądanie bezpłatnie **dw 1464**

3,50 kamizelka damska Zempur jedwabiem 4,90, wełnianą 8,75, elegancki prima 12,50; Garsonki wełniane 18 złotych; Szwetki dziecięce bawełniane od 1,50, deseniowe jedwabiem 2,50, wełniane suwaczem od 5,85; Pulowery męskie 3,75, dżowosć 4,45; wełniane suwaczem 10,85 w olbrzymim wyborze najtaniej tylko Warszawskim Składzie Fabrycznym Jadwiga Podbielska, Wielkie Garbary 40, naprzeciw ulicy Wodnej. **zdw 79 531**

Materace sprężynowe, nakładki, leżanki, kanapy najtaniej wprost z pracowni. Wielkie Garbary 9. **zdw 79 416/7**

Najszczęśliwsze losy Loterii Państwowej poleca Kędziora Poznań Sieroca 56. **zdw 75 774 5**

Eleganckie kapelusze damskie, czapeczki, w wielkim wyborze po znanych niskich cenach poleca G. Lewicka, Poznań, ul. Wielka 8. **Kraszewskiego 17. Wejście z ul. Szamarzewskiej. nr 6618**

„Centrala mebli” Swarzędz, naprzeciw poczty poleca meble po cenach niskich. Wielki wybór **Pw 7 773 4-30.35.6**

Kolonjalkę mieszkaniem towarem, 2500 zł sprzedam Oferty Kurjer Poznański **zdw 79 165**

Meble kuchenne tania. Stolarnia Czełstawa 11. Wilda. **zdw 79 232/3**

Szklanka 10 groszy talerze 30 groszy lżyteczka grubo srebrzona 50 groszy. Porcelana, szkło, garnki żelazne po cenach hurtowych. Staszewski, 27 Grudnia 5. **zdw 79 401**

Skład cukierków dobrze zaprowadzony sprzedam Adres Kurjer Poznański **zdw 79 709**

Dom najlepszy punkt handlowy, Bydgoszcz tuż przy Starym Rynku, 2 składy z przynależnymi ubikacjami i piętrem, 5 pokoi, kuchnia i 3 pokoje, przynosi rocznie 7550 zł za 65 000 przy wpłacie 40 000 zaraz do nabycia od właściciela. Oferty do Kurjera Poznańskiego jw 1853

Futro sepalowe, nowe, korzystnie. Półwiejska 37, m. 4. **zdw 79 425**

Parcele budowlane w Dębcu korzystnie położone wprost od gospodarza. Zgłoszenia ul. Dębicka 24. **zdw 78 928/9**

Okazja Za 14 000 zł sprzedam w centrum Poznania drogerię z towarem z powodu choroby. Oferty Kurjer Poznański **zdw 79 233**

Skład cygar, papieru galanterji z mieszkaniem z powodu wyjazdu na sprzedaż Adres wskaże Kurjer Poznański **zdw 79 304**

Skład z mieszkaniem dla piekarza bez konkurencji. Oferty Kurjer Poznański **zdw 79 113**

Repozytorje stoły białe oszklone, podjum stroju wszelkich branż, dodatki kapeluszy, towary sprzedam. Wielkie Garbary 19. Kempa. **zdw 79 434**

Futro sepalowe nowe tania sprzedam. Wrocławska 9 mieszkanie 5. **zdw 79 310**

Sprzedam dom nowy, chlew, 2 morgi ogrodu warzyw., owocowego przy Poznaniu, dworzec miejscu. Oferty Kurjer Poznański **zdw 79 413**

40 mórg przy Poznaniu bardzo tania do sprzedania i wiele innych parcel. Zgłoszenia Łajp, Chwaliszewo 9, mieszka 4. **zdw 79 791**

Piece przenośne, iryjskie, kuchenki kwintowe już od 6,50 sprzedaje Przewodnik, św. Marcin 30. **zdw 79 787**

Karnisze czyste mosiężne za kompl. od 6,50. Przewodnik, św. Marcin 30. **zdw 79 786**

Piece Szrajbera z kafli stalowych, trwałe, hermetyczne, oszczędne i tania poleca przedstawiciel na Wielkopolskę St. Kowalski, Poznań, Dąbrowskiego 28. telef. 73-28. **zdw 79 789**

Szranki szlifowane Kieliszki szlifowane Najlepszą porcelanę Całkowite wyprawy najtaniej tylko wprost Wroniecka 24, podwórze Hurtownia Porcelany. **zdw 79 767**

Parcele dwie po 1000 m² ul. Fryderyka Skarbka (za Diakoniskami) - tramwaj, bruk, elektryczność, wodociąg 12 metr sprzedam. Oferty Kurjer Pozn. **zdw 79 490**

Gospodarstwo prywatne 70 mórg, ziemia pszenna, 10 lak. zabudowania maszyn, dom 6 pokoi, inwentarz żywy martwy kompletny. Cena 32.000. wpłaty 10.000. Lech Poznań - Grobla 22. **zdw 79 479/801**

Benenowski Półwiejska 3 - Chwaliszewo 76. Najtańsze źródło. **zdw 79 543/4**

Skład centrum z towarem, tania sprzedam zaraz. Oferty Kurjer Pozn. **zdw 79 483**

Futra damskie różne poleca tania. Pałkowska, Maszalska 7. I. **zdw 79 591**

Skład kolonjalny zaprowadzony w większym powiatowym mieście z powodu choroby do sprzedania około 2 000 zł. Zgłoszenia do Kurjera Pozn. **zdw 79 458**

Salonik pluszowy, zielony, obraz olejny, gramofon sprzedam tania. Szewska 21, mieszkanie 4. **rw 3315**

Radjo 5 lampkowe sprzedam tania - Zakoński, Zielona 7, sutereana. **zdw 79 756**

Domek 15 mórg pod budowę domów budynki gospodarcze tuż przy Poznaniu sprzedam. Oferty Kurjer Poznański **zdw 79 613 4**

Klubowy garnitur biurko, stół okrągły korzystnie sprzedam, Grobla 4 m. 2. **zdw 79 624**

Skórki na kożuch palto czarne male tania. Grunwaldzka 22 b. **zdw 79 724**

Domek dochodowy Poznaniu cena 18 000 wpłaty 10 000 donosi 1630 rocznie sprzedam Kaleciński, Sew. Mielżyńskiego 25. I. **zdw 79 678**

Kożuch barany w nowym stanie sprzedam, Górna Wilda 23, m. 5. **zdw 79 677**

Piec żelazny pokojowy sprzedam, - Górna Wilda 23, m. 6. **zdw 79 678**

Skład kolonjalny z koncesją tytoniową i butelkową sprzedaj wódek przy ożywionej ul. zaraz do nabycia. Jewasiński, Długa 8. **zdw 79 664**

Skunksy kołnierzy i futer obszerne wspaniale bez pozycja odpowiednie dla księdza. Plac Nowomiejski 1 a parter prawo. **zdw 79 589**

Samochód „Berliet” limuzyna, Dąbrowskiego 30. **zdw 79 540**

20 drzwi Stolarnia Zurkiewicz Wielkie Garbary 11. **zdw 79 566 7**

Samochód „Renault” mało używany 6 osobowy sprzedam lub zamienie na mniejszy. Zgłoszenia od godz. 9-6. Fakon Kramarska 4 telefon 36-37. **zdw 79 577**

Elegancki płaszcz niebieski sepalowy kołnierzy model tania Marszałka Focha 55 I. prawo **zdw 79 612**

Jadalnia solidna okazynie Emilji Szczanieckiej 1 brama i piętro II. mieszkanie 19. **zdw 79 587 8**

Koncesja samochodowa zegarem korzystnie do oddania Oferty Kurjer Poznański **zdw 79 592**

Miód gwarantowany pszczylny złoty 15.-, kuracyjny 19.-. Orzechy włoskie 14.50 pierdkiłowe opakowania franco, zaliczka wysyła H. Harnik, Zaleszczyki. **zdw 79 449**

Plaszcz
sportowy, beżowy, śliczny (wato-
linie) sprzedam. Piekary 25,
mieszkanie 3. zdw 79 262

Stary spiż
i wiory na sprzedaż Oferty do
Kurjera Poznańskiego zdw 79 248

Maszynę
damską ręczną do szycia sprzedam
Wyspiańskiego 21, mieszka-
nie 23. zdw 79 246

Skład
papieru, galanterii, dobrze polo-
żony tanio. Oferty Kurjer Po-
znański zdw 79 245

Łóżko
dziecięce z materacem sprzedam.
Borkowski, Kantaka 1. III, pie-
tro. zdw 79 242

Szafa
składowa szeroka 160, jesionowa,
oskłoniona, tanio. Wierzbiciele 24a,
Grochowski. zdw 79 239

Urządzenie
4 pokojowe także pojedynczo
sprzedam. Grunwaldzka 33, mie-
szkanie 6. zdw 79 235

Sklep rzeźb i haftów
w Zakopanem
z urządzeniem i mieszkaniami do
sprzedania. Zgłoszenia Biuro Ku-
bińskiego. Zakopane pod „3 500”.
zdw 79 228

Oficerski
plaszcz jak nowy 90, mundury
nowe 75, pas 15. Gasiorowskich 8,
mieszkanie 1. zdw 79 213

Ogródek
działkowy Bukowska sprzedam.
Oferty Kurjer Pozn. zdw 79 212

Frakowe
ubranie za 85 zł sprzedam. Sło-
wackiego 62, mieszkanie 1. zdw 79 207

Majatek
około 335 morg w pobliżu Pozna-
nia i stacji kolejowej zaraz ko-
nie do sprzedania. Mieszkanie
o 8 pokojach i budynki gospodar-
cze z kanalizacją i wodociąga-
nami zupełnie nowe. Wpłata 80
tysięcy złotych, reszta hipoteka.
Zgłoszenia proszę do Kurjera Po-
znańskiego zdw 79 176

Skład cukierków
ruchliwa ulica, przystanek tram-
wajowy sprzedam. Adres Kurjer
Poznański zdw 79 181

Cello
koncertowe sprzedam korzystnie.
Ratajczaka 111a, mieszkanie 117,
wejście 8. zdw 79 202

Interes reżencki
nowocześnie urządzone z zape-
dzeniem elektrycznym i przynależ-
nościami z mieszkaniami 2 poko-
jowym i kuchnią w pełnym biegu
przy ruchliwej ulicy w Pozna-
niu, do objęcia 12 000 zł, za-
raz do oddania. Oferty Kurjer
Poznański zdw 79 197

Bardzo
dobra egzystencja
sprzedam z powodu wyjazdu do-
brze zaprowadzone przedsiębior-
stwo. Fabrykę wód mineral-
nych i hurtownie piwa. Reflektan-
tanci tylko z gotówką Kurjer
Pozn. zdw 78 723

Aparat fotograficzny
9x12 Zeiss 4.5 najnowszy sys-
tem jak nowy z wszelkimi
przyrządami i aparatem do po-
wiekszenia. Bardzo tanio. Ko-
chanowskiego 5, m. 7. zdw 78 749

Sprzedam
skład konfekcji białawów, to-
wary krótkie we własnej kamie-
nicy. 35 lat istnienia w Nale, przy
rynku 360 z powodu powo-
dowego wieku zarab lub później.
zdw 77 467

Przeprowadzki
oraz wszelkie zwózki jak węgle
koks itd. załatwia najtaniej i
spiesznie. „Dowóz”, dawni
Tranzyt, Mostowa 17a, tel. 18-23.
zdw 78 433

2 konie
pierwszorzędne, dobrane półcie-
klim pomorskie po 5 i 6 lat na
sprzedaż. Oferty pod zdw 78 434
lub tel. 18-23.

Wielka zniżka cen
Bielizna
damska, dziecięca i pościelowa,
oraz wszelkie trykoty i pończo-
chy po cenie bezkonkurencyj-
nych H. Wojtkiewicz, No-
wa 11. zdw 79 145

Obrazki ślubne
biżuterię i zegarki polne najko-
rzystniej A. Prante, Stary Rynek
91, wejście z ul. Wronieckiej.
zdw 79 321

Skład
części rowerowych i elektro-
technicznych bardzo tanio sprze-
dam. Waberski, ul. Ad. Jeskiego
skład 29. zdw 78 894

Kurki
tegoroczne, Leghorny białe, do-
skonałe rozwinięte, świetnie za-
hartowane po importach z
Austrii tanio sprzedam. Adres
wskaże Kurjer Pozn. zdw 78 806

Sprzedam
dobrze zaprowadzony skład kolon-
jalny i delikatesów, 30 lat w
jednych rekach z koncesją na
wódkę i sprzedaż papierosów w
dobrem położeniu w Poznaniu z
powodu choroby sprzedam. Oferty
Kurjer Pozn. zdw 79 615

2 psy
polowczyki, krótki włos, 10 mie-
sięczny i szorstki włos 4 mie-
sięczny, czystej rasy, bardzo do-
brego pochodzenia, tanio sprze-
dam. — Wiadomość: porucznik
Luzczkowski, 7 baon saperów, Po-
znań. zdw 79 574

Para
ślubnych obrączek złotych 16. 30,
48, 65, 85, 110, własny wyrób. —
Chwiłkowski, św. Marcina 40.
zdw 79 565

Putra
karakulowe, piżmowce, żrebce,
nutrie, tchórze, popielice, sealo-
we wielki wybór różnego rodzaju
oraz skóry blamy, wydry sprze-
damy po bardzo niskich cenach.
Lajewski, Poznań, Fredry 1.
zdw 79 293

Rurki
do włosów, lampki
spirytusowe, lustra, szcztolki,
grzebień najtaniej
Poznań, Aleje
Marcinkowskie-
go 19. dw 1522

3,00 Bemberga
Ceny fabryczne
oryginalne pończochy welna jed-
wabnym 2,50; dziecięce 0,30; swe-
terki dziecięce 1,30; berety 1,20;
czapki nowość 1,50; rekawiczki
wełniane 0,75; trykotowe 0,50;
Nappa flaneli 5,00; szale jedwabne
0,75; pulowery męskie 2,00; skar-
pety 0,35; niciane 0,40; czysta weł-
na 1,50; najtaniej tylko Wielkie
Garbary 10, Jamont. zdw 79 538

Majatek
560 morg w kulturze z murowa-
nymi budynkami sprzedam lub
wydzierżawię. Oferty Kurjer
Poznański zdw 78 206

Magle
najnowszego wynalazku stałe na
składzie. M. Jankowiak, Poznań
Staroleka. zdw 79 340

Majatek
900 morg, ziemia pszenno-bura-
czana cna 270000 zł, wpłaty 80000
Zgłoszenia Kurjer Poznański
zdw 79 376

Sypialnie
sprzedaje tanio Stolarska, Ry-
baki 15. zdw 78 626/a

Młyńskie
2 postawy walcowe podwójne u-
żywane 800x350 firmy Ammie
Giesche sprzedamy Oferty Kur-
jer Poznański zdw 79 134

Kaktusy!
Wykłady o hodowli kaktusów.
Sprzedaję i wymieniam! Wszel-
kie odmiany! Jadwiga Korze-
niewska Poznań, Ostroroga 33,
telefon 6055. zdp 79 194

Parcele
w Debcu przy tramwaju w roz-
miarach od 400-1000 mtr sprze-
dam korzystnie. Informacje: J.
Wierzbiciele 59 miesz 3 telefon
74-59 zdw 76 521/2

Pianino
jak nowe dobrej marki tanio. —
Półwiejska 22, m. 1. zdw 79 524

Maszyna
damska Singera umywalnia jas-
na na sprzedaż. Adres wskaże
Kurjer Poznański zdw 79 596

Radjo, salonik
sprzedam. Gasiorowskich 5-4.
zdw 79 761

Szafę
żelazną 2 częściową 180x60x95
korzystnie sprzedam. Zgłoszenia
Kurjer Poznański zdw 79 744

Aparat fotograficzny
9x12 Zeiss-Tessar, światło 4,5
F, 15 cm., szczelinowa zasłona,
4 kasetki, torebka skórzana ko-
rzystnie do sprzedania. Adres
wskaże Kurjer Poznański zdw 79 518

Dom
komfortowy, najlepszym utrzy-
mianiu sprzedam. Zaliczki 100-150
tys. Zgłoszenia Kurjer Poznański
zdw 79 649

Skład
kolonialny towarem mieszkaniami
przy głównej ulicy Jeźrc tanio
sprzedam lub zamienię na mieszka-
nie. Agencja Kurjera Poznań-
skiego, Przecznic 1a, zdw 79 620

Osadę
w Chartowie tuż pod Poznaniem
dom, stajenka, 3 morgi ziemi, pół
morgi laki sprzedam. Objęcie za-
raz cna 10 000. Oferty pod
zdw 79 713 do Kurjera Poznań-
skiego.

Parcele
po 900 m. kw. opłotowane, z wo-
dociągnięciem, gazem, kanalizacją i
światłem elektrycznym zaraz ko-
rzystnie na sprzedaż. Właściciel,
Palacza 39. zdw 79 737

Meble
debowe, mahoniowe, orzechowe
itp. wykonuje solidnie, tanio, na
provincję dostarczam samocho-
dem. Fabryka mebli, Jan Woź-
niak Srem. nw 6 628

Gdynia
na przedmieściu dom parterowy z
2 sklepami, 380 m² placu, sprze-
dam okazynie za 12 000 zł. Oferty
pod 510 ekspozytura Kurjera
Poznańskiego w Gdyni, nr 6 630

Prima
futro niedźwiedzie duże nowe po-
sypcie sprzedam Oferty Kurjer
Poznański zdw 79 599

Skład obuwia
centrum Bydgoszczy, kompletnie
urządzone z towarem sprzedam
korzystnie. Zgłoszenia Derfert,
Bydgoszcz, św. Trójcy 1k.
zdw 79 416

Fortepjan
świetnie utrzymany 750 Prymas
Langiewicza 2 zdw 79 641

Ubikacje
1 000 mtr. kw. przemysłowo-ban-
dole i osobne podwórze z szopa-
mi korzystnie do wydzierżawie-
nia oddzielnie lub razem. Łaska-
wa zgłoszenia Kurjer Poznański
zdw 79 682

Maszyna
Stoever do pisania prawie nowa
350 m. Szkolna 7-8, m. 8.
zdw 79 610

Radjo
5 lampowe, wszystkie stacje euro-
pejskie na głośnik sprzedam ta-
nio. Marsz. Pocha 72, mieszka-
nie 8. zdw 79 774

4,50 parasol damski
modny 5,75, elegancki jedwabny
10,85, turecki skórkowe 3,50, nia-
nochy 5,50, elegancka 6,75, po-
ńczochy jedwabne 1,25, prima
Bemberg 3,50, macco prima 1,25,
wełniane 2,50, welna jedwabiem
2,75, skarpetki męskie 0,35, nia-
nie 0,40, jedwabne 0,75, wełniane
1,35, obrazy wybór, ceny naj-
niższe tylko Warszawskim Skła-
dzie Fabrycznym Jadwiga Pod-
bielska, Wielkie Garbary 40, na-
przeciw Wodnej. zdw 79 533

Wędź, przekonaj się
Zakupiem korzystną partię swę-
troń damskich, męskich i dzie-
cięcych oraz trykotów, sprzedaż
od 1 listopada po cenach wprost
zadz. wających. Proszę zwrócić
uwagę na wystawę. H. Karaś,
Poczłowa 3 dw 1 524 5

Rękawiczki
jeszcze tańsze
nappa na flaneli 4,90, na welnie
5,75, glassé 3,80, trykotowe 0,65,
wełniane 0,80, podwójne 1,25,
szale jedwabne 0,85, białe ele-
gantyczne 1,45, wełna jedwabem
1,85, chustki jedwabne 2,45, ge-
try męskie od 1,75, czapki spor-
towe od 1,75, obrazy wybór,
ceny najniższe Warszawskim
Składzie Fabrycznym, Jadwiga
Podbielska, Wielkie Garbary 40,
naprzeciw Wodnej. zdw 79 532

Motorek
elektryczny nowy, maszyny do
szycia tanio sprzedam. — Oferty
Kurjer Poznański jw 1 832

Pianino
sprzedam 750 złotych, dobry stan.
Adres Kurjer Pozn. zdw 79 662

Dom
z piekarnią sprzedam. — Wpłaty
15.000. Penty. Nakło n/Notecia.
nw 6 632

Dom
parterowy, wolne mieszkanie 3/4
morgi ogrodu, sprzedam za 10.000.
Zgłoszenia — Jan Mikołajczak,
Gniezno, Kaszarska 3. nw 6 633

Skład
z urządzeniem przy ulicy Wro-
nieckiej sprzedam. Oferty Kurjer
Poznański zdw 79 550

Skład
kolonialny z mieszkaniami sprze-
dam tanio. Adres Kurjer Po-
znański zdw 79 547

Wille
ośmiopokojowa, Puszczycówko, z
powodu choroby bardzo korzyst-
nie sprzedam. Adres Kurjer Po-
znański St. Rynek rw 5318.

National
kasa w dobrym stanie tanio
sprzedam Nowy Dom Komisowy,
Woźna 16. rw 3319

Klubowe
garnitury, leżanki nowe, używa-
ne po cenie okazynie Nowy Dom
Komisowy, Woźna 16. rw 3321

Jadalnię
debowa, bogato rzeźbiona bardzo
tanio. Stolarska, Bukowska 9.
zdw 79 750

Kamienica
przy Starym Rynku, nowoczesna,
narożnikowa, składy, mieszkania
komfortowe, czteropokojowe. Je-
dno wlnie. Cena 117 000 wpłaty 70
tysięcy reszta hipoteka. Wyrz-
kowski, Grobla 9, telefon 19-58.
zdw 79 694

3,90
rękawiczki skórkowe
wełniane 0,90, trykotowe 0,75,
Nappa flaneli 5,25 Nappa wel-
nie 5,95, szale jedwabne 0,85, ele-
gantyczne 1,50, chustki jedwabne
2,75, getry 1,35, kalesony zimowe
1,50, Pulowery męskie 2,30, swe-
terki 1,50, berety 1,35, skarpetki
0,35, Pończochy Bemberga orygi-
nalne 3,50 welna jedwabiem 2,90
Ceny bezkonkurencyjne. Skład
Fabryczny Władysław Trojanow-
ski, Wielkie Garbary 36, obok
Wielkiej. Pw 8545 57,394

Plaszcz nieprzemakalny
pochodzenia od Frackowiaka z
dodatkiem extra nieprzemakalnej
wkładki okazynie sprzedam —
Inż. L. Woronicz, Marszałka Fo-
cha 29 I. telefon 61-62, wiecz-
orem i rano w domu od 8-10,
zdw 79 348

Fortepjan
świetnie utrzymany 750 Prymas
Langiewicza 2 zdw 79 641

Ubikacje
1 000 mtr. kw. przemysłowo-ban-
dole i osobne podwórze z szopa-
mi korzystnie do wydzierżawie-
nia oddzielnie lub razem. Łaska-
wa zgłoszenia Kurjer Poznański
zdw 79 682

Maszyna
Stoever do pisania prawie nowa
350 m. Szkolna 7-8, m. 8.
zdw 79 610

Radjo
5 lampowe, wszystkie stacje euro-
pejskie na głośnik sprzedam ta-
nio. Marsz. Pocha 72, mieszka-
nie 8. zdw 79 774

4,50 parasol damski
modny 5,75, elegancki jedwabny
10,85, turecki skórkowe 3,50, nia-
nochy 5,50, elegancka 6,75, po-
ńczochy jedwabne 1,25, prima
Bemberg 3,50, macco prima 1,25,
wełniane 2,50, welna jedwabiem
2,75, skarpetki męskie 0,35, nia-
nie 0,40, jedwabne 0,75, wełniane
1,35, obrazy wybór, ceny naj-
niższe tylko Warszawskim Skła-
dzie Fabrycznym, Jadwiga Pod-
bielska, Wielkie Garbary 40, na-
przeciw Wodnej. zdw 79 533

Wędź, przekonaj się
Zakupiem korzystną partię swę-
troń damskich, męskich i dzie-
cięcych oraz trykotów, sprzedaż
od 1 listopada po cenach wprost
zadz. wających. Proszę zwrócić
uwagę na wystawę. H. Karaś,
Poczłowa 3 dw 1 524 5

Rękawiczki
jeszcze tańsze
nappa na flaneli 4,90, na welnie
5,75, glassé 3,80, trykotowe 0,65,
wełniane 0,80, podwójne 1,25,
szale jedwabne 0,85, białe ele-
gantyczne 1,45, wełna jedwabem
1,85, chustki jedwabne 2,45, ge-
try męskie od 1,75, czapki spor-
towe od 1,75, obrazy wybór,
ceny najniższe Warszawskim
Składzie Fabrycznym, Jadwiga
Podbielska, Wielkie Garbary 40,
naprzeciw Wodnej. zdw 79 532

Motorek
elektryczny nowy, maszyny do
szycia tanio sprzedam. — Oferty
Kurjer Poznański jw 1 832

Pianino
sprzedam 750 złotych, dobry stan.
Adres Kurjer Pozn. zdw 79 662

Dom
z piekarnią sprzedam. — Wpłaty
15.000. Penty. Nakło n/Notecia.
nw 6 632

Dom
parterowy, wolne mieszkanie 3/4
morgi ogrodu, sprzedam za 10.000.
Zgłoszenia — Jan Mikołajczak,
Gniezno, Kaszarska 3. nw 6 633

Skład
z urządzeniem przy ulicy Wro-
nieckiej sprzedam. Oferty Kurjer
Poznański zdw 79 550

Skład
kolonialny z mieszkaniami sprze-
dam tanio. Adres Kurjer Po-
znański zdw 79 547

Wille
ośmiopokojowa, Puszczycówko, z
powodu choroby bardzo korzyst-
nie sprzedam. Adres Kurjer Po-
znański St. Rynek rw 5318.

National
kasa w dobrym stanie tanio
sprzedam Nowy Dom Komisowy,
Woźna 16. rw 3319

Klubowe
garnitury, leżanki nowe, używa-
ne po cenie okazynie Nowy Dom
Komisowy, Woźna 16. rw 3321

Jadalnię
debowa, bogato rzeźbiona bardzo
tanio. Stolarska, Bukowska 9.
zdw 79 750

Kamienica
przy Starym Rynku, nowoczesna,
narożnikowa, składy, mieszkania
komfortowe, czteropokojowe. Je-
dno wlnie. Cena 117 000 wpłaty 70
tysięcy reszta hipoteka. Wyrz-
kowski, Grobla 9, telefon 19-58.
zdw 79 694

3,90
rękawiczki skórkowe
wełniane 0,90, trykotowe 0,75,
Nappa flaneli 5,25 Nappa wel-
nie 5,95, szale jedwabne 0,85, ele-
gantyczne 1,50, chustki jedwabne
2,75, getry 1,35, kalesony zimowe
1,50, Pulowery męskie 2,30, swe-
terki 1,50, berety 1,35, skarpetki
0,35, Pończochy Bemberga orygi-
nalne 3,50 welna jedwabiem 2,90
Ceny bezkonkurencyjne. Skład
Fabryczny Władysław Trojanow-
ski, Wielkie Garbary 36, obok
Wielkiej. Pw 8545 57,394

Plaszcz nieprzemakalny
pochodzenia od Frackowiaka z
dodatkiem extra nieprzemakalnej
wkładki okazynie sprzedam —
Inż. L. Woronicz, Marszałka Fo-
cha 29 I. telefon 61-62, wiecz-
orem i rano w domu od 8-10,
zdw 79 348

Fortepjan
świetnie utrzymany 750 Prymas
Langiewicza 2 zdw 79 641

Ubikacje
1 000 mtr. kw. przemysłowo-ban-
dole i osobne podwórze z szopa-
mi korzystnie do wydzierżawie-
nia oddzielnie lub razem. Łaska-
wa zgłoszenia Kurjer Poznański
zdw 79 682

Maszyna
Stoever do pisania prawie nowa
350 m. Szkolna 7-8, m. 8.
zdw 79 610

Radjo
5 lampowe, wszystkie stacje euro-
pejskie na głośnik sprzedam ta-
nio. Marsz. Pocha 72, mieszka-
nie 8. zdw 79 774

4,50 parasol damski
modny 5,75, elegancki jedwabny
10,85, turecki skórkowe 3,50, nia-
nochy 5,50, elegancka 6,75, po-
ńczochy jedwabne 1,25, prima
Bemberg 3,50, macco prima 1,25,
wełniane 2,50, welna jedwabiem
2,75, skarpetki męskie 0,35, nia-
nie 0,40, jedwabne 0,75, wełniane
1,35, obrazy wybór, ceny naj-
niższe tylko Warszawskim Skła-
dzie Fabrycznym, Jadwiga Pod-
bielska, Wielkie Garbary 40, na-
przeciw Wodnej. zdw 79 533

Wędź, przekonaj się
Zakupiem korzystną partię swę-
troń damskich, męskich i dzie-
cięcych oraz trykotów, sprzedaż
od 1 listopada po cenach wprost
zadz. wających. Proszę zwrócić
uwagę na wystawę. H. Karaś,
Poczłowa 3 dw 1 524 5

Rękawiczki
jeszcze tańsze
nappa na flaneli 4,90, na welnie
5,75, glassé 3,80, trykotowe 0,65,
wełniane 0,80, podwójne 1,25,
szale jedwabne 0,85, białe ele-
gantyczne 1,45, wełna jedwabem
1,85, chustki jedwabne 2,45, ge-
try męskie od 1,75, czapki spor-
towe od 1,75, obrazy wybór,
ceny najniższe Warszawskim
Składzie Fabrycznym, Jadwiga
Podbielska, Wielkie Garbary 40,
naprzeciw Wodnej. zdw 79 532

Motorek
elektryczny nowy, maszyny do
szycia tanio sprzedam. — Oferty
Kurjer Poznański jw 1 832

Pianino
sprzedam 750 złotych, dobry stan.
Adres Kurjer Pozn. zdw 79 662

Dom
z piekarnią sprzedam. — Wpłaty
15.000. Penty. Nakło n/Notecia.
nw 6 632

Dom
parterowy, wolne mieszkanie 3/4
morgi ogrodu, sprzedam za 10.000.
Zgłoszenia — Jan Mikołajczak,
Gniezno, Kaszarska 3. nw 6 633

Skład
z urządzeniem przy ulicy Wro-
nieckiej sprzedam. Oferty Kurjer
Poznański zdw 79 550

Skład
kolonialny z mieszkaniami sprze-
dam tanio. Adres Kurjer Po-
znański zdw 79 547

Wille
ośmiopokojowa, Puszczycówko, z
powodu choroby bardzo korzyst-
nie sprzedam. Adres Kurjer Po-
znański St. Rynek rw 5318.

National
kasa w dobrym stanie tanio
sprzedam Nowy Dom Komisowy,
Woźna 16. rw 3319

Klubowe
garnitury, leżanki nowe, używa-
ne po cenie okazynie Nowy Dom
Komisowy, Woźna 16. rw 3321

Jadalnię
debowa, bogato rzeźbiona bardzo
tanio. Stolarska, Bukowska 9.
zdw 79 750

Kamienica
przy Starym Rynku, nowoczesna,
narożnikowa, składy, mieszkania
komfortowe,

Sprzedam
16 000 w dolarach klauzury. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 79 905

Wspólnika
50 000 zł gotówka do przedsięwzięcia przemysłowo-handlowego. Oferty Kurjer Poznański zdw 79 167

16 — 20 000
poszukuje za gwarancją. Oferty Kurjer Poznański zdw 79 192

50 000
na I. hipotekę dom mieszkalny w Poznaniu, wartości 170.000 pozostaje. Pośrednicy wykluczeni. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 78 771

20 — 25 000
poszukuje na I. hipotekę kamienicę czynszowej, wartości 100.000. Pośrednicy wykluczeni. Oferty Kurjer Poznański zdw 78 362

Pretensje
8.000 zł wyskarżona, zahipotekowana sprzedaż damnym zaraz. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 79 139

Kto
włoży 5 000 zł do spółki, uruchomienia składu węgla, zakup starego żelaza, szmat, butelek. Oferty Kurjer Poznański zdw 1859

20 000
zł. wypożycze na I hipotekę do domu czynszowego w Poznaniu. Wyczerpujące oferty do Kurjera Poznańskiego pod zdw 79 488

Jedynie pewna
lokata kapitału kupno parceli wprost od właściciela Majetność Zieloniec pod Poznaniem. Pw 7 994-40-86

Kto
zdykontuje weksle 4 000 zł damnym? Oferty Kurjer Poznański zdw 79 140

Udziałowca
kapitałem 4-5 tysięcy poszukuje do prosperującego interesu gwarancja pewna i 25% zysku. Oferty Kurjer Poznański zdw 79 793

4 000 zł
potrzebuje zaraz na 104 morgowe wrotowe gospodarstwo na I hipotekę. Zgłoszenia Kaniewski, Czempin, Hurtownia piw. zdw 79 452

10—15 tys.
pożyczki na zabezpieczenie hipoteczne poszukuje. Zgłoszenia do Kurjera Poznański zdw 79 459

12 000 zł
na I hipotekę ułokuje. Oferty Kurjer Poznański zdw 79 493

10.000 zł
poszukuje pożyczki na 1-szą hipotekę na nowo budowany dom wartości 50.000 zł w mieście powiatowym. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 79 605

40—50 000
na nowo wybudowana 5 ptr. żel. kamienice w Gdyni na I. hipotekę poszukuje. Oferty Kurjer Poznański zdw 79 639

Posady
gospodyni lub reprezentantki do mu u osób bardzo szlachetnych poszukuje. Oferty Kurjer Poznański zdw 79 593

Zł 120 000
w złocie potrzebne na I. hipotekę prima majątku, obszaru 1.700 morg. Oferty Kurjer Poznański zdw 79 598

8 DC WYNAJĘCIA

2 pokoje
kuchnia do wynajęcia zaraz. Czynsz podług umowy. Jan Kurkiewicz, Mosina, ul. Poznańska 4 nr 6611

W Środzie
oddalonej 35 minut koleja od Poznania, wynajme mieszkanie parterowe 6 pokoi kuchnia, garaż, wania, ogród, willa pięknie położona 250 zł miesięcznie. Dr. J. Chłabiński, Środa zdw 78 859

Dziewięć
pokojowe lub sześć do wynajęcia. Matejki 7. gospodarz. telefon 7632. zdw 78 720

Pokój
kuchnia z meblami korzystnie na sprzedaż. Półwiejska 18. w suterenu, mieszkanie 10. zdw 79 056

Dwa
trypokojowe kuchnia, łazienka, czynsz miesięczny wynajmie "Pawilon", Marszałka Focha 15 zdw 79 495

7 pokoi
komfortowych zaraz do oddania parter, centralne ogrzewanie, od gospodarza. Słowackiego 33. zdw 78 309

Mieszkanie
2 pokoje kuchnia na parterze, pralnia i góra w Steszewie zaraz. Zgłoszenia St. Bródka, nr. 11. Steszew. nw 6 572

Pokój
kuchnie wydzierżawie bezdzierżawym z meblami lub bez Ratajak, Staroleka św Antoniego 40. zdw 79 224

Umeblowanie
kompl. 4-5 pok. modne b. dobre wraz z dywan i obraz., srebrnym, szkłem kuchnia, dam probostwu, nowożycom, saniołom za skr. utrzym. st. panu. może zastąpić w kancelarii. gospodarz. na 2-4 lat. Oferty Kurjer Poznański zdw 78 753

Czteropokojowe
komfortowe 225 zaraz Szlagowka 19. zdw 78 333

5
na biura, adwokata, lekarza. Ratajczaka 9. parter. prawo. zdw 79 366

Mieszkanie
4 pokoje kuchnia, spiżarka, łazienka, światło elektryczne. 50 zł. miesięcznie. Pożądany emeryt. Wielki nad Notecią, Widelicki. zdw 79 450

Zamienię
jednopokojowe lub poszukuje jasnym sklepem na warsztat. Zenker Poznańska 8-10. zdw 79 323

Pokój
kuchnia do wynajęcia Zabikowo Wjazdowa 4 Gralla. zdw 79 341

2 pokoje
kuchnia, balkon, światło elektr., woda do wynajęcia. Helmh. Zabikowo. zdw 79 394

Pokój
kuchnia, czynsz zgóry. Jeżycka 39. gospodarz. zdw 79 795

Mieszkanie
2 pokoje kuchnia wydzierżawie. Oferty Kurjer Poznański zdw 79 499

2
pokoje kuchnia 700 odstepne. 25 dzierżawa "Rex". Ratajczaka 11 a. 3 wejście, mieszkanie 69 zdw 79 576

2
pokoje kuchnia od zaraz za zwrotem kosztów. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 79 745

Dwupokojowe
kuchnia i łazienka zaraz. Gen. Prądzyńskiego 51 m. 3. zdw 79 732

Sołacz
mieszkanie czteropokojowe wolne zaraz lub później. Czynsz 210 zł, naprzód 1.700 zł. Oferty Kurjer Poznański zdw 79 546

3-pokojowe
elektryczność w Zabikowie wynajmie gospodarz Grzeszkowski, Kraszewskiego 9. zdw 79 603

Pięćpokojowe
komfortowe zwrot renowacji. Telefon 4183. zdw 79 689

Czteropokojowe
komfortowe mieszkanie na Sołacz zaraz, dwupokojowe z kuchnią mansardowe (na poddaszu 80 zł). Oferty Kurjer Poznański zdw 79 645

Mieszkanie
4 pokojowe, komfortowe, ogród, weranda miesieczny czynsz willa administrator. — Paleński, Poznań, 27 Grudnia 5. miesz. 11. zdw 79 707

Mieszkanie
3 pokojowe, komfortowe, suche, od zaraz ul. Ostroga. 200 zł miesięcznie. Adres lub oferty Kurjer Poznański zdw 79 704

Czteropokojowe
komfortowe odstepnie. Oferty Kurjer Poznański zdw 79 762

Sołacz
do wynajęcia od 1 stycznia 4 pokoje z łazienką, wygodami ogród Sołacza 7. zdw 78 663

9 SZUKA MIESZK

Mieszkania
2-3 pokojowe poszukuje urzędnik wprost od gospodarza, plac półroczny czynsz Oferty Kurjer Poznański zdw 78 941

Pokoju
kuchni poszukuje od 1. lub 15. 11. od gospodarza. Pośrednicy wykluczeni. Oferty Kurjer Poznański zdw 79 222

Asystent
Uniwersytetu poszukuje 2 lub 3 pokoje kuchnia, łazienka od gospodarza. Czynsz zgóry. Oferty Kurjer Poznański zdw 78 364

Poszukuje
jednego lub dwóch pokoi z kuchnią od gospodarza okolica Jeżyce. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 79 264

3 — 4 pokoi
z komfortem, centralnym ogrzewaniem wprost od gospodarza, najchętniej w okolicy szpitala miejskiego poszukuje lekarz niepraktykujący. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 79 294

Portjerstwa
poszukuje solidne małżeństwo. Oferty Kurjer Poznański zdw 79 217

Mieszkania
z portjerstwem poszukuje młode małżeństwo. Oferty Kurjer Poznański zdw 79 139

Mieszkania
2-4 pokojowe na Sołacz poszukuje wprost od właściciela. Czynsz 2 lata zgóry. Oferty do Kurjera Poznańskiego zdw 79 335

Dwa
pokoje, kuchnia, Jeżyce 90 zł. 1/2 roku zgóry. szuka spokojny lokator, dobry płatnik. Oferty Kurjer Poznański jw 1854

1 lub 2
z kuchnią, wprost od gospodarza, najchętniej okolica Błoni Grunwaldzkich. Oferty Kurjer Poznański zdw 79 207

2
pokoje z kuchnią w śródmieściu, jedno- i dwuosobowy, utrzymywanie czynsz za rok zgóry. Oferty Kurjer Poznański zdw 79 602

Próżnego
pokoju ewentl. jednopokojowego mieszkania poszukuje. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 79 348

Mieszkania
2 pokojowe kuchnia poszukuje wprost od gospodarza. Oferty Kurjer Poznański zdw 79 353

Emeryt
poszukuje 2 pokoi kuchnia z miesięczną dzierżawą zaraz. Oferty Kurjer Poznański zdw 79 399

Poszukuje
2 pokojowe kuchnia miesieczny czynsz. Oferty Kurjer Poznański zdw 79 372

Dwupokojowego
szuka pewny lokator (trzy dorosłe osoby). Czynsz zgóry lub nie. wygórowane odstepnie. Oferty Kurjer Poznański zdw 79 441/2

3 — 4
pokojowego mieszkania łazienka, elektrycznym światłem poszukuje. Szczegółowy opis i warunki do Kurjera Poznański zdw 79 721

10 ZAMIANA MIESZKANIA
Mieszkanie
5 pokojowe Wroniecka, zamienie na 3-4 pokojowe dzielnica obojetna. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 79 391

Zamienię
pokój kuchnie na podłone. Oferty Kurjer Poznański zdw 79 407

Pokój
kuchnia, słoneczne w śródmieściu na takie same okolica obojetna zamienie. Wodna 20, m. 13. zdw 79 769

Zamienię
pokój i kuchnię przy ul. Wielkiej 11. piętrowe, na takie same lub 2 pokoje z kuchnią okolica obojetna. Oferty do Par. Aleje Marcinkowskiego 11 pod 57 897 Pw 8 549 57 397

11 POKOJE UMEBL
Pokój
dobrze umeblowany obiadam. Mickiewicza 11. III. prawo. zdw 78 120

Pokój
jednoosobowy, frontowy, elektryczność, bez pościeli. Półwiejska 1. m. 8. zdw 1505

Pokój
dwuosobowy, frontowy Matejki 53. mieszkanie 11. zdw 78 820

Dwuosobowy
komfortowy obiady Matejki 39. I. lewo. zdw 78 821

Pokoje
z utrzymaniem do wynajęcia. Zablocka, Aleje Marcinkowskiego 1. zdw 78 797

2 pokoje
elegancko umeblowane z urządzeniem kuchni na Lazarzu do oddania. Adres wskaże Kurjer Poznański zdw 78 746

Pokoik
skromny panience z utrzymaniem lub bez. Dybizańska, św. Marcin 64. podwórze. I. zdw 79 440

Pokój
wolny św. Marcin 27. III. lewo. zdw 78 716

Pokój
osobne wejście. Łakowa 18. — Nowacki. zdw 78 913

Pokój
na 1 lub 2 osoby, Marszałka Focha 35 mieszkanie 12 zdw 78 850

Komfortowy
pokój, telefon. Zwierzyniecka 1. m. 4. zdw 79 84

Jednoosobowy
elektryczność front, Wierzbicice 13. m. 9. zdw 79 057

Pokój
wynajmie Waliszka Wybickiego 3 zdw 79 062

Pokoje
z utrzymaniem wszelkimi wygodami. Matejki 60 m. 8. zdw 79 149

Dwuosobowy
Kraszewskiego 5, podwórze m. 9. zdw 79 049

Dwa
pokoje na biuro z telefonem. I. piętro zaraz. Adres wskaże Kurjer Poznański zdw 77 471

Pokój
niekrepujący. Spokojna 19. mieszkanie 9. zdw 77 571

Pokój
ładny, elektryczność. Bukowska 31. m. 9. zdw 77 710

Wspólny
Łakowa 16. III. prawo. zdw 78 573

Dwa
pokoje, elektryczność kuchnia, inteligentnemu małżeństwu, Rzepieckiego 21. parter. prawo. zdw 79 163

Pokój
do wynajęcia. Słowackiego 27. mieszkanie 6 zdw 79 256

Dwa pokoje
jedno- i dwuosobowy, utrzymaniem telefon, łazienka, Młyńska 2, mieszkanie 12. zdw 79 251

Pokój
umeblowany zaraz. św. Marcin 24. mieszkanie 1. zdw 79 222

Pokój
porządnie umeblowany. Wodna 11. I. zdw 79 182

Pokój z gabinetem
lub salonem, wszelki komfort telefon. Wypiańskiego 12. mieszkanie 2. zdw 79 188

Centrum
elegancki, swobodny telefon. elektryczność, łazienka, utrzymaniem Wrocławka 15. I. mieszkanie 16 zdw 79 203

Dobrze
umeblowany pokój do wynajęcia. Kwiatowa 5. III. mieszkanie 9. zdw 79 196

Dla
dwóch osób od zaraz po 20 zł. Górna Włda 17. mieszkanie 9. zdw 79 193

Pokój
25 zł. Pólna 18. mieszkanie 5. zdw 79 190

Pokój
umeblowany, dwuosobowy, wynajme od 1 listopada pani, małżeństwu. Wierzbicice 24b. m. 19. zdw 78 767

Pokój
2 paniom, panom. Marszałka Focha 27. mieszkanie 33. zdw 79 313

Przy Zamku
40 zł. pokój panu. Waly Jana III. 12. miesz. 6. zdw 79 312

Nowy Rynek 14/15
miesz. 10. Dobrze umeblowany, elektryczność, wejście niekrepujące. zdw 79 267

Elegancki
niekrepujący, elektryczność. Piotra Wawrzyniaka 33. m. 4. zdw 79 146

Pokój
frontowy, elektryczność. Niegolewskich 2. I. lewo. zdw 78 943

Pokój
elektryczność, utrzymanie, do wynajęcia zaraz. Dąbrowskiego 24. mieszkanie 9. zdw 79 358

Tanio
ładny pokój inteligentnemu panu. Wielka 16. m. 3 zdw 79 357

Komfortowy gabinet
telefon, wygodny śródmieście, utrzymanie, obiady lub bez. Telef. 18-36. zdw 79 352

Pokój
elegancko umeblowany, Działynskich 1. I. mieszkanie 15. zdw 79 347

Pokój
Focha 36. miesz. 6. zdw 79 339

Pani, panu
ładny pokój, osobne wejście, 35 Wierzbicice 30. miesz. 23. zdw 79 320

Pokój
dobrze umeblowany elektrycznością do wynajęcia. Słowackiego 37. Wielgoszowa. zdw 79 322

Czystego
pokoju jednemu, dwom panom, panom. Marji Magdaleny 1. m. 6. zdw 79 311

Klatka
schodowa, niekrepujący, słoneczny. Różana 11. m. 29. zdw 79 308

Pokój
umeblowany. Focha 70. II. lewo. zdw 79 295

Pokój
wynajmie solidnej osobie. Kreta 24. III. prawo. zdw 79 284

Śródmieściu
inteligentnemu z utrzymaniem, czysty, elektryczność, telefon. Ratajczaka 28. m. 11. zdw 79 175

Parterowy
front. Grunwaldzka 5. rw 3293

Elegancki
pokój wynajme. Podgórna 13. mieszkanie 10. zdw 79 365

Pokój
Matejki 66. m. 6. zdw 79 367

Pokoik
elektryczność. Składowa 11. m. 9. zdw 79 331

Pokój
panom. Strzelecka 6. III. lewo. zdw 79 383

Pokój
tani. Wysocki Spokojna 27. m. 17 zdw 79 384

Frontowy
pokój panom lub paniom. Półwiejska 13. m. 5. zdw 79 388

Elegancki
2 panom elektryczność. Łakowa 16. mieszkanie 5. zdw 79 393

Dwuosobowy
frontowy, elektryczność. Wielkie Garbary 2. II. prawo. zdw 79 397

Panu
pokój duży, z światłem elektrycznym, osobnym wejściem zaraz. Działynskich 6. m. 1. zdw 79 402

Pokój
Piekary 12. mieszkanie 5. zdw 79 403

Skromny
Emilji Szczanieckiej 10. parter. lewo. zdw 79 421

Dwuosobowy
Podgórna 13. m. 9. zdw 79 404

Spedytorstwo
dobrze zaprowadzone w centrum miasta Poznania z mieszkaniem z powodu choroby okazynie na sprzedaż. Cena 16.000 zł. wpłata wedle umowy. — Oferty Kurjer Poznański zdw 79 445

Pokój
umeblowany Strzelecka 11. m. 22 zdw 79 411

Dwuosobowy
Jeżycka 43. m. 7. zdw 79 111

Pokój
z klatki schodowej. Szulc. Pocz. towa 12. zdw 79 423

Pokój
Wierzbicice 53 m. 7. zdw 79 424

Duży
pokój Wielkie Garbary 5. m. 9 zdw 79 429

Pokój
zaraz. Mostowa 15. m. 10. zdw 79 435

Śródmieście
ładny wynajme. Waly Jana III. 11. parter. prawo zdw 79 501

Dwa
frontowe. Kwiatowa 14. mieszkanie 6. zdw 79 500

Pokój
dwom panom zaraz. św. Marcin 5. m. 11. zdw 79 496

Panience
utrzymaniem Matejki 67. parter zdw 79 493

Umeblowany
pokój. Strzelecka 3. III. mieszkanie 10. zdw 79 491

Pokój
Grobla 19. m. 11. lewo. zdw 79 522

Pokój umeblowany
2 studentom Fr. Ratajczaka 11 a. 3 wejście m. 69. zdw 78 148

Pokój
ładny osobne wejście 1-2 osobom. Kwiatowa 6. mieszkanie 9. zdw 79 537

Próżny
pokój. Adres Kurjer Poznański zdw 79 784

Pokój
dla panów. Szyperska 17. mieszkanie 3. zdw 79 695

Piekary
5 II lewo umeblowany. zdw 79 412

Dwuosobowy
Ogrodowa 11. I. lewo. zdw 79 414

Pokój
wynajme, pościel pożądana. Woźna 1. I. zdw 79 539

Pokój
centr. ogrzewaniem, telefon, światło elektryczne. Młyńska 2. m. 18. zdw 79 489

Pokój
utrzymaniem 90 zł. Wielkie Garbary 40. 4. prawo. zdw 79 485

Pana
na wspólny pokój 1. 11. elektryczność. Piekary 13b. mieszkanie 18. zdw 79 482

Pokój
Kopernika 8. I. prawo. zdw 79 477

Pokój
pani, własna pościel do wynajęcia. Marszałka Focha 41. m. 37. zdw 79 475

Sołacz
pokoje, centralne, elektryczność. Śląska 2. zdw 79 461

Panę
na wspólna stanc

Pokój
wynajmę. Krzyżowa 5. parter.
prawo. zdw 79 757

Dwucsobowy
i jednoosobowy. Działyskich 2.
mieszkanie 7. zdw 79 755

Pokój
słoneczny, elektryczność. Pół-
wiejska I. II. mieszkanie 11.
zdw 79 751

Słoneczne
Parku Wilsona utrzymanie, bez.
Siemiradzkiego 2. mieszkanie 4.
zdw 79 748

Elegancki
pokój solidnemu panu. Rosada.
Wierzbiciele 13. mieszkanie 21.
zdw 79 742

Pokój
umeblowany do wynajęcia. Skar-
bowa 15. II. mieszkanie 9.
zdw 79 741

Pokój
jedno i dwuosobowy. Św. Józefa
6. III. lewa. zdw 79 740

Pokój
elegancki dla pana. Półwiejska
1. II. lewo, wejście z Strzelec-
kiej. zdw 79 738

Duży
ładny pokój umeblowany. Ogro-
dowa 4. parter. zdw 79 698

Pokoik
Wierzbiciele 39 a. mieszkanie 10.
zdw 79 692

Słowackiego
29. I. prawo. jw 1857

Dwucsobowy
Matejki 4. m. 7. jw 1860

Frontowy
inteligentnej osobie. Długa 13.
m. 9. zdw 79 693

Panienkom
wspólny frontowy zaraz. Ul.
Wodna 5. m. 2. zdw 79 586

Pokój
wynajmę Dąbrowskiego 43. IV.
zdw 79 640

Umeblowany
lub próżny B'a's, Debiec, Aleja
Czechosłowacka, wybudowania
Józefiaka. zdw 79 644

Pokój
dwucsobowy ciepły elektrycz-
ność. Wyspiańskiego 12. m. 7.
zdw 79 646

Pokój umeblowany
dwucsobowy dla pań wynajmę.
Fredry 6. miesz. 8. zdw 79 800

Dwucsobowy
utrzymaniem Różana 23. II.
zdw 79 654

Pokój
frontowy utrzymaniem, bez. Pru-
sa 2. miesz. 7. zdw 79 711

Pokoik
Mickiewicza 1. mieszkanie 4.
zdw 79 710

Pokój
telefonem. I. piętrowy, centralne.
panom wynajmę. Wskaże Kurjer
Poznański zdw 79 708

Pokój
inteligentnej. Młyńska 13. I.
mieszkanie 8. zdw 79 702

Dwa
ładne pokoje jednoosobowe, czy-
ste, elektryczność, plac Bernardy-
ński 2. I. m. 4. zdw 79 798

Pokój
inteligentnej osobie wynajmę. —
Mostowa 32. miesz. 4. zdw 79 796

Małżeństwo
Kanałowa 6. m. 16.
zdw 79 794

Klatki
schodowej. Rybaki 22a. m. 10.
zdw 79 776

Pokój
1-2 osobom zaraz. Bukowska 9.
II. p. zdw 79 773

Dwucsobowy
ładny, niekrepujący. Łazarz.
Graniczna 5. m. 9. zdw 79 763

Solidnemu
pokój. Kreta 4. II. prawo.
zdw 79 553

Pokój
młdy, bardzo czysty, niekrepują-
ce wejście. Półwiejska 30. m. 7.
zdw 79 582

Pokój
panu. Mickiewicza 19. m. 6.
zdw 79 569

Jedno - dwucsobowy
frontowy, czysty, elektryczność.
tanio. Wierzbiciele 10. I. m. 3.
zdw 79 572

Zygmunta
Augusta 10 a. m. 8. zdw 79 590

Mickiewicza 5
pokój na 2 osoby, mieszkanie 9.
zdw 79 594

Ładny
fortepianem, łazienka tanio. —
Wierzbiciele 31 a. mieszkanie 6.
zdw 79 600

Pokój
panienkom tanio, używanie kuch-
ni. Womica 45 I. lewo.
zdw 79 760

Pokój
6x6 śródmieście parter, wskaże
Pawlak. Chwałiszewo 53.59.
zdw 79 581

12 SZUKA POKOJU

Poszukuję
skromnego, niekrepującego poko-
ju śródmieście lub początek Je-
życa do 35 zł. Oferty Kurjer Poz-
nański zdw 79 198

Urzędnicza
pokój czysty, pościel własna.
do 30 zł. zaraz. Zgłoszenia
Kurjer Pozn. zdw 79 315

Pan
poszukuje pokoju (pościel wła-
sna), cena 25 zł. Oferty Kurjer
Poznański zdw 79 269

2-3
pokój z częścią umeblowa-
niem dla lekarza zaraz poszukuje.
(Główna 27 Grudnia, św. Mar-
cin. Plac Wolności, Nowa, Poc-
towa itp.) Oferty Kurjer Poznań-
ski zdw 79 408

Pokoiku
czystego, ładnego, niekrepują-
cego, okolica Długiej i Ogrodowej.
absolutnie uniwersytecki. 30-35
zł. Oferty Kurjer Poznański
zdw 79 172

Małżeństwo
poszukuje pokoju skromnego z u-
żywaniem kuchni, dzielnica obo-
jętna. Oferty ceną Kurjer Poz-
nański jw 1855

Małżeństwo
bezdzielne poszukuje pokoju w
śródmieściu. Oferty Kurjer Poz-
nański zdw 79 595

Małżeństwo
poszukuje pokoju Oferty Kurjer
Poznański zdw 79 604

Urzędnicza
poszukuje pokoju umeblowanego
w śródmieściu. Oferty Kurjer
Poznański zdw 79 535

2 panienki
poszukują pokoju 40 z' śródmie-
ście. Oferty Kurjer Poznański
zdw 79 549

Doktor
poszukuje umeblowanego pokoju
komfortem u samotnej. Oferty
Kurjer Poznański zdw 79 759

13 LOKALE

1-2
pokój na biura z telefonem wy-
najmę. Młyńska 4. parter, prawo
zdw 17 772

Skład
z dużym oknem wystawowym
przy ul. Półwiejskiej 1 od 1 i 11
stopada br. do wynajęcia. Bliż-
szych wiadomości udzieli gospo-
darz K. Loga. Poznań ul. Słow-
ackiego 18. telef. 66-89.
P w 8083-42.71

Lokal
sklepowy nadający się na składe-
nicę do wynajęcia od gospodarza
Piekary 18. zdw 79 174

Szukam
ubikacji na warsztat stolarski z
zapędem. Oferty Kurjer Pozn.
rw 3316

Skład
przy ul. Podgórznej 10. narożnik
Aleje Marcinkowskiego 13 zaraz
lub później do wynajęcia. Bliż-
szych informacji udzieli Poznań-
ski Bank Ziemi 8. A. w Pozna-
niu. Aleje Marcinkowskiego
13. pokój 11. P w 5542-43.75

Ubikacje
duże jasne na przemysł lub han-
del zaraz. Działyskich 3.
zdw 79 712

Lokal
w centrum miasta (7 ubikacji).
nadający się na każde przedsię-
wzięcie (kawiarnie, śniadalnie).
wprost od gospodarza, do zarzą-
dco do wynajęcia. Oferty do „Par-
t”. Aleje Marcinkowskiego 11. pod
57.999. P w 5550-57.399

Skład
przy ul. 27 Grudnia nr 9 po fir-
mie K. Kuźaj zaraz do wynajęcia.
Bliższych informacji udzieli
Poznański Bank Ziemi 8. A. w
Poznań. Aleje Marcinkowskiego
13. pokój 11. P w 5542-43.75

Skład
w Lesznie najlepszy punkt han-
dlowy. Obiekt składa się z 2 du-
żych okien wystawowych, ob-
szerny skład który się nadaje na
każde przedsiębiorstwo handlowe
natychmiast od gospodarza włą-
cznie z mieszkaniami do wydzier-
żawienia. Zgłoszenia agentura Kur-
jera Poznańskiego. Leszno. W.
Komeniusza. nw 6 626

14 DZIERŻAWY

Młyna
mniejszego poszukuje w dzier-
żawę, Klara, Zbąszyń, 17 Stycz-
nia 2. nw 6 575

Ubikacje
na stajnie lub składnicę do wy-
dzierżawienia. Wierzbiciele 37.
zdw 79 247

2 morgi
ziemi z ogrodem, z zabudowa-
niem, skład kolonialny w okolicy
gdzie brak stelmacha, położenie
obok kowala, blisko Poznania kor-
zystnie do wydzierżawienia —
Adres Kurjer Pozn. zdw 79 215

Dzierżawy
1600 mrg. przejęcie 80.000. 1200
mrg. 100.000 — 800 mrg. 55.000
— 550 mrg. 22.000. Pośrednicy
wykluczeni. Zgłoszenia Kurjer
Poznański zdw 79 578

Ubikacje
przemysłowe 180 m. kw. do wy-
dzierżawienia. Zgłoszenia Kurjer
Poznański zdw 79 684

Dzierżawę
probostwa 150 mrg pszenno-bu-
raczana ziemia, całymi 3 niwami
odstąpię. Do objęcia około 7.000
złoty. Zgłoszenia Kurjer Poz-
nański zdw 79 743

Oddam
dzierżawę zaraz dogodnych wa-
runkach ogrodnictwo 6 mrg. 2
cierniarnie, sto okien inwentarz
martwy. Lech, Poznań, Grobla
zdw 79 183 4

Okazja
Kawiarnia w małym mieście.
dzierżawa korzystna objęcie 350
zł. pośrednictwo wynagrodze —
Szybkie zgłoszenia Krempa. Po-
znań-Solacz Golecińska 3.
zdw 79 274

Wydzierżawie
plac frontowy, bez konkurencji na
skład węgla za miesięczną dzier-
żawą w Poznaniu, Buczkowski.
Warszawska 5. nr 29

Wydzierżawie
składnicę węgla i drzewa opa-
kowego w dobrym punkcie Poz-
nańskie Oferty z warunkami do
Kurjera Poznańskiego
zdw 79 870

Skład
Stary Rynek wydzierżawie. —
Oferty Kurjer Pozn. rw 3322/3

Właściciel koncesji
na detaliczną sprzedaż napoiw
alkoholowych przystąpi jako
wspólnik do dobrze prosperują-
cego przedsiębiorstwa hotelowe-
go w celu restauracyjnego albo
wydzierżawy takowe w dobrym
miejscu chociażby było nieczynne
lecz tylko w miastach Poznań-
skiego. Zł. Ag. Kurjera Pozn.
Nowy Tomysł n 6 637

Ubikacje
przemysłowe bardzo obszerne i
jasne 400 m kw. korzystnie do
wydzierżawienia Łaskawe zło-
żenia Kurjer Pozn. zdw 79 685

Starozapowadzony
skład reżeniaki zapędem elektry-
cznym, przyjeździe mieszka-
niem i obszernymi ubikacjami z
powodu starości wydzierżawie.
Do objęcia potrzeba 6.000 zł. —
Pośrednicy niepożądani. War-
szwy Hemmerling, mistrz reżeni-
cki. Mosina. zdw 76 615

15 UZDROWISKA

**„Miłowody“, Zakład
przyrodolecniczy**
leczy nerwy i choroby wewnętrzne
ceny niskie. Poczta starca kole-
jowa Oborniki Wlkp. d w 1306

16 OSOBISTE

Unieważniam
zagubiony dowód osobisty. H.
Wróblewski, Wyspiańskiego 11.
zdw 79 245

Tydzien
dla uczczenia pamięci Jakóba
Mortkowicza Wszystkie wydawa-
niowa, skład główny księgarnia
Doppel, plac Wolności 11. Uprze-
mię prosimy łaskawie zwrócić
uwagę na wystawie. zdw 79 548

Podaje
do ogólnej wiadomości, iż nie
zarządza już kuchnią, lokalem
„Kraakowianka“ przy ul. Al.
Marcinkowskiego 5. Wystąpiłem
ze spółki i z lokalem nie mam
nic wspólnego. W razie reklama-
cji do odpowiedzialności Piotr
Przesmycki, dyplomowany kuc-
harz. zdw 79 634

22 ROZMAITE

**„Varçovienne“
Salon Mód**
wykonuje najwykwintniejszą gar-
derobę damską tanio. Różana 23.
I. zdw 79 471

Egzeme
leczy rarykalnie masę Egzemol
laboratorium A. Klippa War-
szawa Grochowska 87c Zadać
w aptekach. npw 6 334

Płaszcz
damskie futra wykonuje i mo-
dernizuje solidnie, tanio Doma-
szewski. Sew Mielżyńskiego 22.
zdw 79 583

Pleniądze
zarobek każdy artykułami pierw-
szej potrzeby. Aleje Marcinkow-
skiego 2. parter. „Emzet”.
zdw 78 040

Dla pań
wszelkie artykuły dla higieny ko-
biecy poleca najtaniej Drogerja
w Marcin 62. Specjalna obsługa
kobieca. zdw 78 806

Futra
damskie, meskie wszelkiego ro-
dzaju wykonuje solidnie i tanio.
Warszawski Salon Mód. Matejki
51. zdw 76 512

Damskie
opasy lecznicze „Femina“ oraz
gorsety i biustonosze wszelkiego
rodzaju wykonuje „Femina“. Gó-
rna Wilsa 67. zdw 67 410

Sypialnie
lakierowane, szpachtlowane tanio
Zakład malarsko-pozłotniczy ul.
Wozna 18. telefon 25-08.
zdw 77 111

Fotografie
portrety Bracia Perchercy. Aleje
Marcinkowskiego nr. 8. Ceny
zniżone. zdw 1 316

Na zimę
niezbędne suknie, kostiumy swet-
ry jumpy paluchery wykonuje
przerabla „Tricot“. Szymań-
skiego 10 przy Świętokrzyskim
mieszkanie 12. P w 80 89-42.74

Przeprowadzki
autem ciężarowym kilometr 50
groszy. Zgłoszenia Fr. Ratajczaka
11a. m. 111. zdw 79 081

Salon mód
wykonuje wykwintnie suknie
popołudniowe, wieczorowe, balo
we podług najnowszych modeli.
Ceny niskie Kantaka 2.
zdw 79 163

Dziewczynkę
5 tygodniową oddam na własne
lub wychowanie Oferty z ceną
Kurjer Poznański zdw 79 171

Reparuje
oczek w pofoczoach. Nadrobie-
nie stopy 2 zł. Plac Działowy 10.
mieszkanie 10. zdw 79 230

Gimnastyka
Panie inteligencji szukają kółka
sportowego warunek siatkówka
Oferty Kurjer Pozn. zdw 79 199

Chiromantka
z długoletnią doświadczenia prak-
tyką przeprowadza przeszłość, te-
nazywając i przyszłość z rak.
z fizjognomią, grafologią, foto-
grafią i kart. Liczne podzięko-
wania. Przyjmuję od 10-1 i od
3-8 wieczór. Franciszka Rataj-
czaka 15. m. 10. II. p. I wej-
ście w pasażu Apollo, prawo
zdw 79 268

Koldry
wykonuje stare przerabia. —
Smoczyńska, Kwiatowa 8.
zdw 78 967

Krawcowa
wykonuje suknie, płaszcze tanio.
Nowakowa. Składowa 12.
zdw 79 329

**Uwaga! Chiromant
Morawski - Kalwini**
Poznań Hotel Monopol, pokój 10
Pozostaje do 2. 11. wyłącznie. —
Przyjmuję również w niedzielę. —
Odsłania naukowo, zgodnie rzeczy-
wistości, o czym zaświadczyć
mogą poważne osobistości sfer
naukowych, literackich, publicz-
nych — nie tylko wydarzenia
przeszłości, ale przewidziane
przyszłość, odgadnięte najszybsze
wyniki, zaimary. Ze znakomitym
wynikiem udziela wskazówek naj-
rozmaitszych kwestiach życia
własnego. Dyskretne niekrepujące
przyjęcia od 9 rana do 10 wiezo-
rem. zdw 79 559

Chiromantka
Focha 29 12. przeprowadza syste-
mem światowej sławy Lenor-
mand. zdw 79 720

Obiady
dobre Siemiradzkiego 2. miesz-
kanie 4. zdw 79 749

Baczność pani!
Salon mód „Zofia“, Bukowska
3. wykonuje pierwszorzędnie płas-
zcze, futra, sukienki szybko i ta-
nio. zdw 79 635

Pielęgniarka
szuka pracy. Oferty Kurjer Poz-
nański zdw 79 653

Salon Mód
wykwintna pracownia kapeluszy
damskich przyjmuje zamówienia
przerabiam z starych na naj-
nowsze modele oraz kapelusze za-
łożone, duży wybór modeli goto-
wych. Dla wykonane prace duża
ilość pomyślnych uznań. Dla pań
i rodz. urzędniczych udzielam
kredytu Ceny bardzo przystępne.
F. Nemyjska, Matejki 1. naroż-
nik Grunwaldzkiej zdw 79 989

Krawcowa
wykonuje elegancko suknie od 6
do 12 Romana Szymańskiego 5.
mieszkanie 3. zdw 79 703

Krawcowa
poleca się w dom. Wały Król.
Jadwigi 2. m. 9. zdw 79 788

Krawcowa
wrdciwszy z Gdańska przystąpi
jako współwłaścicielka. Oferty Kur-
jer Pozn. zdw 79 782

Futra
naprawia, modernizuje, poszywa
obsady. Poczłowa 51a. miesz. 8.
zdw 79 772

Ostrzegamy
przed łazikami szybko tuczy tylko
prawdziwa Centralna Micha-
łowskiego Zadać wszędzie.
zdw 79 770

„Warta“
wełnowki meskie 3.50, damskie
2.50, śniegowce, ceny najniższe.
Strumykowa 1, podwórce filja
Górczyńska 41. zdw 76 380

Mereżkuje
okretnie pisuje, nabiera oczka
najtaniej Binertówna, Ratajczaka
11 a. skład. zdw 79 563

Abażury
wykonuje F. a. „Halina“, Maga-
zyn Kapeluszy Damskich, Wroc-
ławska 40. zdw 79 585

Astrolog A. Ilka
oblicza i przepowiada śluby, wy-
grane spadki, wybór zawodu,
choroby. Matejki 58. zdw 79 681

Obiady
prywatne smaczne na masle wy-
daje się przy ul. Konopnickiej 8.
zdw 79 715

Srebrzenie - zlocenie
papierosnic, torebek alg. cukier-
nic zastaw metalowych przed-
miotów antycznych — wykonuje
„Galwanostegia“ (M. Borzyński).
Wielkie Garbary 4. zdw 36 864

Futra
wykonuje podług miary, moderniz-
uje, naprawiam, naszywam ob-
sady, kołnierze, pociągamy futra.
Rybaki 20a. I front. zdw 79 385

Suknie
7 płaszcze 15. wszelkie przeróbki
wykona pod gwarancją. Kwia-
towa 14. parter. zdw 79 525/6

**Salon robót ręcznych
MASCOTTE**
pod kinem Apollo telefon 13-22.
Przyjmujemy zamówienia na
wszelkie hafty, mereżki oraz mo-
nogramy. Rysujemy na poczekaniu
na własnych lub powierzonych
materiałach. Największą
odnowiona kolekcja wzorów. Duży
wybór robotek wykończonych
i rysowanych oraz wszelkich do-
datków. Najtańsze ceny.
zdw 79 781

Sukienki
płaszczki wykonuje bardzo tanio
według paryskich modeli Wały
Królowej Jadwigi 3 a. parter
lewo. zdw 79 426

Rysunki
budowlane projekty kosztorysy
wykonuje korzystnie Oferty Kur-
jer Poznański zdw 79 698

Akuszorka
Piotrowska, dawniej Kusik, Gro-
bla 29. zdw 79 487

**Pracownia
Gorsetów
„Wanda“**
Ratajczaka 27.
parter Gorsety
gotowe. Gorsety
na miarę. Pasy
do po ciąży. Pasy
sportowe. H. u-
stonosze wszel-
kiego rodzaju.
Reparacja rze-
setów. Nocne
damskie koszule
zdw 79 660

Obrazy oprawy
najmniejszej i najtaniej Wit-
old Leworski. Wrocławska 36
skład obrazów.
P w 7990/8000 41.39

Wytlaczam
paltta pluszowe. Desenie futer
Zielona i parter lewo.
zdw 78 499

Akuszorka
Kleinwächterowa P. znań cen-
trum ulica Romana Szymańskie-
go 2 pierwsze piętro lewo drugi
dom od Placu Świętokrzyskiego
zdw 71 699 700

Przepisują
nuty tanio. Zgłoszenia do Kur-
jera Poznańskiego zdw 70 802

Przewóz samochodem
przyjmuję zamówienia telefon
14-49. zdw 79 300/1

Wózki
dziecięce i lalkowe odnawia ce-
raty, gumy, kółka na składzie.
Razer, Szewska 11. zdw 79 419

Wózki
dziecięce kupuje i sprzedaje Ra-
zer, Szewska 11. zdw 79 420

Obiady kresowe
na masle, Kantaka 8/9. III.
zdw 79 601

Tokarz
wykonuje wszelkie prace tokar-
skie w drzewie także przyjmuje
reparacje. M. Stefański ul. Strze-
lecka 3. zdw 79 864

Sprzedawcom
wszystkich miejscowości wskaże
towar tanio, wszędzie zawsze po-
trzebny P. w. Wyszewski, Po-
znań,

Panna
szuka znajomości biednej...
Poznański zdw 79 356

Dla sieroty
młody lat 19, inteligentnej przyrodnie, muzycznej posaż 30.000...
Poznański zdw 79 643

Panna
wдова, do lat 38, inteligentna, przystojna, zdrowych zapa-...
Poznański zdw 79 792

Kawaler
posiadający 3.500 dolarów pragnie...
Poznański zdw 79 792

Kawaler
lat 38, na wyższym stanowisku...
Poznański zdw 79 575

Wdowa
lat 23, posiadająca nieruchomości...
Poznański zdw 79 630

24 NAUKA
Akademia tańców Wituszkowskich
Ratajczaka 9. Pw 8041-57.365

Kurs tańców rozpoczynamy
Mikolajczak, Kledecka
Poznańska 29 Pw 7 804-38.216

Starszy
student udzieli korepetycji z za-...
Poznański zdw 79 561

Książkowości
wymaga prywatnie rewident. Oferty...
Poznański zdw 77 454

Kursy wieczorne
1 dzielne książkowości banko-...
Poznański zdw 78 323

Student
udzieli tanio korepetycji. Oferty...
Poznański zdw 78 976

Szkoła tańców Srezińskiego
tani kurs rozpoczynam. Strzele-...
Poznański zdw 79 055

Kursy
steno grafii, pisanie maszynach...
Poznański zdw 74 668 7

Szkoła Tańców nowoczesnych narodowych
dyplomowan. profesora Szczurka
Poznański zdw 79 325

Nauka pisania
i powielania przybory rysunkowe...
Poznański zdw 8036-41 69

Szkoła tańca Antoszewskiego
Zielona 3 Pw 8021-41 151

Francuski
kierca, praktyka, również matu-...
Poznański zdw 79 255

Tańce nowoczesne narodowe
wymaga Szczurkówna, bez wzglę-...
Poznański zdw 78 640

Lekcyj
języka francuskiego poszukuje...
Poznański zdw 79 361

Lekcyj
języka polskiego poszukuje pa-...
Poznański zdw 79 359

Maturzysty
ratynowany korepetytor przerobi...
Poznański zdw 79 523

Który
student (ka) udzieli lekcji fran-...
Poznański zdw 79 342

Kto
wymaga składni, Warunki Kur-...
Poznański zdw 79 390

Książkowości
(3 systemów) stenografii, pisa-...
Poznański zdw 77 995 6

Fortepianowej
gry francuskiego udzielam tanio...
Poznański zdw 79 658

Angielka
udziela lekcji na piętze wyżej...
Poznański zdw 79 754

Pomagam
nauce dzieciom szkół przysto-...
Poznański zdw 79 637

Wykwalifikowana
zdrowa zamilowana nauczycielka...
Poznański zdw 79 706

Studentka
udzieli łaciny, francuskiego za...
Poznański zdw 79 554

25 MUZYKA
Nuty
na fortepian, sprz-dam. Młyn-...
Poznański zdw 74 092

Lekcyj
fortepian udzieli nauczycielka...
Poznański zdw 79 007

Fortepian
do ćwiczeń. Mostowa 4. m. 9.
Poznański zdw 79 097

Profesorka
fortepianu, dyplom wirtuozowski...
Poznański zdw 79 254

Lekcyj
gry skrzypcowej udziela dyplomo-...
Poznański zdw 79 178

Gry fortepianowej
udzielam, fortepian do ćwiczeń...
Poznański zdw 79 369

Gry
fortepianowej udzielam przystep-...
Poznański zdw 79 520

Czarliński
nauczyciel muzyki — (fortepian...
Poznański zdw 79 395

Udzielam
lekcji gry skrzypiec, mandoliny...
Poznański zdw 79 437 8

Mandolina
lekcje 6 złotych miesięcznie...
Poznański zdw 79 719

Szkoła Muzyczna
Chopina, ulica 27 Grudnia 19...
Poznański zdw 79 674 5

Lekcyj
na skrzypcach w domach przy-...
Poznański zdw 79 718

Dyplomowana śpiewaczka
udziela lekcji śpiewu solowego...
Poznański zdw 79 700

Lekcyj
gry fortepianowej udzielam...
Poznański zdw 79 568

26 ROZRYWKA
Miły
pobyt „Paryżanka”. Półwiejska...
Poznański zdw 79 096

Kino „Harfa“
Focha 23. Ostatni akt w roli...
Poznański zdw 79 179

Kino „Odeon“
wyświetla od dziś dawno oczeki-...
Poznański zdw 79 344

Hallo! Hallo!
Tylko Czytelnia Dippla
posiada wszystkie nowości w...
Poznański zdw 79 562

Kino „Roxy“
„Kto jest morderca?” zdw 79 809

27 SZUKA PRACY
ogłoszenia do 30 słów dla posz-...
Poznański zdw 79 637

Karmelkarz
dobry fachowiec szuka zaraz po-...
Poznański zdw 79 651

Książkowy bilansista
rutynowany poszukuje posady...
Poznański zdw 73 016

Krawcowa domowa
poleca się tanio Wierzbicice 43...
Poznański zdw 73 376

Chłopiec
lat 18 uczelnych rodziców szuka...
Poznański zdw 79 063

Magister
kobieta z trzyletnią praktyką...
Poznański zdw 6560

Krawcowa
z pierwszorzędnego salonu mód...
Poznański zdw 79 214

Młodszy
urzędnik gospodarczy z ukończo-...
Poznański zdw 79 210

Dziewczyna
która uczyła się gotowania u...
Poznański zdw 79 204

Dziewczyna
do wszystkiego z dobrymi świa-...
Poznański zdw 79 180

Sierota
lat 21, z dobrymi świadectwami...
Poznański zdw 79 185

Szofer
mechanik trzeźwy dobrymi świa-...
Poznański zdw 79 327

Młynarz
kawaler, dzielny w swym zawo-...
Poznański zdw 79 460

Do składu
i pomocy pani poszukuje posady...
Poznański zdw 78 815

Dziewczyna
wiejska, uczciwa, poszukuje po-...
Poznański zdw 78 988

Dziewczyna
szuka posady do wszystkiego od...
Poznański zdw 78 951

Starsza
panna z długoletnią praktyką...
Poznański zdw 78 727

Dziewczyna
z gotowaniem praniem do wszyst-...
Poznański zdw 78 748

Panienska
do lekkich prac domowych lub...
Poznański zdw 78 725

Dzielny
podróżujący zastępca
poszukuje posady branza oboje-...
Poznański zdw 77 950

Uczciwa
dziewczyna szuka posługi. Oferty...
Poznański zdw 78 831

Posługaczka
poszukuje posady przed połud-...
Poznański zdw 78 830

Służąca
szuka posady od pierw zego. Oferty...
Poznański zdw 79 085

Służąca
samodzielna, dobrem gotowaniem...
Poznański zdw 79 015

Dziewczyna
do wszystkiego poszukuje posady...
Poznański zdw 79 011

Posługaczka
szuka posady. Oferty Kurjer Poz-...
Poznański zdw 79 052

Ogrodnik
samotny obeznany we wszel-...
Poznański zdw 78 986

Służąca
wiejska z dobrymi świadectwami...
Poznański zdw 78 983

Sierota
poszukuje posady. Oferty Kurjer...
Poznański zdw 78 984

Dziewczyna
z dobrymi świadectwami poszu-...
Poznański zdw 78 993

Praczką
szuka prania i sprzątania. Oferty...
Poznański zdw 79 115

Panna
z lepszej rodziny, z syciem, po-...
Poznański zdw 78 829

Służąca
dobre świadectwa poszukuje po-...
Poznański zdw 78 812

Posługaczka
szuka posady do wszelkich prac...
Poznański zdw 78 772

Dziewczyna
samodzielnem gotowaniem, uczi-...
Poznański zdw 78 857

Praczką
pierze czysto 4 zł dziennie, szuka...
Poznański zdw 79 077

Maszynistka
z 3 letnią praktyką adwokacką i...
Poznański zdw 79 088

Inteligentna
panienka znająca wszelkie robót-...
Poznański zdw 79 091

Służąca
uczciwa z dobrem gotowaniem...
Poznański zdw 79 147

Wychowawczyni
kochająca dzieci praktyka przy-...
Poznański zdw 79 162

Kucharka
skromna i uczciwa z samodzieln-...
Poznański zdw 79 014

Panienska
z prowincji, poszukuje posady do...
Poznański zdw 79 032

Nauczycielka
prawem nauczania bardzo obo-...
Poznański zdw 79 035

Ekspedjentka
dziewczyna z brzozy papieru, zaba-...
Poznański zdw 78 762

51000
nakładu posiada tygodnik
Jlustracja Poznańska i Nowiny Sportowe.
OGŁOSZENIA
przedsiębiorstw z masową produkcją, przeznaczoną dla naj-
szerszych warstw, znajdują w nim najodpowiedniejszy organ.
Zamówienia wprost i przez wszystkie agencje ogłoszeniowe
upraszamy do każdego poniedziałku godziny 10 przed poł.
Drukarnia Polska S. A. w Poznaniu
św. Marcin 70.

Prośba!
która szlachetna osoba przy-...
Poznański zdw 78 722

Inteligentna
panienka przyjmie posadę gospo-...
Poznański zdw 78 738

Panienska
lat 18 z lepszej rodziny, znająca...
Poznański zdw 78 655

Cukiernik
samodzielny szuka posady miej-...
Poznański zdw 76 426

Pomocnik
młodszy z brzozy kolonialnej...
Poznański zdw 79 369

Kuchmistrz
poszukuje posady okolica oboje-...
Poznański zdw 78 624

Uczciwa
i skromna dziewczyna, młodsza...
Poznański zdw 79 182

Kuśnierka
siła samodzielna poszukuje po-...
Poznański zdw 79 166

Dziewczyna
do wszystkiego cokolwiek gotu-...
Poznański zdw 79 169

Pomocnik handlowy
dobrze polecony z brzozy kolon-...
Poznański zdw 79 250

Posługi
na cały dzień poszukuje Oferty...
Poznański zdw 79 187

Mamka
lat 20 poszukuje posady od 1. lub...
Poznański zdw 79 236

Inteligentna
panienka szuka posady do dzie-...
Poznański zdw 79 220

Rolnik
kawaler w sile wieku posiadają-...
Poznański zdw 78 775

Inteligentna
panienka (sierota) poszukuje po-...
Poznański zdw 79 314

Służąca
z cokolwiek gotowaniem poszu-...
Poznański zdw 79 272

109 zł
dam temu, kto mi pomoże do...
Poznański zdw 79 270

Panna
inteligentna i miła, w średnim...
Poznański zdw 79 324

Osoba
uczciwa szuka posady. Łaskawe...
Poznański zdw 79 307

Mam 5 000 zł
przyjme posadę buchaltera lub...
Poznański zdw 79 201

Dziewczyna
samodzielna 29 lat, poszukuje po-...
Poznański zdw 79 478

Sierota
lat 21, z dobrymi świadectwami...
Poznański zdw 79 476

Osoba
inteligentna, przystojna, szuka...
Poznański zdw 79 561

Inteligentna
panienka z prowincji, zna język...
Poznański zdw 79 455

Książkowa
kilkuletnią praktyką maszyną...
Poznański zdw 79 607

Porządne
dziewczyna i uczciwa poszukuje...
Poznański zdw 79 606

Inteligentna
panienka z kilkuletnią praktyką...
Poznański zdw 78 763

Dyplomowany mistrz stolarski
samodzielny kalkulator rysownik...
Poznański zdw 77 115

Uboża sierota
lat 18 pochodząca z bardzo do-...
Poznański zdw 77 244

Dziewczyna
młodsza z dobrem świadectwami...
Poznański zdw 78 465

Poszukuje
posady do wszystkiego gotowa-...
Poznański zdw 78 302

Inteligentna
bardzo biegła stenotypistka...
Poznański zdw 78 391

Dziewczyna
uczciwa poszukuje posady do...
Poznański zdw 78 846

Sierota
szuka posady do wszystkiego u...
Poznański zdw 78 809

Syn
weterana z 1863 r., lat 20, po-...
Poznański zdw 75 919 a

Inwalida
wojenny, piekarsz poszukuje pra-...
Poznański zdw 75 920 a

Córka
wdowy wojennej z ukończoną...
Poznański zdw 78 435 6

Uczciwa
służąca z dobrymi świadectwami...
Poznański zdw 78 942

GLÓD I NIEDZA

2 obrazy

z codziennego życia wzięte — w jednym beznadziejny mrok niedoli — w drugim jasna świetlana atmosfera zadobrobytu. Tajemnicą tej metamorfozy

DOBROBYT

cudownej jest maszyna pończosznicza

„REKORD“

na której stała, niewymagająca specjalnych wiadomości pracą zarobić można 300 złotych miesięcznie. Na zakup maszyny „REKORD“ tego cudownego lekarstwa na głód, nędzę i bezrobocie potrzeba gotówki 340 zł — reszta na spłaty. Zarobek pewny, gdyż towar wykonany na tej maszynie odkupujemy pod gwarancją.

Wetna, bawełna i jedwab po cenach fabrycznych. Nauka i prospekty bezpłatnie.

„REKORD“ ANNA ARTYMKOWA, Król.-Huta ul. Wolności 23.

Wychowawczyni
nauczycielka — dłuższą praktyką przyjęła posadę do młodszych dzieci. Oferty Kurjer Pozn. zdw 79 779

Osoba
starsza z lepszej rodziny, z doświadczeniem w gospodarstwie domowym — chów drobiu, ogrodnictwo — przyjmie samodzielną posadę od 15. 11. lub później jako zarządczyni na majątku, probostwie lub samotnej osobie. Oferty Kurjer Pozn. zdw 79 608

MATERIAŁY ANGIELSKIE
na ubrania, suknie, płaszcze, koszule, bluzki damskie — oraz na płaszcze rzeczywiście nieprzemakalne.

Materiały napajane bez gumy, absolutnie nieprzemakalne. Można sprowadzać wprost z Anglii według próbek na poszczególne zamówienia, z pierwszej ręki, a więc w najniższych cenach i możliwie tanio przez pośrednictwo Inżyniera L. Wozniacza, Marszałka Focha, dom 29. L. 1, tel. 61-62, wieczorem i rano od 8—10 w domu. zdw 11 688

Kto chce oszczędzać na ubraniu i zdrowiu, kupuje tylko angielskie materiały.

W razie pośpiechu przy zamówieniu udzielamy 5 proc. rabatu. Spadek kursu funta angielskiego, rachowany wedle notowań Banku Związku Spółek Zarobkowych, powoduje też niższe ceny. Dobór materiałów między sobą i do twarzy nabywcy w celach estetycznych stanowi dodatek bezpłatny.

Panienska
przyjmie posadę w biurze jako początkująca, biegle pisze na maszynie lub za kaskierką. Oferty Kurjer Pozn. zdw 79 659

Osoba
uczciwa, sumienna, krytycznym położeniu szuka posługi poludniowej. Oferty do Kurjera Poznańskiego zdw 79 714

Gospośnia
religijna, oszczędna, wzorowa, czysta, zna treściwe i smaczne gotowanie, zajmie się gospodarstwem domowym za skromnym wynagrodzeniem. Oferty Kurjer Pozn. zdw 79 690

Osoba
starsza, uczciwa, pracowita z gotowaniem, z doświadczeniem w świadczeniach poszukuje posady zaraz lub od 15. 11. w lepszym domu na Jeżycach. Oferty Kurjer Pozn. zdw 79 1851

Służąca
z cokolwiek gotowaniem szuka posady zaraz. Oferty Kurjer Pozn. zdw 79 688

500 zł
wypożyczyć za wskazanie jakiegokolwiek zajęcia. Oferty Kurjer Pozn. zdw 79 733

Uczciwa
pracowita dziewczyna szuka posady. Oferty Kurjer Pozn. zdw 79 727

Starsza
osoba znająca się na szyciu lepszej bielizny i wypraw poszukuje posady do pielęgnowania i pomocy pani. Oferty Kurjer Pozn. zdw 79 3312

Elew
z dwuletnią praktyką branży blawatnej poszukuje posady zaraz lub później. Łaskawe zgłoszenia Kurjer Pozn. zdw 79 3217

Biuralistka
młodsza z 6 kl. gimn. i szkoła handlowa poszukuje posady. Oferty Kurjer Pozn. zdw 79 716

Panna
poszukuje posady do dzieci z szyciem. Skromne wymagania. Zgłoszenia Kurjer Pozn. zdw 79 752

Hafciarka
znająca szycie poszukuje posady. Oferty Kurjer Pozn. zdw 79 746

Dziewczyna
nawskroć uczciwa, skromna i spokojna, cokolwiek gotowaniem, szuka zaraz posady. Oferty Kurjer Pozn. zdw 79 700

Panienska
szuka posady w piekarni, składzie kolonialnym, kiosku lub do dzieci w chwilach wolnych zajmie się szyciem lub gospodarstwem domowym. Gwarancja. Oferty Kurjer Pozn. zdw 79 663

Magister
farmacji bez praktyki może się zgłosić w aptece pod Lwem w Rawiczu. zdw 1514

Przedpłata
na listopad 1931, za oba wydania razem włącznie tygodniowego dodatku „Ilustracja Poznańska“ i „Nowiny Sportowe“ w Poznaniu w eksped. z 4.00, w agencjach w mieście z 4.50, z odnośnieniem do domu w Poznaniu z 4.70, z odnośnieniem przez pocztę poza Poznaniem miesięcznie z 5.01 kwartalnie z 15.03, pod opaską miesięcznie w Polsce z 9.00, w innych krajach z 11.00. W razie wypadków spowodowanych siłą wyższą, przeszkód w zakładzie, strajków i t. p. wydawnictwo nie odpowiada za dostarczenie pisma, a abonenci nie mają prawa domagania się niedostarczonych numerów lub odeszkodowania.

W wydaniach wielkoświątecznych i uroczystościowych poprzedza normalną codzienną część numeru z reklamami i ogłoszeniami, materiał poświęcony danej uroczystości. Telefony do Redakcji i Administracji: 4461, 1476, 3307, 3524, 3525, 4072, w niedzielę, święta i nocą tylko 1476 i 3524, filja Stary Rynek 2305. — P. K. O. Poznań nr 200 149.

Dziewczyna
uczciwa, z prowincji, poszukuje posady do wszelkich prac domowych zaraz. Oferty Kurjer Pozn. zdw 79 277

Absolwent
Miejskiej Szkoły Handlowej poszukuje posady. Oferty Kurjer Pozn. zdw 79 375

Nauczycielka
młoda, wykształcona (uniwersytet zagraniczny) szuka posady, przystojnie do szkół, konwersacji francuskiej, wymagania skromne. Oferty upraszam Kurjer Pozn. zdw 79 625

Dziewczyna
poszukuje posługi na cały dzień z praniem zaraz. Oferty Kurjer Pozn. zdw 79 631

Posługi
poszukuje. Oferty Kurjer Pozn. zdw 79 336

Służąca
do wszystkiego poszukuje zaraz posady. Oferty Kurjer Pozn. zdw 79 387

Maszynistka
poszukuje posady. Oferty Kurjer Pozn. zdw 79 389

Posługaczka
szuka posługi z praniem od godziny jedenastej. Oferty Kurjer Pozn. zdw 79 492

Cukiernik
obeznany w swym zawodzie poszukuje posady najchętniej zaraz. Oferty Kurjer Pozn. zdw 79 512

Posługi
kilka godzin dziennie poszukuje. Oferty Kurjer Pozn. zdw 79 636

Syn
porządnych rodziców pragnie się wyuczyć piekarstwa. Oferty Kurjer Pozn. zdw 79 618

Pomocnik
piekarski poszukuje posady zaraz. Oferty Kurjer Pozn. zdw 79 797

Posługaczka
rzetelna pracowita poszukuje posady. Oferty Kurjer Pozn. zdw 79 444

Uczciwa
wiejska, czysta, dobrze gotuje poszukuje posady zaraz. Zgłoszenia Kurjer Pozn. zdw 3308

Pielęgniarka
do niemowląt młodsza szuka posady. Zgłoszenia Kurjer Pozn. zdw 79 564

Kto
przyjmie w naukę piekarstwa cukiernictwa lat 17. Zgłoszenia Edmund Piotrowski, Lasek ul. Kręta 15 poczta Żabikowo, pow. Poznań. zdw 79 509/a

Solidny
spokojny były wojskowy średnim wykształceniem, liczna rodzina w rozpaczliwym położeniu uprasza szlachetnych pracodawców jakakolwiek prace biurowego, marazyniera, woźnego. Łaskawe zgłoszenia Kurjer Pozn. zdw 79 667

Do golenia
Lustra
Aparaty
Ostrza
Pendzle
Mydła
tanie — wielki wybór.

J. Domicz
plac Wolności 7.
Pw 7 20 89 172

Kucharz
biegły w swym zawodzie poszukuje posady z mniejszym wynagrodzeniem. Zgłoszenia Kurjer Pozn. zdw 79 332

Sierota
z lepszej rodziny, 20 lat, 5 gimn., szuka pracy w biurze lub jakiegokolwiek innej. Zgłoszenia Kurjer Pozn. zdw 79 410

500
zł. ulokuje w dobrym przedsiębiorstwie, celem uzyskania stałej posady. Oferty Kurjer Pozn. zdw 79 421

Ochroniarka-pielęgniarka
poszukuje posady najchętniej w wiosce kościelnej lub miasteczku. Zgłoszenia do Kurjera Pozn. zdw 79 422

Dziewczyna
z prowincji przyjmie posadę do dzieci za skromnym wynagrodzeniem. Oferty Kurjer Pozn. zdw 79 433

Kuchmistrz
pierwszorzędna siła szuka zaraz lub od 1 stycznia posady w hotelu, restauracji lub majątku. Łaskawe oferty do Kurjera Pozn. zdw 1503-4

Damsko
męski krawiec zastępuje w kroju, przymiarkach, poszukuje pracy. Oferty Kurjer Pozn. zdw 79 205-6

Gospodyn
w średnim wieku, sumienna, pracowita bardzo oszczędna, poszukuje posady. Oferty Kurjer Pozn. zdw 79 257-8

Uczennica
z prowincji do składu rzeźnickiego szuka posady. Oferty do Kurjera Pozn. zdw 79 289

Biegła
maszynistka szuka zajęcia po południowego. Oferty Kurjer Pozn. zdw 79 296

500 zł
kaucji dam za posadę woźnego, portjera kelnera. Oferty Kurjer Pozn. zdw 79 350

Praczk
rzetelna czysto pierze, szuka prania. Oferty Kurjer Pozn. zdw 79 363

Kasjerka
otrzyma posadę stałą, warunek pożyczka 1.500 zł. Oferty Kurjer Pozn. zdw 79 668

Woźny
otrzyma posadę stałą. Warunek: pożyczka 1.500 zł. Oferty Kurjer Pozn. zdw 79 669

Krawcowa
na garderobe damską i chłopięcą potrzebną na majątek. Ławica, Poznań. zdw 79 785

Zarobek znajda
agencji losowej oraz podróżujący rozmaitych branż, przyjmując zastępstwo oddziału towarowego. Gospodarze Zakłady Lwów, Waiowa 11 Listownie. nw 6565

Kilku monterów
znajdźcie zajęcia w zamian kursu szoferskiego od zaraz. Zgłoszenia „Auto-Lot“ Kursy Kierowców Samochodowych Dąbrowskiego 83-85 zdw 79 756

Emigranci
handlowcy kuncy i poszukujący pracy zagranicą otrzymują obszerną informację. Korespondencja polska Zatrząć 1 z 1 na odpowiedź. Agencja Coloniale 13, Allées Gambetta, Marseille, Francja. nw 6 411

Chcesz
otrzymać posadę? Naucez się pisać na maszynie „Remington“. Zapisz codziennie w firmie Block-Brun w Poznaniu. Plac Wolności 8 I piętro. Pw 7808 39, 153

Pomocnik onodriczy
może się zgłosić od 1. XI. Zgłoszenia wraz z odpisem świadectw W. Dolski, ogrodnictwo Antonin, Poznań I. zdw 79 263

Potrzebna
służąca na wyjazd zaraz do wszystkiego. Zgłoszenia Marynarska 11, mieszkanie 3, godz. 4—5. zdw 79 261

300
tylko kosztuje u mnie okrągła maszyna do wyrobu pończoch, trykotów, gdziekolwiek 500. Nauka też bezpłatnie. „Zofia“, Poznań, Śniadeckich 3 zdw 79 318

Kucharka
restauracyjna, samodzielna, oszczędna uczciwa z doświadczeniem, potrzebna zaraz do hotelu w pobliżu Poznania. Zgłoszenia 1. XI. 31, od 11—2 Składowa 11, I. piętro, mieszkanie 5. zdw 79 232

Ogrodnika
jako współnika do 6 mórg ogrodu z zabudowaniem w Poznaniu poszukuje. Zgłoszenia do Kurjera Pozn. zdw 79 200

Poszukuje
wspólniczki do składu kapeluszy i salonu mód większym mieście. Oferty Kurjer Pozn. zdw 78 284

Młoda
panna do składu galanterji, kaucja 500 złotych potrzebna. Oferty Kurjer Pozn. zdw 78 426

Uczeń
zeczerski, który nie dokończył nauki poszukiwany. Adres wskazać Kurjer Pozn. zdw 79 636

Służąca
do wszystkiego z doświadczeniem może się zgłosić od 2—6. Mazowiecka 16 Sedziejewski. zdw 3295

Magister
farmacji bez praktyki może się zgłosić w aptece pod Lwem w Rawiczu. zdw 1514

28 WOLNE MIEJSCA

Kasjerka
otrzyma posadę stałą, warunek pożyczka 1.500 zł. Oferty Kurjer Pozn. zdw 79 668

Woźny
otrzyma posadę stałą. Warunek: pożyczka 1.500 zł. Oferty Kurjer Pozn. zdw 79 669

Krawcowa
na garderobe damską i chłopięcą potrzebną na majątek. Ławica, Poznań. zdw 79 785

Zarobek znajda
agencji losowej oraz podróżujący rozmaitych branż, przyjmując zastępstwo oddziału towarowego. Gospodarze Zakłady Lwów, Waiowa 11 Listownie. nw 6565

Kilku monterów
znajdźcie zajęcia w zamian kursu szoferskiego od zaraz. Zgłoszenia „Auto-Lot“ Kursy Kierowców Samochodowych Dąbrowskiego 83-85 zdw 79 756

Emigranci
handlowcy kuncy i poszukujący pracy zagranicą otrzymują obszerną informację. Korespondencja polska Zatrząć 1 z 1 na odpowiedź. Agencja Coloniale 13, Allées Gambetta, Marseille, Francja. nw 6 411

Chcesz
otrzymać posadę? Naucez się pisać na maszynie „Remington“. Zapisz codziennie w firmie Block-Brun w Poznaniu. Plac Wolności 8 I piętro. Pw 7808 39, 153

Pomocnik onodriczy
może się zgłosić od 1. XI. Zgłoszenia wraz z odpisem świadectw W. Dolski, ogrodnictwo Antonin, Poznań I. zdw 79 263

Potrzebna
służąca na wyjazd zaraz do wszystkiego. Zgłoszenia Marynarska 11, mieszkanie 3, godz. 4—5. zdw 79 261

300
tylko kosztuje u mnie okrągła maszyna do wyrobu pończoch, trykotów, gdziekolwiek 500. Nauka też bezpłatnie. „Zofia“, Poznań, Śniadeckich 3 zdw 79 318

Kucharka
restauracyjna, samodzielna, oszczędna uczciwa z doświadczeniem, potrzebna zaraz do hotelu w pobliżu Poznania. Zgłoszenia 1. XI. 31, od 11—2 Składowa 11, I. piętro, mieszkanie 5. zdw 79 232

Ogrodnika
jako współnika do 6 mórg ogrodu z zabudowaniem w Poznaniu poszukuje. Zgłoszenia do Kurjera Pozn. zdw 79 200

Poszukuje
wspólniczki do składu kapeluszy i salonu mód większym mieście. Oferty Kurjer Pozn. zdw 78 284

Kuchmistrz
pierwszorzędna siła szuka zaraz lub od 1 stycznia posady w hotelu, restauracji lub majątku. Łaskawe oferty do Kurjera Pozn. zdw 1503-4

Damsko
męski krawiec zastępuje w kroju, przymiarkach, poszukuje pracy. Oferty Kurjer Pozn. zdw 79 205-6

Gospodyn
w średnim wieku, sumienna, pracowita bardzo oszczędna, poszukuje posady. Oferty Kurjer Pozn. zdw 79 257-8

Uczennica
z prowincji do składu rzeźnickiego szuka posady. Oferty do Kurjera Pozn. zdw 79 289

Biegła
maszynistka szuka zajęcia po południowego. Oferty Kurjer Pozn. zdw 79 296

500 zł
kaucji dam za posadę woźnego, portjera kelnera. Oferty Kurjer Pozn. zdw 79 350

Praczk
rzetelna czysto pierze, szuka prania. Oferty Kurjer Pozn. zdw 79 363

28 WOLNE MIEJSCA

Kasjerka
otrzyma posadę stałą, warunek pożyczka 1.500 zł. Oferty Kurjer Pozn. zdw 79 668

Woźny
otrzyma posadę stałą. Warunek: pożyczka 1.500 zł. Oferty Kurjer Pozn. zdw 79 669

Krawcowa
na garderobe damską i chłopięcą potrzebną na majątek. Ławica, Poznań. zdw 79 785

Zarobek znajda
agencji losowej oraz podróżujący rozmaitych branż, przyjmując zastępstwo oddziału towarowego. Gospodarze Zakłady Lwów, Waiowa 11 Listownie. nw 6565

Kilku monterów
znajdźcie zajęcia w zamian kursu szoferskiego od zaraz. Zgłoszenia „Auto-Lot“ Kursy Kierowców Samochodowych Dąbrowskiego 83-85 zdw 79 756

Emigranci
handlowcy kuncy i poszukujący pracy zagranicą otrzymują obszerną informację. Korespondencja polska Zatrząć 1 z 1 na odpowiedź. Agencja Coloniale 13, Allées Gambetta, Marseille, Francja. nw 6 411

Chcesz
otrzymać posadę? Naucez się pisać na maszynie „Remington“. Zapisz codziennie w firmie Block-Brun w Poznaniu. Plac Wolności 8 I piętro. Pw 7808 39, 153

Pomocnik onodriczy
może się zgłosić od 1. XI. Zgłoszenia wraz z odpisem świadectw W. Dolski, ogrodnictwo Antonin, Poznań I. zdw 79 263

Potrzebna
służąca na wyjazd zaraz do wszystkiego. Zgłoszenia Marynarska 11, mieszkanie 3, godz. 4—5. zdw 79 261

300
tylko kosztuje u mnie okrągła maszyna do wyrobu pończoch, trykotów, gdziekolwiek 500. Nauka też bezpłatnie. „Zofia“, Poznań, Śniadeckich 3 zdw 79 318

Kucharka
restauracyjna, samodzielna, oszczędna uczciwa z doświadczeniem, potrzebna zaraz do hotelu w pobliżu Poznania. Zgłoszenia 1. XI. 31, od 11—2 Składowa 11, I. piętro, mieszkanie 5. zdw 79 232

Ogrodnika
jako współnika do 6 mórg ogrodu z zabudowaniem w Poznaniu poszukuje. Zgłoszenia do Kurjera Pozn. zdw 79 200

Poszukuje
wspólniczki do składu kapeluszy i salonu mód większym mieście. Oferty Kurjer Pozn. zdw 78 284

Młoda
panna do składu galanterji, kaucja 500 złotych potrzebna. Oferty Kurjer Pozn. zdw 78 426

Uczeń
zeczerski, który nie dokończył nauki poszukiwany. Adres wskazać Kurjer Pozn. zdw 79 636

Służąca
do wszystkiego z doświadczeniem może się zgłosić od 2—6. Mazowiecka 16 Sedziejewski. zdw 3295

Magister
farmacji bez praktyki może się zgłosić w aptece pod Lwem w Rawiczu. zdw 1514

Każdy nabywający od nas

TERENY pod Poznaniem
w cenie od 50 groszy do 1 zł, może otrzymać 19-letnią

6% POŻYCZKĘ

towarzystwa WZAJEMNOŚĆ na spłatę ziemi i budowę
Poznań, Aleje Marcinkowskiego 13, pok. 15, tel. 37-15

Kroju
szycia wyuczam w 2 miesiącach także wieczorami. Waly Królowej Jadwigi 3a, mieszkanie 9, Limba. zdw 79 428

Potrzebna bufetowa
zaraz znająca się dobrze na zimnym bufecie. „Empire“, Szewska 9. Zgłoszenia od 7—9 wiecz. zdw 79 191

Stalą
posadę biurową wyrobie saufanej osobie za wypożyczenie paraset złotych. Oferty Kurjer Pozn. zdw 79 671

500 zł
kaucji dam za posadę woźnego, portjera kelnera. Oferty Kurjer Pozn. zdw 79 350

Praczk
rzetelna czysto pierze, szuka prania. Oferty Kurjer Pozn. zdw 79 363

28 WOLNE MIEJSCA

Kasjerka
otrzyma posadę stałą, warunek pożyczka 1.500 zł. Oferty Kurjer Pozn. zdw 79 668

Woźny
otrzyma posadę stałą. Warunek: pożyczka 1.500 zł. Oferty Kurjer Pozn. zdw 79 669

Krawcowa
na garderobe damską i chłopięcą potrzebną na majątek. Ławica, Poznań. zdw 79 785

Zarobek znajda
agencji losowej oraz podróżujący rozmaitych branż, przyjmując zastępstwo oddziału towarowego. Gospodarze Zakłady Lwów, Waiowa 11 Listownie. nw 6565

Kilku monterów
znajdźcie zajęcia w zamian kursu szoferskiego od zaraz. Zgłoszenia „Auto-Lot“ Kursy Kierowców Samochodowych Dąbrowskiego 83-85 zdw 79 756

Emigranci
handlowcy kuncy i poszukujący pracy zagranicą otrzymują obszerną informację. Korespondencja polska Zatrząć 1 z 1 na odpowiedź. Agencja Coloniale 13, Allées Gambetta, Marseille, Francja. nw 6 411

Chcesz
otrzymać posadę? Naucez się pisać na maszynie „Remington“. Zapisz codziennie w firmie Block-Brun w Poznaniu. Plac Wolności 8 I piętro. Pw 7808 39, 153

Pomocnik onodriczy
może się zgłosić od 1. XI. Zgłoszenia wraz z odpisem świadectw W. Dolski, ogrodnictwo Antonin, Poznań I. zdw 79 263

Potrzebna
służąca na wyjazd zaraz do wszystkiego. Zgłoszenia Marynarska 11, mieszkanie 3, godz. 4—5. zdw 79 261

300
tylko kosztuje u mnie okrągła maszyna do wyrobu pończoch, trykotów, gdziekolwiek 500. Nauka też bezpłatnie. „Zofia“, Poznań, Śniadeckich 3 zdw 79 318

Kucharka
restauracyjna, samodzielna, oszczędna uczciwa z doświadczeniem, potrzebna zaraz do hotelu w pobliżu Poznania. Zgłoszenia 1. XI. 31, od 11—2 Składowa 11, I. piętro, mieszkanie 5. zdw 79 232

Ogrodnika
jako współnika do 6 mórg ogrodu z zabudowaniem w Poznaniu poszukuje. Zgłoszenia do Kurjera Pozn. zdw 79 200

Poszukuje
wspólniczki do składu kapeluszy i salonu mód większym mieście. Oferty Kurjer Pozn. zdw 78 284

Młoda
panna do składu galanterji, kaucja 500 złotych potrzebna. Oferty Kurjer Pozn. zdw 78 426